

ШОДЕРЛО ДЪО ЛАКЛО ОПАСНИ ВРЪЗКИ

Превод от френски: Пенка Пројкова, 1982

chitanka.info

*Аз опознах нравите на века си и публикувах
тези писма.*

Ж. Ж. Русо,
Предговор към „Новата
епоха“

БЕЛЕЖКА НА ИЗДАТЕЛЯ

Смятаме за свой дълг да предупредим читателите, че независимо от заглавието на тази творба и онова, което пише за нея редакторът в предговора си, ние не се опитваме да доказваме автентичността на този сборник писма и дори имаме сериозни причини да смятаме, че те всъщност са само роман.

Струва ни се, освен това, че авторът, макар и да се стреми към правдоподобност, сам си противоречи, и то много несръчно, с избора на епохата, в която се развиват описаните събития. Действително много от неговите герои се отличават с толкова лоши нрави, че е невъзможно да приемем те да са живели в нашия век, века на философията, когато разпространяващото се навред просвещение направи, както е известно, всички мъже тъй достойни и всички жени тъй скромни и благочестиви.

Ето защо нашето мнение е, че дори събитията, описани в това съчинение, да съдържат известна истина, те биха могли да се случат само в други страни и в други времена, и ние осъждаме автора, който, явно изкушен от надеждата да заинтригува повече читателя, като пренася всичко в своя век и в своята страна, се е осмелил да изобрази с наш облик и с наши прояви нрави, които са ни напълно чужди.

И за да предпазим, доколкото зависи от нас, прекалено доверчивия читател от недоумението, в което би могъл да изпадне, ние твърдо поддържаме нашите така открито изказани доводи, защото ги смятаме безспорни и неопровержими; ясно е, че едни и същи причини би трябвало да водят до едни и същи последици и едва ли би се намерила в наши дни девойка с шестдесет хиляди ливри зестра да стане монахиня или млада и хубава президентша да умре от скръб.

ПРЕДГОВОР НА РЕДАКТОРА

Това произведение или по-скоро този сборник писма, който може би ще се стори прекалено обемист на читателите, съдържа всъщност само малка част от кореспонденцията, чиято извадка са тези писма. Натоварен да ги подреда от лицата, у които те се намираха, и чиито намерения да ги издадат ми бяха известни, аз поисках като възнаграждение за труда си само разрешението да отстраня всичко, което сметна за ненужно; и действително се опитах да запазя само писмата, сторили ми се важни — било за разбиране на събитията, било за развитието на образите. Ако към тази не особено сложна работа се прибави преглеждането на избраните писма — почти винаги в хронологичен ред — и съставените неголям брой кратки забележки, повечето от които имат за цел да покажат източниците на отделните цитати и да обяснят някои от съкращенията, които съм си позволил, то дотук се свежда цялото ми участие в създаването на това произведение. Моята задача не се простира по-далеч^[1].

Бях предложил по-съществени промени, повечето свързани с чистотата на езика и стила, в които ще откриете много грешки. Искаше ми се също така да ме упълномощят да съкратя някои по-дълги писма, отнасящи се до съвсем странични, несвързани помежду си факти. Това не бе прието и макар че сигурно не би допринесло кой знае колко за произведението, все пак би спомогнало да се избягнат някои недостатъци.

Възразиха ми, че искат да се публикуват самите писма, а не произведение, написано по тях; че би противоречило на автентичността и истината, ако осем или десет души, участващи в тази кореспонденция, са писали еднакво изискано. А когато обясних, че, напротив, няма нито едно лице, което да не е направило груби грешки и това неминуемо ще бъде подложено на критика, ми отговориха, че всеки разумен читател сигурно ще очаква да намери грешки в един сборник от писма на частни лица, след като грешки има дори и в публикуваните писма на многоуважавани автори, както и в

писмата на някои академици, тъй като от тях няма нито един, който да не заслужава упрек. Тези доводи не ме убедиха и аз намерих, както и сега ми се струва, че те са по-лесни за формулиране, отколкото за разбиране. Но тъй като не аз бях авторът на тези писма, подчиних се. Само си запазих правото да възразя и да заявя, че аз съм на друго мнение, което и правя в момента.

Не би трябвало аз да изяснявам ползата от това произведение, тъй като мнението ми не бива и не може да влияе върху чуждото. Впрочем тези, на които, преди да започнат едно четиво, би им било приятно да узнаят за какво ще става дума, нека да продължат да четат моя предговор, а другите по-добре да преминат към самото произведение — за тях е достатъчно казаното дотук.

Мога да добавя, че макар да имам желание, както обясних вече, да публикувам тези писма, не лелея надеждата за успех. И нека това мое признание не бъде взето като притворна скромност на автор, защото със същата откровеност заявявам, че ако сборникът от писма не ми се бе сторил достоен да бъде представен на читателите, аз не бих се занимавал с него. Да се опитаме да обясним това явно противоречие.

Ценността на едно произведение се заключава в ползата от него или в неговата развлекателна стойност, та дори и в двете заедно, ако ги притежава; но успехът невинаги доказва ценността, той се обосновава, повече на избора на сюжет, отколкото на изложението, на съвкупността от нещата, за които става дума, отколкото на начина, по който те са отразени. Ето защо в този сборник, съдържащ, както показва заглавието му, писмата на определен кръг частни лица, се сблъскват толкова разнообразни интереси, че интересът на читателя отслабва. Освен това почти всички чувства, описани в него, са престорени или прикрити и могат да събудят само любопитство, а то винаги е по-слабо от интереса, предизвикан от истинското чувство, което много повече подтиква към снизхождение и не оставя да се забележат грешките в подробностите, пречещи на удоволствието от прочетеното.

Тези недостатъци, може би се изкупват отчасти с едно достойнство, свойствено на произведението поради същността му — разнообразието на стила, качество, което един писател рядко постига, но което тук е налице от само себе си и благодарение на него е избягната поне скуката от еднообразието. Мнозина може би ще оценят новите или малко известни наблюдения, направени в различните

писма. В това именно, смятам, се заключава удоволствието, което може да се изпита от тях, дори ако бъдат разгледани с най-голяма благосклонност.

Ползата от това произведение може би дори ще бъде още по-оспорвана, но тя, струва ми се, е лесно доказуема. Смятам, че като се избличат средствата, с които си служат злите хора, за да покварят добрите, тези писма ще допринесат нещо за чистотата на нравите. В тях ще се намерят също доказателството и потвърждението на две много важни истини, които, може да се каже, са били оставени в пълно забвение, ако съдим по това колко рядко се срещат в живота. Първата истина е, че всяка жена, която приема приятелството на безнравствен мъж, завършва като негова жертва; втората — че всяка майка, която оставя дъщеря си да се доверява на друга жена, а не на нея, постъпва непредпазливо. Младите хора и от двата пола също биха могли да узнаят от тази книга, че приятелството с безнравствените хора, които така лесно им засвидетелствуват добри чувства, е опасна клопка, еднакво съдбоносна и за щастието, и за добродетелта им. Но злото винаги е така близо до доброто, че аз се страхувам; и затова не препоръчвам на младежите тази книга; и, струва ми се дори, по-добре е да стои далеч от подобни произведения. Една истински добра, умна и разсъдлива майка определи най-добре времето, когато тази книга няма да бъде опасна и ще стане полезна; тя ми каза: „След като прочетох всичките писма, мисля, че ще помогна на дъщеря си, ако ѝ ги дам в деня на сватбата ѝ.“ Ако всички майки мислят така, ще бъда безкрайно доволен, че съм публикувал тази книга.

Но въпреки това ласкателно предположение този сборник писма, струва ми се, ще се понрави на малко хора. Порочните мъже и жени ще предпочетат да оклеветят това произведение, което може да ги очерни; и, тъй като не им липсва сръчност, може би ще привлекат на своя страна строгите моралисти, възмутени от картината на грозните нрави, изобразени в него.

Тъй наречените свободомислещи не биха могли да съчувствуват на една набожна жена, която за тях ще бъде благочестива глупачка, а набожните ще възнегодуват, като видят, че добродетелта не се е защитила, и ще се възмутят от безсилието на религията.

От друга страна, хората с изящен вкус ще бъдат отблъснати от прекалено простия стил, от неправилните изрази в тези писма, тъй

като повечето читатели, убедени, че всичко напечатано е плод на писателски труд, ще сметнат, че откриват в тези писма маниерниченето на един автор, който се крие зад героите си, говорещи всъщност от негово име.

И най-сетне може би всички единодушно ще кажат, че всяко нещо тежи на мястото си и ако обикновено прекалено гладкият стил на писателите лишава от естествената им простота писмата на отделните хора, то небрежността, поради която самите те допускат истински грешки, ги прави невъзможни за четене, когато се появяват отпечатани.

Признавам искрено, че всички тези упреци могат да бъдат напълно обосновани. Мисля също, че бих могъл да им отговоря в рамките на един предговор. Но щом е необходимо да се обяснява всичко, това означава, че произведението не казва нищо, а ако смятам, че е така, би трябвало да унищожа и предисловието, и книгата.

[1] Трябва също да предупредя, че отстраних или измених всички имена на лицата, за които става дума в тези писма, и ако сред измислените от мен имена се срещат някои, които принадлежат някому, то нека това да се смята за неволна грешка от моя страна, за която не трябва да се правят никакви изводи. — Б.р. ↑

ПЪРВА ЧАСТ

ПИСМО I

Сесил Воланж до Софи Карне в Манастира на урсулинките...

„Както виждаш, скъпа приятелко, държа на думата си и бонетата и помпоните не ми отнемат всичките часове; винаги ми остава време и за тебе. Тук за един ден видях много повече празнични облекла, отколкото през четирите години в манастира; и смятам, че още при първото си посещение високомерната Танвил^[1], която аз на всяка цена ще поканя на гости, ще изпита много по-голямо огорчение, отколкото тя си въобразяваше, че ще ни причини всеки път, когато идваше да ни види in fiocchi^[2]. Мама иска мнението ми по най-различни въпроси; сега не се държа с мен както по-рано като с ученичка. Имам лична камериерка, спалня и работна стая; пиша ти на много красиво бюро, чийто ключ ми дадоха, и в което мога да си заключвам каквото искам. Мама ми каза, че ще я виждам всеки ден, когато става; косата ми трябва да бъде подредена само за вечеря, защото винаги ще бъдем сами и тя всеки ден ще ми казва в колко часа да отивам при нея следобед. Останалото време е на мое разположение, имам си арфата, рисунките и книгите както в манастира, с тази разлика, че сестра Перпетю я няма, за да ми се кара, и ако искам, мога да не правя нищо; но понеже моята Софи не е тук, за да си бърбим и да се смеем, предпочитам да се занимавам с нещо.

Още няма пет часа; трябва да отида при мама в седем. Ето с колко много време разполагам; ех, да имах какво да ти разказвам! Но с мен още не са приказвали за нищо; и ако не са приготовленията, които виждам, че се правят, и многобройните шивачки, които идват за мен, щях да си помисля, че нямат никакво намерение да ме омъжат и това са били само празни приказки на нашата добра

Жозефин. И все пак нали мама толкова често ми е повтаряла, че благородната госпожица трябва да остане в манастира, докато се омъжи. Тъй че, щом ме прибра в къщи, Жозефин сигурно има право.

Току-що пред вратата спря карета и мама ме извика да отида веднага при нея. Дали не е той? Не съм облечена, ръката ми трепери, сърцето ми бие. Запитах камериерката знае ли кой е при майка ми. «Ами господин К.» — отговори ми тя и се засмя. О, мисля, че е той, скоро ще се върна и ще ти кажа как е минало всичко. Нека да знаеш неговото име. Не бива да карам да ме чакат. Довиждане само за минутка.

Колко много ще се смееш на твоята клета Сесил! О, как ме е срам! Но и ти щеше да се хванеш като мен. Като отидох при мама, видях един господин в черно, прав до нея. Поздравих го колкото може по-изискано и заставах на мястото си, без да мога да промълвя нито дума. Можеш да си представиш как го разглеждах! «Госпожо — каза той на майка ми, като ме поздрави, — каква прелестна благородна дъщеря имате; сега още повече оценявам вашата любезност.» Така се разтреперих при тези недвусмислени думи, че едва се задържах на краката си; добрах се до едно кресло и седнах, почервеняла като мак и страшно смутена. Още неседнала, и мъжът застава на колене пред мен. Тогава твоята бедна Сесил съвсем загуби ума и дума. Както каза мама, гледала съм като подплашена. Скочих и изписах пронизително... Чакай да ти кажа как, точно като онзи ден, по време на страшната буря. Мама избухна в смях и ми каза: «Е, какво става с вас? Седнете и подайте крака си на господина.» Представяш ли си, скъпа приятелко, господинът беше обуцар. Не мога да ти опиша какво ми стана, потънах в земята от срам. За щастие в стаята беше само мама. Мисля, че когато се омъжа, никога няма да използвам услугите на този обуцар.

Съгласи се, че не сме се научили кой знае колко да се оправяме сред хората! Довиждане. Вече е почти шест часът и моята камериерка казва, че трябва да се обличам.

Довиждане, скъпа Софи, обичам те, като че ли съм още в манастира.

П.П. Не знам по кого да ти изпратя писмото; затова ще почакам да дойде Жозефин.

Париж, 3 август 17...“

[1] Пансионерка в същия манастир — Б.пр. ↑

[2] In fiocchi (ит.) — официално облечена. — Б.пр. ↑

ПИСМО II

*Маркиза дьо Мертъой до виконт дьо Валмон в
замъка...*

„Върнете се, драги виконте, върнете се! Какво правите, какво може да правите при старата си леля, която и тъй ви е завещала цялото си състояние? Тръгнете веднага; вие сте ми необходим. Хрумна ми блестяща идея, на вас искам да поверя изпълнението. Тези няколко думи, смятам, са достатъчни; и удостоен с високата чест да избира именно вас, вие би трябвало да дойдете колкото може по-бързо и да получите на колене заповедите ми. Но вие злоупотребявате с добрината ми дори сега, когато вече нямате нужда от нея; за ваше щастие в редуването на непрекъснат яд и безкрайна снизходителност към вас побеждава винаги моята доброта. И тъй, искам да ви осведомя за моите планове, но закълнете ми се като предан кавалер, че няма да се впускате в никакви други похождения, докато не завършите докрай това, което ще ви предлага; то е достойно за истински герой. Ще услужите и на любовта, и на отмъщението; и ще впишете още една хитрина^[1] в мемоарите си; да, във вашите мемоари, защото аз искам те да бъдат отпечатани един ден и дори съм готова сама да ги напиша. Но да оставим това и да се върнем на моята идея.

Госпожа дьо Воланж жени дъщеря си; това е още тайна, но вчера тя ме посвети в нея. И кого, мислите, си е избрала за зет? Граф дьо Жеркур! Кой би могъл да предвиди, че ще стана братовчедка на Жеркур! Направо съм бясна от това! Е, какво, още ли не разбирате? Ох, бавноподвижен ум! Нима сте му простили вече историята с интендантшата? А аз, чудовище такова, няма ли за какво да

се оплаквам от него?...^[2] Но... мина ми вече и надеждата за отмъщение разведрява душата ми.

И на вас, както и на мен, Жеркур е досаждал сто пъти с приказките си за значението, което отдава на избора на бъдещата си жена, и с тъпата си самонадеяност, че може да избегне неизбежната съдба. Знаете неговото смешно предубеждение за манастирското възпитание и още по-смешния му предразсъдък за скромността на блондинките. Наистина, обзалагам се, че въпреки шестдесетте хиляди ливри рента на малката Воланж той никога не би се решил на този брак, ако тя беше черноока или не беше възпитана в манастир. Да му докажем, че е глупак, понеже, тъй или иначе, все ще излезе глупак някой ден; не това ме смущава, но би било забавно, ако започне оттам. Как ще се посмеем на другия ден, като чуем хвалбите му! Защото той непременно ще се похвали. А след като вие веднъж просветите това момиченце, трябва никак да не ни провърви, ако Жеркур не стане като всеки друг за посмешище в цял Париж.

Впрочем героинята на този нов роман заслужава всичките ви старания. Тя е наистина хубава, едва петнадесетгодишна — същинска розова пъпка! Вярно, че е малко по-несръчна от позволеното и никак не е възвишена, но вие мъжете пет пари не давате за това. Пък и чезнещият поглед всъщност обещава много. Добавете моята препоръка и остава само да ми благодарите и да ми се подчините.

Ще получите това писмо утре сутринта. Искам да ви видя у дома утре в седем часа вечерта. До осем няма да приемам гости, дори и властващия кавалер: толкова голямо дело не е лъжица за неговата уста. Както виждате, любовта не ме заслепява. В осем часа ще ви върна свободата и вие ще дойдете в десет на вечеря с чаровното създание, тъй като съм поканила у дома майката и дъщерята. Довиждане, вече мина обед, след малко ме чака друго, няма да ми е до вас.

Париж, 4 август 17...“

[1] Думите «хитрец» и «хитрина», които в доброто общество, за щастие вече не се употребяват, бяха много на мода, когато са писани тези писма. — Б.р. ↑

[2] За да бъдат разбрани тези редове, необходимо е да се има предвид, че граф дьо Жеркур изостави маркиза дьо Мертъой, заради интендантшата дьо..., която заради него жертвува виконт дьо Валмон; точно тогава маркизата и виконтът се свързват. Тъй като тази история е станала много по-рано от събитията, описани в публикуваните писма, сметнахме, че можем да не поместваме писмата свързани с нея. — Б.р.

↑

ПИСМО III

Сесил Воланж до Софи Карне

„Още нищо не знам, скъпа приятелко. Вчера мама беше поканила много гости на вечеря. Въпреки че ми беше много интересно да наблюдавам всички, и по-специално мъжете, ужасно се отегчих. И мъжете, и жените ме разглеждаха, а после си шушукаха; виждах, че говорят за мен, и се изчервявах: не можех да се въздържа. А така ми се искаше да мога, защото забелязах, че другите жени не се изчервяват, когато ги гледат. Или може би не им личи под червилото, защото е много мъчно да не поруменееш, когато някой мъж те гледа втренчено.

Най-много се притеснявах, защото не знаех какво мислят за мен. Стори ми се, че два-три пъти долових думата «хубава», но съвсем ясно чух и думата «несръчна». И сигурно е истина, защото жената, която го каза, е роднина и приятелка на майка ми и дори като че ли веднага ѝ станах симпатична. Тя единствена ми каза няколко думи тази вечер. Утре ще вечеряме у нея.

Също така след вечерята чух как един мъж каза — и сигурна съм, че говореше за мен: «Да оставим плода да узрее, през зимата ще видим.» Може би беше мъжът, за когото ще трябва да се омъжа, и то чак след четири месеца! Толкова ми се иска да знам истината!

Ето я и Жозефин; каза ми, че бърза. Но на мен ми се иска да ти разкажа за една моя «несръчност». О, мисля, че онази дама наистина има право.

След вечерята започнаха да играят карти. Аз седнах до мама и не знам как, заспала съм почти веднага.

Разбуди ме силен смях. Не знам дали на мен се смееха, но мисля, че беше на мен. Мама ми позволи да се

оттегля; много се зарадвах. Представи си, беше минало вече единадесет часът.

Довиждане, скъпа Софи, обичай както винаги своята Сесил. Вярвай ми, обществото съвсем не е така забавно, както си го представяхме.

Париж, 4 август 17...“

ПИСМО IV

*Виконт дьо Валмон до маркиза дьо Мертъой в
Париж*

„Вашите заповеди са чаровни; начинът, по който ги давате — още по-приятен; покрай вас човек може да обикне деспотизма. Не за първи път, както ви е известно, съжалявам, че не съм вече ваш роб. И колкото и голямо «чудовище» да съм, както казвате вие, винаги си спомням с удоволствие времето, когато ме удостоявахте с най-нежни имена. Често дори ми се иска да ги заслужа отново и заедно с вас да дам на света пример за постоянство. Но нас ни зоват много по-големи цели; да побеждаваме — това е нашата съдба и ние сме длъжни да ѝ се подчиним. Може би в края на жизнените си подвизи пак ще се срещнем, защото, без да искам да ви обидя, моя най-прелестна маркизо, вие не ми отстъпвате по нищо; и откакто, разделяйки се заради щастието на света, ние проповядваме всеки поотделно нашата вяра, струва ми се, че като мисионер в любовта вие създадохте много повече последователи, отколкото аз. Известни ми са вашият жар и вашето пламенно увлечение и ако Богът на любовта реши да ни преценява според деянията ни, вие един ден ще бъдете закрилница на някой голям град, докато вашият приятел ще бъде най-много селски праведник. Този език ви изненадва, нали? Но от една седмица аз чувам и говоря само на такъв език, и за да се усъвършенствувам в него, съм принуден дори да не ви се подчиня.

Не се сърдете, изслушайте ме. Пазителко на всички тайни на моето сърце, ще ви доверя най-великия план, замислян някога от мен. Какво ми предлагате вие? Да съблазня една девойка, която още нищо не е видяла и нищо не знае, която, така да се каже, ще ми се отдаде съвсем

беззащитна и при първото ми ухажване ще изпадне в захлас; която ще се увлече много по-бързо от любопитство, отколкото от любов. Всеки мъж може да се справи като мен. Не така обаче стоят нещата с моя нов план. Неговият успех ще ми осигури колкото наслада, толкова и слава. Самата любов, която вие венец за мен, се колебае дали да избере миртови или лаврови листа, или да сплете и едните, и другите, за да увенчае моето тържество. Вие също, моя прелестна приятелко, ще бъдете обзета от благоговейно уважение и ще кажете възторжено: «Ето един мъж, който ми е по сърце!»

Нали познавате президентшата дьо Турвел, набожността ѝ, любовта към мъжа ѝ, строгите ѝ принципи. Ето кого нападам аз, ето достоен за мен неприятел, ето целта, към която се стремя.

*«И ако опитът не стигне своята цел,
поне ще имам чест да съм го предприел.»
Прието е да се цитират лоши стихове,
когато те са от голям поет^[1].*

Вие знаете, че президентът^[2] е в Бургундия, където води някакво голямо дело. (Надявам се, че с мене ще загуби още по-голямо дело.) Неговата безутешна половинка трябва да прекара тук целия срок на печалното си вдовство. Черкуване всеки ден, няколко посещения на бедните в общината, молитви сутрин и вечер, самотни разходки, благочестиви беседи с моята стара леля и понякога унила игра на вист трябва да бъдат единствените ѝ развлечения. Аз ѝ подготвям много по-занимателни. Моят добър ангел ме изпрати тук за нейно и мое щастие. А аз, безумецът, съжалявах за двадесет и четирите часа, които пожертвувах заради приличието. Какво наказание би било за мен сега да ме принудят да се върна в Париж! За щастие за играта на вист са необходими четирима партньори. И

тъй като тук е само местният свещеник, моята безсмъртна леля ме помоли да пожертвувам няколко дни за нея. Досещате се, че се съгласих. Не можете да си представите колко тя ме глези след тази моя постъпка и особено какво умиление изпитва, че редовно я придружавам на църковните служби. Тя дори и не подозира на кое божество се моля.

Ето ме от четири дни в плен на буйна страст! Вие знаете колко пламенно пожелавам аз и как бясно преодолявам препятствията, но нямате представа как развихря желанията самотата. В главата ми се върти една-единствена мисъл, за едно и също копнея през деня, едно и също сънувам през нощта. Трябва да притежавам тази жена, за да се избавя от смешната възможност да се влюбя в нея, защото докъде ли не може да ни отведе неудовлетвореното желание? О, сладостно обладание! Призовавам те заради моето щастие и преди всичко за моя покой. Колко сме щастливи, че жените се защищават тъй слабо! Иначе бихме им станали жалки роби. В този миг изпитвам признателност към достъпните жени и това естествено ме довежда в краката ви. Падам на колене, за да получа вашата прошка, и свършвам това прекалено дълго писмо. Довиждане, моя прелестна приятелко, моля ви, без злопамятност!

Замъкът... 5 август 17...“

[1] Лафонтен — Б.пр. ↑

[2] Председател на провинциален парламент. — Б.пр. ↑

ПИСМО V

Маркиза дьо Мертьой до виконт дьо Валмон

„Знаете ли, виконте, че вашето писмо е написано с рядко безсрамие и аз имам всичките основания да ви се разсърдя? То обаче ми доказва съвсем ясно, че сте си загубили ума и само това ви спасява от моя гняв. Великодушна и чувствителна приятелка, забравям обидата, за да се замисля само за опасността, която ви застрашава; и колкото и да е досадно да ни поучават, отстъпвам пред необходимостта, защото вие в този момент наистина имате нужда от поука.

Вие да притежавате президентшата дьо Турвел! Каква смешна приумица! В нея съзирам вашата смахнатост, която винаги ви подтиква да желаете онова, което смятате непостижимо. Какво представлява тази жена? Правилни черти, нямам нищо против, но без никаква изразителност; добре е сложена, но без изящество, а как се облича — да умреш от смях с нейните вечни шалчета около врата и със затворените ѝ до брадата рокли. Казвам ви го като приятелка, една такава жена ви стига съвсем да загубите хорското уважение. Припомнете си деня, в който събираше волни пожертвования в черквата «Сен Рок»; вие от сърце ми благодарихте за чудесното зрелище, което съм ви доставила. Струва ми се, че още я виждам под ръка с оная дългокоса върлина, готова да се препъне на всяка крачка, удряйки хората по главите с четириаршинната си кошница и изчервявайки се при всеки поклон. Кой би помислил тогава, че ще пожелаете тази жена! Хайде, виконте, изчервете се и вие на свой ред и се съвземете. Обещавам ви да пазя тайна.

И освен това помислете си за неприятностите, които ви очакват! С какъв съперник ще се биете? Със съпруг! Не

се ли чувствувате унижен само при произнасянето на тази дума? Какъв позор, ако претърпите неуспех! И каква евтина слава, ако удържите победа. Ще кажа дори нещо повече, не се надявайте на никаква наслада. Нима е възможно да я изпита човек с добродетелните лицемерки? Имам предвид искрено убедените лицемерки; въздържани дори в разгара на насладата, те ви предлагат само полублаженства. Любовните радости като пълната забрава, безумието от насладата или удоволствието, които се пречистват, достигнали своята връхна точка, на тях не са им познати. Предсказвам ви: в най-добрия случай вашата президентша ще сметне, че е направила всичко, ако се отнесе към вас като към съпруг, и дори в най-нежното съпружеско общение вие няма да се слееете с любимото същество. Случаят е още по-тежък; вашата добродетелна лицемерка е набожна, и то набожна като простовата женица, ето защо е обречена на вечно детство. Възможно е да се справите с това препятствие, но не се самозалъгвайте, че ще го унищожите: дори да победите любовта към Бога, няма да победите страха от дявола; и когато, държейки любимата в обятията си, почувствувате как тупти сърцето ѝ, това ще бъде от страх, а не от любов. Може би, ако бяхте опознали тази жена по-рано, щяхте да направите нещо за нея, но сега тя е двадесет и две годишна и е женена вече от две години. Повярвайте ми, виконте, когато една жена е толкова *ограничена*, трябва да я оставите на съдбата ѝ; тя винаги ще си остане *недоразвита*.

Но, тъй или иначе, вие отказвате да ми се подчините заради това привлекателно същество и се погребвате при вашата леля, като не желаете да изживеете най-прелестното приключение, което би ви направило чест. По каква съдбоносна случайност Жеркур има винаги предимства пред вас? Знаете, че не ви говоря с лошо чувство, но в този момент наистина се изкушавам да си помисля, че вие не си заслужавате името и още повече се изкушавам да се откажа от доверието, което имам във вас. Никога няма да свикна да

поверявам тайните си на любовника на госпожа дьо Турвел.

Все пак трябва да знаете, че малката Воланж вече завъртя ума на едного. Младият Дансъни е луд по нея. Пяха заедно и тя действително пее много по-хубаво от обикновена пансионерка. Смятат да разучат разни дуети и тя като че ли с удоволствие приема това «еднозвучие», но този Дансъни е още момченце, което само ще си загуби времето в ухажване, а няма да направи нищо. От друга страна, момиченцето е много диво, така че във всички случаи няма да е забавно, ако вие не се намесите в тази игра. В лошо настроение съм и сигурно ще се скарам с кавалера, когато дойде у дома. Съветвам го да бъде кротък, защото няма да ми мръдне окото да скъсам с него. Уверена съм, че ако ми хрумне доброто намерение да се разделя с него, той ще изпадне в отчаяние, а нищо не ме забавлява повече от любовното разочарование! Той ще ме нарече «коварна», а думата «коварна» винаги ми е доставяла удоволствие. След думата «жестока» най-приятна за женското ухо е думата «коварна» и изисква най-малко усилие, за да се заслужи. Съвсем сериозно започвам да мисля за раздяла. Ето за какво ставате причина! Нека да ви тежи на съвестта! Довиждане. Помолете вашата президентша да ме спомене в молитвите си.

Париж, 17 август 17...“

ПИСМО VI

Виконт дьо Валмон до маркиза дьо Мертъой

„Наистина няма жена, която да не злоупотребява с дадената ѝ власт! И дори вие, която често съм наричал моя снизходителна приятелка, сега не се държите като приятелка и без много да му мислите, ме нападате и хулите предмета на моята страст! С какви краски се осмелявате да обрисувате госпожа дьо Турвел!... Кой мъж не би заплатил с живота си за подобно безсрамно предизвикателство? Има ли друга жена, освен вас, която да не заслужава да я очерня заради това? Моля ви се, не ме поставяйте пред подобни жестоки изпитания. Не отговарям за себе си дали ще ги понеса. В името на приятелството, почакайте тази жена да стане моя, преди да започнете да злословите за нея. Или не знаете, че само насладата има право да сваля превръзката от очите на любовта?

Но какво говоря аз? Нима госпожа дьо Турвел се нуждае да я разкрасявам с въображението си? Не. За да бъде прелестна, достатъчно е да бъде такава, каквато е. Вие я упрекувате, че е лошо облечена. Съгласен съм. Всяка дреха я загрозява. Всичко, което я скрива от погледа, я обезличава. Тя е истински прелестна само в утринната си рокля. Благодарение на голямата жега тук лекото облекло ми дава възможност да съзерцавам закръгленото ѝ гъвкаво тяло. Гръдта ѝ е покрита само с тънък муселин и моите бегли, но проникателни погледи доловиха вече чародейните ѝ форми. Казвате, че лицето ѝ е безизразно. А какво би могло да изразява то в миговете, когато нищо не вълнува сърцето ѝ? Да, разбира се, тя не притежава измамния поглед на нашите кокетки, който понякога ни съблазнява и винаги ни лъже. Не умее да прикрива безличната фраза със заучена усмивка. И макар да има най-

хубавите зъби на света, се смее само на онова, което я забавлява. Но да можехте да я видите колко простодушно и искрено се весели в палавите игри! Колко чиста радост и състрадателна доброта блика от погледа ѝ, когато бърза да помогне на някой нуждаещ се! И особено ако можехте да видите как при най-малката похвала, при най-незначителната нежна дума по божественото ѝ лице се изписва искреното смущение на непритворна скромност!... Тя е добродетелна и набожна и по това вие съдите, че е хладна и бездушна! Аз съм на съвсем друго мнение. Каква изумителна чувствителност трябва да притежава тя, за да бъде мила дори към мъжа си и да го обича, въпреки че той непрекъснато отсъствува? Може ли да се иска по-добро доказателство? А ето, аз успях да получа друго доказателство.

По време на една наша разходка се постарях да се озовем пред един ров; госпожа дьо Турвел е много подвижна, но е страшно стеснителна; сама знаете, че светиците трудно се решават да преминат трапа. Трябваше да ми се довери. Държах в ръцете си тази свенлива жена. Нашите приготовления и преминаването на старата ми леля предизвикаха буен смях у палавата благочестивка, но щом я обхванах с пресметната несръчност, ръцете ни безмълвно се сплетоха. Аз я притиснах до себе си и в тази кратка прегръдка почувствувах как сърцето ѝ заби по-силно. Прелестна руменина обля лицето ѝ и стеснителното ѝ смущение ми показа, че «сърцето ѝ затуптя от любов, а не от страх.» Леля ми се излъга като вас и каза: «Детето умря от страх.» Но «детето» с очарователна непосредственост не се съгласи с нейната лъжа и простодушно възрази: «О, не, но...» Едничка дума, която ми каза всичко. От този миг сладка надежда замести жестокото съмнение. Тази жена ще бъде моя, ще я отнема от мъжа ѝ, който я осквернява; бих се осмелил да я грабна дори от самия Господ, пред когото тя благоговее. Каква наслада ту да причинявам, ту да побеждавам нейните угризения! Дори и не помислям да унищожа

предразсъдъците, които я тревожат. Те са един плюс към моето щастие и към моята слава. Нека тя вярва в добродетелта, но да я пожертвува заради мене; нека грехът я ужасява, но без да може да я възпре; и нека в плен на хиляди страхове, без да ги забравя, да може да ги преодолее само в моите обятия. И нека, съгласен съм, да ми каже едва тогава: «Обожавам те»; тя единствена сред всички жени ще бъде достойна да произнесе тези думи. Защото аз наистина ще бъда божеството, което тя е предпочела.

Да бъдем откровени: онова, което наричаме щастие в нашите отношения, колкото хладни, толкова и мимолетни, е всъщност само удоволствие. Да ви кажа ли нещо? Аз мислех, че сърцето ми е повехнало и проявявайки само чувственост, смятах, че съм преждевременно остарял. Госпожа дьо Турвел ми възвърна прелестните илюзии на младостта. При нея няма нужда да се преструвам, за да бъда щастлив. Единственото нещо, което ме плаши, е времето, необходимо, за да изживея това приключение, защото не смея да залагам на случайността. Напразно си припомням, че винаги ми е вървяло в дързостта. Сега не се решавам да се възползувам от нея. За да бъда истински щастлив, тя сама трябва да ми се отдаде, а това съвсем не е дребна работа.

Убеден съм, че ще се възхитите от моята предпазливост. Още не съм произнесъл думата «любов», но вече си говорим за «доверие» и «внимание». За да я лъжа колкото може по-малко и особено, за да я предпазя от въздействието на разни слухове за мен, сам ѝ разказах, сякаш се обвинявам, някои от най-известните си похождения. Хубаво бихте се посмели, ако можехте да видите колко наивно ме поучава. Казва, че иска да ме преобрази. И през ум не ѝ минава колко скъпо ще ѝ струва такъв един опит! Дори не подозира, че «застъпвайки се», както тя се изразява, за «нещастниците, които аз съм погубил», предварително защитава собствената си кауза. Тази мисъл ми мина през главата вчера по време на една от

нейните проповеди и не можах да се лиша от удоволствието да я прекъсна, уверявайки я, че говори като истински пророк. Довиждане, моя прелестна приятелко. Както виждате, още не съм безвъзвратно погубен.

П. П. Забравих да попитам — горкият кавалер да не се е убил от отчаяние? Наистина вие сте сто пъти по-безсърдечна от мен и ако не ми липсваше честолюбие, бих се почувствувал унижен.

Замъкът... 9 август 17..."

ПИСМО VII

Сесил Воланж до Софи Карне^[1]

„Не ти пиша нищо за женитбата си, защото по този въпрос знам толкова, колкото и първия ден. Попривикнах да не мисля вече за това и този начин на живот започна да ми се харесва. През по-голямата част от времето си разучавам песни и свиря на арфа. Струва ми се дори, че сега, когато нямам учител, или по-скоро, откакто имам много по-добър учител, повече обичам и пеенето, и арфата. Кавалерът Дансъни, господина, за когото ти бях писала, и с когото пях у госпожа дьо Мертъой, е много любезен; идва всеки ден у дома и пее с мен по цели часове. Той е много мил. Пее като ангел и композира чудесни мелодии, на които сам измисля думите. Много жалко, че е кавалер на Малтийския орден. Струва ми се, че ако се ожени, жена му ще бъде много щастлива... Наистина е очарователно нежен. Никога не си дава вид, че ти прави комплимент, а в същото време всяка негова дума те ласкае. Непрекъснато ме поправя както за музиката, така и за всичко друго, но критиките му са тъй внимателни и весели, че е невъзможно да не му бъда благодарна. Дори когато те гледа, сякаш иска да ти каже нещо любезно. Освен това е и много услужлив. Например вчера беше поканен на голям концерт, но предпочете да остане цялата вечер у мама. Беше ми много приятно, защото, когато той не е тук, няма с кого да разговарям и се отегчавам, а когато е тук, пеем или бъбрим. Той винаги намира какво да ми каже. Той и госпожа дьо Мертъой са единствените хора, които ми са приятни. А сега довиждане, скъпа приятелко, обещах днес да разуча една малка ария с много труден акомпанимент. Искам да съдържа думата си. Ще се занимавам с това, докато той дойде.

7 август 17...“

[1] За да не злоупотребявам с търпението на читателя, пропускаме голяма част от тази всекидневна кореспонденция; поместваме само писмата, които ни се струват необходими, за да бъдат разбрани събитията, станали в това общество. По същата причина не сме включили писмата на Софи Карне, както и много от писмата на останалите действащи лица в тази история — Б.р. ↑

ПИСМО VIII

Президентшата дьо Турвел до госпожа дьо Воланж

„Не можете да си представите, госпожо, колко съм трогната от доверието, което ми засвидетелствувате, колко много ме вълнува съдбата на госпожица дьо Воланж. От цялото си сърце ѝ пожелавам щастие, за което не се съмнявам, че тя е достойна, и което съм убедена, че ще получи благодарение на вашата предвидливост. Не познавам господин граф дьо Жеркур, но след като вие сте го удостоили с избора си, мога да имам за него само най-добро мнение. Ще се огранича, госпожо, с пожеланието този брак да бъде тъй щастлив, както е моят, който също е ваше дело, и за който с всеки изминат ден ви дължа все по-голяма благодарност. Дано щастieto на вашата уважаема дъщеря ви възнагради за щастieto, което вие ми дадохте, и дано най-добрата приятелка бъде също така и най-щастливата майка!

Много съм огорчена, че не мога лично да ви изкажа моето искрено пожелание и да се запозная колкото се може по-скоро, както ми се иска, с госпожица дьо Воланж. След като вие проявихте към мен истинска майчина доброта, смятам, че с право мога да се надявам също така на нейната сестринска дружба. Моля ви, госпожо, да благоволите да ѝ предадете това от мое име, докато ми се удаде възможност сама да заслужи нейното приятелство.

Смятам да остана на село, докато господин дьо Турвел отсъствува. С удоволствие ще се възползувам през това време от близостта на уважаемата госпожа дьо Розмонд. Тя е все тъй очарователна; нищо не е загубила с възрастта; все така паметлива и жизнерадостна е. Само физически е осемдесет и четири годишна, по душа е едва двадесетгодишна.

Известно разнообразие в нашето уединение внася племенникът й, виконт дьо Валмон, който беше тъй любезен да пожертвува заради нас няколко дни. Познавах го само по разните приказки, които се носят за него, а те съвсем не предизвикваха в мен желание да го опозная поотблизо; сега обаче ми се струва, че той не ги е заслужил. Тук, където не го увлича светската поквара, той с удивителна искреност води разумни разговори и с рядко чистосърдечие сам се обвинява за прегрешенията си. Доверява ми се откровено, а аз го мъмря много строго. Вие го познавате и ще се съгласите, че ще бъде чудесно, ако той пак тръгне в правия път; аз, разбира се, не се залъгам и съм сигурна, че въпреки обещанията една седмица в Париж ще бъде достатъчна, за да забрави всичките ми проповеди. Но дори и по време на престоя си тук той да не се държи както обикновено, като съдя по начина му на живот, мисля, че най-доброто, което може да прави, е нищо да не прави. Той знае, че ще ви пиша и ме помоли да ви поздравя най-почтително. Бъдете също тъй добра както винаги да приемете и моите поздрави и не се съмнявайте в искрените чувства, с които имам чест да... и т.н.

Замъкът... 9 август 17..."

ПИСМО IX

Госпожа дьо Воланж до президентшата дьо Турвел

„Никога не съм се съмнявала, моя млада и прекрасна приятелко, нито в приятелството ви, нито в искрената загриженост, която влагате във всичко, което се отнася до мен. И не, за да изяснявам нашите отношения, които, надявам се, са изяснени завинаги, отговарям на вашия «отговор», но мисля, че не мога да си позволя да не поговоря с вас за виконт дьо Валмон.

Признавам си, не очаквах да видя това име във вашите писма. И наистина какво общо би могло да има между вас и него? Вие не познавате този човек; откъде бихте могли да вникнете в душата на един безпътник? Говорите ми за неговото «рядко чистосърдечие»; о, да, чистосърдечието на дьо Валмон наистина би било рядко явление. Много по-двуличен и по-опасен, отколкото любезен и пленителен, още от най-младите си години той никога не е направил нито крачка и не е казал нито дума, без да не влага в това умисъл, а помислите му винаги са били нечестни и престъпни. Мила приятелко, вие ме познавате, знаете, че от всички желани добродетели най-много ценя снизходителността. Освен това, ако Валмон беше увлечен от необуздани страсти, ако както хиляди други се бе поддавал съблазнен на прегрешенията на възрастта, укорявайки го за поведението му, щях да изпитвам към него съжаление и да чакам мълчаливо деня, когато едно щастливо превращение би му възвърнало уважението на честните хора. Но Валмон не е такъв: постъпките му са последица от убежденията му. Той умее да пресмята всички позволени безчестия, без да се излага. И за да може да проявява безнаказано жестокостта и злобата си, е избрал за жертва жените. Няма да ви

изброявам всички жени, които е съблазнил; но колко от тях е погубил?

Вие водите целомъдрен и уединен живот, затова слухът за тези скандални похождения не достига до вас. Бих могла да ви разкажа някои, от които ще се разтреперете; но очите ви, чисти като душата ви, биха се замърсили от подобни картини; убедена съм, че Валмон никога няма да бъде опасен за вас, вие нямате нужда от подобни оръжия за защита. Длъжна съм да ви кажа само, че от всички жени, които той е ухажвал успешно или безуспешно, няма нито една, която да не е съжалявала за това. Единствена маркиза дьо Мертъой прави изключение от общото правило; единствена тя съумя да устои и да обуздае злия му нрав. Признавам, че за мен този факт от живота ѝ я издига в моите очи и е достатъчен, за да бъде оправдана напълно пред всички заради някои нейни необмислени постъпки, в които я обвиняваха през първите дни, след като остана вдовица.^[1]

Тъй или иначе, моя прекрасна приятелко, възрастта, опитът и особено приятелството ме задължават да ви предупредя, че в обществото вече забелязват отсъствието на Валмон; и ако стане известно, че оставате тримата с леля му, доброто ви име ще бъде в ръцете му — най-голямото нещастие, което може да се случи на една жена. Съветвам ви да убедите леля му да не го задържа повече, а ако той упорствува да остане, надявам се вие без колебание да му отстъпите мястото си и да заминете. Всъщност защо би останал той? Какво прави в това село? Сигурна съм, че ако понаблюдавате тайно постъпките му, ще установите, че е избрал удобно убежище, за да изпълни в този край някое от замислените си безобразия. След като обаче ни е невъзможно да предотвратим някоя беда, да се задоволим да се предпазим от нея.

Довиждане, моя прелестна приятелко. Бракът на дъщеря ми се поотложи. Граф дьо Жеркур, когото чакаме всеки ден, ми съобщава, че полкът му бил изпратен в Корсика и тъй като военните действия все още

продължават, ще му бъде невъзможно да си вземе отпуска до зимата. Това ми е неприятно; но ми дава надеждата, че ще имаме удоволствието да ви видим на сватбата; много мъчно ми беше, че няма да присъствувате. Прощавайте, искрено ваша, изцяло и без притворство.

П. П. Предайте моите поздрави на госпожа дьо Розмонд, която аз обичам толкова, колкото и уважавам.

11 август 17...“

[1] Заблуда на госпожа дьо Воланж, която ни показва, че подобно на други мерзавци Валмон не издава съучастниците си. — Б.р. ↑

ПИСМО Х

Маркиза дьо Мертьой до виконт дьо Валмон

„Сърдите ли ми се, виконте? Или умряхте? Или може би живеете само за вашата президентша? Тази жена, която ви върна «младежките илюзии», скоро ще ви върне и смехотворните предразсъдъци. Ето че вече сте свенлив роб; защо да не започнете да въздишате и като влюбен. Вие се отказвате от дръзките си успехи. Ето че действувате без правилата си, оставяйки всичко на случайността или по-скоро на прищявката. Не си ли спомняте вече, че любовта като медицината е само «изкуство да се подпомага природата»? Виждате ли ме, с вашите камъни във вашата градина, но моля, без излишно възгордяване, защото това значи да вадите нож на умряло куче. «Тя трябва сама да ми се отдаде» — казвате вие. Разбира се, че трябва. И ще ви се отдаде, както и всички други, с тази разлика, че ще го стори неохотно. Но за да се отдаде тя накрая, най-сигурното средство е да се започне, като я вземете вие. Какво безразсъдство на любовта е този смешен нюанс! Казвам «любовта», защото вие сте влюбен. Да ви говоря друго, би означавало да ви лъжа, би означавало да крия от вас болестта ви. Кажете ми, моля ви се, въздишащ любовнико, нима смятате, че сте взели насила жените, които са станали ваши? Колкото и да ни се иска да се отдадем, колкото и да бързае да го сторим, все пак необходим ни е предлог, а има ли по-удобен предлог за нас, отколкото да си даваме вид, че отстъпваме пред насилието? На мен, признавам си, най-много ми харесва бързо и ловко нападение, в което въпреки бързината всичко се извършва поред; по този начин никога не изпадаме в неприятното затруднение сами да заглаждаме някоя несръчна постъпка, от която дори би трябвало да се възползуваме; това запазва

привидно впечатлението за насилие дори когато отстъпваме, и изкусно ласкае две наши любими страсти — славата от съпротивата и удоволствието от поражението. Признавам, че този дар, по-рядък, отколкото можем да си представим, винаги ми е доставял удоволствие дори когато не са ме прелъстявали; и понякога ми се е случвало да се отдам единствено за награда. Така в древните турнири красотата е била награда за храбростта и ловкостта.

Но вие, който вече не сте същият човек, вие се държите тъй, като че ли се боите от успеха. Е, откога пътувате като охлюв и по околни пътища? Драги приятелю, когато човек иска да пристигне навреме, взема пощенска кола и пътува по широкия друм! Но да оставим тази тема, която ми разваля настроението, защото ме лишава от удоволствието да ви видя. Поне пишете ми по-често и ме уведомявайте за успехите си. Знаете ли, че това смешно похождение ви занимава вече две седмици и вие пренебрегвате всичко живо?

Като споменах «пренебрежение», та се сетих — да ви кажа ли, вие приличате на хората, които редовно се осведомяват за състоянието на болните си приятели, но никога не дочакват отговор. Последното ви писмо завършваше с въпроса дали кавалерът не е умрял. Аз не отговарям, а на вас дори през ум не ви минава да се разтревожите! Забравяте ли, че любовникът ми е ваш стар приятел? Моля, успокойте се, той не е умрял. Или ако беше мъртъв, щеше да е от прекомерна радост. Клетият кавалер! Ласкав и създаден за любов! Как пламенно умее да обича! Просто главата ми се завърта! Право да ви кажа, пълното щастие, което изпитва от моята любов, наистина ме привързва към него.

Колко щастлив го направих същия ден, в който ви писах, че смятам да се разделя с него! Наистина точно когато ми съобщиха, че е дошъл, аз обмислях как най-добре да го докарам до отчаяние. Не знам стори ли ми се, или беше тъй, но той никога не ми се бе виждал тъй пленителен. Въпреки това приех го нелюбезно. Той се

надяваше да прекара два часа с мен, преди да отворя вратата си за останалите гости. Казах му, че трябва да изляза; той ме запитва къде отивам; отказах да му обясня. Той настоя. «Отивам там, където на вас не ви е мястото» — отговорих му раздразнено. За негово щастие този отговор просто го зашемети, защото само да беше изрекъл една дума, неминуемо щеше да последва такава сцена, която би ни довела до замислената от мен раздяла. Изненадана от мълчанието му, вдигнах очи към него без друг умисъл, къдна ви се, освен да видя каква физиономия е направил. И съзрях върху очарователното му лице онази тъй дълбока и тъй нежна тъга, на която, както и вие сам знаете, е трудно да се устои. Една и съща причина предизвика една и съща последица — за втори път бях победена. От този миг единствената ми мисъл беше как да загладя вината си. «Излизам по работа — казах му малко по-ласкаво, — и то по работа, която ви засяга, но не ме разпитвайте. Ще вечерям у дома. Елате и вие и ще узнаете всичко.» Тогава отново му се възвърна дарбата да говори, но аз не му дадох възможност да каже нито дума. «Бързам много — добавих. — Оставете ме. До довечера.» Той ми целуна ръка и излезе.

Тогава, за да го възнаградя, а може би, за да се възнаградя самата аз, реших да му покажа малката си къща, за която той изобщо нямаше представа. Извиках моята вярна Виктоар. Оплаках се от главоболие. Казах пред всички в къщи, че си лягам. Когато останах насаме с *истинската* си прислужница, двете се преоблякохме — тя като лакей, аз като камериерка. Тя извика наемна кола, която дойде до градинската врата, качихме се и щом стигнах в моя храм на любовта, облякох най-съблазнителния си тоалет за срещи. Просто чуден е, сама съм го измислила; през него нищо не се вижда, но всичко се отгатва. Обещавам да ви дам модела за вашата президентша, когато я направите достойна да го носи.

След тези приготовления, докато Виктоар се занимаваше с другите подробности, прочетох една глава от «Софа»^[1], едно писмо от «Новата Елоиз» и две приказки от

Лафонтен, за да се настроя за различните отсенки, които смятах да приложа в случая. В това време моят кавалер пристига в дома ми, както обикновено забързан. Портиерът не го поканва и му съобщава, че съм болна — първа злополука. Той обаче му подава записка от мен, разбира се, не с моя почерк според правилото ми за предпазливост. Отваря я и прочита написаното от Виктоар.

«Точно в девет часа на булеварда срещу кафенетата.»

Веднага се отправя натам; един дребен лакей, когото не познава, или поне той си мисли, че не познава, защото това е все моята Виктоар, му съобщава, че трябва да освободи колата и да го последва. Цялата тази романтична обстановка разпалва въображението му, а разпалената глава на всичко е готова. Той пристига най-сетне напълно омагьосан от изненада и любов. За да му дам време да се съвземе, правим малка разходка из горичката, после го повеждам към къщи. Той вижда първо маса с два прибора, после подреденото легло. Минаваме в разкошния будоар. Там наполовина по програма, наполовина от искрено чувство аз го прегърнах и се отпуснах в краката му: «Скъпи приятелю — казах му, — исках да ти запазя цялата изненада от този миг, но сега се упреквам, че те огорчих с привидно лошото си настроение и макар и за малко, скрих от теб какво става в сърцето ми. Прости ми за грешките; бих желала да ги изкупя със силната си любов.» Представяте си последиците от тази прочувствена реч! Щастливият кавалер ме повдигна и прошката беше скрепена на същата отоманка, където вие и аз скрепихме тъй весело по съвсем същия начин нашата вечна раздяла.

Тъй като имахме пред себе си шест часа, за да бъдем заедно, и аз бях решила през цялото време той да изпитва еднаква сладост, мъчех се да сдържам пламенните му пориви и заменях с мило кокетство нежността. Струва ми се, че никога не съм влагала толкова плам да се харесам, нито пък някога съм била тъй доволна от себе си. След вечерята ту дете, ту умница, ту игрива, ту чувствителна, а

от време на време и разпусната, аз се забавлявах да се държа с него като със султан в неговия сарай, където едно след друго изобразявах различни одалиски. И наистина, макар и да раздаваше неуморно ласките си на една и съща жена, те всеки път сякаш бяха за нова любовница.

Най-сетне на разсъмване трябваше да се разделим; и каквото и да каза, както и да се мъчи да ми докаже противното, той имаше нужда от почивка, макар да не я желаше. Когато вече излизахме и се сбогувахме за последен път, аз взех ключа от тази прелестна обител и му го подадох с думите: «Уредих я само за вас, справедливо е да бъдете неин господар, на жертвоприносителя се пада да разполага с храма.» С тази хитрост предварих размислите, които биха могли да се породят в главата му от наистина подозрителното притежание на малката къща. Познавам го достатъчно добре, затова съм напълно убедена, че няма да я използва с никоя друга, освен с мен; а ако на мен ми хрумне да отида там без него, имам още един ключ. Той пламенно настояваше да си определим следващата среща, но аз го обичам още твърде много, за да желая да го изчерпя толкова бързо. Излишества можем да си позволяваме само с онези, които възнамеряваме скоро да изоставим. Той, миличкият, не знае това, но за негово щастие аз го зная и заради двамата.

Едва сега виждам, че е вече три часът и че написах цял том, след като имах намерение да ви драсна само две думи. Това е магията на споделените приятелски тайни; благодарение на нея и до днес обичам вас най-много от всички, но ако не искам да скривам истината, трябва да призная, че най-много ми харесва кавалерът.

12 август 17...“

[1] Еротико-сатиричен роман от Клод Кребийон (1707–1777). — Б.пр. ↑

ПИСМО XI

Президентшата дьо Турвел до госпожа дьо Воланж

„Вашето строго писмо щеше да ме изплаши, госпожо, ако за щастие тук няхах повече причини за спокойствие, отколкото за страха, който се опитвате да ми внушите. Опасният господин дьо Валмон, който очевидно застрашава всички жени, изглежда, е оставил смъртоносните си оръжия, преди да дойде в този замък. Той не само не крои тук никакви планове, но и през ум не му минава за това; неговите качества на приятен мъж, които дори враговете му признават, изобщо не се проявяват; той се държи като добро момче. Сигурно селският въздух е причина за това чудо. Мога да ви уверя, че макар и да сме постоянно заедно и това очевидно му е приятно, не ми е казал нито една любовна дума, не е изрекъл нито една от тези фрази, които всички мъже си позволяват дори без да имат като него с какво да ги оправдаят. Той никога не ме предизвиква да проявявам тази сдържаност, с която всяка уважаваща себе си жена е принудена днес да държи на разстояние заобикалящите я мъже. Умее да не злоупотребява с веселието, което предизвиква. Може би обича мъничко да ласкае, но го прави тъй изискано, че и самата скромност би приела похвалата. С една дума, ако имах брат, бих си пожелала да е като господин дьо Валмон, какъвто той се показва тук. Може би много жени биха желали той да ги ухажва пооткрито; и признавам си, безкрайно съм му благодарна, че ме е преценил тъй добре и не ме смесва с тях.

Този портрет несъмнено се различава от портрета, който вие ми обрисовахте; въпреки това и двата може би предават вярно оригинала в зависимост от времето, за което става дума. Той сам си признава много прегрешения,

някои обаче му приписват клюкарите. Но аз съм срещала малко мъже, които да говорят с такова голямо уважение, бих казала дори, почти с възторг за порядъчните жени. Вие сама ми писахте, че поне по този въпрос той не лъже. Поведението му към госпожа дьо Мертъой е доказателство за това. Той ни говори много за нея; винаги с хвалебствени думи и с такава искрена привързаност, че преди да получа писмото ви, смятах чувството, което той нарича приятелство, за любов. Сега се укорявам за тази своя дръзка мисъл, още по-непростителна за мен, след като той сам често е доказвал това свое чувство. Признавам, че смятах за хитрост онова, което от негова страна е било искреност. Не знам, но струва ми се, че човек, способен на толкова трайна дружба с подобна уважавана жена, не може да бъде непоправим безпътник. Нямам представа дали неговото порядъчно поведение тук не се дължи на някакви негови замисли в нашия край, както вие предполагате. Наистина в околностите има няколко приятни жени. Но той излиза рядко, обикновено сутрин, и казва, че ходи на лов. Вярно е, почти не донася дивеч, но твърди, че е лош ловец. Всъщност никак не ме вълнува какво прави вън от замъка; ако проявя любопитство, ще бъде само за да се съглася с вашето мнение или да ви накарам вие да приемете моето.

Вие ме съветвате да направя всичко възможно господин дьо Валмон да прекрати престоя си тук, но, струва ми се, мъчно бих се осмелила да помоля леля му да не задържа племенника, когото тя много обича. Обещавам ви все пак, но само от уважение, а не защото смятам, че е необходимо да се възползувам от някой удобен случай, за да помоля нея или него за това. Колкото до мен, господин дьо Турвел знае, че възнамерявам да го чакам тук и ще се учуди не без основание, ако така леко променя намеренията си.

Позволих си, госпожо, да се изясня надълго и нашироко, но сметнах, че ако не искам да изопача истината, съм длъжна да направя благоприятна преценка на господин дьо Валмон, от каквато, струва ми се, той

много се нуждае пред вас. Това с нищо не намалява благодарността ми за приятелските чувства, от които са били продиктувани вашите съвети. На приятелството ви дължа и милите думи, с които ми съобщавате за отложената сватба на уважаемата ви дъщеря. Благодаря ви искрено; но колкото и да би ми било приятно да бъда у вас, бих пожертвувала на драго сърце това удоволствие пред желанието по-скоро да узная, че госпожица дъо Воланж е щастлива, ако е възможно да изпита по-голямо щастие от щастieto да бъде с майка, тъй достойна за цялата й нежност и почит. Споделям с нея тези чувства, които ме привързват към вас, и ви моля да благоволите да приемете уверенията ми в тях.

Имам чест... и т.н.

13 август 17...“

ПИСМО XII

Сесил Воланж до маркиза дьо Мертъой

„Мама е неразположена, госпожо; няма да излиза и аз трябва да остана при нея; затова няма да имам честта да ви придружа в Операта. Уверявам ви, много повече съжалявам, че няма да бъда с вас, отколкото заради пропуснатото представление. Повярвайте ми, така е. Толкова ви обичам! Бихте ли казали на кавалера Дансъони, че нямам сборника, за който той ми говори, затова, ако може, да ми го донесе утре; ще ми достави голямо удоволствие. Ако дойде днес, ще му кажат, че не сме в къщи, защото мама не желае да приема никого. Надявам се утре да ѝ бъде по-добре.

Имам чест... и т.н.

13 август 17...“

ПИСМО XIII

Маркиза дьо Мертъой до Сесил Воланж

„Много ми е мъчно, мила моя, че съм лишена от удоволствието да ви видя и поради причината, която ме лишава от това удоволствие. Надявам се, че скоро пак ще ни се представи подобен случай. Ще предам поръчката ви на кавалера Дансъони, който сигурно ще бъде много огорчен, че майка ви е болна. Ако тя пожелае да ме приеме утре, ще дойда да ѝ правя компания. И двете заедно ще нападнем на пикет кавалера дьо Белрош^[1]. Ще го надиграем и ще му вземем парите, освен това ще си доставим голямото удоволствие да ни попеете с любезния ви учител, за което аз лично ще го помоля. Ако е удобно на майка ви и на вас, аз отговарям за себе си и за двамата кавалери. Сбогом, миличка. Поздрави на скъпата госпожа дьо Воланж. Целувам ви нежно.

13 август 17...“

[1] Същият, за когото се споменава в писмата на госпожа дьо Мертъой. — Б.р. ↑

ПИСМО XIV

Сесил Воланж до Софи Карне

„Вчера не ти писах, миличка Софи, но, уверявам те, не защото съм се забавлявала. Мама беше болна и цял ден стоях при нея. Вечерта, когато се прибрах в стаята си, нямах вече желание за нищо; легнах си веднага, за да се убедя, че най-сетне денят е свършил — никога не ми се е струвал тъй дълъг. Не защото не обичам мама, но сама не знам какво ми стана. Трябваше да ида в Операта с госпожа дьо Мертъой; там щеше да бъде и кавалерът Дансъони. Знаеш, че тях двамата най-много ги обичам. Когато настъпи часът, в който и аз трябваше да бъда там, сърцето ми се сви, без да искам. Докривя ми на всичко и плаках, плаках, без да мога да се сдържа. За щастие мама си беше легнала и не ме видя. Сигурна съм, че и кавалерът Дансъони също е бил огорчен, но все пак той се е развличал на представлението, сред хората, а това е друго.

За щастие мама е по-добре днес и госпожа дьо Мертъой ще дойде у нас с още един господин и с кавалера Дансъони; но госпожа дьо Мертъой винаги закъснява, а колко скучно е да стоя тъй дълго сама! Още е едва единадесет часът. Вярно, че трябва да посвирия на арфа, пък и за обличането ще ми е необходимо време, защото искам да си направя хубава прическа днес. Мисля, че сестра Перпетю има право — сред обществото ставаме кокетни. От няколко дни, както никога досега, много ми се иска да бъда хубава, но все ми се струва, че не съм достатъчно; освен това много губя в присъствието на гримирани дами. Ето например госпожа дьо Мертъой; виждам, че всички мъже я намират по-хубава от мен; това не ме ядосва, защото тя ме обича и ме уверява, че кавалерът Дансъони ме смята по-хубава от нея. Много благородно от нейна страна,

че ми го каза! И дори сякаш ѝ е приятно, че е тъй. Право да си кажа, това не го разбирам. Нима толкова много ме обича! А той!... О, колко се радвам! На мен също ми се струва, че само като го погледна, и ставам по-хубава. Бих го гледала непрекъснато, ако не се страхувах, че ще срещна погледа му, защото винаги когато това се случи, съвсем се обърквам, като че ли ми прилошава, но това няма значение.

Прощавай, скъпа приятелко, трябва да се обличам. Обичам те, както и преди.

Париж, 14 август 17...“

ПИСМО XV

Виконт дьо Валмон до маркиза дьо Мертъой

„Много благородно от ваша страна, че не ме оставихте на тъжната ми съдба. Животът тук наистина ме уморява с прекаленото си спокойствие и скучното си еднообразие. Докато четях писмото ви и подробното описание на вашия прелестно изминал ден, двадесет пъти ми идеше да си измисля някаква работа и да долетя в краката ви и да ви помоля да изневерите с мен на вашия кавалер, който всъщност не заслужава своето щастие. Знаете ли, че ме накарахте да ви ревнувам от него? Защо ми говорите за вечна раздяла? Отричам се от тази клетва, произнесена в миг на безумие; ние бихме били недостойни за нея, ако би трябвало да я сдържим. Ах, дали ще мога един ден да си отмъстя във вашите обятия за неволното огорчение, което предизвика в мен щастieto на кавалера! Възмутен съм, признавам, като си помисля, че този човек, без да се замисля, без да си създава грижи, подчинявайки се само глупаво на порива на сърцето си, намира блаженство, което аз не мога да достигна. О, аз ще го наруша!... Обещайте ми, че ще наруша това блаженство! Нима вие самата не се чувствувате унижена? Вие си създавате труда да го лъжете, а той е по-щастлив от вас. Мислите, че сте го оковали във вериги! А всъщност той ви е оковал! Той спи спокойно, докато вие бдите над неговите наслади. Какво повече би могла да направи неговата робиня?

Слушайте, прелестна приятелко, докато се делите между мнозина, дори през ум не ми минава да ревнувам: в любовниците ви виждам само наследници на Александър Велики, неспособни да запазят съвместно империята, в която аз единствен съм властвувал. Но да се отдадете

всецяло на един от тях! Да съществува и друг мъж, щастлив като мен!... Това не мога да го понеса. И не си въобразявайте, че ще го понеса. Или ме приемете отново, или поне си вземете още един любовник и не изменяйте заради една упорита приумица на нерушимото ни приятелство, в което се заклехме.

Аз и без това си имам достатъчно причини да се оплаквам от любовта. Виждате, че се съгласявам с вас и признавам грешките си. Действително, ако е любов да нямаш сили да живееш, без да притежаваш желаното, да пожертвуваш време, наслади и живота си дори — тогава аз наистина съм влюбен. Но не съм напреднал нито крачка. Нямаше да имам дори какво да ви разкажа, ако не беше се случило едно събитие, което ме накара да се замисля, и от което още не зная да се страхувам ли, или да лелея надежди.

Нали познавате моя егер^[1], извор на сплетни, същински лакей от комедия. Сама се досещате, че му възложих да ухажва камериерката и да напива слугите. Нехранимайкото му с нехранимайко е по-щастлив от мен; вече се вреди. Той научил, че госпожа дьо Турвел е накарала един от прислужниците си да се осведоми за поведението ми и дори да следи всяка моя стъпка, когато ходя сутрин на езда, без аз да го забелязвам. Какво иска тази жена? Ето че най-свенливата от свенливите предприема неща, които ние едва ли бихме се осмелили да си позволим! Кълна се... Но преди да помисля как да си отмъстя за тази женска хитрост, да се постарам да я обърнем в наша полза. До този момент не съм влагал никакъв умисъл в тези предизвикващи подозрения разходки; сега трябва да вложя. Това си заслужава вниманието ми, ето защо ви напускам, за да размисля. Прощавайте, моя прелестна приятелко.

Както и преди от Замъка... 15 август 17...“

[1] Ловец и доверен прислужник. — Б.пр. ↑

ПИСМО XVI

Сесил Воланж до Софи Карне

„Ах, миличка Софи, да знаеш колко новини имам за теб! Може би не бива да ти ги казвам, но нали все пак трябва да ги споделя с някого, това е по-силно от мен! Кавалерът Дансьони... Тъй съм смутена, че не знам откъде да започна. След като ти писах за онази чудна вечер, която прекарах при мама с него и с госпожа дьо Мертъой, не съм ти разказвала вече нищо за него — защото не исках да споделям с никого, макар и все за него да си мислех. Оттогава той стана тъй тъжен, тъй тъжен, тъй тъжен, че ми домъчня за него и го запитах какво му е; той каза, че му няма нищо, но аз виждах добре, че не е така. Вчера беше по-тъжен от всеки друг път. Въпреки това се държа любезно и пъ с мен както обикновено; но всеки път, когато ме поглеждаше, сърцето ми се свиваше. Щом изпяхме песента, той прибра арфата ми в калъфа и като ми подаде ключа, ме помоли да посвирия още вечерта, като остана сама. Аз нищо не подозирах и никак не ми се свиреше, но той толкова настойчиво ме помоли, че му казах «да». А той си имал причини. След като се прибрах в стаята си и камериерката ми си отиде, понечих да взема арфата си. Намерих между струните писмо^[1], сгънато и незапечатано — писмо от него! Ах, ако знаеш какво ми пише! Толкова съм щастлива, откакто прочетох писмото му, че вече не мога да мисля за нищо друго. Прочетох го веднага четири пъти поред, после го затворих в бюрото си. Знаех го наизуст и когато си легнах, толкова пъти си го повторих, че не можах да заспя. Щом затворех очи, той се изправяше пред мен и ми казваше думите, които току-що бях прочела. Заспах много късно и като се събудих (беше още съвсем рано), отново извадих писмото, за да го препрочитам на

воля. Занесох го в леглото си и го целунах, като че ли... Може би е лошо да целуваш така писмо, но не можах да се въздържа.

А сега, миличка, съм много щастлива, но в същото време съм страшно смутена, защото сигурно не бива да отговарям на това писмо. Знам, че не бива, но той ме моли и ако не му отговоря, сигурна съм, че ще стане още потъжен. Ще бъде много тежко за него! Какво ще ме посъветваш? То пък и ти знаеш колкото и аз! Страшно ми се искаше да поговоря за това с госпожа дьо Мертъой, която много ме обича! Така ми се иска да го утеша, но не бих желала да правя лоши неща. Винаги са ни учили да бъдем с добри сърца, а после ни забраняват да слушаме сърцата си, щом става дума за мъж! Не е справедливо! Нима мъжът не ни е ближен, както и жената и дори повече? Нима нямаме баща, както имаме майка, брат, както и сестра? А още и съпруг! Да, но ако направя нещо неприлично, може би и господин Дансъони ще си състави лошо мнение за мен! О, никога! Предпочитам дори да го виждам тъжен! И освен това все ще успея да му отговоря навреме. Като ми е писал вчера, не значи, че аз трябва да му отговоря още днес. Тъй или иначе, тази вечер ще се видя с госпожа дьо Мертъой и ако се реша, ще ѝ разкажа всичко. Направя ли каквото тя ми каже, няма да има за какво да се упреквам. Възможно е пък тя да ми каже, че не е лошо да му драсна някой и друг ред, за да не бъде тъй тъжен! О, толкова ми е мъчно.

Прощавай, обична приятелко. Пиши ми, моля ти се, какво мислиш.

19 август 17...“

[1] Писмото, за което се разказва тази вечер, не се намери. Може да се каже, че става дума за предложението в записката на госпожа дьо Мертъой, за която се споменава и в предишното писмо на Сесил Воланж. — Б.р. ↑

ПИСМО XVII

Кавалерът Дансъони до Сесил Воланж

„Преди да се отдам, госпожице, не знам как да го нарека — на удоволствието или необходимостта да ви пиша, започвам с молба към вас да ме изслушате. Съзнавам, че ми е нужно снизхождение, за да се осмеля да ви изразя чувствата си; ако желяех само да ги оправдая, то не би ми било необходимо. Какво да направя, за да ви покажа вашето дело? И какво още мога да ви кажа, което моите погледи, смущението ми, държането ми и дори мълчанието ми не са ви казали преди мен? И защо ще ми се сърдите за чувство, което вие сте запалили в сърцето ми? Вдъхнато от вас, то несъмнено е достойно да ви бъде разкрито. И макар и пламтящо като душата ми, то е чисто като вашата душа. Престъпление ли ще бъде, ако някой е оценил чаровното ви лице, прелестните ви дарби, пленителното ви изящество и тази трогателна невинност, която прави още по-несравнимо ценни вашите и без това неоченими качества? Не, разбира се. Но понякога, без да сме виновни, можем да бъдем нещастни; такава участ ме очаква, ако вие откажете да приемете благосклонно моето благоговение. Сърцето ми за пръв път прави такова признание. Без вас може би нямаше да бъда щастлив, но щях да бъда спокоен. Видях ви; нямам вече покой, не съм уверен в щастието. Моята тъга ви учудва, питате ме каква е причината; от време на време тя като че ли ви огорчава. Ах, кажете само една дума и моето блаженство ще бъде ваша творба! Но преди да я изречете, помислете, че тази дума също така може да бъде моето нещастие. И тъй, станете съдия на съдбата ми! От вас зависи да бъда вечно щастлив или нещастен. Има ли по-скъпи ръце, на които да поверя толкова важно дело?

Ще свърша с това, с което започнах — бъдете снизходителна. Помолих ви да ме изслушате; ще се осмеля дори още повече — благоволете да ми отговорите. Да ми откажете, ще означава за мен, че съм ви оскърбил, а сърцето ми е свидетел, че уважението ми към вас е равно на любовта ми.

П. П. Бихте могли да ми отговорите, като използвате начина, по който ви напращам това писмо. Струва ми се, че е сигурен и удобен.

18 август 17...“

ПИСМО XVIII

Сесил Воланж до Софи Карне

„Софи, нима е възможно да осъждаш предварително това, което се каня да направя? Като че ли нямам достатъчно тревоги, та и ти прибавяш още към тях. Съвсем ясно е, пишеш ми, че не бива да отговарям. Лесно ти е да приказваш така, нали не знаеш какво става, пък не си и тук, за да видиш. Сигурна съм, че ако беше на моето място, щеше да постъпиш като мен. Разбира се, изобщо не е правилно да се отговаря в такива случаи: както си разбрала от вчерашното ми писмо, и аз мисля така. Но работата е там, че сигурно никой не е изпадал в моето положение.

И представяш ли си, аз сама трябва да реша! Госпожа дьо Мертъой, която се надявах да видя снощи, не дойде. Всичко се е обърнало срещу мен — нали благодарение на нея се запознах с него. Почти винаги съм го виждала и съм разговаряла с него пред нея. Не ѝ се сърдя за мъката, която ми причинява, но ето че в трудния момент ме оставя сама. О, аз наистина съм за съжаление!

Представи си, вчера той дойде както обикновено. Бях тъй смутена, че не се решавах да го погледна. Той не можеше да ми говори, защото мама беше там. Знаех си, че ще се огорчи, като не получи отговор. Чудех се как да се държа. Малко след това той ме запита да ми донесе ли арфата. Сърцето ми биеше тъй силно, че можех да сторя само едно — да му кажа «да». Когато той се върна, стана още по-лошо. Стрелнах го с очи само за миг. Той не ме гледаше, но беше като болен. Страшно ми домъчня. Той започна да настройва арфата ми и когато ми я донесе, каза: «Ах, госпожице!...» Само това, но изречено с такъв тон, че съвсем се обърках. Дръпнах струните на арфата, без да съзнавам какво правя. Мама запита ще пеem ли. Той се

извини, защото бил неразположен; но аз нямах извинение и трябваше да пея. По-добре никога да не бях имала глас! Избрах наслуки една ария, която още не бях разучила; бях сигурна, че изобщо не бих могла да пея и тогава сигурно щеше да проличи, че с мен става нещо. За щастие дойде една гостенка; щом чух колата в двора, спрях да пея и го помолих да изнесе арфата ми. Много се боях да не си тръгне веднага, но той се върна.

Докато мама и гостенката си приказваха, поиска ми се пак да го погледна. Очите ни се срещнаха. Невъзможно ми беше да се извърна. Само след миг той се просълзи и се прикри, за да не го види някой. Тук вече не издържах, почувствувах, че и аз ще се разплача. Излязох и веднага написах с молив върху късче хартия: «Не тъгувайте така, моля ви; обещавам да ви отговоря.» Разбира се, не можеш да ми кажеш, че в това има нещо лошо; пък и то беше по-силно от мен. Пъхнах листчето между струните на арфата, както неговото писмо, и се върнах в гостната. Поуспокоих се. Но едва издържах дамата да си тръгне. За щастие тя беше дошла за малко и скоро си отиде. Щом тя излезе, казах, че искам арфата си и го помолих да ми я донесе. По вида му личеше, че не се досеща за нищо. Но когато се върна, ох, колко беше доволен! Като оставяше срещу мен арфата, застана тъй, че мама да не види, улови ръката ми и я стисна... как я стисна!... Само за миг... не мога да ти опиша колко приятно ми беше! Все пак аз веднага я издърпах; няма за какво да бъда упрекната.

Нали виждаш, миличка, сега няма как да не му пиша, като съм му обещала. Освен това не искам вече да го огорчавам. Защото тогава се измъчвам повече от него. Ако от това би могло да стане нещо лошо, разбира се, не бих го направила. Но какво лошо може да има в едно писмо, още повече, когато то ще помогне на някого да не се чувства нещастен? Притеснявам се само, че не мога да напиша хубаво писмо; но той ще почувствува, че не съм виновна; пък и сигурна съм, че щом е от мен, ще му хареса.

Прощавай, скъпа приятелко. Ако смяташ, че постъпвам лошо, кажи ми го; но аз мисля, че не е. Скоро ще седна да му пиша, не можеш да си представиш как бие сърцето ми! Но трябва да му пиша, защото му обещах. Прощавай!

20 август 17...“

ПИСМО XIX

Сесил Воланж до кавалера Дансъони

„Господине, вие бяхте тъй тъжен вчера, че много ми домъчня, не се сдържах и ви обещах да отговоря на писмото ви. Днес не по-малко от преди чувствавам, че не бива да го правя; но понеже обещах, ще сдържа думата си и това ще ви докаже още веднъж приятелските ми чувства към вас. Сега ги знаете и надявам се, няма вече да ме молите да ви пиша. Надявам се също, че няма да кажете на никого за писмото ми, защото сигурно ще ме упрекнат за него и това ще ми създаде много грижи. Надявам се най-вече, че вие няма да си съставите лошо мнение за мен — това би ме огорчило повече от всичко друго. Мога да ви уверя, че не бих проявила подобна любезност към никого друго, освен към вас. Много ми се иска да ми отговорите със същата любезност и да не се натъжавате вече; това ми разваля удоволствието да ви срещам. Виждате, господине, че ви говоря съвсем искрено. Най-голямото ми желание е нашето приятелство да бъде вечно; но моля ви, не ми пишете вече.

Имам честта...
Сесил Воланж

20 август 17...“

ПИСМО ХХ

Маркиза дьо Мертъой до виконт дьо Валмон

„Ах, мошенико, вие ме ласкаете от страх да не ви се надсмея! Хайде, от мен да мине, пишете ми такива безумни неща, че трябва да ви простя целомъдрието, в което ви държи вашата президентша. Мисля, че моят кавалер не би проявил подобна снизходителност; не ми се вижда човек, който ще одобри възобновяването на нашия договор с вас и ще се зарадва на вашето безумно хрумване; аз все пак се посмях над него и ми беше много мъчно, че се смея сама. Ако бяхте тук, не знам докъде би ме завело веселието ми; но понеже имах време да поразмисля, се въоръжих със строгост. Не ви отказвам завинаги, само отсрочвам и съм права. Сега може би бих вложила тщеславие, а веднъж влязла в играта, не се знае дали нямаше да отида далеч. Аз съм такава жена, че бих могла отново да ви обвържа и да ви накарам да забравите вашата президентша, представяте ли си какъв скандал, аз, недостойната, да ви отвратя от добродетелта! За да избегнем тази опасност, ето моите условия.

Щом обладаете вашата набожна красавица и имате доказателство за това, елате и аз съм ваша. Но не забравяйте, че във важните дела се приемат само писмени доказателства. Ако всичко се уреди така, от една страна, аз ще бъда за вас награда вместо утешение; и това много повече ми харесва; от друга, вашият успех ще добие много по-пикантен вкус, като се превърне в средство за изневяра. И тъй, елате, елате колкото се може по-скоро да ми донесете залог за вашето тържество подобно на нашите храбри рицари, които са поднасяли в краката на дамите на сърцето си блестящите плодове на победата си. Наистина много съм любопитна да узная какво би могла да напише

една добродетелна лицемерка в подобен миг и с какво покривало ще обвие приказките си, след като е смъкнала покривалото от себе си. Оставям на вас да пресметнете много скъпо ли се оценявам; но предупреждавам ви, няма да има отстъпка. Дотогава, драги виконте, трябва да се примирите, че оставам вярна на моя кавалер и се забавлявам да го правя щастлив въпреки лекото огорчение, което това ви причинява.

Впрочем, ако не бях толкова нравствена, мисля, че той би имал в този миг опасен съперник — малката Воланж. Луда съм по това момиченце — то е самата страст. Или аз се лъжа, или тя ще стане една от най-модните жени. Виждам как сърчицето ѝ се разтваря, наистина възхитително зрелище! Тя е вече лудо влюбена в своя Дансъни, но не го съзнава още. Той самият, макар и много влюбен, е стеснителен младеж и не се осмелява много-много да я просвещава. Двамата ме обожават. Малката особено умира от желание да ми повери тайната си; от няколко дни виждам, че е много притеснена, и бих ѝ направила голяма услуга, ако ѝ помогна малко; но аз не забравям, че тя е още дете и не искам да се излагам. Дансъни ми говори малко по-ясно. За него обаче твърдо съм решила — не желая да го изслушам. Колкото до малката, често ме изкушава мисълта да я направя моя ученичка; така много ще услужа на Жеркур. Имам време, защото той ще бъде в Корсика до октомври. Смятам да се възползувам от този срок, за да му поднесем една съвсем завършена жена вместо неговата невинна пансионерка. Наистина каква безсрамна самоувереност притежава той човек, който се осмелява да спи спокойно, след като една жена, която има за какво да се оплаче от него, още не си е отмъстила! Първо да ви кажа, ако малката беше тук в този миг, не знам какво не бих ѝ наговорила!

Прощавайте, виконте, лека нощ, желая ви успех, но, за Бога, напредвайте! Помислете, че ако не обладаете тази жена, другите ще се червят, че са били ваши.

20 август 17...“

ПИСМО XXI

Виконт дьо Валмон до маркиза дьо Мертъой

„Най-сетне, прелестна приятелко, направих крачка напред, и то голяма крачка, която, макар да не ме доведе до целта, поне ми даде да разбера, че съм на прав път и разся страха ми, поради който едва не се обърках. Най-сетне се обясних в любов и макар думите да бяха посрещнати с упорито мълчание, аз все пак се добрах може би до най-недвусмисления и най-ласкателен отговор; но да не изпреварваме събитията и да се върнем назад.

Спомняте си, че бяха накарали да ме следят. Чудесно! Аз пък реших да обърна този скандален прием в обществена поука и ето какво направих. Поръчах на моя доверен прислужник да ми намери в околностите някой нещастник, нуждаещ се от помощ. Поръчка, лесна за изпълнение. Вчера следобед той ми събщи, че днес сутринта трябвало да опишат мебелите на едно семейство, което не можело да плати данъка си. Проверих дали в тази къща няма някое момиче или жена, чиято възраст или лице биха могли да направят подозрителна постъпката ми; след като получих подробни сведения, съобщих на вечерята, че възнамерявам да отида на лов на другия ден. Тук трябва да отдам дължимото на моята президентша: несъмнено съвестта я гризеше заради нарежданията, които беше дала, но нямайки сили да победи любопитството си, тя поне се помъчи да ме разубеди. Щяло да бъде непоносимо горещо, щял съм да се разболея, нямало съм да улуча нищо, щял съм само напразно да се уморя; по време на тоя диалог очите ѝ, които говореха може би по-ясно, отколкото тя би желала, ми дадоха да разбера, че тя би искала аз да приема всички тези разумни доводи, за да избягна неприятните последици, както можете да си представите. Нямах

никакво намерение да се предам и устоях дори пред доста злъчничката критика на лова и ловците, както и пред тъмния облак, помрачил през цялата вечер това божествено лице. Уплаших се за малко да не отмени нарежданията си и от деликатност да развали цялата работа. Но не бях дооценил силата на женското любопитство; затова се лъжех. Моят егер ме успокои още същата вечер и аз си легнах много доволен.

Щом се зазори, станах и излязох. Едва бях се отдалечил на петдесетина крачки от замъка, когато видях, че моят шпионин ме следи. Започнах да ловувам и минах направо през полето към избраното село; единственото ми забавление по пътя беше да разигравам нехранимайкото, който ме следеше; принуждавах го да търчи, защото, не смеейки да върви зад мен, той минаваше по околни пътища, така че извървяваше тройно по-голямо разстояние. В желанието си да го поразкарам и аз също страшно се сгорещих, затова седнах до едно дърво. А той, представяте ли си, има нахалството да се промъкне зад един храст на не повече от двадесет крачки от мен и също седна! Страшно ми се прииска да му гръмна един, и макар че пушката ми беше заредена със сачми, щях да му дам хубав урок за опасностите, които крие любопитството. За негово щастие спомних си, че ми е полезен и дори необходим; тази мисъл го спаси.

Ето че пристигам в селото. Виждам, че се суетят, приближавам, разпитвам; разказват ми какво се е случило. Викам бирника и отстъпвайки на великодушното си състрадание, плащам благородно петдесет и шест либри, заради които пет души трябваше да бъдат изхвърлени без постеля и надежди. Не можете да си представите с какви благословии ме превъзнесоха всички присъстващи след този простичък жест! Какви благодарствени сълзи се стичаха от очите на престарелия глава на това семейство и разкрасяваха патриаршеското му лице, само преди миг загрозено от мрачния отпечатък на отчаянието! Съзерцавах това зрелище, когато друг, по-млад селянин, водейки за

ръка една жена и две деца, приближи бързо и им каза: «Да паднем всички на колене пред този образ на божие то милосърдие!» И само след миг цялото семейство коленичи около мен. Признавам, че се трогнах; от очите ми бликнаха сълзи, почувствувах в себе си неволно, сладостно вълнение. Бях изненадан, че човек изпитва такова удоволствие да прави добро; и едва не си помислих, че хората, които наричаме добродетелни, всъщност нямат толкова голяма заслуга, колкото се опитват да им припишат. Тъй или иначе, сметнах за напълно справедливо да заплатя на тези бедни хорица удоволствието, което току-що ми бяха доставили. Имах десет луидора, дадох им ги. Пак получих благодарности, но те вече не притежаваха онази вълнуваща възторженост; неотложната нужда беше предизвикала голямото, истинско чувство; всичко останало беше обикновен израз на благодарност и удивление пред още по-голямата щедрост.

Впрочем сред шумните благословии на семейството аз приличах, кажи-речи, на герой от драма по време на развързката. Разбира се, сред тълпата беше моят верен шпионин. Бях постигнал целта си: освободих се от тези хора и се върнах в замъка. Пресметнал всичко добре, поздравих се с хрумването си. Тази жена несъмнено си струва грижите; един ден те ще бъдат ценните ми документи пред нея; и предварително заплатил по този начин нейната благосклонност, ще имам право да разполагам с нея, както ми се иска, без да се упреквам в нещо.

Забравих да ви пиша, че за да изчерпя всички възможности, казах на тези добри хора да молят Бога за успеха на всичките ми начинания. Скоро ще узнаете дали молитвите им не са били чути донякъде... Викат ме за вечеря; няма да мога да изпратя писмото си, като се върна. Чакайте продължението в следващия брой. Страшно ми е мъчно, че спирам тук, останалото е много по-интересно. Сбогом, прелестна приятелко. Открадват ми един от щастливите мигове, прекарани с нея...

20 август 17...“

ПИСМО XXII

Президентшата дьо Турвел до госпожа дьо Воланж

„Сигурно ще ви бъде приятно, госпожо, да узнаете една черта от характера на господин дьо Валмон; струва ми се, че тя напълно противоречи на чертите, с които са ви го обрисували досега. Толкова мъчително е да имаме лошо мнение за когото и да било, толкова обидно е да откриваме само пороци у тези, които всъщност притежават всички качества, за да ни накарат да обичаме добродетелта! И най-сетне на вас снизходителността толкова много ви допада, че ще ви направя услуга, като ви помогна да поправите една ваша твърде строга преценка. Господин дьо Валмон според мен има право на тази милост, бих казала дори — справедливост; ще ви обясня защо.

Днес сутринта той отиде на една от онези свои разходки, които биха могли да предизвикат подозрението, че замисля нещо в нашите околности — мисъл, която ви беше минала през ума и която аз се упреквам, че може би твърде бързо възприех. За негово щастие и още повече за наше щастие, защото това ни избавя от опасността да бъдем несправедливи, един от моите прислужници имаше работа в същата посока; така моето осъдително, но уместно любопитство беше задоволено. Той ни разказа, че господин дьо Валмон заварил в едно село някакво нещастно семейство, чиито мебели се разпродавали за неизплатени данъци, и не само уредил задълженията им, но им дал и голяма сума пари. Моят прислужник станал свидетел на тази благородна постъпка; той ми разказа още, че селяните, разговаряйки помежду си и с него, казали, че един прислужник, когото те му посочили и когото моят прислужник смятал за човек на господин дьо Валмон, вчера разпитвал за нуждаещите се жители на това село.

Ако е така, то явно става дума не за случайно проявено състрадание, а за обмислено желание да се прави добро; стремеж към благотворителност — най-красивата добродетел на най-красивите души; но случайно или замислено, това дело си остава благородно и похвално и като ми го разказаха, се развълнувах до сълзи. Ще добавя още, за да бъде справедлива докрай, че когато му заговорих за тази негова постъпка, за която той дори не бе споменавал, господин дьо Валмон започна отначало да отрича, а когато му се наложи да признае, спомена за нея като за толкова незначителна проява, че скромността удвои заслугата му.

Сега кажете ми, уважаема приятелко, дали господин дьо Валмон е действително непоправим безпътник? Ако наистина е такъв, а постъпва по този начин, какво остава да правят честните хора? Как? Нима злите биха могли да разделят с добрите свещената радост от благотворителността? Ще позволи ли Бог едно добродетелно семейство да получи от ръката на злодей помощ, за която ще въздава благодарност на божественото провидение? И угодно ли ще му бъде чисти уста да сипят благословии за един негодник? Не. Предпочитам да вярвам, че дори продължителните заблуди не са вечни; и не мога да мисля, че този, който прави добро, е враг на добродетелта. Господин дьо Валмон може би е само още една жертва на опасните връзки. Спирам на тази мисъл, която ми харесва. От една страна, тя би могла да го оправдае във вашите очи, а от друга, прави още по-скъпо нежното приятелство, което ме свързва с вас завинаги.

Имам чест и т.н.

П. П. Госпожа дьо Розмонд и аз отиваме още сега да посетим това честно и нещастно семейство и да прибавим нашата закъсняла помощ към грижите на господин дьо Валмон. Ще го вземем с нас. Така ще дадем възможност на онези добри хорица поне още веднъж да видят своя благодетел. Мисля, че за нас той е оставил само това.

20 август 17...“

ПИСМО XXIII

Виконт дьо Валмон до маркиза дьо Мертъой

„Бяхме спрели до моето завръщане в замъка. Продължавам писмото си.

Едва имах време да се облека набързо и да сляза в гостната, където моята красавица взеше, докато местният свещеник четеше вестник на старата ми леля. Седнах до гергефа. По-мили от друг път, почти ласкави погледи ми подсказаха веднага, че прислужникът вече е докладвал изпълнението на задачата си. Действително моята скъпа любопитна президентша не успя за дълго да крие тайната, която ми беше откраднала; и без да се смуцава, че прекъсва достопочтения пастир, който четеше тъй, сякаш произнасяше проповед, тя каза: «Имам една новина за вас.» И веднага ми разказа моето приключение с точност, която прави чест на интелигентността на осведомителя й. Представете си каква скромност демонстрирах! Но кой би могъл да спре една жена, която хвали, без да подозира, онзи, когото обича? Опитах се да я спра. Човек би казал, че превъзнася светец. През това време аз търсех да открия, не без надежда, любовно обещание в блесналите й очи, в много по-свободните й жестове и особено в изменения глас, който издаваше вълнението на душата й. Тя едва беше замлъкнала, когато госпожа дьо Розмонд ми каза: «Елате, племеннико, елате да ви целуна.» Изведнъж съобразих, че прелестната проповедница също не би могла да избегне целувката ми. Тя все пак се опита да се измъкне; но се озова в обятията ми, и то не само безсилна да се бори, но едва се държеше на краката си. Колкото повече наблюдавам тази жена, толкова повече я желая. Тя побърза да се наведе над гергефа, давайки си вид пред всички, че бродира; но аз

видях съвсем ясно как трепери ръката ѝ; тя изобщо не можеше да работи.

Следобед дамите пожелаха да видят бедняците, на които така благочестиво се бях притекъл на помощ; аз ги придружих. Спестявам ви досадата от повторната благодарност и възхвали. Сърцето ми, окрилено от един сладостен спомен, бърза да изживее завръщането в замъка. По пътя моята чаровна президентша, по-замислена от обикновено, не проронваше нито дума. Зает от мисли как да се възползувам от доброто впечатление, което бях направил, аз също мълчах. Госпожа дьо Розмонд единствена бърбеше; ние едва ѝ отговаряхме с по няколко думи. Сигурно я отегчавахме; такава беше моята цел и я постигнах. Когато слязохме от колата, тя се прибра в стаята си и ни остави насаме — моята хубавица и мен, в слабо осветената гостна; сладостен здрач, в който свенливата любов придобива смелост.

Не беше трудно да насоча разговора, накъдето ми се искаше. Пламенността на милата ми проповедница ми послужи по-добре от цялата ми ловкост. «Когато човек е достоен да извършва добри дела — каза тя, като спря върху ми своя нежен поглед, — как е възможно цял живот да постъпва лошо?» — «Не заслужавам — отговорих — нито тази похвала, нито този упрек и не мога да си представя, че вие, която сте толкова умна, още не сте ме разбрали. Дори моята откровеност да ми напакости пред вас, вие сте тъй достойна за нея, че няма да се спра. Ще намерите ключа на моето поведение в моя за съжаление слаб характер. Заобиколен от безнравствени хора, аз им подражавах в пороците; може би дори проявих честолюбие да ги надмина. Привлечен по същия начин от примера на добродетелите, без да се надявам да ви достигна, опитах се поне да ви следвам. Ех, може би постъпката, за която днес ме възхвалявате, би загубила цялото си значение във вашите очи, ако знаехте истинската подбуда! (Виждате, моя прелестна приятелко, колко близо бях до истината.) Тези нещастници дължат моята помощ не на мен. Там, където

вие смятате, че откривате похвално дело, аз виждам само средство да се харесвам. Аз бях, щом трябва да кажа цялата истина, бях само нищожен служител на божеството, пред което се прекланям. (Тук тя се опита да ме прекъсне, но аз не я оставих.) И в този миг — добавих — само от слабост издавам тайната си. Бях си дал дума да мълча пред вас; бях щастлив да отдам на вашите добродетели, както и на вашите прелести чиста почит, за която вие никога не бихте узнали; но неспособен да лъжа, когато имам пред очите си примера за такова чистосърдечие, не бих искал да се упреквам пред вас в грешно притворство. Не мислете, че ви обиждам с престъпна надежда. Ще бъда нещастен, зная, но дори страданията ще ми бъдат скъпи; те ще бъдат доказателство за безпределната ми любов. Пред краката ви, до сърцето ви полагам моите мъки. Там ще почерпя сили за нови страдания; ще намеря топло съчувствие, ще създам утешение, защото вие ще ме съжалите. О, обожаема, изслушайте ме, съжалете ме, помогнете ми!» Стоях вече на колене пред нея и стисках ръцете ѝ в моите, но тя веднага ги измъкна и закривайки очите си, отчаяно извика: «Ах, нещастна аз!»; после се обля в сълзи. За щастие и аз се бях саморазчувствувал и също се разплаках. Улових отново ръцете ѝ и ги облях в сълзи. Тази предпазна мярка беше необходима, защото тя бе тъй погълната от мъката си, че можеше да не забележи моята, ако не бях намерил начин да ѝ я покажа. При това спечелих още повече, защото успях свободно да се налюбувам на прелестното ѝ лице, още поразхубавено от покоряващия чар на сълзите. Главата ми пламна, престанах да се владеея, едва се сдържах да не се възползувам от този миг.

Колко слаби сме ние! Каква власт притежават обстоятелствата, щом дори аз самият, забравяйки всичките си планове, рискувах да загубя с едно преждевременно тържество очарованието на дългите битки и подробностите на едно мъчително поражение; щом в порив на младежко желание едва не изложих победителя на госпожа дьо Турвел да получи като награда за всичките си усилия

жалката слава да притежава още една жена! Ах, нека тя се отдаде, но да се бори; нека, безсилна да побеждава, да умее да се защитава; нека се наслади по свое желание на своята слабост и да бъде принудена да признае своето поражение. Да оставим на жалкия браконьер да убива из засада изненадания елен; истинският ловец е длъжен да подгони дивеча. Възвишен замисъл, нали? Но може би сега щях да съжалявам, че не съм го изпълнил, ако случайността не бе ми помогнала.

Чухме шум. Някой идваше към гостната. Госпожа дьо Турвел, изплашена, бързо стана, взе една от свещите и излезе. Нямахме как да ѝ попреча. Беше някакъв прислужник. Последвах я, щом се убедих в това. Бях направил само няколко крачки, когато тя, било защото ме видя, било поради някакъв смътен страх, тръгна по-бързо и не влезе, а по-скоро се хвърли в стаята си, като затвори вратата след себе си. Доближих се; беше заключена отвътре. Въздържах се и не почуках, това би ѝ дало възможност да ми окаже много лесна съпротива. Хрумна ми простата и щастлива мисъл, да надникна през ключалката... действително видях обожаемата жена на колене, обляна в сълзи — тя се молеше пламенно. Кой Бог се осмеляваше да зове? Нима има толкова могъщ Бог, който да се възпротиви срещу любовта? Напразно търси помощ тя отвън — аз единствен ще определя нейната съдба.

Сметнах, че съм свършил достатъчно работа за един ден; оттеглих се и аз в стаята си и седнах да ви пиша. Надявах се да я видя на вечеря; но тя каза, че е неразположена и ще си легне. Госпожа дьо Розмонд пожела да се качи при нея, но болната хитруша каза, че я боли глава и не била в състояние да разговаря. Както се досещате, съкратихме приказките след вечеря; и мен ме заболя глава. Като се прибрах в стаята си, написах дълго писмо, в което се оплаках от прекалената ѝ строгост, и си легнах с намерение да го предам на другата сутрин. Спах лошо, както можете да установите по датата на това писмо. Станах и препрочетох посланието си. Забелязах, че без да

обърна внимание, съм вложил повече плам, отколкото любов, и повече досада, отколкото тъга. Трябва да го напиша отново; но ми е необходимо да бъда по-спокоен.

Виждам, че се зазорява, надявам се свежата утринна прохлада да ме приспи. Сега ще си легна; каквато и власт да има над мен тази жена, обещавам ви да се занимавам с нея толкова, че да ми остава време да мисля много за вас. Прощавайте, моя прелестна приятелко.

21 август 17..., 4 часът сутринта“

ПИСМО XXIV

Виконт дьо Валмон до президентшата дьо Турвел

„Ах, госпожо, благоволете поне от съжаление да успокоите смутената ми душа! Благоволете да ми кажете на какво да се надявам или от какво да се страхувам. Между най-голямото щастие и най-голямото злощастие, неизвестността е жестоко страдание. Защо ви говорих? Защо не можах да устоя пред властното очарование, което ме подтикна да ви разкрия мислите си? Доволен, че ви обожавам безмълвно, поне можех да се наслаждавам на любовта си; и това чисто чувство, несмутено от вашата болка, бе достатъчно за моето блаженство; но този извор на щастие се превърна в извор на отчаяние, откакто видях сълзите ви, откакто чух вашето жестоко възклицание: «Ах, нещастна аз!» Госпожо, тези три думи ще отекват дълго в сърцето ми. По каква съдбоносна случайност най-нежното чувство ви вдъхва само ужас? От какво се плашите? Ах, разбира се, не от споделено чувство; вашето сърце, което зле съм познавал, не е създадено за любов; само моето сърце, което вие безспир клеветите, е способно на нежност; във вашето сърце няма дори капка жалост. Ако не беше тъй, вие не бихте отказали поне една утешителна дума на злочестника, който ви разкри страданията си; не бихте се скрили от очите му, след като единствената му радост е да ви съзерцава; не бихте си играли тъй жестоко с безпокойството му, съобщавайки, че сте неразположена, без да му позволите да попита какво ви е; щяхте да почувствувате, че същата тази нощ, която ви е донесла дванадесет часа покой, за него е била цял век страдание.

С какво, кажете ми, съм заслужил тази отчайваща строгост? Не се страхувам да ви взема за свой съдия: какво направих? Просто се поддадох на едно неволно чувство,

вдъхнато от красотата и оправдано от добродетелта; чувство, непрекъснато сдържано от почит, невинното признание, на което беше последица от доверието, а не от надеждата. Нима ще излъжете това доверие, което вие като че ли поощрихте и аз му се отдадох от все сърце? Не, не мога да го повярвам, това би означавало да ви подозирам в грешка и само при тази мисъл сърцето ми се бунтува; отричам се от упреците си; написах тези думи, без да ги мисля. Ах, нека да вярвам, че сте съвършена, това е единствената радост, която ми остава. Докажете ми, че наистина сте съвършена, като проявите великодушна грижа към мен. Съществува ли по-голям нещастник от мен, който да се нуждае от вашата помощ? Не ме изоставяйте в безумието, в което ме потопихте, дайте ми разсъдъка си, след като похитихте моя; след като ме поправихте, просветете ме, за да завършите делото си.

Не искам да ви лъжа, няма да успеете да победите любовта ми, но научете ме как да я сдържам. Като ръководите постъпките ми и ми внушавате думите, вие поне ще ме избавите от ужасното нещастие да не ви се нравя. И най-вече разсейте моя безнадежден страх; кажете ми, че ми прощавате, че ме съжалявате; уверете ме в снизходителността си. Тя никога няма да бъде тъй голяма, както аз бих желал; но моля ви поне за това, което ми е необходимо — ще ми откажете ли?

Прощавайте, госпожо, благоволете да приемете израза на моите чувства; те не накърняват уважението ми.

20 август 17...“

ПИСМО XXV

Виконт дьо Валмон до маркиза дьо Мертъой

„Ето ви вчерашния бюлетин.

В единадесет часа отидох при госпожа дьо Розмонд и под нейна закрила бях въведен при мнимата болна, която още лежеше. Под очите си имаше дълбоки сенки; мисля, че и тя като мен не беше спала. Използувах един миг, в който госпожа дьо Розмонд беше настрана, за да ѝ подам писмото си; тя отказа да го вземе; но аз го оставих на леглото и услужливо притеглих едно кресло, за да може старата ми леля да седне по-близко «до скъпото си дете»; болната трябваше да стисне в ръка писмото, за да избегне скандала. Тя глупавичко се оплака, че сигурно има малко температура. Госпожа дьо Розмонд ме помоли да проверя пулса ѝ, като разхвали познанията ми по медицина. Така моята хубавица трябваше да изпита двойно неудобство — да ми подаде ръката си и да изживее страха, че малката ѝ лъжа ще бъде открита. Разбира се, аз улових ръката ѝ и я стиснах, докато с другата опипах свежата ѝ заоблена ръка до лакътя. Хитрушата дори не помръдна, затова, като се отдръпнах, ѝ казах: «Пулсът никак не е ускорен.» Предполагах, че очите ѝ ме пронизват строго и за да я накажа, отбягнах погледа ѝ; малко след това тя каза, че иска да стане и ние я оставихме сама. Тя дойде на обеди, който премина вяло; заяви, че не ѝ се разхожда, с което искаше да ми каже, че няма да мога да ѝ говоря. Почувствувах, че тук трябва да демонстрирам въздишка и страдалчески поглед. Тя несъмнено беше чакала точно това, защото за пръв и последен път този ден успях да срещна очите ѝ. Колкото и да е свенлива, и тя е лукава като всички жени. Успях да се възползувам от момента, за да я запитам «дали ще благоволи да ме осведоми каква ще бъде съдбата ми» и се

поучудих, като чух отговора ѝ: «Да, господине, аз ви писах.» Изгарях от нетърпение да получа това писмо, но било пак от хитрост, от несръчност или от свенливост тя ми го даде чак вечерта, точно преди да се оттегли в стаята си. Пращам ви го заедно с черновката на моето писмо, четете и преценявайте! Вижте с какво забележително лицемерие твърди, че не изпитва никаква любов, след като аз съм сигурен в обратното; а после ще се оплаква, като я излъжа, макар да не се смущава първа да ме излъже! Моя прелестна приятелко, дори най-хитроумният мъж не може да се издигне над истинската жена! И тъй, ще трябва да се престоря, че вярвам на всички тези приказки и да се изтощавам да показвам отчаяние, понеже на дамата ѝ е приятно да си играе на строгост. Как да не мечтае човек да си отмъсти за всичките тези козни... ах, търпение... А сега прощавайте. Имам още много да пиша.

Добре, че се сетих, върнете ми писмото на тая безчовечна жена. Може би по-късно пак ще я прихванат, тъй че всичко трябва да е наред.

Не ви казвам нищо за малката Воланж; при пръв случай ще си поговорим за нея.

Замъкът... 22 август 17...“

ПИСМО XXVI

Президентшата дьо Турвел до виконт дьо Валмон

„Господине, вие, разбира се, никога не бихте получили писмо от мен, ако глупавото ми поведение снощи не ме принуждава да се обясня с вас днес. Да, аз плаках, признавам; и може би наистина са ми се изплъзнали трите думи, на които вие тъй грижливо наблягате; сълзи и слова — нищо не ви е убягнало. Така че трябва да ви обясня всичко.

Привикнала да вдъхвам само благоприлични чувства, да слушам само думи, от които няма защо да се червя, радвайки се следователно на сигурност, която, осмелявам се да кажа, заслужавам, аз не умея да се преструвам, нито да се боря срещу новите си усещания. Изненадата и смущението, които изпитах от вашата постъпка, непонятният страх, вдъхнат ми от едно положение, в каквото никога не би трябвало да изпадам; може би пораждащата възмущение мисъл да видя, че ме смесвате с жените, които презирате, и се отнасяте към мен също тъй лекомислено, както към тях, всичките тези причини, събрани заедно, предизвикаха сълзите ми и не е чудно да са ме подтикнали не без основание, мисля, да кажа, че съм нещастна. Този израз, който ви се струва силен, би звучал сигурно много по-слабо, ако сълзите и думите ми имаха друга причина; ако, вместо да осъждам чувствата, които би трябвало да ме оскърбяват, се бях уплашила, че съм способна да ги споделя.

Не, господине, аз не изпитвам такъв страх. Ако се боях, щях да избягам на сто левги от вас; щях да отида да изплача в пустинята мъката си, че съм ви срещнала. Може би дори въпреки увереността си, че никога не бих ви обикнала, може би, казвам, щях да постъпя по-правилно,

ако се бях вслушала в съветите на приятелите си — да не ви оставям да се приближавате до мен.

Аз повярвах и това е единствената ми грешка, повярвах, че ще уважавате една почтена жена, която е искала да види и във вас само почтения човек и да ви прецени справедливо; която ви е защищавала през всичкото време, докато вие сте я оскърбявали с престъпните си желания. Вие не ме познавате, не, господине, вие не ме познавате. Иначе не бихте си въобразили, че вашите заблуди биха ви дали някакви права; защото, след като ми наговорихте куп неща, които аз не биваше да слушам, вие сте си въобразили, че имате право да ми пишете писмо, което аз не трябваше да прочета, и ме молите «да ръководя постъпките ви и да ви внушавам думите»! Е, добре, господине, мълчание и забрава — ето единствените съвети, които подобава да ви дам и които вие трябва да следвате; тогава действително ще имате право на моята снизходителност, от вас зависи да добиете дори право на моята благодарност... Но не, аз не ще се обърна с молба към човек, който не ме уважава; няма да засвидетелствувам ни най-малко доверие на този, който е посегнал на моята сигурност. Вие ме принуждавате да се боя от вас, може би дори да ви ненавиждам; не исках това, желях да виждам във вас само племенника на най-уважаваната си приятелка; и издигах гласа на приятелството срещу гласа на обществото, което ви обвиняваше. Вие разрушихте всичко; и съм сигурна, че няма да пожелаете да поправите нищо.

Остава ми само, господине, да ви заявя, че вашите чувства ме оскърбяват, че признанието ви ме обижда и най-вече, че не само изобщо не мисля да ги споделям, но вие ще ме принудите да не ви виждам вече, ако занапред не си наложите мълчание по този въпрос, което, струва ми се, имам право да очаквам и дори да изисквам от вас. Прибавям към това писмо вашето и се надявам, че ще благоволите да ми върнете моето; ще ми бъде много мъчно, ако остане дори и най-малката следа от нещо, което не бих желала никога да се случи. Имам чест да бъда... и т.н.

21 август 17...“

ПИСМО XXVII

Сесил Воланж до маркиза дьо Мертъой

„Боже мой, колко сте добра, госпожо! Колко правилно сте разбрали, че ще ми бъде по-лесно да ви пиша, отколкото да ви говоря! Само че това, което искам да ви кажа, е много трудно за изричане; но нали вие сте ми приятелка? О, да, моя скъпа добра приятелко! Ще се помъча да не се боя. Освен това имам такава нужда от вас, от съветите ви! Много ми е мъчно, струва ми се, че цял свят отгатва мислите ми; особено когато и той е тук, поруменявам, щом ме погледнат. Вчера, когато ме видяхте, че плача, исках да говоря с вас, а после не знам какво ме възпря; като ме запитахте какво ми е, и сълзите ми сами рухнаха. Не можах да кажа нито дума. Ако не бяхте вие, мама сигурно щеше да забележи и какво щеше да стане тогава с мен? А пък аз все така живея, особено от четири дни!

Всичко започна, госпожо, от деня, да, ще ви кажа, от деня, когато господин кавалерът Дансъони ми писа. О, уверявам ви, че когато намерих писмото му, няхах представа какво е то; но не искам да лъжа, не мога да кажа, че не изпитах удоволствие, когато го прочетох. Как да ви обясня, по-скоро бих предпочела цял живот да имам неприятности, отколкото той да не бе ми писал. Но знаех много добре, че не бива да му го казвам и уверявам ви, дори му казах, че много му се сърдя, но той ми каза, че това е било по-силно от него и аз му вярвам; защото бях решила да не му отговарям и все пак не можах да се въздържа. О, аз му писах един-единствен път, и то набързо, колкото да му кажа да не ми пише повече, но въпреки това той непрекъснато ми пише. И понеже не му отговарям, виждам, че е тъжен и това още повече ме огорчава. Вече не

зная какво да правя, нито какво ще стане с мен; направо съм за оплакване.

Кажете ми, моля ви се, госпожо, лошо ли ще бъде, ако от време на време му отговарям? Само докато той реши да не ми пише и всичко да си бъде както преди — защото, ако това продължава, не знам какво ще стане с мен! Знаете ли, когато прочетох последното му писмо, плаках, плаках безспир и сигурна съм, че ако пак не му пиша, страшно ще ни бъде мъчно и на двамата.

Ще ви изпратя и неговото писмо или препис от него и вие сама ще прецените; ще видите, че за нищо лошо не ме моли. Все пак, ако смятате, че не бива да си пишем, обещавам ви да се сдържам. Надявам се обаче да се съгласите с мен, че няма нищо лошо в това!

След като ви заговорих вече, позволете ми, госпожо, да ви задам още един въпрос — казаха ми, че е лошо да обичаш някого, защо е тъй? Питам ви, защото кавалерът Дансъни твърди, че няма нищо лошо в това и почти всички хора обичат. Ако е тъй, не виждам защо аз единствена да се въздържам. Или може би това е лошо само за девойките? Защото чух как мама каза, че госпожа Д. обичала господин М. и не говореше за това като за нещо кой знае колко лошо! Да, но сигурна съм, че ще ми се разсърди, само да узнае за приятелските ми чувства към господин Дансъни. Мама се отнася към мен винаги като към дете и не ми казва нищо. Мислех, когато ме прибраха от манастира, че ще ме омъжат, но сега ми се струва, че нямат такова намерение. Не че се тревожа кой знае колко, уверявам ви, но вие сте голяма приятелка с мама и може би знаете нещо по този въпрос, а ако знаете, надявам се да ми кажете.

Ето че ви написах много дълго писмо, госпожо, но след като ми разрешихте да ви пиша, аз се възползувах, за да ви кажа всичко, и разчитам на вашето приятелство.

Имам чест да бъда... и т.н.

Париж, 23 август 17...“

ПИСМО XXVIII

Кавалерът Дансъони до Сесил Воланж

„Ах, госпожице, вие все още отказвате да ми отговорите! Нищо не може да ви умилостави; и всеки нов ден отнася със себе си надеждата, която ми е донесъл! Що за приятелство е нашето, щом то няма достатъчно власт да ви накара да се трогнете от болката ми; щом ви оставя студена и спокойна, когато аз изгарям в мъчителен огън, който не мога да угася; щом като не само не ви вдъхва доверие, но не може дори и да събуди съжаление във вас? Как? Вашият приятел страда, а вие не правите нищо, за да му помогнете! Той ви моли само за една дума, а вие му я отказвате! И искате да се задоволи с такова слабо чувство, в което вие се страхувате дори да го уверите!

Вчера казахте, че не бихте желали да бъдете неблагодарна. Ах, повярвайте ми, госпожице, желанието да отвърнете на любовта с приятелство не означава, че се страхувате от неблагодарността, а само, че се боите да я покажете. Но аз не се решавам да ви говоря повече за чувство, което само би ви досаждало, щом не ви засяга. Ще трябва да го затворя в сърцето си, докато се науча как да го победя. Чувствувам колко мъчително ще бъде това; не крия, че ще ми бъдат необходими всичките ми сили; ще опитам всички средства: едно от тях ще изтерзае най-силно сърцето ми — да си повтарям непрекъснато, че вашето сърце е безчувствено. Ще се опитам дори да ви виждам по-рядко; вече се мъча да измисля подходящ предлог.

Как? Нима ще бъда принуден да се откажа от сладостния навик да ви виждам всеки ден! Ах, никога, никога няма да престана да съжалявам за това. Вечна мъка ще бъде наградата за най-нежната любов — това ще стане по ваше желание, ще бъде ваше дело! Чувствувам, че

никога няма да намеря вече щастието, което загубвам днес! Вие единствена бяхте създадена за моето сърце! С каква наслада бих се заклел да живея само за вас. Но вие не искате клетвата ми; вашето мълчание ми показва, че в сърцето ви няма място за мен; то е най-доброто доказателство за вашето безразличие и в същото време най-жестокият начин да ми го съобщите. Прощавайте, госпожице.

Не се осмелявам вече да се надявам, че ще получа отговор. Любовта би го написала без забава, приятелството — с радост и дори съжалението — със съчувствие, но съжалението, приятелството и любовта са еднакво чужди на вашето сърце.

Париж, 23 август 17...“

ПИСМО ХХІХ

Сесил Воланж до Софи Карне

„Аз нали ти казвах, Софи, че има случаи, когато можем да пишем и, вярвай ми, много се упреквам, че се вслушах в твоето мнение, което толкова ни измъчи и кавалера Дансъони, и мен. Доказателство, че съм имала право, е госпожа дьо Мертъой, която е много просветена дама и в края на краищата започна да мисли като мен. Признах ѝ всичко. Отначало и тя ме посъветва като теб, но когато ѝ обясних всичко, се убеди, че това е друго. Само че ми поиска да ѝ покажа всичките си писма, както и писмата на кавалера Дансъони, за да бъде напълно уверена, че пиша само необходимото; най-сетне съм спокойна. Боже мой, колко обичам госпожа дьо Мертъой! Тя е тъй добра! Дама, която всички уважават. Тук няма място за възражения.

Колко приятно ще ми бъде да пиша на господин Дансъони и колко доволен ще бъде той! Ще се зарадва още повече, отколкото си е представял, защото досега му говорех само за приятелството си, а той през всичкото време искаше да му кажа нещо за любовта си. Мисля, че това е едно и също, но не се осмелявах да го кажа, а той все настояваше. Разказах на госпожа дьо Мертъой за това и тя ми отговори, че съм права и че трябва да си признаваме любовта само тогава, когато не можем повече да се въздържаме; а аз съм сигурна, че няма да мога да се въздържам за дълго; но в края на краищата това е едно и също, а на него ще му бъде по-приятно, ако му го кажа.

Госпожа дьо Мертъой ми каза също, че ще ми даде книги, в които се говори за всичко това, и които ще ме научат да се държа добре и да пиша по-хубаво, отколкото досега. Защото, нали разбираш, тя ми казва всичките мои недостатъци, което е доказателство, че много ме обича;

само ме посъветва да не казвам нищо на мама за тези книги, защото тя би могла да си помисли, че смятат, че е занемарила възпитанието ми и би й станало неприятно. О, разбира се, няма да й кажа нищо.

Странно е все пак, че една жена, която ми е съвсем далечна роднина, се грижи повече за мен от майка ми. Какво щастие, че се запознах с нея!

Тя помоли също така мама да ме заведе вдругиден в нейната ложа в Операта; обясни ми, че ще бъдем сами и ще си приказваме през всичкото време, без да се страхуваме, че някой ще ни чуе: разбира се, предпочитам това много повече пред самата опера. Ще си поговорим също и за женитбата ми, защото, както тя ми каза, наистина смятали да ме омъжват; но не можахме да си кажем нищо повече по този въпрос. Наистина не е ли странно все пак, че мама не ми е доверила нищо?

Прощавай, моя мила Софи, сядам да пиша на кавалера Дансъни. О, колко се радвам!

24 август 17...“

ПИСМО ХХХ

Сесил Воланж до кавалера Дансъони

„Най-сетне, господине, съм съгласна да ви пиша, да ви уверя в моето приятелство, в моята любов, защото без това вие ще бъдете нещастен. Вие ми пишете, че нямам добро сърце; уверявам ви, че се лъжете и се надявам вече да не се съмнявате в това. Ако ви е било тежко, че не ви писах досега, повярвайте ми, и на мен не ми беше леко. Но работата е там, че за нищо на света не бих желала да постъпя лошо и сигурно не бих ви признала любовта си, ако можех да се въздържа, но вашата тъга много ме измъчва. Надявам се, че сега вие вече няма да тъгувате и двамата ще бъдем много щастливи.

Разчитам на удоволствието да ви видя тази вечер и че ще дойдете по-рано; никога няма да бъде толкова рано, колкото аз бих желала! Мама ще вечеря в къщи и, мисля, ще ви покани да останете и вие. Надявам се да не сте зает както завчера. Приятно ли беше на вечерята, на която ходихте? Защото побързахте да си отидете рано-рано. Но да не говорим за това — сега, когато знаете, че ви обичам, надявам се, ще оставате с мен толкова, колкото бихте могли; защото аз съм щастлива само тогава, когато съм с вас, и бих искала и за вас да бъде така.

Много ми е мъчно, че сте още тъжен, но вината не е моя. Ще ви помоля да ми донесете арфата веднага щом дойдете, за да получите писмото ми начаса. Не мога да измисля нищо по-умно.

Прощавайте, господине, обичам ви много, от цялото си сърце; колкото повече ви го повтарям, толкова по-щастлива се чувствавам; надявам се, че и вие ще бъдете щастлив.

24 август 17...“

ПИСМО XXXI

Кавалерът Дансъони до Сесил Воланж

„Да, разбира се, ние ще бъдем щастливи. Моето щастие е сигурно, защото вие ме обичате; вашето няма да свърши никога, ако продължи толкова, колкото любовта, която ми вдъхнахте. Как? Вие ме обичате, вие не се страхувате вече да ме уверите в «любовта си»! «Колкото повече ми го повтаряте, толкова по-щастлива се чувствувате!» След като прочетох това очарователно «обичам ви», написано с вашата ръка, чух как прелестните ви уста ми повтаря признанието. Видях как се устремяват към мен тези пламенни очи, които нежността прави още по-красиви. Получих вашата клетва да живеете винаги само за мен. Ах, приемете сега и вие моята — да посветя живота си на вашето щастие; приемете клетвата ми и бъдете уверена, че никога няма да я наруша.

Какъв прекрасен ден прекарахме вчера! Ах, защо госпожа дьо Мертъой няма всеки ден тайни, които да разказва на майка ви? Защо мисълта за пречките, които ни чакат, се примесват към сладостния спомен, погълнал всичките ми мисли? Защо не мога безкрайно да държа красивата ръка, която ми написа «обичам ви»! Да я покривам с целувки и така да си отмъстя за отказа ви да ме възнаградите с най-голямата милост!

Кажете ми, моя Сесил, когато майка ви се върна и ние бяхме принудени в нейно присъствие да се гледаме безразлично, когато вече не можехте да ме утешавате с уверения в любовта си, с отказа си да ми дадете доказателства за нея, не изпитахте ли съжаление? Не си ли казахте: «Една целувка би го направила по-щастлив, а аз му похитих това щастие.» Обещайте ми, моя прелестна приятелко, че при пръв удобен случай няма да бъдете така

строга. С това обещание ще намеря смелост да понеса неприятностите, които ни подготвя съдбата; и жестоките лишения ще бъдат смекчени от увереността, че вие споделяте тайните ми съжаления.

Сбогом, моя прелестна Сесил, дойде часът, когато пак ще бъда у вас. Не бих могъл да ви напусна, ако не би било само за да ви видя пак. Прощавайте, моя безкрайно любима! Любима, която все повече и повече ще обичам.

25 август 17...“

ПИСМО XXXII

Госпожа дьо Воланж до президентшата дьо Турвел

„И тъй, госпожо, вие искате да повярвам в добродетелта на господин дьо Валмон! Уверявам ви, че не мога да се реша на това и че би ми било толкова трудно да го приема за честен човек само след тази проява, за която ми разказвате, както и да сметна за порочен някой благороден човек, на когото съм узнала една-единствена грешка. Човешкият род не е съвършен в нищо, нито в злото, нито в доброто. И негодникът може да има добродетели, както честният човек — слабости. Струва ми се, че всеки трябва да възприеме тази истина, защото от нея произтича необходимостта да бъдем снизходителни към лошите, както и към добрите; и тя предпазва лошите от възгордяване, а добрите от отчаяние. Вие навярно смятате, че в този случай проявявам твърде слабо снизходителността, която проповядвам; но в нея аз съзирам само опасна слабост, когато тя ни подтиква да се отнасяме еднакво както с безнравствения, така и с благородния човек.

Не ще си позволя да вникна в причините за тази проява на господин дьо Валмон; готова съм да ги приема като похвални, както и самата постъпка, но нима, ако изключим това, той не е внасял цял живот само смут, безчестие и скандали в семействата? Послушайте, ако желаете, гласа на бедняка, когото той е подпомогнал, но нека това не ви пречи да слушате виковете на стотици нещастници, погубени от него. Ако той, както казвате, е само жертва на опасните връзки, нима ще престане сам да бъде опасна връзка? Вие мислите, че е способен на щастливо превращение? Да отидем дори по-далеч; да предположим, че чудото е извършено. Нима общественото

мнение няма все така да бъде срещу него и това не е ли достатъчно да диктува поведението ви? Единствено на Господ е дадено да прощава в часа на разкаянието; той чете в сърцата; но хората могат да съдят за намеренията само по постъпките; и никой измежду тях, след като е изгубил уважението на другите, няма право да се оплаква от заслуженото недоверие, което прави тази загуба толкова трудна за възстановяване. Мислете преди всичко, моя млада приятелко, че понякога е възможно да загубим това уважение само защото сме си дали вид, че твърде малко го ценим. И не смятайте за несправедлива тази строгост, защото не само имаме основание да мислим, че никой не се отказва така лесно от подобно ценно благо, когато има право над него, но и съвсем ясно е, че онзи, когото тази здрава юзда не може да удържи, е много по-близо до злото. С такива очи ще гледа на вас обществото, ако завържете близко приятелство с господин дьо Валмон, колкото и невинно да е то.

Уплашена от пламенната ви защита, бързам да ви предвардя от възраженията, които предвиждам, че ще ми отправите. Ще ми назовете госпожа дьо Мертъой, на която хората простиha тази връзка; ще ме попитате защо го приемам в дома си; ще ми кажете, че той не само не е отхвърлен от честните хора, но го канят и го приемат в най-доброто общество. Мисля, че мога да ви отговоря на всичко това.

Първо, госпожа дьо Мертъой, която действително е достойна за уважение, все пак притежава един недостатък — твърде много вярва в собствените си сили; тя е ловка водачка, която обича да кара колесницата си сред скалите и над пропастите; единствено успехът я оправдава. Справедливо е да я похвалим, но непредпазливо е да следваме примера ѝ; тя е съгласна с това и дори сама се порицава. Колкото по-голям жизнен опит придобива, толкова по-строги стават възгледите ѝ; и не се страхувам да ви уверя, че тя ще бъде на моето мнение.

Колкото до мен, няма да се оправдавам повече от другите. Разбира се, приемам господин дьо Валмон и всички го приемат; още една непоследователност, прибавена към хилядите други, които ръководят обществото. И вие като мен знаете, че цял живот ги виждаме и се оплакваме от тях, но продължаваме да им се подчиняваме. Господин дьо Валмон е благородник, притежава голямо богатство, множество приятни качества и твърде рано е съзнал, че може да властвува над обществото, стига да умее с еднаква ловкост да хвали и да се надсмива. Никой не владее като него тези дарби: да съблазнява и да вдъхва страх. Не го уважават, но го ласкаят. Такова положение заема той в нашия свят, който, по-скоро предпазлив, отколкото смел, предпочита да го приема, а не да се бори с него.

Но нито госпожа дьо Мертъой, нито която и да е друга жена би се осмелила да се затвори някъде на село почти насаме с подобен мъж. Било е съдено на най-благоразумната и най-скромната от всички жени да даде пример за подобна безразсъдност; простете ми тази дума, казвам ви я от добро чувство. Мила приятелко, самата ваша честност ви мами със сигурността, която ви внушава. Не забравяйте, че ваши съдии ще бъдат, от една страна, хора лекомислени, които не вярват в добродетел, за каквато нямат образец помежду си, и, от друга — злобни хора, които ще се престорят, че не вярват в нея, за да ви отмъстят, че я притежавате. Помислете, сега вие правите нещо, на което не биха се решили дори мъже. Забелязала съм, че най-благоразумните от младите хора, за които господин дьо Валмон е нещо като оракул, се страхуват да се покажат негови близки приятели. А вие, вие не се страхувате! Ах, върнете се, върнете се, заклевам ви! Ако моите доводи не са достатъчно убедителни, повярвайте поне на приятелството ми; то ме подтиква да бъда така настойчива, оправдава моите поръки. Може би то ви се струва строго, би ми се искало строгостта да е излишна, но

много повече предпочитам да се оплачете от моята прекалена загриженост, отколкото от небрежността ми.

24 август 17...“

ПИСМО XXXIII

Маркиза дьо Мертьой до виконт дьо Валмон

„Щом се страхувате от успеха, скъпи виконте, щом сам възнамерявате да дадете на противника оръжие срещу себе си и щом по-малко желаете да победите, отколкото да се сражавате, аз няма какво повече да добавя. Поведението ви е истински шедьовър на предпазливостта. Иначе би било шедьовър на глупостта. И право да ви кажа, страхувам се, че вие се самозаблуждавате.

Упреквам ви, не защото не сте се възползували от момента. От една страна, не съм уверена, че е настъпил, от друга, каквото и да се говори, чудесно знам, че един изпуснат случай винаги може отново да се представи, докато една прибързана стъпка никога не може да се поправи.

Но истинска грешка от ваша страна е, че сте започнали да пишете писма. Съмнявам се дали сега бихте могли да предвидите докъде е възможно да ви отведе това. Да не би да се надявате да докажете на тази жена, че трябва да се отдаде? Мисля, че това е въпрос на чувство, а не на показан урок и за да я убедите, трябва да я разнежите, а не да умувате, но за какво ви е да я разнежите с писма, след като не сте там да се възползвате от това? Не се ли заблуждавате с надеждата, че красивите ви фрази ще предизвикат много продължително любовно опиянение и няма ли размишлението да възпре признанието? Помислете си колко време е необходимо да се напише едно писмо и да бъде предадено; и най-сетне помислете дали една жена с морални устои като вашата светица би могла да иска така продължително това, което се мъчи да не пожелае никога. Този начин е подходящ за момиченцата, които, когато пишат: «Обичам ви», не съзнават, че казват: «Готова съм да

се отдам.» Но, струва ми се, с разсъдителната си добродетел госпожа дьо Турвел отлично разбира значението на тези думи. Така че въпреки преднината, с която сте се сдобили над нея в разговора си, тя ви нанася поражение с писмото си. И знаете ли какво ще стане понататък? Щом някой започне да спори, той вече не желае да отстъпи. Като търсим убедителни доводи, намираме ги; казваме ги, а след това държим на тях не толкова, защото са правилни, а за да не си противоречим.

И освен това ще ви направя забележка — изненадва ме, че вие сам не сте си я направили, — няма нищо по-трудно от това да пишем за любов, когато не я изпитваме. Искам да кажа — да пишем правдоподобно; не че не си служим със същите думи, но не ги подреждаме по същия начин или по-скоро прекалено много ги подреждаме и това е достатъчно. Препрочетете писмото си — то е така добре подредено, че всяка фраза ви издава. Искане ми се да вярвам, че вашата президентша е неопитна и няма да го забележи, но какво печелите? Тъй или иначе, не се получава желаният ефект. Това е недостатък и на много романи. Писателят прави неимоверни усилия да се разгорещи; а читателят остава студен. «Елоиз» е единственото изключение; и дори да не беше талантът на автора, струва ми се, точно това ме е карало да мисля винаги, че в романа е разказана истинска случка. Не е така, когато човек приказва. Умението да се изразяваме ни дава възможност да проявим чувствителност, лесно пролетите сълзи допълват впечатлението; желанието се смесва в погледа с нежността и най-сетне несвързаните думи понякога по-добре ни придават този израз на смущение и обърканост, в който всъщност се състои любовното красноречие; и особено присъствието на любимото същество ни пречи да разсъждаваме и ни кара да копнеем да ни победят.

Повярвайте ми, виконте — молят ви да не пишете повече, възползвайте се от това, за да поправите грешката си, и изчакайте случая, за да говорите. Знаете ли, че тази жена е по-силна, отколкото аз си мислех? Защитата ѝ е

добра и ако не беше дългото ѝ писмо и благодарствената фраза, с която ви дава повод да започнете всичко отначало, тя направо не би се издала.

Но тя губи много сили наведнъж и това ме убеждава, че успехът ви е сигурен. Предчувствувам, че ще ги изчерпи в словесна защита и няма да може да се бори точно когато е необходимо.

Връщам ви двете писма и ако сте умен, те трябва да бъдат последните до щастливия час. Ако не беше толкова късно, щях да ви пиша за малката Воланж, която напредва страшно бързо; много съм доволна от нея. Мисля, че аз ще получа своето преди вас, радвайте ми се, виконте. Прощавайте за днес.

24 август 17...“

ПИСМО XXXIV

Виконт дьо Валмон до маркиза дьо Мертъой

„Говорите чудесно, моя прелестна приятелко, но защо се изтощавате да доказвате всеизвестни неща? За да стигнем по-бързо до любовта, по-добре е да говорим, отколкото да пишем. Ето, струва ми се, какво искате да кажете в писмото си. Ха, та това са най-простите елементи на изкуството да съблазняваме. Ще отбележа само, че вие сте изключение от правилото. Към момиченцата, които се хващат на въдицата от срамежливост и се отдават от незнание, трябва да се прибавят и хитроумните жени, които се увличат от честолюбие, а тщеславието ги отвежда до капана. Сигурен съм например, че графиня дьо Б., която отговори веднага на първото ми писмо, изпитваше точно толкова любов към мен, колкото и аз към нея; тя просто съзря в тази кореспонденция тема, с която да блесне.

Но всеки адвокат ще ви каже — общото правило не важи за отделния случай. Вие смятате, че мога да избирам между писмата и разговорите, но не е така. След случката от деветнадесети моята безчовечна обожаема, която е заела отбранителна позиция, започна да избягва срещите с мен така ловко, че съвсем ме надмина. Ако продължава по този начин, ще ме принуди сериозно да се замисля как да получа първенството, защото в никакъв случай не бих желал тя да удържи каквато и да е победа. Дори писмата ми са повод за малка война. Тя не само не се задоволява да не ми отговаря, но отказва и да ги получава. За всяко писмо трябва да измислям нова хитрост и невинаги успявам.

Нали си спомняте по какъв прост начин ѝ предадох първото си писмо; и с второто не се затрудних. Тя ме беше помолила да ѝ върна писмото — вместо него ѝ дадох моето, без да събудя подозрението ѝ. Но било, за да ми

направи напук, че съм я надхитрил, било поради прищявка, а може би и от добродетелност, в която в края на краищата ме принуди да повярвам, тя упорито отказа да получи третото ми писмо. Надявам се все пак, че неудобното положение, в което едва не изпадна от този отказ, ще я накара да се поправи в бъдеще.

Не се изненадах особено, когато не пожела да получи писмото ми, което аз направо ѝ подадох; това би означавало вече нещо, а аз очаквам по-дълга отбрана. След този опит, направен така, между другото, сложих писмото в плик и като избрах часа, в който тя прави тоалета си и госпожа дьо Розмонд и камериерката са при нея, изпратих писмото по моя прислужник; наредих му да каже, че ѝ носи листовете, които тя е поискала. Правилно бях отгатнал, че тя ще се изплаши да не предизвика скандал с обясненията си, ако откаже; действително приела писмото ми и моят пратеник, на когото бях наредил да наблюдава изражението ѝ — а той умее всичко да вижда, — забелязал лека руменина по бузите ѝ, но по-скоро от смущение, отколкото от гняв.

Поздравявах се вече, убеден, че тя ще задържи писмото или, ако би пожелала да ми го върне, ще трябва да се види насаме с мен; така аз щях да имам повод да ѝ говоря. Около час по-късно един от прислужниците ѝ влезе в стаята и ми подаде от страна на господарката си плик с друга форма, не като моя, върху който различих желанието почерк. Отворих бързо... моето собствено писмо, неразпечатано, само прегънато на две! Измислила беше тази дяволска хитрост явно от страх, че мен не ме е грижа дали ще предизвикам скандал.

Вие добре ме познавате; няма защо да ви описвам как побеснях. Трябваше обаче да се овладея и да потърся нови средства. Ето какво измислих.

Всяка сутрин изпращат прислужник да вземе писмата от пощата, която е на около три четвърти левги от замъка; слагат ги в една кутия, подобна на черковните кутии за волни пожертвования; началникът на пощата има ключ от

нея, също и госпожа дьо Розмонд. Пускаме писмата в кутията, когато ни е удобно, и вечер ги отнасят в пощата, а сутрин донасят получените писма в замъка. Всички прислужници, и на господарите, и на гостите изпълняват поред това задължение. Не беше ред на моя прислужник, но той предложи услугите си под предлог, че има работа нататък.

Аз бях написал вече писмото си. Преправих почерка си на плика и много добре изобразих печата на Дижон. Избрах този град, защото ми се стори забавно да имам същите права като съпруга и да пиша от същото място, както и защото моята хубавица през целия ден беше говорила колко ѝ се иска да получи писма от Дижон. Правилно беше, мисля, да ѝ доставя това удоволствие.

След като взех тези предпазни мерки, лесно беше да пъхна писмото между другите. По този начин щях да присъствувам при получаването на писмото, защото тук е прието, като се съберем на закуска, да дочакваме писмата и тогава да се разделим. Най-сетне ги донесоха.

Госпожа дьо Розмонд отвори кутията «От Дижон» — каза тя, като подаде писмото на госпожа дьо Турвел. «Не е почеркът на мъжа ми» — каза тя неспокойно, като бързо разпечата писмото — един поглед беше достатъчен да разбере от кого е и лицето ѝ така се измени, че госпожа дьо Розмонд я запита: «Какво ви е?» Аз също се приближих и запитах: «Лоши вести ли получихте?» Свенливата светица не смееше да вдигне очи, не казваше нито дума и за да прикрие вълнението си, прегледа посланието, но явно не успя нищо да прочете. Наслаждавах се на смущението ѝ; не ми беше неприятно да я подразня малко. «Вие като че ли се успокоихте — подхвърлих ѝ, — очевидно писмото не ви огорчи, а по-скоро ви изненада!» Тогава гневът я вдъхнови по-добре от предпазливостта. «То съдържа обидни за мен неща — обясни тя и аз наистина се удивлявам как се осмеляват да ми ги пишат!» — «Кой ви пише?» — запита госпожа дьо Розмонд. «Няма подпис — отговори разярената красавица, — но и писмото, и авторът му будят

едно и също презрение в мен. Ще бъда много благодарна, ако никой повече не ми споменава за него.» И като каза тези думи, тя разкъса дръзкото послание, пъкна парчетата в джоба си, стана и излезе.

Въпреки избухването писмото ми е у нея; разчитам на любопитството ѝ — не може да не го прочете цялото.

Подробното описание на този ден ме отведе много далеч. Прилагам към писанията си черновката на двете писма: така ще бъдете осведомена не по-зле от мен. Ако искате да следите кореспонденцията ми, трябва да свикнете с драсканиците ми, защото за нищо на света не бих изживял още веднъж досадата да ги преписвам. Прощавайте, моя прелестна приятелко.

25 август 17...“

ПИСМО XXXV

Виконт дьо Валмон до президентшата дьо Турвел

„Трябва да ви се подчиня, госпожо, трябва да ви докажа, че въпреки прегрешенията ми, в които ви е приятно да вярвате, все пак ми е останала достатъчно деликатност, за да не си позволя нито един упрек, и достатъчно смелост — за да си наложа и най-мъчителните жертви. Вие ми заповядвате мълчание и забрава! Добре! Ще принудя любовта си да мълчи и ще забравя, ако е възможно, жестокия начин, по който вие я приехте. Разбира се, желанието да ви се понравя не ми е давало това право; признавам също, че стремежът ми да получа вашата снизходителност не беше достатъчно основателна причина да се домогвам до нея; но вие гледате на любовта ми като на обида; забравяте, че ако тя е грях, то вие сте едновременно причината и оправданието за този грях. Забравяте също, че привикнал да ви откривам душата си, дори когато това доверие би могло да ми навреди, не можех повече да крия обзелите ме чувства, но на откровеността вие гледате като на плод на дързостта. За награда на най-нежната, най-почтителната, най-истинската любов вие ме отблъсквате далеч от себе си. Говорите ми дори за омразата си... Кой не би се оплакал от такова държане? Единствен аз се покорявам; страдам безропотно и не казвам нито дума; вие удряте, аз обожавам. Непонятната власт, която имате над мен, ви прави пълна владетелка на чувствата ми; и ако единствена любовта ми ви оказва съпротива, ако не можете да я разрушите, причината е, че тя е ваша творба, а не моя.

Не моля за взаимност, никога не съм се самозалъгвал, че ще я получа. Не очаквам дори милостта, на която бих могъл да се надявам поради вниманието, което понякога

сте ми засвидетелствували. Но смятам, признавам си, че мога да искам справедливост.

Вие ми казахте, госпожо, че са се опитали да ме очернят във вашите очи. Ако сте се вслушали в съветите на приятелите си, не бихте ми позволили дори да се доближа до вас — това са вашите собствени думи. Кои са вашите услужливи приятели? Несъмнено тези строги хора с непоколебима добродетел ще се съгласят да бъдат назовани; несъмнено те не биха желали да останат в сянка, което би ги приравнило с подлите клеветници; аз не зная нито имената, нито обвиненията им. Съгласете се, госпожо, имам право да узная и едното, и другото, тъй като вие ме осъждате заради тях. Не съдят виновника, без да му кажат какво е престъплението му, без да му назоват обвинителите. Моля ви само за тази милост и предварително ви уверявам, че ще съумея да се оправдая, да ги принудя да се отрекат от думите си.

Аз може би твърде много съм презирал кресливите празнодумства на хора, на които твърде малко съм държал, но не мога да кажа същото за вашето уважение; и ако съм готов да дам живота си, за да го заслужи, няма да оставя на никого да ми го отнеме безнаказано. То ми е още по-скъпо, защото на него без съмнение ще бъда задължен за молбата, която се страхувате да ми отправите и която според думите ви ще ми даде «право на вашата признателност». Ах, аз дори и не помислям да я искам, аз ще ви бъда задължен за нея, ако ми дадете възможност да ви бъда приятен. Бъдете справедлива към мен, не ме оставяйте в неведение, кажете ми какво искате! Ако можех да отгатна желанието ви, щях да ви спестя грижата да ми го казвате. Към удоволствието да ви виждам, прибавете щастието да ви служа и тогава ще възхваля вашата снизходителност. Кой може да ви спре? Не страхът от отказ, надявам се? Не бих ви го простил. Не е отказ това, че не ви връщам писмото. Повече от вас бих искал то да не ми е необходимо: но, привикнал да вярвам в нежната ви душа, само в това писмо ви намирам такава, каквато искате да се покажете. Когато моля небето да ви

направи чувствителна, от писмото ви виждам, че по-скоро бихте избягали на сто левги от мен, отколкото да се съгласите на това; когато всичко във вас усилва и оправдава любовта ми, то отново ми повтаря, че любовта ми е оскърбление за вас; и когато, виждайки, ви, тази любов ми се стори висше благо, имам нужда да прочета пак написаното от вас, за да се убедя, че тя е само ужасно терзание. Сега разбирате какво голямо щастие ще бъде за мен да мога да ви върна това съдбоносно писмо. Да продължавате да ми го искате, би означавало да ми разрешите да не вярвам вече на написаното в него. Представяте си, надявам се, колко бързо бих ви го върнал!

21 август 17...“

ПИСМО XXXVI

Виконт дьо Валмон до президентшата дьо Турвел
(Подпечатано в Дижон)

„Госпожо, с всеки изминат ден вие ставате все по-строга и ако се осмеля да кажа истината, по-малко се страхувате да бъдете несправедлива, отколкото снизходителна. След като ме осъдихте, без да ме изслушате дори, сигурно сте почувствували, че по-просто е за вас да не четете обясненията ми, отколкото да ми отговаряте. Вие упорито отказвате да получите писмата ми, връщате ми ги с презрение. Принуждавате ме най-сетне да прибегвам до хитрост точно когато моята единствена цел е да ви убедя в чистосърдечието си. Вие ме доведохте до необходимостта да се защитавам и това несъмнено ще бъде достатъчно извинение за средствата, с които бих си послужил. Но искрените ми чувства ме убеждават, че за да се оправдая във вашите очи, достатъчно е вие да ги узнаете; ето защо си позволих тази малка хитрост. Осмелявам се да се надявам, че и вие ще ми я простите и няма да се изненадвате, че любовта проявява повече изобретателност, за да се изяви, отколкото равнодушието, за да я пропъди.

И тъй, позволете ми, госпожо, да разкрия напълно сърцето си пред вас. То ви принадлежи и вие трябва да го знаете.

Не можех да предвидя, когато дойдох у госпожа дьо Розмонд, каква съдба ме очаква! Не знаех, че и вие сте ѝ на гости; и ще добавя с присъщата си искреност: когато узнах, покоят ми съвсем не беше нарушен — не защото красотата ви не ми направи впечатление, тъй като това е невъзможно, но привикнал само да пожелавам и да се отдавам единствено на желанията, които надеждата поощрява, аз не познавах терзанията на истинската любов.

Вие бяхте свидетелка как госпожа дьо Розмонд ме уговаряше да остана за известно време при нея. Бях прекарал вече един ден с вас и въпреки това отстъпих или поне аз си мислех, че отстъпвам само поради напълно естественото и обяснимо удоволствие да проявя внимание към една уважавана родственица. Разбира се, начинът на живот тук твърде много се отличаваше от моя начин на живот, но аз много лесно свикнах и без да се мъча да отгатна причината на промяната, която се извършваше в мен, аз я приписвах пак единствено на лекия си характер — мисля, че вече ви говорих за това.

За нещастие (но защо това да бъде нещастие?) много скоро, след като ви опознах по-добре, разбрах, че чаровното ви лице, което отначало бе ме поразило, всъщност е най-малкото от вашите достойнства; ангелската ви душа удиви, покори моята душа. Възхищавах се от красотата, обожавах добродетелта. Без да се стремя да ви покоря, аз се мъчех да ви заслужа. Измолвайки вашата снизходителност за миналото, мечтаех за вашето одобрение в бъдещето. Търсех го в думите ви, дебнех го в погледите ви, в тези погледи, от които бликаше отрова, опасна, защото се изливаше без злонамереност и аз я приемах без подозрение.

Тогава познах любовта. Но колко далеч бях от мисълта да се оплаквам! Решен да я погребя във вечно мълчание, аз се отдавах без страх и без задръжка на това сладостно чувство! С всеки изминат ден властта му се усилваше. Скоро удоволствието да ви виждам се превърна в необходимост. Вие изчезвахте за миг! Сърцето ми се свиваше от тъга; при звука от вашите стъпки то тръпнеше от радост. Съществувах вече само чрез вас и за вас. И все пак, моля ви, кажете, дали сред веселите буйни игри или в разгара на някой сериозен разговор съм изпуснал дори една дума, която би могла да издаде тайната на сърцето ми?

Най-сетне настъпи денят, в който започна моето злощастие; по някакво непонятно предопределение една великодушна постъпка трябваше да сложи началото. Да,

госпожо, сред нещастното семейство, на което бях помогнал, вие, поддавайки се на онази благородна чувствителност, която разкрасява дори самата красота и прави още по-ценна добродетелта, вие съвсем смутихте сърцето и без това вече безумно опиянено от любов. Може би ще си спомните колко замислен бях, когато се връщахме! Уви, аз се мъчех да се боря с увлечението, което чувствувах, че става по-силно от мен.

След като изчерпах всичките си сили в тази неравна борба, поради една случайност, която не бях предвидил, останах насаме с вас. Тогава вече, признавам, не устоях! Сърцето ми, преливащо от любов, не можа да сдържи думите и сълзите. Нима това е престъпление? И ако е престъпление, не съм ли достатъчно наказан с жестоките мъки, които ме изтерзаха?

Разкъсван от безнадеждна любов, аз моля да ме съжалите, а срещам само вашата омраза; единственото ми щастие е да ви виждам, очите ми неволно ви търсят, но аз треперя да не срещна погледа ви. В ужасното състояние, на което ме осъдихте, през деня се опитвам да прикрия мъките си и през нощта им се отдавам; а вие, спокойна и невъзмутима, вие познавате терзанията само дотолкова, доколкото ги причинявате, и им се радвате. И на всичко отгоре вие се оплаквате, а аз трябва да се оправдавам.

Ето такъв е, госпожо, правдивият разказ за това, което вие наричате мои прегрешения и може би би било по-справедливо да наречете мои мъки. Чиста, искрена любов, неизменно уважение, пълна покорност — ето чувствата, които вие ми вдъхвате. Не бих се страхувал да ги изразя дори пред Бога. Ах, вие, най-красивото негово творение, защо не му подражавате в милосърдието! Помислете си за жестоките ми терзания, помислете си, че вие сте ме поставили между отчаянието и върховното блаженство и първата, произнесена от вас дума, ще реши завинаги моята съдба.

23 август 17...“

ПИСМО XXXVII

Президентшата дьо Турвел до госпожа дьо Воланж

„Подчинявам се, госпожо, на съветите, които ми дава вашето приятелство. Свикнала да зачитам във всичко вашите мнения, аз винаги вярвам в тяхната правда. Готова съм дори да призная, че господин дьо Валмон действително е безкрайно опасен човек, щом може едновременно да се преструва, че е такъв, какъвто се показва тук, и да остава такъв, какъвто вие го описвате. Тъй или иначе, понеже вие ме съветвате, аз ще го отдалеча от себе си; или поне ще направя всичко възможно, защото често нещата, на вид тъй прости, се оказват в действителност много сложни.

Както и преди, струва ми се невъзможно да поискам от леля му да го накара да замине; такава молба би била обидна и за нея, и за него. Също така не е удобно да замина аз; не само поради господин дьо Турвел, както ви писах, а защото, ако господин дьо Валмон се ядоса, много лесно е да ме последва в Париж. Нима неговото връщане, чиято причина — или поне така ще сметнат всички — ще бъда аз, няма да изглежда по-странна, отколкото една среща на село, у дама, която всички знаят, че е негова родственица и моя приятелка?

Остава ми само едно — да го накарам да благоволи да замине. Трудно е наистина да му направя подобно предложение; но все пак, понеже ми се струва, че той желае да ми докаже благородството си, в което другите се съмняват, иска ми се да се надявам на успех. Нямам нищо против дори да опитам, за да се убедя, както той често твърди, че истински почтените жени не са имали и никога няма да имат повод да се оплачат от неговото държание. Ако той замине, както желая, това наистина ще бъде едно

внимание към мен, защото съм убедена, че смята да прекара тук по-голямата част от есента. Ако откаже да изпълни молбата ми и упорствува да остане, винаги мога да замина навреме самата аз, и ви обещавам да го сторя.

Ето, струва ми се госпожо, всичко, което вашето приятелство изисква от мен, ще побързам да го задоволя и да ви докажа, че въпреки «пламенността», с която защитавам господин дьо Валмон, все пак съм готова не само да се вслушам в съветите на приятелите си, но и да ги следвам.

Имам чест... и т.н.

25 август 17...“

ПИСМО XXXVIII

Маркиза дьо Мертъой до виконт дьо Валмон

„Току-що получих голямата ви пратка, скъпи виконте. Ако датата е точна, би трябвало да я получа едно денонощие по-рано; тъй или иначе, имам време да я прочета, но няма да успея да ви отговоря веднага. Затова предпочитам само да ви съобщя, че съм я получила, а днес ще поговорим за друго. Това съвсем не означава, че имам кой знае какво да ви разказвам; през есента в Париж почти не остават мъже с човешки облик. Освен това самата аз от един месец съм просто убийствено благоденствала; всеки друг на мястото на моя кавалер би се уморил от доказателствата за моето постоянство. Като нямам с какво друго да се занимавам, разсейвам се с малката Воланж и точно за нея искам да ви пиша.

Знаете ли, че загубихте много повече, отколкото си представяте, като не се заехте с това момиченце? Тя е наистина сладка! Безхарактерна, без морални устои. Сам съдете колко леко и приятно е да бъдеш в нейната компания. Мисля, че никога няма да блесне със силни чувства, но всичко в нея подсказва жажда за усещания. Без да е умна и без да е хитра, тя притежава, ако може така да се каже, известно естествено лицемерие, което понякога учудва и мен самата и което ще има още по-голям успех, защото на лицето ѝ са изписани самото простодушие и невинност. По природа е гальовна и понякога това много ме развлича; главичката и невероятно лесно пламва и тогава става много забавна, защото сама не знае нищо, абсолютно нищо от това, което толкова и се иска да узнае. Обхваща я смешно нетърпение: тя се смее, сърди се, плаче, а после с истински пленително чистосърдечие ме моли да я просветля.

Право да си кажа, почти ревнувам този, за когото е запазено това удоволствие.

Не знам дали ви писах, от четири-пет дни имам честта да бъда нейна доверена приятелка. Както се досещате, отначало се показах строга, тя, разбира се, повярва, че ме е убедила в глупавите си доводи, и аз се престорих на възхитена; в душата си е напълно уверена, че дължи успеха си на своето красноречие — трябваше да взема тези предпазни мерки, за да не се изложи. Позволих ѝ да пише и дори да каже думата «обичам» и същия ден, без дори да подозира, ѝ уредих среща насаме с нейния Дансъни. И представяте ли си колко загубен е още той, та дори не получил и една целувка! А пък туй момченце все пак пише прелестни стихове! Боже мой, колко глупави са умните хора! Този е толкова тъп, че просто умирам, защото в края на краищата не съм длъжна да го напътствувам!

Точно сега щяхте да ми бъдете много полезен. Достатъчно добри приятели сте с Дансъни, за да ви се довери той, а след това щяхме да направим голяма крачка напред. Справете се по-бързо с вашата президентша, защото никак не ми се иска Жеркур да се измъкне. Впрочем вчера поговорих за него с младата особа и така добре ѝ го описах, че не би могла да го намрази повече, дори да му беше от десет години жена. При това ѝ изнесох цяла лекция по въпроса за съпружеската вярност. По този въпрос строгостта ми няма равна на себе си! Така, от една страна, възстанових в нейните очи добродетелната си репутация, която прекалената ми снизходителност би могла да разруши, а от друга, засилих в нея омразата към бъдещия ѝ съпруг, с която искам да го възнаградя. И най-сетне, надявам се, като я убедя, че ѝ е позволено да се отдава на любовта само през краткото време, докато е девойка, тя много скоро ще се реши да не губи малкото дни, които ѝ остават.

Прощавайте, виконте, сега ще се заема с тоалета си или ще започна да чета вашите томове послания.

27 август 17...“

ПИСМО XXXIX

Сесил Воланж до Софи Карне

„Много съм тъжна и неспокойна, скъпа Софи. Плаках почти цяла нощ. Не защото в момента не съм щастлива, но защото предчувствам, че това няма да е за дълго.

Вчера бях в Операта с госпожа дьо Мертьой; говорихме много за моята предстояща женитба и нищо хубаво не научих. Трябвало да се омъжа за господин граф дьо Жеркур, и то през октомври. Той е богат благородник, командува еди-кой си полк, дотук всичко хубаво, но първо на първо е стар: представи си, той е на не по-малко от тридесет и шест години! Освен това, както госпожа дьо Мертьой казва, бил мрачен и строг и тя се страхува, че няма да бъда щастлива с него. Разбрах съвсем ясно, сигурна е в това, но не искаше да ми го каже, за да не ме огорчи. Почти цялата вечер ми говори за задълженията на жените към съпрузите: признава, че господин дьо Жеркур в никакъв случай не е приятен човек и все пак каза, че съм длъжна да го обичам. И, представи си, каза ми, че щом се омъжа, не бива да обичам кавалера Дансьони! Сякаш е възможно! О, уверявам те, аз ще го обичам винаги! Нали разбираш, бих предпочела по-скоро да не се омъжвам. Нека този господин дьо Жеркур се оправя както може, съвсем не съм го търсила. Той е в Корсика сега, много далеч оттук; дано да остане там десет години! Ако не се страхувах да не ме върнат пак в манастира, веднага щях да кажа на мама, че не го искам за мъж, но тогава ще стане още по-лошо. Много съм объркана. Да знаеш, никога не съм обичала толкова господин Дансьони, както сега. И като си помисля, че ми остава само един месец да живея така, веднага се разплаквам! Приятелството на госпожа дьо Мертьой е

едничкото ми утешение. Тя има толкова добро сърце! Споделя мъките ми, като че ли са нейни мъки! Когато съм с нея, не мисля за нищо. Освен това тя ми е много полезна, защото малкото, което зная, го научих от нея, а е толкова добра, че ѝ казвам всичко, което мисля, без да ме е срам. Когато нещо ѝ се стори, не както трябва, тя ми се поскарва, но много ласкаво, а после аз я целувам от все сърце, докато престане да ми се сърди. Поне нея мога да я обичам колкото си искам, без в това да има нещо лошо, което много ме радва! Ние се условихме да не показвам пред другите колко я обичам и особено пред мама, за да не заподозре тя нещо за кавалера Дансъони. Уверявам те, ако можех винаги да живея така, както сега, щях да бъда много щастлива! Само да не беше този противен господин дьо Жеркур!... Не искам да ти пиша вече за него, защото пак ще се натъжа. Вместо това ще пиша на кавалера Дансъони, ще му говоря за любовта си, а не за мъките си, защото не искам да го огорчавам.

Прощавай, миличка приятелко. Нали виждаш, няма от какво да се оплакваш и въпреки че съм «много заета», все пак имам време да те обичам и да ти пиша.^[1]

27 август 17...“

[1] Както преди пропускаме писмата на Сесил Воланж и кавалера Дансъони, които не са много интересни и не съдържат нищо ново. — Б.р. ↑

ПИСМО XL

Виконт дьо Валмон до маркиза дьо Мертъой

„На моята безчовечна обожаема ѝ е малко да не отговаря на писмата ми и да откаже да ги приеме; тя иска да ме лиши и от възможността да я виждам, нарежда ми да замина. И ще има да се чудите — аз се подчинявам на тая жестокост. Вие ще ме упрекнете. Но аз реших да използвам случая и да получа заповед от нея, защото, от една страна, който заповядва, се обвързва, а от друга, измамната власт, която привидно предоставяме на жените, е един от най-ловките капани, които те най-мъчно избягват. Още повече, че ловкостта, с която тя се пази да не остане насаме с мен, ме поставя в опасно положение; трябва да се измъкна на всяка цена. След като съм непрекъснато с нея, а нямам възможност да ѝ говоря за любовта си, застрашен съм тя да свикне да ме вижда, без да се вълнува, а вие сама знаете колко трудна е след това промяната.

Както се досещате, не съм се подчинил, без да поставя някои условия. Погрижих се дори да измисля едно неизпълнимо — колкото, за да бъда свободен да сдържа или да не сдържа думата си, толкова и за да предизвикам устен или писмен спор, когато моята красавица е особено доволна от мен или когато ѝ е необходимо аз да бъда доволен от нея; без да смятаме, че би било зле проявена ловкост, ако не съумея да получа някаква награда, подчинявайки се на една толкова нетърпима прищявка.

След като ви изложих размислите си в това предълго въстъпление, ще ви опиша хронологично събитията през последните два дни. Ще приложа като документи писмото на моята красавица и моя отговор. Ще се съгласите, че малцина летописци са били по-точни от мен.

Спомняте си какво впечатление направи завчера сутринта писмото ми от Дижон; останалата част от деня премина много бурно. Прелестната светица се яви само на обед и заяви, че има силно главоболие; под този предлог искаше да прикрие един от силните пристъпи на яд, каквито само една жена може да изпита. Лицето ѝ наистина беше съвсем различно: кроткото изражение бе заменено с бунтарско и това ѝ придаваше нова красота. Обещах си да се възползувам по-късно от откритието си и да замествам понякога нежната любовница с буйна любовница.

Ясно беше — следобедът ще е тъжен; и за да се избавя от скуката, казах, че имам да пиша писма и се оттеглих в стаята си. Явих се във всекидневната към шест часа. Госпожа дьо Розмонд предложи да се поразходим и предложението ѝ беше прието. Но точно когато се качвахме в колата, мнимата болна с дяволско коварство заяви на свой ред, може би, за да ми отмъсти, че пак я заболяла глава и ме остави безжалостно насаме със старата ми леля. Не знам дали бяха чути проклятията ми срещу този демон в женски образ, но когато се върнахме, тя си беше легнала.

На другия ден на закуската тя сякаш не беше същата жена. Природната ѝ нежност се беше възвърнала и аз вече се мислех опростен. Веднага след закуската милото създание стана и унило се отправя към парка; както сама се досещате, аз я последвах. «Нима искате да се разходите?» — запитах я аз, като я настигнах. «Много писах тази сутрин — отговори ми тя, — главата ми тежи.» — «Едва ли бих могъл да се упрекна за това.» — «Аз ви писах — отговори тя, — но се колебая дали да ви дам писмото си. То съдържа една молба, а не съм свикнала да се надявам на успех пред вас.» — «Ах, заклевам ви се, че ако ми е възможно...» — «Няма нищо по-лесно от това — прекъсна ме тя — и макар да би трябвало да я изпълните като задължение, готова съм да я приема като милост.» Като каза тези думи, тя ми подаде писмото си; вземайки го, аз улових ръката ѝ, която тя отдръпна, но не гневно; не беше ядосана, а по-скоро смутена. «Днес е по-горещо, отколкото

ми се струваше — каза тя, — по-добре да се приберем.» И се отправи към замъка. Напразно се помъчих да я убедя да продължи разходката; единствено мисълта, че могат да ни видят, ме накара да се задоволя само с красноречие.

Тя се върна в замъка, без да каже нито дума; стана ми ясно, че целта на тази измислена разходка е била да ми даде писмото. После веднага се прибра в стаята си; прибрах се и аз, за да прочета посланието, което ще направите добре да прочетете заедно с отговора ми, преди да продължа...”

ПИСМО ХLІ

Президентшата дьо Турвел до виконт дьо Валмон

„Господине, вие като че ли с държането си към мен с всеки изминат ден искате да ми давате все повече поводи да се оплаквам от вас. Вашето упорство да ми говорите непрекъснато за чувство, за което не искам и не бива да чувам, злоупотребата, която не ви беше неудобно да извършите с моята наивност или с моята свенливост, за да ми давате писмата си, и особено средството, осмелявам се да кажа, твърде неделикатно, с което си послужихте, за да ми изпратите последното си писмо, без да ви е грижа, че изненадана от него, бих могла да се изложа, всичко това ми дава правото да се обърна към вас с остри и напълно заслужени укори. Но вместо да се връщам към тези основателни оплаквания, аз ще се огранича да ви отправя една проста и справедлива молба. Ако я изпълните, готова съм да забравя всичко.

Вие сам ме уверихте, господине, че няма защо да се боя от отказ. И макар със свойствената ви непоследователност веднага след тази фраза да ми отказахте^[1], иска ми се да вярвам, че днес ще сдържите думата си, която тържествено ми дадохте преди няколко дни.

И тъй, бъдете така любезен да заминете; да напуснете този замък, където по-продължителният ваш престой би могъл да ме изложи още повече в очите на хората, винаги готови да мислят лошо за другите, и които вие твърде много сте приучили да се занимават с жените, които ви допускат до себе си.

Предупредена отдавна за тази опасност от мои приятели, аз пренебрегнах и дори оборих мнението им, тъй като държането ви към мен ме караше да вярвам, че вие

наистина не искате да ме смесвате с тълпата жени, които имат причини да се оплакват от вас. Днес, когато се отнасяте към мен по същия начин — не мога повече да си затварям очите — аз съм длъжна пред общественото мнение, пред приятелите си и пред самата себе си да взема това решение. Тук бих могла да добавя, че нищо няма да спечелите, ако откажете да изпълните молбата ми, тъй като съм решила, ако вие упорствувате и останете, да замина аз. Но ще ви бъда признателна, вярвайте ми, ако проявите тази любезност, защото трябва да ви кажа — принудите ли ме да замина оттук, ще нарушите моите планове. Докажете ми, господине, че, както толкова пъти сте ми повтаряли, почтените жени няма за какво да се оплакват от вас. Докажете ми поне, че когато се провините пред тях, вие умеете да поправяте грешките си.

Ако смятах за необходимо да ви давам обяснения за молбата си, достатъчно би било да ви кажа — вие сте си извоювали такова име, че не мога да постъпя по друг начин. Но да не си спомняме неща, които искам да забравя, и които биха ме принудили да ви съдя строго в момент, когато ви предлагам случай да заслужите моята признателност. Прощавайте, господине, вашето поведение ще ми покаже с какви чувства трябва да се отнася занапред вашата смирена...

25 август 17...“

[1] Виж писмо XXXV — Б.р. ↑

ПИСМО XLII

Виконт дьо Валмон до президентшата дьо Турвел

„Колкото и сурови да са, госпожо, условията, които ми поставяте, не отказвам да ги изпълня. Не ми е възможно да се противопоставя на нито едно от вашите желания. След като сме се споразумели по този въпрос, осмелявам се да лелея на свой ред надеждата, че ще ми позволите и аз да ви отправя няколко молби, много по-леки за изпълнение от вашите, които се надявам да удовлетворите, като се покоря изцяло на вашата воля.

Първата, която, вярвам, вие сама ще прецените за справедлива, е да ми назовете моите обвинители; те ми правят, както ми се струва, прекалено голямо зло, така че имам право да ги познавам; другата ми молба, която очаквам вашата снизходителност да удовлетвори, е да благоволите да ми позволите от време на време да ви напомням за любовта си, която повече откогато и да било заслужава вашата жалост.

Помислете си, госпожо, аз бързам да ви се подчиня, макар да го правя за сметка на моето щастие, ще кажа дори нещо повече, макар да съм убеден, че вие желаете да замина, за да избегнете мъчителната гледка на човека, към когото проявявате несправедливост.

Признайте, госпожо, вие не толкова се страхувате от обществото, прекалено много свикнало да ви уважава, за да се осмели да ви съди неблагоприятно, колкото се смущавате от присъствието на човек, когото е по-лесно да накажете, отколкото да укорите. Вие ме отстранявате, както извърщаме поглед от страдащия, на когото не искаме да помогнем.

Но сега, когато раздялата ще удвои моите терзания, на кого друго, ако не на вас, мога да изплача мъката си?

От кого бих могъл да чакам тъй жадуваните утешения? Ще ми откажете ли, след като вие сте причина за моите мъки?

Разбира се, вие няма да се учудите, че преди да замина, пламенно желая да докажа пред вас чувствата, които ми вдъхнахте, а също така, че няма да имам смелост да замина, ако не получа заповедта ви устно.

Тази двойна причина ме кара да ви помоля да се видим само за миг. Безполезно е да заменят срещата с писма: можем да изпишем томове и да се обясним лошо, докато четвърт час разговор е достатъчен, за да си кажем всичко. Вие лесно ще намерите време да ми посветите тези минути, защото, колкото и да бързам да ви се подчиня, знаете много добре, че госпожа дьо Розмонд е осведомена за моя план да прекарам при нея част от есента, ето защо е необходимо поне да дочакам някакво писмо, за да мога да кажа, че имам работа, която ме принуждава да замина.

Прощавайте, госпожо! Никога не ми е било тъй тежко да напиша тази дума, както сега, когато тя ме кара да мисля за нашата раздяла. Ако можехте да си представите колко страдам, осмелявам се да вярвам, бихте оценили поне малко моята покорност.

Приемете с по-голяма снизходителност уверенията и уваженията на най-нежната и най-почтителната любов...

26 август 17...“

ПРОДЪЛЖЕНИЕ НА ПИСМО XL

Виконт дьо Валмон до маркиза дьо Мертьой

„А сега, прелестна приятелко, да се позамислим. И вие като мен чувствувате, че добронравната почтена госпожа дьо Турвел не може да се съгласи с първата ми молба — да измами доверието на приятелите си и да ми каже моите обвинители; ето защо, обещавайки ѝ каквото пожелае при това условие, аз не се обвързвам с нищо. Но сама разбирате, че този отказ ще ми послужи да получа всичко останало и тогава, заминавайки, печеля, защото с нейно съгласие ще мога да ѝ пиша редовно — не държа никак на срещата, която ѝ искам и чиято единствена цел е предварително да я накара да свикне с мисълта да не ми отказва други срещи, когато те ми станат наистина необходими.

Преди отпътуването ми остава да узная кои са хората, постарали се да ме очернят пред нея. Предполагам, че нейният скучен мъж има пръст в тая работа — и дано да е тъй, защото съпружеската забрана изостря желанието. В мига, в който моята красавица се съгласи да ми пише, няма защо да се страхувам от мъжа ѝ, тъй като и без това вече ще бъде принудена да го лъже.

Но ако има толкова близка приятелка, на която да се доверява, и тази приятелка е против мен, смятам за необходимо да ги скарам и мисля, че ще успея — преди това обаче трябва да науча коя е.

Вчера бях почти сигурен, че ще узная; но тази жена нищо не прави като другите. Бяхме в нейната стая, когато съобщиха, че обедът е готов. Тя скоро завърши тоалета си, а аз забелязах, че докато бързаше и се извиняваше, остави ключа на бюрото си; знаех, че не заключва стаята си. По време на обедата си мислех за това; изведнъж чух как

камериерката ѝ слиза долу. Начаса взех решение, престорих се, че ми тече кръв от носа и излязох навън. Полетях към бюрото, но пред мен имаше само отключени чекмеджета и в тях — нито един изписан лист. А в този сезон нямаше къде да ги е изгорила. Какво прави с получените писма? Тя получава много често писма. Прерових всичко, отварях едно по едно чекмеджетата, търсих навсякъде — не намерих нищо и се убедих, че тя пази безценното си съкровище в джобовете си.

Как да ѝ го измъкна? От вчера напразно се мъча да измисля средство; а много ми се иска да прегледам тези писма. Съжалявам, че нямам джебчийски заложби. И нима това всъщност не е необходимо за възпитанието на човек, който се занимава със сплетни? Няма ли да е забавно да откраднеш писмото или портрета на някой съперник или да измъкнеш от джоба на една светица нещо, с което да я изобличиш? Но нашите родители не мислят за нищо; и аз напразно си блъскам главата — така само се убеждавам, че не съм достатъчно ловък, без да мога да преодолея този си недостатък.

Тъй или иначе, върнах се недоволен в трапезарията. Моята хубавица оправи донякъде лошото ми настроение, като прояви внимание към мнимото ми неразположение. А аз не пропуснах да я уверя, че от известно време, имам силни пристъпи, които подкопават здравето ми. Не би ли трябвало, след като е убедена, че тя е причина за това, да изпита угризение на съвестта и да се помъчи да ми помогне? Но макар да е набожна, тя не е милосърдна; отказва да направи каквото и да било любовно подаяние и този неин отказ, струва ми се, е достатъчен да оправдае кражбата. Хайде прощавайте, защото; докато бърбря с вас, в главата ми се въртят все тези проклети писма.

27 август 17...“

ПИСМО XLIII

Президентшата дьо Турвел до виконт дьо Валмон

„Защо се мъчите, господине, да намалите признателността ми? Защо искате да ми се подчините само наполовина и някак си като че ли търгувате с една достойна проява? Значи, не ви е достатъчно, че аз оценявам жертвата ви? И не само ми искате много, но ми искате невъзможни неща. Ако моите приятелки са ми говорили за вас, направили са го само заради мен, и то с добро намерение. А вие ми предлагате вместо благодарност за тяхната привързаност, да ви издам тайната им! Вече сбърках, като ви говорих по този въпрос, и вие сега ми давате най-добре да го разбере. Това, което всеки друг би приел като откровеност, при вас се превръща в безразсъдство и ако отстъпя на молбата ви, аз бих могла да извърша лоши неща. Обръщам се към вас, към вашето благородство — нима можете да си представите, че съм способна на подобна постъпка? Бихте ли ме подтикнали към нея? Разбира се, не. И аз съм сигурна, че като размислите по-добре, няма да ми повторите тази своя молба.

Втората ви молба — да ми пишете, не е по-лесно изпълнима; и ако искате да бъдете щастлив, не бива на мен да се сърдите за това. Не искам да ви оскърбявам, но с името, което сте си спечелили и което по думите ви донякъде сте заслужили, коя жена би могла да признае, че си пише с вас? И коя почтена жена ще се реши да извърши неща, които би била задължена да крие?

Ах, ако бях уверена, че няма да има за какво да се оплаквам от писмата ви, ако можех винаги да се оправдая в собствените си очи, че съм ги получила!... Може би тогава желанието да ви докажа, че ме ръководи разумът, а не

омразата, щеше да ме подтикне да пренебрегна всички убедителни доводи и да направя дори нещо много повече, отколкото е редно, като ви разреша да ми пишете понякога. Ако действително желаете това толкова силно, колкото ме уверявате, доброволно ще се подчините на единственото условие, при което бих се съгласила; и ако изпитвате някаква признателност за това, което правя за вас сега, няма да се колебаете повече и незабавно ще заминете.

Позволете ми да ви напомня, че сутринта получихте писмо, но не се възползувахте от случая, както ми бяхте обещали, да съобщите на госпожа дьо Розмонд, че ще заминете. Сега, смятам, нищо вече не може да ви попречи да съдржите думата си. Разчитам да не чакате повече разговора, за който ме молите и на който решително не мога да се съглася; и вместо с устната заповед, която твърдите, че ви е необходима, ще се задоволите с моята молба, която отново ви отправям. Прощавайте, господине.

17 август 17...“

ПИСМО XLIV

Виконт до Валмон до маркиза дьо Мертъой

„Споделете с мен радостта ми, моя прелестна приятелко — аз съм любим, възтържествувах над това непокорно сърце. Напразно се опитва то да се преструва още; провървя ми — добрах се до тайната ѝ. Потрудох се добре, но сега знам всичко, което ме интересува — от миналата нощ, щастливата минала нощ, отново намерих себе си; отново живея пълноценно, разкрих двойна тайна — на любов и мръсотия; ще се наслажда на едната, ще отмъстя на втората; ще прелитам от удоволствие на удоволствие. Само при мисълта за това така ликувам, че съм готов да забравя всяка предпазливост; но може би трябва да започна да ви разказвам поред. Да опитаме.

Вчера, веднага след като завърших писмото си до вас, получих послание от моя набожен ангел. Изпращам ви го; ще видите, че ми дава по най-удобния за нея начин позволение да ѝ пиша, но настоява да замина веднага; аз самият чувствавам, че колкото повече отлагам, толкова по-лошо ще бъде за мен.

Измъчван все пак от желанието да узная кой би могъл да пише срещу мен, още се чудех какво да предприема. Опитах се да подкупя камериерката да претършува джобовете на господарката си, тъй като би могла много лесно да ги опразни вечерта и да върне взетото сутринта, без да събуди ни най-малко подозрение. Предложих десет луидора за тази нищожна услуга, но се сблъсках с такава добросъвестна или нерешителна лицемерка, която не успях да победя нито с красноречие, нито с пари. Убеждавах я още, когато позвъниха за вечеря. Трябваше да я оставя на мира, щастлив отгоре на това, че

благоволи да ми обещае да пази пълна тайна, на което, както сама се досещате, не бих могъл да разчитам.

Никога не съм бил в такова лошо настроение. Чувствувах, че сам съм се изложил и се упреквах цялата вечер за непредпазливата си постъпка.

Оттеглих се в стаята си не съвсем спокоен и поговорих с моя прислужник, който в качеството си на щастлив любовник сигурно имаше известно влияние над любимата си. Помолих го или да я уговори да изпълни желанието ми, или поне да я убеди да мълчи, но той, който обикновено не се съмнява в нищо, този път сякаш се усъмни в успеха и по този повод направи едно разсъждение, чиято дълбочина ме изненада.

«Господарят сигурно знае по-добре от мен — каза ми той, — че когато спим с едно момиче, можем да го накараме да прави само това, което му харесва, но да го склоним да прави онова, което на нас ни се иска — кажи-речи, не се случва.»

„Със своя ум Маро понякога ме плаши.“^[1]

„За тази пък отговарям още по-малко — добави той, — тъй като според мен тя си има любовник и с мен само убива селската досада. И ако не исках да услужа на господаря, не бих отишъл втори път с нея. (Безценно момче наистина!) Колкото до запазване на тайната, какъв смисъл има да я караме да обещава, когато съвсем лесно може да ни излъже. Да ѝ заговорим пак за това, би означавало да я наведем на мисълта, че за «нас е много важно и по този начин да ѝ помогнем да се подмаже на господарката си.»

Колкото по-правилни разсъждения правеше, толкова повече се притеснявах. За щастие нехранимайкото се разбърбори, а тъй като имах нужда от него, не го прекъснах. Разказвайки ми историйката си с тази девойка, той ми обясни, че стаята била отделена от стаята на господарката ѝ само с проста преграда, иззад която се чувал всеки подозрителен шум, затова момичето ходело

при него. Веднага скроих моя план, съобщих му го и успешно го проведехме.

Дочаках два часа през нощта и както се бяхме уговорили, се отправих със свещ в ръка към стаята, където беше срещата, под предлог, че напразно съм звънил няколко пъти. Моят довереник, който изпълнява майсторски ролите си, се впусна в извинения, разигравайки сцена на изненада и отчаяние; прекратих приказките му, като го изпратих за топла вода, от каквата се престорих, че имам нужда, докато прекалено добросъвестната прислужница се чудеше къде да се дене от срам, защото моят безделник в желанието си да добави нещо от себе си в моя план я беше издокарал в тоалет, напълно подходящ за сезона, но много неприличен.

Схващах, че колкото повече унижа тази девойка, толкова по-лесно ще получа каквото искам, затова не я оставих да промени нито позата, нито облеклото си; заповядах на моя прислужник да ме чака в стаята ми, а аз седнах до нея в страшно разбърканото легло и започнах предварително подготвеното си слово. Трябваше да запазя властта, която ми даваха над нея обстоятелствата. Затова проявих сдържаност, достойна за хладнокръвието на Сципион, и без да си позволя ни най-малката свобода, на каквата тя би могла да се надява, като се имат предвид свежата ѝ хубост и отдалия ми се случай, заговорих ѝ делово и невъзмутимо, като че ли водех разговор със съдебен служител.

Условията ми бяха, че добросъвестно ще запазя тайната ѝ, ако на другия ден приблизително в същия час ми донесе съдържанието на джобовете на господарката си. «Освен това — добавих — вчера ви бях обещал десет луидора; днес също ви ги обещавам. Не искам да злоупотребявам с положението ви.» Както прозирате, всичко бе прието; тогава си тръгнах, като оставих щастливата двойка да навакса загубеното време.

Аз пък си легнах да спя; а на другата сутрин, понеже не желяех да отговоря на писмото на моята красавица,

преди да прегледам книгата ѝ — това можех да сторя едва следващата нощ — реших да отида на лов, където останах почти целия ден.

Когато се върнах, бях приет доста студено. Имам основание да мисля, че бяха малко засегнати от това, че не се старая особено да се възползувам от времето, което ми е останало, особено след ласкавото писмо, което ми бяха писали. Смятам, че е така, защото, когато госпожа дьо Розмонд ме упрекна за дългото ми отсъствие, моята хубавица ѝ възрази малко заядливо: «Ах, да не упрекваме господин дьо Валмон, че се е отдал на единственото удоволствие, което може да намери тук.» Аз възразих срещу тази несправедливост и използвах случая да уверя дамите, че ми е много приятно с тях, затова съм се отказал да напиша едно важно писмо. Добавих, че съм прекарал няколко безсънни нощи и съм искал да опитам дали след умората няма да заспя, в същото време погледите ми подсказваха съвсем ясно и съдържанието на писмото, и причината за безсънието ми. Постарах се през цялата вечер да запазя нежно меланхоличния си израз, който явно имаше успех и под който прикривах нетърпението си, защото едва изчаквах часа, за да разкрия упорито премълчаваната тайна. Най-сетне се разделихме и малко по-късно върнатата камериерка ми донесе наградата за моята съдържаност. Станал веднъж господар на това съкровище, започнах да го изучавам с познатата ви предпазливост, защото много важно беше да поставя всичко точно на мястото му. Първо ми попаднаха две писма от съпруга, мъчносмилаема смесица от подробности по съдебния процес и излияния на съпругеска любов, които търпеливо изчетох от край до край, без да открия нито дума за себе си. Оставих ги на мястото им в лошо настроение, което се разведри, когато в ръката ми се озоваха грижливо подредени парчетата от прословутото ми дижонско писмо. Хрумна ми за щастие мисълта да му хвърля един поглед. Представете си колко се зарадвах, като открих по него ясни следи от сълзите на моята благочестива светица.

Признавам си, поддадох се на един младежки порив и целунах писмото с плам, на какъвто вече се смятах неспособен. Продължих щастливото изследване; намерих всичките си писма, подредени по дати; и най-приятно ме изненада, че между тях беше и първото ми писмо, което смятах, че неблагодарницата ми е върнала, а всъщност то беше старателно преписано от нейната ръка, при това с неравен, треперлив почерк, който доказваше сладостното вълнение на сърцето ѝ по време на това занимание.

До този момент цял тръпнех от любов: скоро изпаднах в ярост. Кой мислите желае да ме погуби пред обожаемата жена? Коя фурия според вас би могла толкова злобно да замисли подобна подлост? Вие я познавате — тя е вашата приятелка и родственица госпожа дьо Воланж. Не можете да си представите каква плетеница от гнусотии е написала за мене тази пъклена мегера! Тя, единствено тя е нарушила покоя на моя ангел; именно поради нейните съвети, поради нейното пагубно подстрекателство съм принуден да замина; с една дума, заради нея ме жертвуват. Ах, няма как, трябва да съблзня дъщеря ѝ — но това не е достатъчно, трябва да я погубя и тъй като възрастта на тази проклета жена я предпазва от ударите, най-добре ще бъде да уязвя майчината ѝ обич!

Тя иска да се върна в Париж! Принуждава ме! Тъй да бъде, ще се върна, но тя ще има да си поплаче. Съжалявам, че Дансъни е герой на тази история, той е толкова честен, че ще ни попречи, но, тъй или иначе, е влюбен; аз го виждам често, защо да не се възползуваме от това. Съвсем се забравих от яд и ми изхвъркна из ума, че трябва да ви разкажа какво стана днес. Да се върнем на думата си.

Тази сутрин отново видях моята чувствителна светица, по-красива от когато и да било. Така и трябва да бъде — най-прекрасният миг за една жена, единственият, когато тя би могла да предизвика онова душевно опиянение, за което вечно говорят, но рядко го изживяват, е мигът, когато, сигурни в любовта ѝ, още не сме сигурни в благоволението ѝ; точно в такова положение съм сега.

Може би тя ми изглеждаше още по-хубава поради мисълта, че ще бъда лишен от удоволствието да я виждам. Най-сетне, донесоха пощата, получих писмото ви от 27 и докато го четях, все още се колебаех дали да съдържа думата си. Но срещнах погледа на моята красавица и почувствувах, че ми е невъзможно да ѝ откажа.

И тъй, аз съобщих, че заминавам. Малко след това госпожа дьо Розмонд ни остави сами, но аз още не бях се доближил до дивното създание, когато то скочи и изплашено възкликна: «Оставете ме, оставете ме!... Господине, заклевам ви в Бога, оставете ме!» Тази пламенна молба, разкриваща вълнението ѝ, още повече ме възбуди. Вече бях до нея и държах ръцете ѝ, които тя трогателно беше скръстила, и тъкмо започнах нежно да се оплаквам, когато някакъв зъл демон ми доведе госпожа дьо Розмонд. Плахата светица, която всъщност имаше от какво да се страхува, се възползува от това и излезе.

Все пак аз ѝ предложих ръка и тя не ми отказа; и съзирайки в нежността, която отдавна не бе проявявала към мен, добро предзнаменование, поднових любовните си жалби и се опитах да стисна ръката ѝ. Тя се помъчи отначало да я издърпа, но аз проявих по-голяма настойчивост и тя ми я остави напълно доброволно, макар да не отговори нито на ръкостискането, нито на думите ми. Когато стигнахме до вратата на стаята ѝ, понечих да целуна ръката ѝ, преди да се разделим. Отначало защитата беше решителна, но думите ми: «Помислете си, аз заминавам...», изречени много нежно, я объркаха и смутиха. Щом я целунах, ръката пак доби силата да се измъкне и хубавицата влезе в стаята си, където беше камериерката ѝ. Тук свършва моят разказ.

Предполагам, че ще бъдете днес у маршалшата дьо..., където аз няма да дойда; и тъй като смятам, че още от първата ни среща ще имаме да разговаряме по много въпроси, преди всичко за малката Воланж, която не изваждам от играта, реших, преди да се видим, да ви изпратя това писмо, колкото и дълго да е то; ще го

запечатам обаче, когато вземат писмата за пощата, защото при създаденото положение всичко може да зависи от благоприятния случай; напускам ви, за да го издебна.

П. П. Осем часът вечерта.

Нищо ново; тя няма нито една минутка свободна и дори се старее да бъде заета през цялото време. И проявява тъга само колкото налага приличието. Друга подробност, не без значение, е, че госпожа дьо Розмонд ме натовари да предам на госпожа дьо Воланж поканата ѝ да прекара известно време при нея на село.

Довиждане, моя прелестна приятелко, до утре или най-късно до вдругиден.

28 август 17...“

[1] Пирон — „Метромания“ — Б.пр. ↑

ПИСМО XLV

Президентшата дьо Турвел до госпожа дьо Воланж

„Господин дьо Валмон замина тази сутрин, госпожо. Вие, струва ми се, толкова силно желаехте това, че бързам да ви го съобщя веднага. На госпожа дьо Розмонд много ѝ е мъчно за племенника ѝ и трябва да призная, неговата компания наистина е много приятна. Цялата сутрин ми говори за него с познатата ви нежност; не може да го нахвали. Счетох за свой дълг любезно да я слушам, без да ѝ възразявам, още повече, че трябва да се признае — тя наистина имаше право в много отношения. Чувствувах се виновна, защото аз съм причината за тази раздяла, и не лелея надеждата да ѝ доставя удоволствието, от което я лиших. Както знаете, аз по природа не съм особено жизнерадостна, пък и начинът на живот тук не предразполага към веселие.

Ако не се бях вслушала във вашите съвети, бих се страхувала, че съм постъпила малко необмислено — защото болката на моята уважавана приятелка наистина много ме огорчава. Тя толкова ме трогва, че ми иде да присъединя сълзите си към нейните.

Сега живеем с надеждата вие да приемете поканата, която ще ви отправи господин дьо Валмон от името на госпожа дьо Розмонд, да прекарате известно време при нея. Вярвам, че не се съмнявате с какво удоволствие ще ви видя тук, а и в действителност вие ни дължите тази награда. Много ще ми бъде приятно да се възползувам от представилия ми се случай по-бързо да се запозная с госпожица дьо Воланж, и още веднъж да ви уверя в моето дълбоко уважение... и т.н.

29 август 17...“

ПИСМО XLVI

Кавалерът Дансъони до Сесил Воланж

„Какво ви се е случило, обожаема Сесил? Кой би могъл да предизвика във вас такава бърза и жестока промяна? Къде останаха клетвите ви никога да не се промените? Нали и вчера ми ги повтаряхте с такава радост? Кой може днес да ви е накарал да ги забравите? Напрасно се вглеждам в себе си, не мога да открия причината, а страшно ми става, като си помисля да я търся във вас. Ах, разбира се, вие не сте нито лекомислена, нито изменчива и дори в този миг на отчаяние обидно подозрение не ще опетни душата ми. Но каква съдбоносна случайност ви промени, вие не сте същата? Да, безсърдечна, вие не сте вече същата! Нежната Сесил, обожаемата Сесил, чиито клетви слушах, не би отбягвала погледите ми, не би пречила на щастливия случай да бъда с нея; или ако някаква причина, за която нямам представа, я е принудила да се държи така строго, тя не би пропуснала да ми го каже.

Ах, вие не знаете, никога няма да узнаете, моя Сесил, как ме накарахте да страдам днес, как страдам и в този миг! Мислите ли, че е възможно да живея, без да бъда вече обичан от вас? А когато ви помолих за една дума, еднинствена дума, която да разсее страховете ми, вместо да ми отговорите, вие се престорихте, че се боите да не ни чуят, и сама създадохте несъществуващата пречка, като избрахте най-неудобното място за разговор. Когато, принуден да ви напусна, ви запитах в какъв час бих могъл да ви видя утре, вие се престорихте, че не ме разбирате, и трябваше госпожа дьо Воланж да се намеси, за да ми каже кога да дойда. Така вечно жадуваният миг, който трябва да ме доближи до вас, утре ще породи в мен само

безпокойство. И удоволствието да ви видя, все тъй скъпо на сърцето ми, ще бъде заменено от страха, че съм ви отегчил.

Чувствувам вече как този страх ме възпира и не се решавам да ви говоря за любовта си. Думите: «Обичам ви», които ми беше толкова приятно да повтарям и на свой ред да ги чувам, тия тъй сладки думи, които ме правеха блажен, сега, ако сте се променили, се превръщат за мен във вечно отчаяние. Но аз не мога да повярвам, че този талисман на любовта е загубил силата си и ще се опитам пак да си послужи с него. Да, моя Сесил, аз ви обичам. Повторете с мен тези думи, които са моето щастие! Помислете, че вие ме приучихте да ги чувам и да ме лишите сега от тях, ще означава да ме осъдите на терзание, което, както и любовта ми, ще свърши заедно с живота ми.

29 август 17...“

ПИСМО XLVII

Виконт дьо Валмон до маркиза дьо Мертъой

„И днес няма да ви видя, моя прелестна приятелко, сега ще разберете причините, моля ви да ги приемете със снизхождение.

Вместо да се върна направо в Париж, спрях се при графиня дьо... чийто замък се намира почти на пътя ми и която помолих да ме покани на обед. Пристигнах в Париж към седем часа вечерта и отидох в Операта, където се надявах, че ще бъдете и вие.

След завършване на представлението останах да се видя с приятелите си във фойето; там срещнах и моята стара позайница Емили, заобиколена от многобройна свита жени и мъже, на които тази вечер тя даваше вечеря в П. Щом се появих сред компанията, всички ме поканиха с радостни викове да отида с тях. Един дребен, пълен човек също ме покани на развален френски с холандски акцент — разбрах, че той е героят на празненството. Приех.

По пътя научих, че къщата, в която отиваме, била обещаната награда за любезността на Емили към тази смешна личност и вечерята била нещо като сватбен пир. Дребното човече едва се сдържаше от радост в очакване на предстоящото щастие. Видя ми се толкова доволен, че ми се прииска да му наруша блаженството; така и направих.

Единствената ми мъчнотия беше как да убедя Емили, тъй като богатството на бургмистъра явно я беше направило много добросъвестна. Най-сетне след доста уговорки тя се предаде и се съгласи с плана ми — да налеем с вино тази бъчонка за бира и тъй да я извадим от строя за цялата нощ.

Поради преувеличената представа, която си бяхме съставили за възможностите на един холандски пияч,

употребихме всички познати средства. Постигнахме такава сполука, че при десерта той едва имаше сили да държи чашата си, но услужливата Емили и аз продължавахме да го наливаме. Най-сетне той се смъкна под масата тъй пиян, че сякаш цяла седмица нямаше да му стигне да изтрезнее. Решихме да го върнем в Париж и понеже беше освободил колата си, аз го натоварих в моята, а сам останах на неговото място. Приех поздравленията на компанията, която скоро след това се оттегли и ме остави победител на бойното поле. Поради веселата случка, а може би и поради дългото въздържане Емили ми се стори тъй желана, че й обещах да остана с нея, докато холандецът възкръсне.

Тази моя любезност беше награда за любезността, с която тя се съгласи да ми послужи за писалище, за да съчиня едно писмо до моята прелестна светица; видя ми се забавно да й изпратя послание, писано в леглото, почти в обятията на една проститутка, което прекъсвах само за да й изневеря, описвайки й след това уж какво правя в момента. Емили, която прочете посланието, се смя като луда, надявам се, и вие ще се посмеете.

Тъй като писмото ми трябва да има печат от Париж, изпращам ви го отворено. Прочетете го, запечатайте го и го изпратете по пощата. Само да не му сложите собствения си печат или любовна емблема; достатъчна е някаква неясна фигурка. Прощавайте, моя прелестна приятелко.

П. П. Разпечатвам писмото си. Уговорих Емили да отидем до «Италиен»... Ще се възползувам от това време да дойда да ви видя. Ще бъда у вас най-късно в шест часа и ако искате, ще отидем заедно към седем у госпожа дьо Воланж. Неудобно е да отлагам поканата, която трябва да й предам от страна на госпожа дьо Розмонд. Освен това с удоволствие ще видя малката Воланж.

Прощавайте, най-прекрасна от всички дами. Така копнея да ви целуна, че кавалерът би могъл да ревнува.

30 август 17...“

ПИСМО XLVIII

Виконт дьо Валмон до президентшата дьо Турвел
(Подпечатано в Париж)

„След една бурна нощ, през която не мигнах, след непрекъснатата смяна ту на възбуда от пламнала страст, ту на пълно отпадане на душевните сили, идвам да потърся при вас, госпожо, покой, от който се нуждая и на който вече не се надявам да се насладя. Действително положението, в което се намирам сега, когато ви пиша, ми разкрива по-добре от когато и да било непреодолимата сила на любовта; трудно ми е да запазя власт над себе си, за да подредя мислите си; усещам, че няма да мога да завърша писмото си, без да прекъсна за малко. Ах! Мога ли да се надявам един ден да споделите вълнението, което изпитвам в този миг? Осмелявам се все пак да мисля, че ако знаехте колко силно е то, не бихте останали тъй безучастна. Повярвайте ми, госпожо, студеното спокойствие, душевното безразличие — олицетворение на смъртта, не водят до щастие; единствено буйните страсти проправят път към него; и въпреки страданията, които ми причинявате, мога, мисля, да ви уверя без колебание, че в този миг съм по-щастлив от вас. Няма значение, че ме измъчвате с вашата отчайваща строгост, тя не ми пречи всецяло да се отдавам на любовта и да забравя в безумното й опиянение отчаянието, в което ме хвърляте. Така се опитвам да ви отмъстя за изгнанието, на което ме осъждате. Никога досега не съм ви писал с такова удоволствие; никога това занимание не е било съпровождано от такова сладостно и пламенно вълнение. Всичко сякаш се стреми да направи още по-силно чувството ми — въздухът около мен е изпълнен със сладострастие; дори масата, на която ви пиша, използвана за пръв път за тази цел, се превръща за

мен в свещен олтар на любовта; колко прекрасна ще бъде вече, тя в моите очи! Върху нея написах клетвата да ви обичам винаги! Простете, моля ви се, обърканите ми чувства. Би трябвало може би да се отдавам по-малко на възторзи, които вие не споделяте; трябва да ви напусна за малко, защото с всеки изминат миг опиянението ме завладява все по-силно и по-силно.

Връщам се при вас, госпожо, връщам се, разбира се, все със същия плам. Но усещането за щастие вече е далеч от мен; то отстъпи място на жестока неудовлетвореност. За какво ми е да ви говоря за чувствата си, щом напразно търся средства да ви убедя? След толкова много усилия вярата и силата едновременно ме напускат. Ако все още рисувам във въображението си любовните наслади, то още по-силно изживявам съжалението, че съм бил лишен от тях. Единствената ми надежда е вашата снизходителност и в този миг чувствавам с цялото си сърце колко необходимо ми е да вярвам, че ще я получа. Впрочем никога любовта ми не е била по-почтителна, никога не е била по-малко оскърбителна. Осмелявам се да кажа, че дори най-строгата добродетел не би трябвало да се страхува от нея — но аз самият се страхувам, да ви занимавам по-дълго с мъката, която ме гнети. Когато сме убедени, че създанието, което я поражда, не я споделя, не бива ни най-малко да злоупотребяваме с неговата доброта; а би означавало аз да злоупотребя, ако ви отнема още време, рисувайки ви тази тъжна картина. Сега само ще ви помоля да ми отговорите веднага и винаги да вярвате в моите чувства.

Написано в П., с дата от Париж, 30 август 17...“

ПИСМО XLIX

Сесил Воланж до кавалера Дансъони

„Не съм нито лекомислена, нито изменчива, господине, но достатъчно беше да ми изяснят поведението ми, за да почувствувам, че е необходимо да го променя. Дадох обет на Господа за това, както и да принеса в жертва чувствата си към вас, които стават още по-престъпни поради духовното ви звание. Чувствувам, че това ще ми причини голяма болка и няма да скрия, че от завчера, щом се сетя за вас, плача. Но надявам се Бог да се смили и да ми даде необходимата сила да ви забравя, за което го моля вечер и сутрин. Очаквам също така от вашето приятелство и благородство да не се опитвате да нарушите похвалното ми решение, което ми внушиха, и което ще се опитам да съдржа. Затова ви моля, бъдете така любезен да не ми пишете вече; предупреждавам ви също, че няма да ви отговарям, защото иначе ще ме принудите да разкажа всичко на мама и тогава изобщо ще се лиша от удоволствието да ви виждам.

Това няма да ми попречи да запазя към вас цялата привързаност, която човек може да изпитва, без да прави нищо лошо; и наистина от цялата си душа ви желая много-много щастие. Чувствувам, че вие вече няма да ме обичате както преди и може би ще обикнете друга повече от мен. Но това ще бъде още едно наказание за моята грешка, че ви подарих сърцето си, което трябва да отдам само на Бог и на мъжа, за когото ще се омъжа. Надявам се Господ милосърдно да се смили над слабостта ми и да ми изпрати страдание, което бих могла да понеса.

Прощавайте, господине. Уверявам ви, че ако ми беше позволено да обичам някого, бих обичала само вас. Но това

е всичко, което мога да ви кажа, и може би то дори е повече, отколкото е позволено.

31 август 17...“

ПИСМО I

Президентшата дьо Турвел до виконт дьо Валмон

„Така ли, господине, изпълнявате условията, при които се съгласих да получавам понякога писма от вас? И възможно ли е «да няма от какво да се оплача», след като вие ми говорите за чувство, на което бих се страхувала да се отдам, дори да бих могла да го сторя, без да изменя на дълга си?

Впрочем, ако имах нужда от нови причини, за да запазя този спасителен страх, струва ми се, бих могла да ги намеря във вашето последно писмо. И наистина, нима точно когато мислите, че произнасяте апология на любовта, вие не ми я разкривате като най-опасна буря? Кой би могъл да желае щастие, купено с цената на разума, щастие, след чиито мимолетни наслади в най-добрия случай идват съжаления, ако не и угризения на съвестта?

Нима дори вие, който сте привикнали с това опасно безумие и не би трябвало да изпадате под неговото въздействие, не сте принуден да признаете, че то е по-силно от вас, и нима сте първият, който се оплаква от неволния смут, предизвикан от него? Нима то не извършва страшно опустошение в едно неопорочено, чувствително сърце, като прибавя към властта си и големите жертви, които ще бъде принудено да му принесе?

Вие мислите, господине, или поне си придавате такъв вид, че любовта води към щастие! А аз съм убедена в обратното; тя ще ме направи нещастна, затова не бих желала никога да я споменават пред мен. Дори разговорите за нея, струва ми се, нарушават спокойствието и колкото по убеждение, толкова и от чувство за дълг, аз ви моля да благоволите да не приказвате за това.

В края на краищата сега е много лесно да изпълните тази моя молба. След завръщането си в Париж ще имате достатъчно случаи да забравите едно чувство, породено по всяка вероятност от навика да се занимавате с подобни неща и станало по-силно поради селската скука. Нали вече сте там, където по-рано ме гледахте с безразличие? И на всяка крачка ви се откриват възможности за лесни победи, заобиколен от много по-привлекателни жени от мен, които имат по-голямо право да бъдат ухажвани от вас? На мен не ми е присъщо тщеславието, в което упрекват нашия пол; не притежавам и лицемерната скромност, която всъщност е изтънчена горделивост. Затова съвсем чистосърдечно ви казвам — намирам в себе си твърде малко качества, за да ме харесват; но дори да притежавах всичките, не бих ги сметнала достатъчни, за да ви задържа. Да ви моля да не се занимавате повече с мен, означава просто да ви поискам да правите днес това, което сте правили досега и което несъмнено ще направите в най-скоро време, дори аз да желая обратното.

Аз никога не забравям тази истина и тя би била сама по себе си достатъчно важна причина да откажа да ви слушам. А имам още хиляди други, но тъй като не ми е приятно да влизам в безкрайни спорове, ще се огранича да ви помоля, както и преди да не ми говорите за чувство, за което не искам да чувам и на което още по-малко искам да отговоря.

1 септември 17...“

ВТОРА ЧАСТ

ПИСМО LI

Маркиза дьо Мертьой до виконт дьо Валмон

„Виконте, вие сте просто невъзможен! Отнасяте се с мен така безцеремонно, сякаш съм ви любовница? Знаете ли, че ще се ядосам? В отвратително настроение съм! Как? Трябва да се срещнете утре сутринта с Дансъони; ясно ви е колко важно е да ви говоря преди тази среща; и без да ви е грижа, ме оставяте да чакам цял ден, за да търчите кой знае къде? Вие станяхте причина да отида «неприлично» късно у госпожа дьо Воланж и всички стари дами решиха, че наистина съм «особена». Трябваше да им се умилквам цялата вечер, за да ги успокоя; защото не бива да дразним старите дами; от тях зависи доброто име на младите.

Сега е един часът през нощта и вместо да си легна, след като умирам за сън, трябва да ви пиша дълго писмо, от което още повече ще ми се доспи, толкова ми е скучно. Добре, че нямам повече време да ви се карам. Не си въобразявайте обаче, че ви прощавам, а чисто и просто нямам време. И тъй слушайте, защото бързам.

Не е нужна кой знае каква ловкост, за да се доберете утре до доверието на Дансъони. Моментът е подходящ за откровеност — той е нещастен. Момиченцето е ходило на изповед; казало си всичко като дете; и оттогава толкова се измъчва от страх от дявола, че иска да скъса окончателно. Издрънка ми разни врели-некипели, и то тъй разпалено, че веднага разбрах какви бърмбари са й напъхали в главата. Показа ми писмото, в което пише за раздяла — истинска тъпа черковна реч. Цял час ми бърбори, без да ми каже една смислена дума. От това, разбира се, още повече се притесних, защото, размислете сам, възможно ли е да проявя откровеност пред такова глуповато създание.

Все пак от всичките ѝ приказки разбрах, че тя не е престанала да обича своя Дансъони; забелязах също една от тези хитрости, с които любовта си служи и които това глупаво момиченце използва по много забавен начин. Измъчвана от желанието да мисли за любимия си, но в същото време изпълнена със страх, като мисли за него, да не погуби душата си, тя си наумила да се моли на Бог да ѝ помогне да забрави Дансъони; и тъй като по цял ден повтаря тази молитва; намерила е средство да мисли за Дансъони непрекъснато.

За някой по-отракан от Дансъони това дребно обстоятелство би било по-скоро благоприятно, но младият човек е истински Селадон^[1] и ако не му помогнем, ще изгуби толкова време, за да се справи и с най-леките пречки, че на нас няма да ни остане време да изпълним плана си.

Вие имате право; жалко е и аз не по-малко от вас съм ядосана, че точно той е герой на това приключение, но какво да се прави? Стореното — сторено, и то по ваша вина. Поисках да видя отговора му^[2] и дори ми домъчня за него. Той се мъчи до задъхване да ѝ докаже, че неволното чувство не може да бъде престъпление, сякаш не престава да бъде неволно от мига, в който вече не се борим срещу него! Тази мисъл е тъй проста, че дори момиченцето се е сетило. Той се оплаква от нещастията си по трогателен начин, но тъгата му е тъй нежна и очевидно тъй силна и искрена, че ми се струва невъзможно жена, която е успяла толкова да отчае един мъж, да не бъде изкушена да го утеши някой ден. Накрая ѝ обяснява, че не е монах, както малката е смятала, и, разбира се, това е най-умното, което е писал; защото, ако трябва да се занимаваме с монашеска любов, господа малтийските рицари не заслужават да бъдат предпочетени.

Както и да е, вместо да си губя времето в разсъждения, които биха могли да ме изложат, без да постигна някакъв успех, подкрепих решението ѝ да се раздели, но казах, че в подобни случаи е по-честно да

кажем какво мислим, отколкото да го напишем, и по-прилично е писмата и получените дреболии да бъдат върнати; така си дадох вид, че съм съгласна с младата личност и я убедих да си определи среща с Дансъони. Веднага обмислихме как да постъпим; аз поех задължението да уговоря майката да излезе без дъщеря си; този решителен час ще бъде утре следобед. Дансъони вече знае; но, за Бога, ако ви се падне случай, убедете този прелестен пастор да не бъде толкова отнесен и го научете, понеже на него всичко трябва да му се налива в главата, че най-добрият начин да се победят предразсъдъците е да не им се поддаваме.

Впрочем, за да не се повтаря повече тази смешна сцена, успях да събудя в душата на момиченцето известни подозрения за дискретността на изповедниците. И, уверявам ви, тя ще ми плати за страха, който ми причини със собствения си страх, изповедникът да не разкаже всичко на майка ѝ. Надявам се, след като си поговоря с нея още един-два пъти, тя да престане да дрънка глупостите си на първия срещнат^[3].

Прощавайте, виконте, заемете се с Дансъони и го напътствавайте. Срамно ще бъде да не се справим с две деца и плановете ни да пропаднат. Ако срещнем повече спънки от предвидените в началото, да си припомним, за да поддържаме огъня — вие, че става дума за дъщерята на госпожа дьо Воланж, а аз — че тя ще стане жена на Жеркур. Прощавайте.

2 септември 17...“

[1] Герой от романа на Оноре д'Юрфе — «Астре». Тип на въздишащ влюбен. — Б.п. ↑

[2] Това писмо не бе намерено. — Б.п. ↑

[3] Читателят сигурно отдавна е схванал по нравите на госпожа дьо Мертъой колко малко тачи тя религията. Бихме могли да прескочим целия пасаж, но сметнахме, че за да покажем последиците, не бива да пренебрегнем разкриването на причините — Б.п. ↑

ПИСМО LI

Виконт дьо Валмон до президентшата дьо Турвел

„Госпожо, вие ми забранявате да ви говоря за любовта си, но откъде да намеря необходимото мъжество да ви се подчиня? Нима, след като сърцето ми е изпълнено с чувство, което би трябвало да бъде сладостно, а вие го правите мъчително, след като линея в изгнанието, на което вие ме осъдихте, след като живея само в неудовлетворени желания и съжаления, в плен на все по-жестоки терзания, защото те безспир ми напомнят безразличието ви, трябва да загубя и единственото останало ми утешение? А има ли за мен друго утешение, освен да ви откривам понякога душата си, в която вие непрекъснато вливате смут и отрова? Ще извърнете ли поглед, за да не виждате сълзите, предизвикани от вас? Ще откажете ли да приемете дори жертвите, които вие сте поискали? Няма ли да е под достойно за вас, за вашата благородна и нежна душа, да съжалите един измъчен от вас нещастник, отколкото да се стремите да изостряте терзанията му с несправедливата си и сурова забрана?

Вие се преструвате, че любовта ви плаши и не желаете да прозрете, че вие сте единствената причина за злините, които ѝ приписвате! Ах, разбира се, това чувство е мъчително, когато не е споделено от съществото, което го вдъхновява, но има ли щастие, щом любовта не е взаимна? Нежно приятелство, сладостно безгранично доверие, уталожени терзания, безкрайни радости, чародейна надежда, сладки спомени — къде да ги търсим, ако не в любовта? Вие клеветите любовта, вие, която можете да се насладите на всичките ѝ блага стига само да не ги отхвърлите! А аз забравям изживените мъки, като я защитавам.

Вие принуждавате и мен да се защитавам, защото, докато аз посвещавам живота си да ви обожавам, вие непрекъснато търсите прегрешенията ми! Вие вече ме обявихте за лекомислен и лъжлив и злоупотребявайки с някои мои заблуди, които самият аз ви признах, изпитвате удоволствие да не правите разлика между човека, който бях някога, и човека, който съм днес. Не ви стигна, че ме обрекохте на страданието да живея далеч от вас, а ми се и подигравате жестоко заради някакви наслади, към които сама знаете колко нечувствителен сте ме направили! Вие не вярвате нито на обещанията, нито на клетвите ми; добре тогава. Остава ми да призова един-единствен свидетел, в когото не можете да се съмнявате — вас самата! Моля ви, запитайте се чистосърдечно — и ако не вярвате в любовта ми, ако се съмнявате дори за миг, че вие единствена властвувате в сърцето ми, ако не сте убедена, че това наистина много изменчиво сърце е само ваше, съгласен съм да понеса бремето на тази своя грешка: ще стена, но няма да зова; ако се вгледате безпристрастно в двамата ни и бъдете принудена да признаете пред себе си, че нямате и никога няма да имате съперница, моля ви, не ме принуждавайте да се боря с химери и оставете ми поне утешението, че не се съмнявате в едно чувство, което действително ще свърши тогава, когато свърши животът ми. Позволете ми, госпожо, да ви помоля да отговорите както трябва на тази част от писмото ми.

Макар и да осъждам онези години от живота си, които явно жестоко ме принизяват във вашите очи, уверявам ви, правя го не защото нямам доводи да ги защита.

В края на краищата какво съм извършил? Оставил съм да ме увлече вихрушката! В обществото навлязох млад, неопитен; предаваха ме, тъй да се каже, от ръка на ръка тълпа жени, които бързаха с готовността си да се отдадат да предвардят някое неизгодно за тях размишление — можех ли аз да дам пример за съпротива, след като никой не ми се противопоставяше? Или трябваше да

показвам за едно мимолетно прегрешение, често предизвикано против волята ми, безполезна вярност, на която всеки би се присмял! И с какво друго средство, освен с бърза раздяла, може да се оправдае една срамна връзка?

Но сега вече мога да кажа, че чувственото опиянение, или може би безразсъдното тщеславие, не достигна до сърцето ми. Родено за любов, то само се развличаше с лесните победи, но те не го удовлетворяваха. Бях заобиколен от съблазнителни, но заслужаващи презрение създания, и нито едно от тях не успя да докосне душата ми: предлагаха ми наслади, аз търсех добродетели; така малко по малко станах непостоянен в любовта, макар всъщност да бях нежен и чувствителен.

Когато ви видях, прозрях истината. Разбрах, че любовната магия се таи в душевните качества, че те единствени могат да породят и оправдаят безумната любов. Разбрах, че не мога да не ви обичам, не мога да обичам друга, освен вас.

Ето, госпожо, какво е сърцето, на което вие се страхувате да се доверите и чиято съдба можете да решите само вие. Но каквато и участ да му готвите, вие няма да промените чувствата, които го привързват към вас. Те са тъй ненакърними, както и породилите ги добродетели.

3 септември 17...“

ПИСМО LIII

Виконт дьо Валмон до маркиза дьо Мертъой

„Видях се с Дансъони, но успях да му измъкна само полупризнание. Упорито крие името на малката Воланж, за която ми говори като за целомъдрена и едва ли не набожна жена. Всичко останало ми разказа почти както е било, особено последното събитие. Поощрих го колкото можах и се надсмах на скромността и предразсъдъците му, но той явно не е на моето мнение, затова не отговарям за него; надявам се, че ще мога да ви кажа нещо повече вдругиден. Утре ще го водя във Версай и ще се постарая да го обработя по пътя.

Възлагам известна надежда и на срещата на влюбените, определена за утре; защо всичко да не завърши според пожеланията ни, така че да ни остане само да изтръгнем признанието и да съберем доказателствата. Тази работа ще бъде по-лесна за вас, отколкото за мен, защото младата особа е по-доверчива или по-скоро по-бъбрива от своя дискретен любим. Все пак ще направя каквото мога.

Прощавайте, моя прелестна приятелко, много бързам; няма да ви видя нито довечера, нито утре; ако вие научите нещо, пишете ми две думи, за да ги получа след връщането си. Сигурно ще спя в Париж.

3 септември 17... вечерта“

ПИСМО LIV

Маркиза дьо Мертьой до виконт дьо Валмон

„Е, какво ли можем да очакваме от Дансъони! Дори да ви е намекнал нещо, само се е похвалил. Не съм виждала по-голям глупчо от него в любовта и много ме е яд за добрините, които му направихме. Знаете ли, че едва не се изложих заради него! И всичко на вятъра! О, ще си отмъстя за това, вярвайте ми!

Когато отидох вчера у госпожа дьо Воланж, тя отказа да излезе — неразположена била. Трябваше да употребя цялото си красноречие, за да я убедя; вече се страхувах Дансъони да не дойде, преди да я отведе; щеше да бъде много глупаво, защото госпожа дьо Воланж му беше казала предната вечер, че няма да бъде в къщи. Дъщеря ѝ и аз стояхме като на тръни. Най-сетне излязохме и на сбогуване малката ми стисна ръката с такова чувство, че въпреки решението ѝ да скъса, в което тя чистосърдечно вярваше, очаквах от тази вечер истински чудеса.

Но тревогите ми не се свършиха дотук. Не беше минал и половин час, след като отидохме у госпожа дьо..., когато госпожа дьо Воланж наистина се почувствува зле, и то много зле; естествено тя пожела да се прибере в къщи. Това, разбира се, никак не ми влизаше в сметките, защото се страхувах да не заварим младите — нали майката би могла да се усъмни нещо, като се сети колко настойчиво я бях помолила да излезем. Реших да я наплаша за здравето ѝ, което за щастие никак не беше трудно, и я задържах час и половина, преди да се съглася да я отведе; казах ѝ, че се страхувам състоянието ѝ да не се влоши от тръскането в колата. Така успяхме да се върнем в уговорения час. Малката изглеждаше ужасно смутена; признавам, започнах да лелея надежда, че трудът ми не е отишъл на вятъра.

Исках да узная нещо повече, затова останах у госпожа дьо Воланж; тя веднага си легна; поднесоха ѝ вечерята в леглото и ние я оставихме сама, за да си почива. Отидохме в стаята на дъщерята. Тя беше направила всичко, което очаквах от нея: край на съмненията, нови клетви за вечна любов и т.н., с една дума, била готова на всичко, но онзи глупак Дансъни не е мръднал нито крачка напред оттам, докъдето беше стигнал. О, с такъв мухльо можеш да се караш колкото ти се иска, одобряването не крие никакви опасности!! Малката ме увери, че той уж искал нещо, но тя се защитила. Обзалагам се — или се хвали, или се мъчи да го извини и почти се убедих в това. Хрумна ми да я проверя доколко е способна да се защитава и от дума на дума, макар и да съм жена, така ѝ завъртях главата, че... С една дума, можете да ми вярвате, едва ли ще се намери друго същество, което да се поддаде по-лесно от нея на порива на чувствата си. Много е сладко това момиченце! Заслужаваше си друг любим? Добре поне, че ще има истинска приятелка, понеже аз искрено съм се привързала към нея. Обещах ѝ да завърша възпитанието ѝ и смятам да съдържа думата си. Често ми се е искало да си имам приятелка жена и тази ми харесва повече от всички. Не мога обаче да направя нищо за нея, докато тя не стане... каквото трябва да стане. Ето още една причина да ме е яд на Дансъни.

Прощавайте, виконте, не идвайте утре у дома, поточно сутринта. Отстъпих на молбите на кавалера да прекараме една вечер в моята къщица.

4 септември 17...“

ПИСМО LV

Сесил Воланж до Софи Карне

„Правя беше, мила Софи! Пророчествата ти се оказаха по-добри от съветите ти. Дансъони, както беше предвидила, излезе по-силен от изповедника, от теб и от мен самата; и ето че се върнахме пак там, където бяхме! Ах, аз не се разкайвам! А пък ти ми се караш, защото не знаеш колко сладко е да обичаш Дансъони! Лесно ти е да ме учиш какво да правя и какво да не правя, нали нищо не те тревожи? Но ако знаеш каква болка ти причинява болката на онзи, когото обичаш, как се радваш на неговата радост и колко мъчно е да кажеш «не», когато ти се иска да кажеш «да», нямаше да се чудиш на нищо. Дори аз, която съм изпитала — при това колко силно! — тези чувства, още не го разбирам. Да не мислиш, че бих могла да видя как Дансъони плаче и да не се разплача и аз? Уверявам те, невъзможно ми е; а когато той е доволен, аз съм щастлива. Можеш да ми приказваш каквото си искаш, думите не изменят нищо, и аз съм сигурна, че всичко е така, както ти го казвам.

Бих искала да те видя на мое място... Не, всъщност не исках да кажа това, защото аз не бих желала да отстъпя мястото си на никого! Но много ми се иска и ти да обикнеш някого така. Не само за да ме разбереш по-добре и да ми се караш по-малко, а защото ти също ще бъдеш по-щастлива или по-скоро, тогава ще разбереш какво значи да си щастлива.

Нашите забавления, нашите шеги, как да ти обясня, всичко това са само детски игри, след тях не остава нищо. А любовта, о, любовта!... Една дума, един поглед, да знаеш само, че той е тук — това е щастието! Щом видя Дансъони, не желая нищо повече. Когато не те виждам,

искам само него. Не знам как стана така, но сякаш всичко, което ми харесва, прилича на него. Когато не е с мен, мисля за него; а когато си мисля за него, без нищо да ме разсейва, когато съм сама например, съм така щастлива!... Затварям очи и той е пред мен! Спомням си думите му и като че ли го чувам. И въздишам, а после пламвам, вълнувам се... Не ме сдържа на едно място. Това е нещо като мъка, но мъка, която ти доставя неизразима наслада!

Мисля дори, че когато се влюбим, любовта се разпростира и над приятелството. Моето приятелство към теб си остава неизменно, каквото беше в манастира; аз ти говоря за това, което изпитвам към госпожа дьо Мертой. Струва ми се, че я обичам като Дансъни, като теб и понякога ми се иска тя да бъде той. Може би, защото приятелството ми с нея не е така детинско, както с теб, или защото ги виждам често заедно, та започвам да се обърквам! Тъй или иначе, с тях двамата съм щастлива и в края на краищата мисля, че не постъпвам чак толкова лошо! Да можеха да ме оставят така, както съм си! Само мисълта за женитбата ми ме тревожи, защото ако господин дьо Жеркур е действително такъв, какъвто ми го описаха, а в това не се съмнявам, не знам какво ще стане с мен. Прощавай, миличка Софи, обичам те все така нежно.

4 септември 17...“

ПИСМО LVI

Президентшата дьо Турвел до виконт дьо Валмон

„Защо ме молите да ви отговоря, господине? Да повярвам във вашите чувства, не би ли означавало още, повече да се страхувам от тях? Няма защо да отричам или да защитавам тяхната искреност; не е ли достатъчно за мен, както и за вас, че не искам и нямам право да им отговоря?

Нима, дори да предположим, че ме обичате истински (приемам това предположение само за да не се връщам никога вече на него), пречките, които ни разделят, биха могли да бъдат по-лесно преодоленни? И какво друго бих могла да пожелая, освен вие да забравите, колкото може по-скоро тази любов, а аз да ви помогна с всичките си сили, като ви отнема веднага всяка надежда? Вие сте съгласен, че «това чувство е мъчително, когато създанието, което го вдъхва, не го споделя». Но знаете много добре, че ми е невъзможно да го споделя и дори да ме сполети това нещастие, аз бих заслужавала много по-голямо съжаление, а вие не бихте станали по-щастлив от това. Надявам се, че ме уважавате достатъчно, за да ми вярвате. Затова престанете, заклевам ви, престанете да размирявате едно сърце, което се нуждае толкова много от покой. Не ме карайте да съжалявам, че съм ви познавала.

Обичана и почитана от съпруг, когото любя и уважавам, аз мога да имам задължения само към него, да изпитвам радости само чрез него. Аз съм щастлива и трябва да бъда щастлива. Дори да съществуват попламенни наслади, не ги желая; не искам да ги позная. Има ли нещо по-сладостно от това да живееш в мир със самия себе си и всичките ти дни да бъдат ведри, да заспиваш без смут и да се събуждаш без угризения? Това, което вие

наричат щастие, е само хаос на чувствата, буря от страсти, която ти става страшно да наблюдаваш дори от брега! А как да тръгнеш срещу тези вихри? Откъде да намериш смелост да заплуваш в море, осеяно с отломките от хиляди и хиляди корабокрушения? И то с кого? Не, господине, аз оставам на сушата. Скъпи ми са връзките, които ме привързват към нея. Дори да бих могла да ги скъсам, не бих го пожелала; дори да не съществуваха такива връзки, бих побързала по-скоро да се обвържа.

Защо вървите по стъпките ми? Защо така упорито ме преследвате? Трябваше да ми пишете рядко, а писмата ви идват едно след друго. Трябваше да бъдат разумни, а вие ми говорите само за безумната си любов! С мисълта си сте по-близо до мен, отколкото когато бяхте тук. Отстранявам ви под един образ, явявате ми се под друг. Помолих ви да не ми казвате разни неща, вие ми ги повтаряте по друг начин. Приятно ви е да ме смуцавате с коварни обяснения; не се вслушвате в моите. Не искам повече да ви отговарям, няма да ви отговарям... Как се отнасяте към жените, които сте съблазнили! С какво презрение говорите за тях! Някои сигурно го заслужават, но възможно ли е да презирате всички? Ах, разбира се, така е, защото те са пренебрегнали дълга си, за да се отдадат на престъпна любов. И от този миг са загубили всичко и не заслужават уважението дори на онзи, за когото са пожертвували всичко! Такова наказание е справедливо, но само при мисълта за него треперя. Но какво ме интересува това? Защо ще се занимавам с тях или с вас? С какво право нарушавате моето спокойствие? Оставете ме, не се опитвайте да ме виждате повече, не ми пишете, моля ви, изисквам го! Това писмо е последното, което ще получите от мен.

5 септември 17...“

ПИСМО LVII

Виконт дьо Валмон до маркиза дьо Мертъой

„Получих писмото ви вчера, като се прибрах. Вашият гняв много ме развесели. Ако Дансъони беше направил тези грешки пред вас, нямаше така да се възмуцавате! Явно от жажда за мъст подучвате любимата му да му прави номера на дребно. Вие наистина сте злодейка! Да, вие сте очарователна и никак не ми е чудно, че на вас ви оказват много по-малко съпротива, отколкото на Дансъони.

Освен това опознах напълно този чудесен герой на роман! Той вече няма тайни от мен. Толкова усилено го поучавах, че честната любов е висше благо и едно силно чувство струва повече от десет несериозни връзки, че докато го убеждавах, сам се почувствувах влюбен и плах; той видя, че мисля като него, и очарован от моето чистосърдечие, ми разказа всичко и ми се закле в безгранично приятелство. От това обаче нашият план не се е придвижил нито крачка напред.

Преди всичко той очевидно смята, че трябва да се държи много по-внимателно към една благородна девойка, отколкото към някоя жена, която няма повече какво да губи. Освен това е убеден, че нищо не може да оправдае мъжа, когото девойката е принудена да приеме за съпруг, за да не живее опозорена, след като тази девойка е много по-богата от него, какъвто е нашият случай. Доверието на майката, невинността на дъщерята, всичко го смуцава и го възпира. Тъй или иначе, не е толкова мъчно да опровергая тези негови доводи, колкото и справедливи да са те. С малко повече ловкост и подпомогнат от любовта му, бих могъл да ги унищожа; още повече, че те го правят смешен пред другите и аз бих могъл да се позова на това. Бедата е другаде — той се чувства щастлив така. И действително,

ако първата любов ни се струва винаги по-благородна и почиста, ако тя напредва много по-бавно, причината за това не се крие, както всички мислят, в чувствителността или срамежливостта, а защото сърцето, удивено от едно непознато чувство, се спира, така да се каже, на всяка крачка, за да изживее с наслада очарованието, което изпитва, и защото това очарование притежава такава власт над неопороченото сърце, че то забравя всяко друго наслаждение. И това е вярно, щом дори безпътникът, когато се влюби — ако изобщо е възможно да се влюби, — не бърза да изживее насладата: между държането на Дансъни към малката Воланж и моето към светицата госпожа дьо Турвел има разлика само в силата на чувството.

За да се разпали нашият младеж, са необходима поголеми препятствия, каквито той не е срещнал; и особено е необходима малко повече тайнственост, защото тайнствеността води до дързост. Започвам да мисля, че вие объркахте работата, като му помогнахте толкова много. Държането ви щеше да бъде добре дошло за някой опитен мъж, изпълнен с желаня, но трябваше да предвидите, че за един порядъчен и влюбен младеж най-голямата награда е външната изява на любовта и колкото повече той е уверен, че е обичан, толкова по-малко предприемчив ще бъде. Какво да правим сега? И аз сам не зная. Не ми се вярва обаче малката да загуби невинността си преди брака и ние ще останем на сухо. Яд ме е, но не виждам лек.

Докато аз държа речи, вие чудесно си живеете с вашия кавалер. Това ми напомня, че ми обещахте да му измените с мен. Имам писменото ви обещание и не искам то да остане само на приказки. Може би срокът за плащането не е дошъл още, съгласен съм, но благородно ще бъде от ваша страна вие да не го дочакате, а аз ви обещавам проценти. Какво ще кажете за това, моя прелестна приятелко? Не се ли уморихте от вярната си любов? Изглежда, кавалерът прави чудеса? О, разрешете ми да се намеся. Ще ви накарам да признаете, че сте

открили у него толкова достойнства само защото сте ме забравили.

Прощавайте, моя прелестна приятелко. Целувам ви така, както ви желая! Да видим дали всичките целувки на кавалера могат да бъдат пламенни като моите!!

5 септември 17...“

ПИСМО LVIII

Виконт дьо Валмон до президентшата дьо Турвел

„С какво съм заслужил, госпожо, упреците, които ми отправяте, и гнева, с който се обръщате към мен? Най-пламенната, но най-почтителна привързаност, пълното подчинение и на най-малките ви желаня — ето с две думи цялата история на моите чувства и моето държане. Изтерзан от мъките на несподелената любов, имах само едно утешение — да ви виждам; вие ми заповядахте да се лиша от него и аз се покорих, без да си позволя нито един укор! Като награда за тази жертва вие ми позволихте да ви пиша, а днес искате да ми отнемете и това едничко удоволствие! Ще се оставя ли да ми го грабнете, без да се опитам да го защитя? Не, разбира се. Ах, нима то не е скъпо на моето сърце? То е единственото, което ми остава, и аз го дължа на вас.

Казвате, че ви пиша много често! Но помислете, моля ви се, моето изгнание трае вече десет дни, аз нито за миг не съм преставал да мисля за вас, а през това време сте получили само две писма. «Говорел съм в тях само за любовта си!» А какво бих могъл да ви кажа, ако не това, което мисля? Можех да се изразя по-слабо, но вярвайте ми, казал съм единствено това, което ми е било невъзможно да скрия. Заплашвате ме, че няма вече да ми отговаряте. Значи, не ви стига, че се отнасяте така сурово към човека, за когото вие стоите над всичко и който ви уважава много повече, отколкото ви обича, та искате да прибавите и презрението! Защо са всичките тези заплахи, този гняв? Нима имате нужда от тях? Не сте ли сигурна, след като се покорявам дори на несправедливите ви заповеди? Мога ли да се противя на някое от вашите желаня и не доказах ли, че никога не съм и помислял за това? Но ще злоупотребите

ли вие с властта си над мен? След като ме направихте нещастен с несправедливото си държане, лесно ли ще ви бъде да се наслаждавате на спокойствието, което толкова много искате да си осигурите? Никога ли няма да си кажете: «Той ме направи господарка на съдбата си, а аз го направих нещастен? Той се молеше за помощ, аз го гледах безмилостно?»

Знаете ли вие докъде може да ме отведе отчаянието? Не, не знаете.

За да претеглите мъките ми, би трябвало да ви е известно колко много ви обичам, а вие не познавате сърцето ми.

За какво ме пренасяте в жертва? За призрачни страхове. И кой ви ги вдъхва? Човек, който ви обожава. Човек, върху когото вие винаги ще имате безгранична власт. От какво се плашите? Можете ли да се страхувате от чувство, на което вие винаги ще бъдете господарка и ще можете да го управлявате по свое желание? Но вашето въображение си създава чудовища и вие приписвате ужаса, който те ви вдъхват, на любовта. Малко повече доверие и тези призраци ще изчезнат.

Един мъдрец е казал, че за да се разсеят страховете, почти винаги е достатъчно да се осъзнае тяхната причина^[1]. Тази истина може да бъде приложена особено за любовта. Обикнете и страховете ви ще изчезнат. На мястото на нещата, които ви плашат, ще намерите сладостно чувство, нежен и покорен любим и през всичките дни, белязани от щастието, ще съжелявате само за тези, които сте изживели в равнодушие. И аз, откакто се разкаях за прегрешенията си, живея само за любовта и съжелявам за времето, което си въобразявах, че преживявам в наслади. Чувствувам, че само вие можете да ме направите щастлив. Но, моля ви, нека удоволствието, което изпитвам, като ви пиша, не бъде смутено от страха, че ще ви разгневя! Искам да ви се подчинявам, но моля ви на колене, не ми отнемайте щастието, единственото, което

ми бяхте оставили! Аз ви зова: чуйте молбите ми,
погледнете сълзите ми, ах, госпожо, ще ми откажете ли?
7 септември 17...“

[1] Изглежда, че има предвид Русо в «Емил», но или цитатът е неточен или Валмон го казва неправилно. Пък и дали госпожа дьо Турвел е чела «Емил»? — Б.р. ↑

ПИСМО LIX

Виконт дьо Валмон до маркиза дьо Мертъой

„Кажете ми, ако знаете, какво означават глупостите на Дансъони. Какво се е случило и какво е загубил той? Да не би неговата красавица да се е разсърдила заради безкрайната му почителност? Съгласете се, отдавна би трябвало да го стори. Какво да му кажа тази вечер на срещата, която ми иска, и която аз за всеки случай му обещах? Разбира се, няма да си губя времето да слушам оплакванията му, ако това не ни доведе до нищо. Любовните жалби могат да се слушат само в речитативите или в ариите. Обяснете ми какво е станало и как да постъпя или ще избягам — няма да изтърпя скуката, която предвиждам, че ще изживея. Не мога ли да си поговоря с вас тази сутрин? Ако сте заета, пишете ми поне една дума и ми дайте наставления как да се държа.

Къде бяхте вчера? Вече не мога да ви видя. Наистина не си струваше труда да оставам в Париж през септември. Трябва да решите нещо, защото току-що получих настойчива покана от графиня дьо Б. да ѝ гостувам на село, и при това ме кани по много забавен начин — «мъжът ѝ имал най-хубавата гора на света, която пазел грижливо заради удоволствията на приятелите си». Както знаете, аз имам известни права над тази гора, затова ще отида там да я погледна, ако не мога да ви бъда полезен. Довиждане, и не забравяйте, че Дансъони ще дойде у дома към четири часа.

8 септември 17...“

ПИСМО LX

Кавалерът Дансъони до виконт дьо Валмон
(Прибавено към предишното писмо)

„Ах, господине, аз съм отчаян, загубих всичко! Не се решавам да доверя на хартията тайната на моите терзания, но имам нужда да ги излея в сърцето на истински и верен приятел! В колко часа бих могъл да ви видя и да чуя от вас утешение и съвет? Бях толкова щастлив в деня, когато ви открих сърцето си! А сега, каква разлика! Всичко се измени за мен! Това, което трябва да изстрадам, не може да се сравни и с най-малката част от мъките ми; тревогата ми за едно скъпо създание — ето кое не мога да понеса. По-щастлив от мен, вие бихте могли да я видите и аз очаквам, че като приятел няма да ми откажете тази услуга. Но трябва да ви говоря и да ви обясня какво да направите. Вие ще, ме съжалите, ще ми помогнете, само във вас ми е надеждата. Вие сте чувствителен, знаете какво е любов, вие сте единственият човек, на когото мога да се доверя. Не ми отказвайте помощта си!

Прощавайте, господине, единственото успокоение в мъката ми е мисълта, че ми остава приятел като вас. Известете ми, моля ви се, в колко часа бих могъл да ви видя. Ако не ви е възможно тази сутрин, бих искал да се видим рано следобед.

8 септември 17...“

ПИСМО LXI

Сесил Воланж до Софи Карне

„Моя скъпа Софи, съжали твоята Сесил, твоята клета Сесил, тя е толкова нещастна! Мама знае всичко. Не ми е ясно как е могла да се усъмни, но, тъй или иначе, открила е всичко. Вчера вечерта ми се стори в лошо настроение, но не й обърнах особено внимание и дори дочаках да завърши играта си на карти, като разговарях весело с госпожа дьо Мертъой, която вечеря у нас, и двете много си говорихме за Дансъони. Сигурна съм, че никой не ни е чул. Тя си отиде и аз се прибрах в стаята си.

Събличах се, когато мама влезе и заповяда на камериерката ми да напусне стаята. После ми поиска ключа от бюрото. Каза ми го с такъв тон, че се разтреперих — едва се държах на краката си. Отначало се престорих, че не мога да го намеря, но най-сетне бях принудена да се подчиня. В първото чекмедже, което тя отвори, бяха писмата на Дансъони. Толкова се смутих, че когато ме попита какво е това, можах да й отговоря само: «Нищо.» Като видях обаче, че започна да чете първото писмо, което й попадна, едва се добрах до едно кресло — толкова зле се почувствавах, че загубих съзнание. Щом дойдох на себе си, майка ми, която беше извикала моята камериерка, се оттегли и ми каза да си лежа. Тя отнесе всичките писма на Дансъони. Като си помисля, че трябва да се явя пред нея, разтрепервам се. Плаках цялата нощ.

Пиша ти призори с надеждата, че Жозефин ще дойде. Ако мога да поговоря насаме с нея, ще я поболя да занесе у госпожа дьо Мертъой една записка; ако не успея, ще я пъкна в твоето писмо и много те моля да й я изпратиш от твое име. Само тя е в състояние донякъде да ме утеши. Поне ще си поговорим за него, защото едва ли вече ще го

видя. Толкова съм нещастна! Може би тя ще прояви добрина и ще се съгласи да предаде едно писмо и на Дансъони. Не смея да се доверя на Жозефин, а още по-малко на моята камериерка, защото не е чудно тя да е казала на майка ми, че крия писма в бюрото си.

Няма да ти пиша повече, защото искам да ми остане време да пиша на госпожа дьо Мертъой, както и на Дансъони, та писмото ми да бъде готово, ако госпожа дьо Мертъой се съгласи да го предаде. След това отново ще си легна, за да ме заварят в леглото, когато влязат в стаята ми. Ще кажа, че съм болна, за да не отида при мама. Няма да е голяма лъжа, по-лошо ми е, отколкото когато имам температура. Очите ми парят от сълзите и чувствавам такава тежест в стомаха, че едва дишам. Като си помисля, че вече няма да видя Дансъони, иска ми се да умра! Прощавай, скъпа Софи, не мога да ти пиша повече, сълзите ме задушават.

[Забележка. Писмото на Сесил Воланж до маркизата е пропуснато, защото съдържа същите неща като предишното писмо, дори с по-малко подробности. Писмото до кавалера Дансъони не е било намерено. Причината за това читателят ще узнае от писмо LXIII на госпожа дьо Мертъой до виконта. — Б.р.]

7 септември 17...“

ПИСМО LXII

Госпожа дьо Воланж до кавалера Дансьони

„Господине, след като злоупотребихте с доверието на една майка и с невинността на дъщеря ѝ, вие сигурно няма да се учудите, че не ще ви приемат повече в един дом, в който на искрените доказателства за приятелство вие отговорихте, като забравихте как трябва да се държите. Предпочитам да ви помоля да не идвате повече у дома, отколкото да дам нареждане да ви връщат от вратата, което ще изложи всички ни на приказките на прислугата. Имам право да се надявам, че няма да ме принудите да прибягвам до това средство, предупреждавам ви също, че ако в бъдеще направите и най-малкия опит да смуцавате чувствата на дъщеря ми, строго и вечно уединение ще я запази от вашите преследвания. От вас зависи, господине, дали искате да причините нещастieto ѝ, след като не сте помислили, че ще я опозорите. Моето решение е взето и аз вече ѝ го съобщих.

Ще получите приложен пакет с писмата си. Разчитам на вас да ми върнете в замяна всичките писма на дъщеря ми и да приемете да заличите всички следи от тази история, за която не бихме могли да си спомняме — аз без негодувание, тя без срам, а вие без угризение на съвестта.

Имам честта да бъда... и т.н.

7 септември 17...“

ПИСМО LXIII

Маркиза дьо Мертьой до виконт дьо Валмон

„Разбира се, ще ви обясня какво означава бележката на Дансьони. Събитието, което го е накарало да ви пише, е мое дело и, смятам дори, мой шедьовър. Не съм си губила времето след последното ви писмо и си казах като един атински архитект: «Аз ще свърша това, за което той говори.»

Значи, на този чудесен герой на роман му трябва препятствия, иначе ще заспи от блаженство! О, да разчита на мен, ще му създам добра работа; и или аз се лъжа, или той вече няма да заспи спокойно! Необходимо е да го научим да цени времето и аз лелея надеждата, че той вече съжалява за загубените часове. Трябвало му, казвате вие, още повече тайнственост. Е, добре, и това няма да му липсва. На мен хубавото ми е, че щом ми посочат грешките, съм не ме хваща, докато не поправа всичко. Сега ще ви кажа каква работа свърших.

Като се прибрах у дома завчера сутринта, прочетох писмото ви и всичко ми стана повече от ясно. Убедена, че вие много добре сте определили причината за злото, аз се заех да намеря средство да я премахна. Започнах с това, че си легнах, защото неуморимият кавалер не ме остави да затворя очи нито за миг и просто умирах за сън. Но не заспах! Всичките ми мисли бяха заети с Дансьони, с желанието да го измъкна от бездействието му или да го накажа заради него; заспах чак след като разработих плана си; отдъхнах си все пак два часа.

Същата вечер отидох у госпожа дьо Воланж. Споделих с нея, както бях намислила, убеждението си, че между дъщеря ѝ и Дансьони съществува опасна връзка. Тази жена, толкова проникателна, когато се отнася до вас,

беше напълно заслепена по този въпрос; отначало ми отговори, че сигурно се лъжа, дъщеря ѝ била дете и т.н., и т.н. Не можех да ѝ кажа всичко, което зная, но ѝ загатнах за погледите, за думите — неща, тревожещи «моята добродетел и моето приятелство». Говорих почти така добре, както би могла да го направи вашата набожна любима, и за да нанесе решителния удар, казах дори, че, кажи-речи, съм видяла как си разменят писма. «Това ми напомни — добавих аз, — че един ден дъщеря ви отвори пред мен едно чекмедже на бюрото си; видях вътре много листове, които тя явно пази.» Запитах я дали дъщеря ѝ води оживена кореспонденция с някого. Тук лицето на госпожа дьо Воланж се измени и от очите ѝ потекоха сълзи. «Благодаря ви, достойна приятелко каза ми тя, като ми стисна ръка, — ще узная всичко.»

След този разговор, твърде кратък, за да бъде подозрителен, аз се приближих до младата личност. Но скоро я оставих и помолих майката да не ме излага пред дъщеря си, което тя ми обеща на драго сърце, а аз ѝ казах колко добре би било, ако детето ми се доверява, като ми открива сърцето си, защото така ще мога да му давам мъдри съвети. Тя ще сдържи обещанието си, сигурна съм, защото ще иска да покаже пред дъщеря си колко е проникателна. Така получих благословия да запазя приятелството си с малката, без да изглеждам двуллична пред госпожа дьо Воланж — трябваше на всяка цена да избягна това. В добавка спечелих, че сега мога да разговарям колкото ми се иска тайно с младата особа, без майката да ме гледа накриво.

Възползувах се още същата вечер, щом свършихме играта на карти; уединих се с малката в един тъгъл и проведох разговор за Дансъони — по този въпрос вдъхновението ѝ никога не пресъхва. Позабавлявах се да ѝ разпаля главата с щастливата перспектива, че утре ще го види. Какви ли не глупости я накарах да приказва. Трябваше да ѝ вдъхна надежда за нещо, от което в действителност я лишавах. Това ще я направи по-

чувствителна и убедена съм, че колкото повече страда, толкова по-скоро ще се помъчи да се възнагради при първия благоприятен случай. Полезно е да се приучва към силни преживявания онзи, когото подготвяме за живот, пълен с приключения.

В края на краищата нима тя не може да заплати с някоя и друга сълза удоволствието да притежава своя Дансъони? Тя го обича безумно! Е, добре, аз ѝ обещавам, че ще го има, и то по-рано, отколкото, ако не беше се разразила тая буря. Това ще бъде лош сън с прелестно пробуждане и, струва ми се, заслужавам признателност. Може би проявих мъничко коварство, но нали трябва да се позабавляваме:

«Глупаците са тук, за да ни веселят.»^[1]

Най-сетне се оттеглих много доволна от себе си. Дансъони, казвах си, разпален от препятствията, или ще изпита още по-силна любов и тогава ще бъде напълно в моя власт, или, ако се окаже глупак, какъвто понякога ми се струва, че е, ще се отчае и ще се признае за победен. В такъв случай поне ще му отмъстя, доколкото мога, и ще заслужи още по-голямото уважение на майката, приятелството на дъщерята и доверието и на двете. Колкото до Жеркур — главният обект на моите грижи, трябва или никак да не ми провърви, или да съм съвсем загубена, ако след като съм господарка на душата на жена му и след като ще я завладея още повече, не намеря хиляди начини да направя от нея това, което искам. С тези сладки мисли си легнах, спях чудесно и се събудих много късно.

Когато отворих очи, чакаха ме две писма — от майката и от дъщерята; не можах да се въздържа да не се разсмея, като видях и в двете буквално една и съща фраза: «Вие единствена можете да ме утешите.» Не е ли забавно наистина да утешаваш и «за» и «против» и единствена да имаш власт да насочваш две напълно противоположни желания? Ето че станах божество, получавайки напълно различните признания на слепите смъртни, и то без да се отклонявам от неизменните си решения. Все пак оставих

тази възвишена роля и приех ролята на ангел утешител и както гласи заповедта, посетих моите потънали в скръб приятелки.

Започнах с майката; заварих я толкова тъжна, че вие донякъде вече сте отмъстен за неприятностите, които ви създаде пред вашата прелестна светица. Всичко мина от хубаво по-хубаво; безпокоях се само госпожа дьо Воланж, да не би да се възползува от създаденото положение и да спечели доверието на дъщеря си, което би било много лесно, стига да ѝ беше заговорила меко и приятелски и да беше вложила в съветите си разум и снизходителна нежност. За щастие тя се въоръжила със строгост и се държала тъй лошо, че ми оставаше само да ѝ изръкопляскам. Вярно е, че тя едва не развали всичките ни планове с решението, което беше взела да изпрати дъщеря си в манастир. Но аз отбих този удар, като я убедих да изпълни заплахата си само ако Дансъни продължава да я преследва — това ми осигурява благоразумието на двамата влюбени, което ми се струва много необходимо за успеха на нашата работа.

След това отидох при дъщерята. Не можете да си представите колко я разхубавява мъката! Малко по-кокетна да беше, щеше, уверявам ви, често-често да плаче; този път обаче плачеше не от хитрост... Завладяна от това ново, още непознато очарование, беше ми страшно приятно да я наблюдавам и отначало ѝ давах само глупави съвети, които усилват мъката, вместо да я успокояват. Така едва не я оставих да се задуши. Тя престана да плаче и аз се уплаших, че ще бъде обзета от конвулсии. Посъветвах я да си легне и тя се съгласи; аз изпълних ролята на камериерка. От сутринта не се беше обличала; косите ѝ се разпиляха по разголените ѝ рамене и шия. Целунах я и тя падна в обятията ми, а сълзите ѝ рiekнаха отново от само себе си. Боже, колко красива беше! Ах, ако Магдалена е била такава, сигурно е била по-опасна в покаянието, отколкото в греха!

Когато най-сетне измъчената красавица си легна, започнах да я успокоявам истински. Първо я убедих, че няма да иде в манастир. После ѝ вдъхнах надежда, че пак ще види Дансьони тайно. Седнах на леглото ѝ и казах: «Защо не беше той тук!», а после, извезвайки тази тема, така я развлякох, че в края на краищата тя забрави мъката си. Щяхме да се разделим напълно доволни една от друга, ако тя не ме беше помолила да предам едно писмо на Дансьони. Отказах ѝ. Ето по какви съображения, които несъмнено вие ще одобрите.

Първо, бих могла да се изложа пред Дансьони — това изтъкнах пред малката, на вас, разбира се, бих могла да кажа много други неща. Нима не би означавало да рискувам плодовете на моя труд, като осигуря бързо средство на нашите млади хора да забравят мъката си? Освен това иска ми се да ги накарам да замесят и неколцина прислужници в тази история, защото, ако тя, както се надявам, се развие добре, необходимо ще бъде някой да я разгласи незабавно след сватбата; а няма по-сигурно средство от това за разпространението ѝ. Или ако по някакво чудо слугите замълчат, ние ще заговорим, но много по-удобно ще ни бъде да прехвърлим на тяхна сметка тези клюки.

Така че днес трябва да дадете тази идея на Дансьони, а тъй като аз не съм сигурна в камериерката на малката Воланж, на която и тя самата сякаш не се доверява, намекнете му за моята камериерка, моята вярна Виктоар. Ще се погрижа всичко да се уреди. Тази идея много ми харесва, тъй като посвещаването в тайната ще бъде изгодно само за нас, но не и за тях... още не съм стигнала до края на разказа си.

Докато упорито отказвах да взема писмото от малката, все се страхувах да не би тя да ми предложи да го пусна в градската поща, което не бих могла да ѝ откажа. За щастие, било от вълнение, било от незнание, а може би защото държи по-малко на писмото, отколкото на отговора, тя дори не ми спомена за това; за да не се досети все пак

по-късно или да помоли другото, веднага отидох при майката и я убедих за известно време да изпрати дъщеря си във от града... Къде да отиде? Сърцето ви не бие ли от радост?... При вашата леля, при старата Розмонд! Днес ще ѝ съобщят; ето че ще можете да се видите с вашата светица, която не би могла повече да ви обвинява, че я излагате, като оставате насаме с нея, и благодарение на моите грижи госпожа дьо Воланж сама ще поправи злото, което ви причини.

Но слушайте ме внимателно и не се разпалвайте само по собствените си работи, а за останалото да не ви е грижа. Не забравяйте, че това живо ме интересува.

Искам вие да станете посредник и съветник на двамата млади. Съобщете за това пътуване на Дансъни и му предложете услугите си. Единствената мъчнотия е как да бъде предадено в ръцете на хубавицата препоръчително писмо за вас; справете се веднага с това, като му предложите услугите на моята камериерка. Дансъни ще приеме и като награда за грижите си вие ще получите доверието на едно чисто сърце — това винаги е забавно! Клетата малка! Как ще се изчерви, когато ви предаде първото си писмо! Наистина тази роля на довереник, срещу когото имат само предразсъдъци, ми се струва чудесно развлечение, особено когато мислите ни са заети другаде, какъвто е вашият случай.

От старанието ви зависи развързката на тази история. Трябва да предвидите кога да съберете действащите лица. Провинцията предлага хиляди възможности и Дансъни непременно ще се поддаде още при първия ви сигнал. Ноц, преобличане, прозорец... знам ли и аз? Но, казвам ви, върне ли се момиченцето тук каквото е било, ще смятам вас за виновен! Ако имате нужда да я поощря, съобщете ми. Мисля, че ѝ дадох много хубав урок колко опасно е да пази писмата си, затова не смея да ѝ пиша сега. Но както и преди смятам да я направя моя добра ученичка.

Забравих, мисля да ви кажа, че за откриването на писмата тя заподозря първо камериерката си, но аз я

насочих към изповедника. По такъв начин с един удар убих два заека.

Прощавайте, виконте, написах ви такова дълго писмо, че вечерята ми закъсня, но самолюбието и приятелството ми го диктуваха, а те са бърбиви. Ще го получите към три часа; ще успеете да се справите.

Оплачете се от мен сега, ако смеете, и идете да видите, ако много ви се иска, гората на граф дьо Б. Казвате, че я пазел за приятелите си! Та няма този човек дружи с всичко живо? Прощавайте, гладна съм.

9 септември 17...“

[1] Гресе — «Заядливецът», комедия. — Б.пр. ↑

ПИСМО LXIV

Кавалерът Дансъони до госпожа дьо Воланж
(Препис: приложен към писмо LXVI на виконта до маркизата)

„Без да се опитвам, госпожо, да оправдая поведението си и без да се оплаквам от вашето, аз, разбира се, съм огорчен от една случка, която прави нещастни трима души и тримата достойни за по-щастлива участ. По-тежко ми е, че аз причинявам мъка, отколкото, че съм жертва, и от вчера непрекъснато искам да ми направите честта да приемете моя отговор, но не намирам сили да ви пиша. А имам да ви казвам толкова неща, че трябва да надвия себе си, по безредното ми, несвързано писмо ще почувствувате в какво отчаяно положение съм и може би ще проявите малко снизходителност.

Позволете ми преди всичко да възразя срещу първата фраза от вашето писмо. Осмелявам се да кажа, че не съм злоупотребил нито с вашето доверие, нито с невинността на госпожица дьо Воланж. Всичките ми постъпки са били пропити с уважение и към едната, и към другата. Но само те зависеха от мене, а когато ме държите отговорен за едно неволно възникнало чувство, не се страхувам да кажа, че чувството, вдъхнато ми от госпожица дъщеря ви, може да не ви харесва, но в никакъв случай не ви оскърбява. Не мога да ви кажа колко този въпрос ме вълнува и бих желал вие да ми бъдете съдия, а писмата ми — мои свидетели.

Вие ми забранявате да идвам у вас занапред и, разбира се, аз ще се подчиня на всичко, което благоволите да ми заповядате, но нима моето внезапно и пълно отсъствие няма да даде също така повод за приказките, които бихте желали да избегнете, както и заповедта, която се въздържате да дадете на портиера? Проявявам

настойчивост, защото това е много по-важно за госпожица дьо Воланж, отколкото за мен. Моля ви да прецените внимателно всичко и да не позволите строгостта ви да попречи на вашата предпазливост. Убеден съм, че ще вземете решения само в интерес на госпожица дъщеря ви. Ще чакам новите ви заповеди.

Но ако ми позволите да ви изказвам почитанията си от време на време, аз се задължавам, госпожо (и вие можете да вярвате на обещанието ми), никога вече да не злоупотребявам и да не се опитвам да разговарям насаме с госпожица дьо Воланж или да ѝ давам писма. Страхът да не би тя да се изложи ме принуждава да направя тази жертва, а щастието да я виждам понякога ще бъде моята награда.

Тази част от писмото ми е моят единствен отговор за съдбата, която подготвяте на госпожица дьо Воланж и която желаете да поставите в зависимост от моето поведение. Да ви обещавам повече, би означавало да ви излъжа. Някой подъл съблазнител би могъл да съобрази намеренията си с обстоятелствата и да си прави сметките според събитията, но любовта, която ме вълнува, ми вдъхва само две чувства: мъжество и постоянство.

Кой, аз ли да се примиря госпожица дьо Воланж да ме забрави и аз да я забравя? Не, не, никога! Аз ще ѝ остана верен; тя получи моята клетва и сега аз пак я повтарям. Простете ми, госпожо, аз се отклонявам, да се върнем към същественото.

Остава ми да обсъдя с вас още един въпрос — за писмата, които ми искате. Наистина съм огорчен, че към вината, в която ме упрекувате, трябва да прибавя и отказа си да върна писмата, но много ви моля, изслушайте обясненията ми и благоволете да си спомните, за да ги прецените — единственото ми утешение в нещастията да загубя вашето приятелство е надеждата да запазя вашето уважение.

Писмата на госпожица дьо Воланж, които винаги са ми били скъпи, ми станаха още по-скъпи в тази минута. Те

са единственото, което ми остава, само те ми напомнят едно чувство, което е сладостта на моя живот. Повярвайте ми, нито за миг не бих се колебал да принеса тази жертва за вас и съжалението, че съм бил лишен от тях, ще отстъпи на удоволствието да ви докажа безкрайното си уважение, но ме задържат важни причини и аз съм убеден, че дори вие не бихте ги пренебрегнали.

Вярно е, вие сте узнали тайната на госпожица дьо Воланж, но разрешете ми да ви кажа — убеден съм, че това е станало случайно, а не защото тя ви е признала. Не бих се осмелил да осъдя постъпка, която майчината тревога може би оправдава. Уважавам вашите права, но те не биха могли да ме освободят от моя дълг — най-святия за мен: никога да не изменя на доверието, което са ми засвидетелствували. Аз бих пренебрегнал дълга си, ако покажа пред други очи тайните на едно сърце, което ги е разкрило само пред моите. Ако госпожица дъщеря ви се съгласи да ви довери писмата си, нека тя ви ги разкаже; тогава те няма да ви бъдат нужни; но ако пожелае да заключи тайната в сърцето си, вие, разбира се, не бива да очаквате аз да ви я разкрия.

Колкото до вашето желание тази история да остане в тайна, бъдете спокойна, госпожо. За всичко, което се отнася до госпожица дьо Воланж, аз бих могъл да оспорвам чувствата дори на майчиното сърце. И за да не остане във вас ни най-малкото безпокойство, взел съм мерки. Върху скъпоценния пакет, на който по-рано беше написано: «Да се изгорят», сега стои надписът: «Книжката принадлежат на госпожа дьо Воланж». Това мое решение би трябвало да ви докаже, че отказът ми не се дължи на страх да не откриете в тези писма друго, освен едно чувство, за което вие лично бихте могли да съжалите.

Моето писмо, госпожо, стана много дълго, но бих ви писал още, ако то би могло да остави във вас дори и най-малкото съмнение за благородството на чувството ми, за искреното съжаление, че съм изпаднал в немилост пред вас, и за дълбокото уважение, с което имам чест да бъда... и т.н.

9 септември 17...“

ПИСМО LXV

Кавалерът Дансъони до Сесил Воланж
(Изпратено разпечатано от маркиза дьо Мертъой в писмо LXVI до виконта)

„О, моя Сесил, какво ще стане с нас? Кой Бог ще ни спаси от бедите, които заплашват да ни връхлетят? Дано поне любовта ни даде смелост да ги понесем! Как да ви опиша учудването и отчаянието си, когато видях писмата си и прочетох записката на госпожа дьо Воланж? Кой е могъл да ни издаде? Кого подозирате? Да не би да сте проявили непредпазливост? Какво правите сега? Какво ви казаха? Бих искал всичко да зная, нищо не ми е известно. Може би самата вие знаете не повече от мен.

Изпращам ви бележката на майка ви и препис от моя отговор. Надявам се, че ще се съгласите с това, което й пиша. Необходимо ми е също така вие да одобрите постъпките ми в тези съдбоносни мигове; единствената ми цел е да получа известие от вас и да ви съобщя нещо за себе си. И кой знае? Може би да ви видя пак, и то по-свободно дори, отколкото преди.

Представяте ли си, моя Сесил, каква радост ще изпитаме да бъдем пак заедно, да можем да се закълнем отново във вечна любов и да съзрем в очите си, да усетим в душата си, че никога няма да изменим на тази клетва? Има ли мъки, които един такъв сладостен миг не би могъл да заличи? Да, аз вярвам в този миг — дължа това на постъпките, които съм предприел и които ви моля да одобрите. Какво говоря? Дължа го на грижовната утеха на най-нежния приятел; единствената ми молба към вас е да позволите на този приятел да стане и ваш.

Може би не би трябвало да му говоря за вашето доверие, преди да поискам съгласието ви? Извиняват ме

обаче нещастieto и необходимостта. Води ме любовта, тя ви моли за снизхождение, моли ви да простите това наложено доверие, без което може би ще останем разделени завинаги^[1]. Вие познавате приятеля, за когото ви говоря; той е приятел на дамата, която обичате най-много от всички. Става дума за виконт дьо Валмон.

Отначало аз се обърнах към него, за да го помоля да накара госпожа дьо Мертъой да ви предаде едно писмо. Той каза, че така едва ли ще успеем; не разчитал на господарката, но отговарял за камериерката ѝ, която му била нещо задължена. Тя ще ви донесе това писмо и вие бихте могли да ѝ предадете отговора си.

Тази услуга ще стане излишна, ако, както смята господин дьо Валмон, заминете скоро въвн от града. Тогава самият той ще ни помогне. Дамата, у която отивате, е негова роднина. И той ще дойде по същото време, така че чрез него ще можем да си пишем. Той дори ме уверява, че ако му се доверите напълно, ще намери начин да се виждаме, без вие да се изложите.

А сега, моя Сесил, ако ме обичате, ако ме съжбялявате и както се надявам, ако споделяте моите мъки, кажете, ще се доверите ли на един човек, който ще стане наш ангел пазител? Без него ще страдам отчаян, защото не мога да облекча страданията, които ви причинявам. Те ще свършат, аз го вярвам, но, нежна моя приятелко, обещаите ми да не им се отдавате прекалено много, да не се оставяте те да ви сломят. Мисълта за вашата скръб е непоносимо терзание за мен. Бих дал живота си да ви направя щастлива! Вие знаете, че е така. Защо не мога да влея ведрина в душата ви с уверението, че ви обожавам! Аз имам нужда да ми кажете, че прощавате на любовта злините, които тя ви накара да изстрадате.

Прощавайте, моя Сесил, моя нежна приятелко.
9 септември 17...“

[1] Господин Дансьони не казва истината. Той се е доверил на господин дьо Валмон още преди тази случка. (Виж писмо LVIII.) — Б.р. ↑

ПИСМО LXVI

Виконт дьо Валмон до маркиза дьо Мертъой

„Ще видите, моя прелестна приятелко, като прочетете двете писма, които прилагам, дали съм се справил добре с работата. Макар и двете да са с днешна дата, те са писани вчера у дома, пред очите ми: писмото на малката съдържа всичко, което бихме желали. Можем само да сведем глави почитателно пред дълбочината на вашите прозрения, ако съдим по постигнатия успех. Дансъони просто гори от любов; сигурно още при първия случай няма да има в какво да го упреквате. Ако неговата прелестна глупачка бъде послушна, всичко ще приключи скоро след пристигането ѝ на село; зареден съм с безкрайно много средства за това. Благодарение на вашите грижи ето че вече съм «приятел на Дансъони», на него му остава само да стане «принц»^[1].

Никак не е узрял още този Дансъони! Представяте ли си, не можах да го накарам да обещае на майката да се откаже от любовта си. Като че ли е кой знае колко трудно да обещаем, след като сме сигурни, че няма да сдържим обещанието си! «Това би било лъжа» — повтаряше ми той безспир. Много поучителна честност особено когато смяташ да съблазниш дъщерята? Ето такива са хората! Всички са еднакво мръсни в намеренията си и наричат честност слабостта за тяхното осъществяване.

Ваша работа е да не допуснете госпожа дьо Воланж да се разтревожи от леките нападки, които нашият млад човек си е позволил в писмото; предпазете ни от манастира; постарайте се също така тя да престане да иска писмата на малката. Той няма да ѝ ги даде, защото не иска, а и аз съм на неговото мнение. Тук любовта и разумът са в

пълно съгласие. Четох всичките писма. Умрях от скука. Но могат да станат полезни, сега ще ви обясня как.

Въпреки нашата предпазливост все може да стане някоя беля; например бракът да не се състои, нали така, и да пропаднат всичките ни планове за Жеркур! Но тъй като и аз имам да си отмъщавам на майката, запазвам си правото в такъв случай да опозоря дъщерята. Ако използвам добре тези писма и дори си послужа с част от тях, малката Воланж ще направи първата стъпка и ще се хвърли презглава в трапа. Някои от писмата биха могли да изложат и майката, че е проявила непростима небрежност. Предвиждам, че прекалено съвестният Дансъни първо ще се разбунтува, но понеже ще бъде лично засегнат, надявам се да се справим. Хиляди вероятности против една, че нещата няма да се развият така, но все пак трябва всичко да предвидим.

Прощавайте, моя прелестна приятелко. Бъдете така любезна да отидете на вечеря утре у маршалшата; не можах да откажа.

Смятам, че не е необходимо да ви препоръчвам да пазите тайна от госпожа дьо Воланж за моя план да замина на село; тогава тя веднага ще реши да остане в града. А щом отиде дотам, няма да си тръгне още на другия ден; да ни остави на разположение само една седмица, аз отговарям за всичко.

9 септември 17...“

[1] Израз от една поема на господин дьо Волтер. — Б.пр. ↑

ПИСМО LXVII

Президентшата дьо Турвел до виконт дьо Валмон

„Не исках вече да ви отговарям, господине, и може би смущението, което изпитвам в този миг, е доказателство, че действително не би трябвало да ви пиша. Но не искам да ви дам дори най-малката възможност да се оплаквате от мен; искам да ви убедя, че съм направила за вас всичко, което съм могла.

Казвате, аз съм ви разрешила да пишете! Съгласна съм, но мислите ли, като ми напомняте за това разрешение, че съм забравила при какви условия ви го дадох? Ако аз бях спазвала тези условия, както вие ги нарушавате, щяхте ли да получите от мен дори едно писмо. А ето аз ви отговарям за трети път; и докато вие правите всичко възможно да ме принудите да прекъсна тази кореспонденция, аз търся начини да я продължа. Има само един начин; ако не го приемете, каквото и да ми казвате, това ще бъде доказателство колко малко държите на тази кореспонденция.

Престанете да ми говорите на език, който не мога и не желая да слушам; откажете се от едно чувство, което ме оскърбява и плаши и на което вие може би не бихте държали толкова, ако размислите, че то е пречката, която ни разделя. Нима сте способен да изпитвате само това чувство и нима на любовта ще трябва да вменя като още един грях, че пречи на приятелството? И няма ли самият вие да сметнете за грях, че не сте приели за приятелка тази, на която бихте желали да вдъхнете най-нежни чувства? Не искам да го повярвам: тази унизителна мисъл би ме възмутила и би ме отдалечила безвъзвратно от вас.

Като ви предлагам приятелството си, господине, аз ви давам всичко, което ми принадлежи, всичко, с което мога

да разполагам. Какво повече желаете? За да се отдам на това нежно чувство, сякаш създадено за моето сърце, очаквам само вашето съгласие. И искам от вас дума, че това приятелство е достатъчно да ви дари щастие. Ще забравя всичко, което са ми говорили за вас, ще оставя вие да оправдаете моя избор.

Виждате колко съм откровена, нека това ви докаже, че ви се доверявам. Само от вас зависи моето доверие да стане още по-голямо, но ви предупреждавам, че при първата любовна дума то ще бъде разрушено завинаги и всичките ми страхове отново ще се върнат; а това ще бъде сигнал никога вече да не говоря с вас.

Ако, както твърдите, се отказвате от прегрешенията си, не е ли по-добре да приемете приятелството на една жена, отколкото да станете причина за угризенията на една грешница. Прощавайте, господине, вие разбирате, че след тези думи не мога да ви кажа нищо повече, докато не получа отговора ви.

9 септември 17...“

ПИСМО LXVIII

Виконт дьо Валмон до президентшата дьо Турвел

„Как да отговоря, госпожо, на последното ви писмо? Как да се осмеля да ви кажа истината, след като искреността ми може да ме погуби? Но няма значение, необходимо е; ще намеря смелост! Казвам си, повтарям си, че е по-добре да ви заслужа, отколкото да ви притежавам; и дори да ми отказвате винаги щастиято, което безспир ще желая, трябва поне да ви докажа, че сърцето ми е достойно за него.

Колко жалко, че съм се *отказал от прегрешенията си*, както ми пишете! С каква възторжена радост бих прочел същото това писмо, на което днес, тръпнейки, ви отговарям! Вие ми приказвате *откровено*, проявявате към мен *доверие*, с една дума, предлагате ми приятелството си: колко блага, госпожо, и колко жалко, че не мога да се възползувам от тях! Защо вече не съм онзи, който бях!

Ако действително бях същият човек, ако изпитвах към вас само обикновено влечение, онова леко влечение, рожба на съблазънта и насладата, което днес наричат любов, щях да побързам да се възползувам от всичко, до което бих могъл да се добера. Без да търся изтънчени средства, щом те ще ми осигурят успех, бих ви насърчил да проявите искреност към мен, за да разбере какво мислите, бих пожелал да ми се доверите, за да ви изменя, бих приел вашето приятелство с надеждата да ви заблудя... Какво? Плаши ли ви тази картина, госпожо?... Е, да, тя щеше да бъде нарисувана от мен, ако ви кажех, че се съгласявам да ви бъда само приятел...

Кой? Аз ли да се съглася да разделя с някого чувството, излъчено от вашата душа? Ако някога ви кажа такава неща, не ми вярвайте. Това ще означава, че ще се

опитам да ви излъжа; ще ви желая още, но сигурно няма да ви обичам.

И не защото любезната откровеност, сладкото доверие, нежното приятелство не биха имали цена в моите очи... Но любовта!... Истинската любов, любовта, която вие ми вдъхвате, обединяваща в себе си всички тези чувства и придаваща им по-голяма сила, не би могла подобно на тях да намери онова спокойствие и душевна студенина, която позволява да се правят сравнения и дори търпи предпочитания. Не, госпожо, аз няма да стана ваш приятел; ще ви обичам с най-нежната и в същото време най-пламенната, но почитителна любов. Вие можете да я обезнадеждавате, но не и да я унищожите.

С какво право искате да разполагате със сърце, от чиято почит се отказвате? С каква изтънчена жестокост ми завиждате дори на щастието да ви обичам? То е само мое, не зависи от вас; и аз ще съумея да го защитя. И дори да е извор на моите страдания, то е в същото време тяхно изцеление.

Не, още веднъж не. Постоянствайте с жестоките си откази; но оставете ми моята любов. Забавлявайте се да ме правите нещастен! Добре, така да бъде! Опитайте се да изтощите смелостта ми, аз все пак може би ще успея да ви принудя да решите съдбата ми и някой ден да проявите по-голяма справедливост към мен. Не защото лелея надеждата някога да ви направя по-чувствителна, но дари, без да бъдете уверена, вие ще бъдете убедена и ще си кажете: «Несправедливо съм го съдила.»

Да говорим по-точно — вие сте несправедлива към самата себе си. Да ви познавам, без да ви обичам, да ви обичам, без да бъда постоянен в чувствата си, са две еднакво невъзможни неща; и въпреки скромността, която ви краси, сигурно ви е по-лесно да се оплаквате, отколкото да се учудвате на чувствата, които пораждате. Моята единствена заслуга е, че съм ви оценил и аз не искам да я загубя, и далеч от мисълта да приема вашите коварни

предложения, аз отново повтарям на колене пред вас
клетвата да ви обичам винаги.

10 септември 17...“

ПИСМО LXIX

Сесил Воланж до кавалера Дансъони
(Бележка, написана с молив и преписана от Дансъони)

„Питате ме какво правя! Обичам ви и плача. Майка ми не ми говори; взе ми листовете, перата и мастилото; пиша ви с молив, който за щастие успях да запазя, на парченце хартия, откъснато от вашето писмо. Остава ми само да одобря всичко, което сте направили! Обичам ви много, затова съм готова да приема всички начини да узнавам за вас нещо и да ви пиша. Господин дьо Валмон не ми беше приятен и не предполагах, че ви е толкова голям приятел. Ще се постарая да свикна с него и ще го обикна заради вас. Нямам представа кой ни е издал — сигурно камериерката или изповедникът. Много съм нещастна: утре заминаваме на село; не знам за колко време. Боже мой! Да не ви виждам вече! Място не мога да си намеря! Прощавайте, помъчете се да разчетете писмото ми. Думите, написани с молив, може би ще се заличат, но чувствата, отпечатани в сърцето ми — никога.

10 септември 17...“

ПИСМО LXX

Виконт дьо Валмон до маркиза дьо Мертъой

„Скъпа приятелко, трябва да ви предупредя за нещо важно. Както знаете, вчера бях на вечеря у маршалшата дьо... Заговорихме за вас и аз казах много хубави неща, каквито мисля и дори каквито не мисля. Явно всички бяха на моето мнение, разговорът вече замираше, както винаги, когато говорим хубави неща за ближния си, и изведнъж се появи противник — Преван.

«Да ме пази Бог — каза той, като стана, — че се усъмнявам в благонравието на госпожа дьо Мертъой. Но бих се осмелил да помисля, че то се дължи по-скоро на лекомислието ѝ, отколкото на моралните ѝ устои. Може би е по-трудно човек да я ухажда, отколкото да ѝ хареса; но докато тичаме подир една жена, много възможно е да срещнем други, които биха могли да струват колкото нея, а дори и повече; на едни от поклонниците вниманието се отвлича, те проявяват нови наклонности, нови предпочитания, а други просто се уморяват да я преследват; и може би от всички жени в Париж тя най-малко има от какво да се защитава. Аз лично — добави той (окуражен от усмивката на някои дами) — ще повярвам в добродетелта на госпожа дьо Мертъой чак когато се разсипя да тичам подир нея безрезултатно.»

Тази грозна шега има успех като всички злословия; избухнаха смехове, Преван седна на мястото си и разговорът взе друга насока. Но двете графини дьо Б., между които седеше нашият скептик, продължиха насаме разговора и за щастие, понеже бях близо, чух какво си приказват.

Предизвикателството да ви победи беше прието; дадоха си дума всичко да бъде разказано с подробности и,

смятам, от всички обещания точно това сигурно ще бъде най-добре спазено. Но ето че вие сте предупредена, а поговорката ви е известна.

Остава само да ви кажа, че Преван, когото вие не познавате, е много очарователен и страшно хитър. Ако някога чуете от мен обратното, да знаете, че говоря така, защото не го обичам и ми е приятно да преча на успехите му, а освен това, защото чудесно зная, че мнението ми тежи поне пред тридесетина от нашите най-модни дами.

И наистина аз дълго време му пречих да прави сензации в голям мащаб, както казваме ние. Той извършваше подвизите си, без никой нищо да узнае за тях. Но шумът, избухнал по повод едно тройно негово приключение, привлече общото внимание и му вдъхна онази самоувереност, която му липсваше до този момент, така че той изведнъж стана истински опасен. Днес той е може би единственият човек, когото се страхувам да срещна на пътя си, и дори да не бяхте лично засегната, много ще ми услужите, ако между другото го направите смешен. Оставям го в добри ръце и се надявам при завръщането си той да е свършен.

Обещавам ви в замяна да доведе до желаниа завършек историята на вашата питомка и да се занимава и с нея, както с моята прелестна светица.

Тя току-що ми изпрати план за капитулацията си. Цялото й писмо издава желанието й да бъде излъгана. Няма по-удобно и по-изтъркано средство. Моли ме да бъда *неин приятел*. Но аз обичам новите и мъчни прийоми, така че нямам намерение да получа реванш на такава евтина цена. И наистина, да не би да се въртях толкова около нея, за да завърша с най-обикновено прелъстяване!

Според моя план тя трябва да почувствува, и то добре да почувствува цената и размера на всяка една от жертвите, които ще направи за мен; няма да я водя бързо към целта, за да не избегне угризенията на съвестта; искам добродетелта й бавно да агонизира; а тя самата безспир да съзерцава това тъжно зрелище; и да й даря щастието да ме

държи в обятията си едва когато бъде принудена да не крие повече желанието си. И наистина колко малка цена бих имал, ако не си струва труда да бъда пожелан. Нима бих могъл да си отмъстя по-добре на една високомерна жена, която сякаш се черви да признае, че обожава?

И тъй, аз се отказах от скъпоценното приятелство и упорито държа на званието любим. И понеже не крия, че това звание, което отначало би могло да изглежда като спор за значението на отделни думи, е много важно за мен, постарях се да напиша объркано писмо, сякаш продиктувано ми от чувството. И най-сетне се показах колкото мога по-безразсъден, защото без безразсъдство няма нежност. Мисля, че жените точно затова ни надминават в писането на любовни писма.

Завърших с ласкателство — още една последица от моите дълбоки наблюдения. След като женското сърце известно време е било подложено на изпитание, то има нужда от покой; и аз съм установил, че за всички жени ласкателството е най-меката възглавница, която можем да им предложим.

Довиждане, моя прелестна приятелко. Утре заминавам. Ако имате да ми давате някакви заповеди за графиня дьо... ще се спра при нея поне на вечеря. Много ми е мъчно, че заминавам, без да ви видя. Изпратете ми възвишените си нареждания и ми помогнете с мъдрите си съвети в този решителен миг.

И, моля ви, пазете се от Преван; дано някой ден да мога да ви се отблагодаря за тази жертва! Довиждане.

11 септември 17...“

ПИСМО LXXI

Виконт дьо Валмон до маркиза дьо Мертьой

„Моят разсеян егер, разбира се, забравил портфейла ми в Париж! Писмата за моята хубавица, за Дансьони, за малката Воланж, всичко остана там, а аз имам нужда от тях. Той ще се върне да поправи глупостта си и докато оседлава коня си, аз ще ви разкажа как прекарах тази нощ, защото, моля ви да ми повярвате, никак не си губя времето.

Само по себе си приключението не е нещо особено — само постоплено ястие с виконтеса дьо М. Но подробностите са забавни. Много ми е приятно да ви покажа, че дори да имам дар да погубвам жените, притежавам не по-малък дар да ги спасявам, когато пожелае. Аз винаги вземам най-трудното или най-веселото решение и не се упреквам за някоя добра постъпка, стига чрез нея да се поупражня или да се позабавлявам.

И тъй, заварих виконтесата в замъка; всички ме поканиха да остана да пренощувам, тя също; тогава ѝ казах: «Добре, съгласен съм, но ако я прекарам с вас.» — «Не ми е възможно — отговори тя, — Вресак е тук.» Бях ѝ предложил услугите си само от любезност, но думата «невъзможно» както обикновено ме разбунтува. Почувствувах се обиден, че ме жертвуват заради Вресак — това не се търпеше; настоях на своето.

Обстоятелствата не бяха благоприятни за мен. Оня Вресак от нетактичност събудил ревността на виконта, ето защо виконтесата нямаше как да го приема у дома си; те двамата се бяха наговорили да отидат заедно у добрата графиня, за да си откраднат няколко нощи. Отначало виконтът се ядоса, като видя Вресак, но понеже беше по-запален ловец, отколкото ревнивец, все пак остана, а графинята, нали я знаете каква е: след като настани

съпругата в стая с врата към главния коридор, изпрати съпруга и любовника от двете ѝ страни и ги остави да се оправят сами. За нещастие и на двамата съдбата пожела аз да бъда настанен в отсрещната стая.

Същия ден, тоест вчера, Вресак, който, както разбирате, се мъчеше да се подмаже на виконта, отиде на лов с него, макар да не обича лова, с надеждата да се утеши през нощта в обятията на съпругата за скуката, изживяна през деня със съпруга; аз обаче прецених, че той се нуждае от почивка и се погрижих да убедя любовницата му да му даде време да отдъхне.

Успях и тя обеща да се скара с него заради лова, на който той отиде заради нея. Едва ли би могла да измисли по-глупав предлог, но виконтесата повече, от която и да е друга жена притежава голямата, обща за всички жени дарба да заменя логиката със сръдния и колкото по-малко право има, толкова по-мъчно стихва ядът ѝ. Моментът обаче не беше подходящ за обяснения и тъй като аз я желяех само за една нощ, съгласих се, че могат да се помирят на другия ден.

Когато Вресак се върна, завари виконтесата нацупена. Пожела да узнае причината, накараха му се. Той се помъчи да се оправдае; съпругът обаче беше там — предлог да бъде прекратен разговорът; съпругът излезе за миг, Вресак се опита да измоли да го изслушат вечерта; точно тук виконтесата надмина себе си. Тя се възмути от дързостта на мъжете, които, след като са се възползували веднъж от добрините на една жена, смятат, че имат право да злоупотребяват с нея дори когато тя има за какво да се оплаче от тях; изменяйки по такъв начин ловко темата на разговора, тя така се разпростря върху деликатността и чувствата, че Вресак застина ням и смутен и дори аз самият бях готов да призная, че тя има право, защото, както разбирате, в качеството си на приятел на двамата, присъствувах на разговора като трето лице.

Най-сетне тя решително заяви, че не желяе да прибавя любовна умора към умората от лова и няма да

може да си прости, ако попречи на едно толкова приятно развлечение. Съпругът се върна. Отчаяният Вресак не успя да ѝ отговори; той се обърна за помощ към мен и след като надълго и нашироко ми обясни причините да постъпи така — аз ги знаех толкова добре, колкото и той — помоли ме да говоря на виконтесата и аз му обещах. И сдържах думата си, но за да ѝ благодаря и да уговоря с нея часа и подробностите за нашата среща.

Тя ми обясни, че стаята ѝ се намира между стаята на мъжа ѝ и на любовника ѝ, затова смятала за по-безопасно тя да ходи при Вресак, отколкото той при нея; моята стая била отсреща и по-сигурно било също тя да дойде при мен; щяла да се измъкне веднага щом камериерката ѝ излезе; аз трябвало само да оставя вратата си полуоткрехната и да я чакам.

Всичко мина според уговорката и тя дойде при мен в един часа през нощта.

*«... без накити бе тя:
красавица, от сън изтръгната в нощта.*

[1]»

Понеже не съм тщеславен, няма да се спирам на подробностите от тази нощ, но вие ме познавате — доволен съм от себе си!

На разсъмване трябваше да се разделим. Тук започва най-веселата част. Вятърничавата виконтеса смяташе, че е оставила полуотворена вратата на стаята си; намерихме я затворена, а ключът беше останал отвътре. Не можете да си представите колко отчаяно ми каза тя: «Ах, загубена съм!» Признавам, забавно би било да я оставя в това положение, но нима можех да понеса една жена да се погуби заради мен, а не от мен? И можех ли като всички да склоня глава пред трудностите? Трябваше да измисля нещо! Какво бихте направили вие, моя прелестна приятелко? Ще ви кажа как се справих, и то блестящо!

Не беше необходимо много време да се убедя, че въпросната врата може да бъде издънена, но щеше да се вдигне голям шум. Макар и мълчно, успях да убедя виконтесата да се разпищи пронизително и ужасено: «Крадци, убийци» или нещо от този род. Уговорихме се още при първия ѝ вик аз да насиля вратата, а тя да изтича и да си легне бързо. След като уж се съгласи, пак се наложи да я убеждавам сума време! Нямахме обаче друг изход и още при първия ритник вратата се поддаде.

Добре, че виконтесата полетя, без да губи време, защото виконтът и Вресак се озоваха начаса в коридора; дотича и камериерката.

Аз единствен бях запазил хладнокръвие; съобразих бързо, че трябва да загася нощната лампа и да я хвърля на земята; защото, нали разбирате колко смешно би било да се играе на паника, когато в стаята свети! След това укорих съпруга и любовника за летаргическия им сън, като ги уверих, че са изминали най-малко пет минути, докато успея да се притека на помощ и да издъня вратата.

Виконтесата, която беше възвърнала смелостта си в леглото, ми помогна много добре, като се закле във всички светии, че имало крадец в стаята ѝ, никога в живота си не била изпитвала подобен страх, твърдеше тя, и то напълно искрено. Търсихме навсякъде и не намерихме нищо, когато изведнъж аз уж видях прекатурената нощна лампа и умно заявих, че сигурно някой плъх е виновник за тази пакост и за паниката; всички се съгласиха с мен в един глас и след няколко изтървани шеги за плъховете виконтът пръв се върна в стаята си, като помоли жена си да има работа в бъдеще с по-спокойни плъхове.

Вресак, останал сам с нас, се приближи до виконтесата и нежно ѝ каза, че това било отмъщение на любовта, на което тя отговори, като ме гледаше: «Любовта явно е била много разгневена, защото жестоко си отмъсти, но — добави тя — аз изнемогвам от умора и искам да спя.» Аз бях в най-добро разположение на духа, затова, преди да се разотидем по стайте си, се застъпих за Вресак и успях

да помиря двамата любовници. Те се целунаха, а след това ме целунаха и мен. Целувките на виконтесата ми бяха вече безразлични, но, признавам, целувката на Вресак ми достави удоволствие. Излязохме заедно и след безкрайните му благодарности се прибрахме по стаите си и си легнахме.

Ако тази история ви се струва забавна, може да не я пазите в тайна. След като се поразвлякох, смятам, справедливо е и други на свой ред да го сторят. Засега говоря само за приключението, може би скоро ще можем да съобщим и героинята.

Довиждане, моят егер ме чака вече цял час; още миг, за да ви целуна и да ви повторя да се пазите от Преван.

Замъкът... 13 септември 17...“

[1] Расин, трагедията «Британик». — Б.пр. ↑

ПИСМО LXXII

Кавалерът Дансъони до Сесил Воланж
(Предадено едва на 14-и)

„О, моя Сесил, как завиждам на Валмон! Утре той ще ви види. Ще ви донесе това писмо; а аз ще чезна далеч от вас и ще влача тъжното си съществуване, изпълнено със съжаления и скръб! Моя приятелко, моя нежна приятелко, съжалете ме за мъките ми; съжалете ме и за страданията, които ви причиних. Те ме карат да губя смелост.

Колко ужасно е, че аз съм причина за злочестините ви! Без мен вие щяхте да бъдете щастлива и спокойна! Прощавате ли ми? Кажете, ах, кажете, че ми прощавате; кажете ми, че ме обичате, че ще ме обичате винаги! Необходимо ми е да ми го повтаряте. Не защото се съмнявам, но сякаш колкото съм по-уверен в това, толкова по-сладостно ми става да слушам, като ми го повтарят! Вие ме обичате, нали? Да, вие ме обичате от цялата си душа. Не забравям, че това бяха последните думи, които ви чух да ми казвате. Как ги прикътах в сърцето си! Как дълбоко се запечатаха те в него и с какъв възторг им отговори моето сърце!

Уви! В този миг на щастие дори през ум не ми минаваше каква ужасна съдба ни очаква! Да обмислим, моя Сесил, как да я облекчим. Според думите на приятеля ми не е толкова мъчно, ако и вие му се доверите, както той го заслужава.

Огорчих се, признавам ви, че имате лошо мнение за него. Отгатнах в това предубеждението на майка ви. Само заради нея избягвах известно време този истински любезен човек, който днес е готов да направи всичко за мен и да се мъчи да ни събере, след като майка ви ни раздели. Заклевам ви, моя скъпа приятелко, постарайте се да го

приемете благосклонно. Не забравяйте, той е мой приятел, иска да стане и ваш приятел; само той може да ми върне щастието да ви видя. Ако тези причини не могат да ви убедят, моя Сесил, значи, вие не ме обичате, колкото аз ви обичам, вие не ме обичате както преди. Ах, ако някога любовта ви намалее!... Но не, сърцето на моята Сесил е мое, мое за цял живот. И дори да ми е съдено да изживея мъките на една нещастна любов, моето постоянство ще ме спаси от мъките на невярната любов.

Довиждане, моя чаровна приятелко. Не забравяйте колко страдам и само от вас зависи да ме направите щастлив, истински щастлив! Послушайте молбата на моето сърце и приемете най-нежните любовни целувки.

Париж, 11 септември 17...“

ПИСМО LXXIII

Виконт дьо Валмон до Сесил Воланж
(Приложено към предишното)

„Приятелят, готов да ви услужи, узна, че нямате на какво да пишете и вече се е погрижил за това. Ще намерите в антрето пред стаята, която заемате, под големия шкаф вляво, листове, пера и мастило; той ще ви осигури нови винаги, когато пожелаете, и смята, че можете да ги криете на това място, ако не измислите друго по-сигурно.

Моля ви да не се обиждате, ако си придава вид, че не ви обръща внимание, когато сте с останалите, и че се държи с вас като с дете. Трябва да се държи така, за да не предизвика подозрение; това е необходимо, за да може да се погрижи по-добре за щастието на вашия приятел и за вашето щастие. Той ще се опита да намери случай да ви говори, когато има нужда да ви каже или да ви даде нещо, и се надява да успее, ако вие се постараете да му помогнете.

Съветва ви да му върнете писмата, които сте получили, за да няма опасност да се изложите.

И накрая ви уверява, че ако пожелаете да му се доверите, ще направи всички усилия да смекчи мъката, която една прекалено жестока майка причинява на двама души, от които единият му е най-добрият приятел, а другата заслужава според него най-нежно внимание.

Замъкът... 14 септември 17...“

ПИСМО LXXIV

Маркиза дьо Мертьой до виконт дьо Валмон

„Е, приятелю мой, откога сте започнали да се плашите така лесно? Нима Преван е наистина толкова страшен? Виждате ли ме колко съм простодушна и скромна! Срещала съм често този великолепен победител и едва съм го поглеждала! Едва след като получих писмото ви, му обърнах внимание. Вчера поправих пропуската си. Той беше в Операта почти срещу мен; позанимах се с него. Той е хубав, дори много хубав! Какви тънки, изящни черти! Отблизо сигурно изглежда още по-добре. И вие казвате, че ме желае! Наистина това ще бъде чест и удоволствие за мен. Сериозно ви казвам, тази мисъл ме завладя и, признавам си, дори направих първите стъпки. Не знам дали ще бъдат успешни. Ето какво се случи.

Когато излизахме от Операта, той се озова на две крачки от мен; аз с доста висок глас се уговорих да се видя с маркиза дьо... в петък на вечерята у маршалшата. Мисля, че само в тази къща мога да го срещна. Не се съмнявам, че той ме чу... Дали този неблагодарник ще дойде? Как мислите, ще дойде ли, или не? Да си призная, ако не дойде, ще бъда в лошо настроение цялата вечер. Както виждате, няма да му бъде трудно да ме ухажда; и не се чудете, мисля дори, че няма да му е трудно да ми се хареса. Той казал, че ще се разсипе да тича подир мен! О, аз няма да го оставя да се разсипе! Никога не съм имала търпение да чакам дълго. Сам знаете, че не обичам да протакам нещата, след като веднъж съм решила! А за него решението ми е взето.

О, съгласете се, приятно е да ме вразумяват! Вашият „добър съвет“ не пожъна кой знае какъв успех, нали? Но какво да се прави? Толкова време живуркам, повече от шест седмици не съм си позволила нито една шега. Сега

ми се представя случай, как да го изпусна? Пък и обектът не си ли струва труда? Имам ли налице по-приятен, в какъвто и смисъл да вземете тази дума?

Дори вие сте принуден да го оцените. И не само го хвалите, но му и завиждате! Е, добре, аз се заемам да стана съдия на двама ви, но първо трябва да проверя всичко и точно това смятам да направя. Ще бъда справедлив съдия и ще претегля двама ви на еднакви везни. За вас имам достатъчно доказателства и следствието може да се счита приключено. Справедливо е да се заема сега с противника ви, нали? Хайде, подчинете се доброволно и като начало съобщете ми каква е тая тройна история, на която той е герой. Говорите ми за него така, като че ли само това ми е работата, а аз не зная нищо по този въпрос. Сигурно се е случило, когато бях в Женева, а вие не сте ми писали от завист. Поправете грешката си колкото може по-бързо. Не забравяйте, че всичко, което го засяга, не ми е безразлично. Доколкото си спомням, още приказвах за това, когато се върнах, но тогава бях заета с нещо друго, пък и нямам навик да се вслушвам в подобни истории, ако не са се случили преди един-два дни.

Дори молбата ми да не ви е приятна, нима това няма да е най-малката награда за грижите, които положих за вас? Нали благодарение на мен се добрахте до вашата президентша, от която се бяхте отдалечили поради глупостите си? И нали пак аз ви осигурих средство да отмъстите за неприятното усърдие на госпожа дьо Воланж? Вие толкова често се оплаквате, че си губите времето в търсене на приключения! Сега ги имате подръка. Любов, омраза, избирайте, каквото искате; всички спят под един покрив и вие можете да водите двойно съществуване — с едната ръка галете, с другата — удряйте.

Дори приключението си с виконтесата дължите на мен. То много ми хареса, но, както вие казвате, трябва да го разгласим, защото, макар в момента да не ви се иска да вдигате много шум — за което сте прав, съгласна съм,

трябва да си признаем, че тази жена не заслужава подобно великодушно отношение.

Освен това аз лично ѝ имам зъб. Кавалерът дьо Белрош я намира по-хубава, отколкото ми се иска; имам и други причини, поради които желая да прекъсна връзките си с нея. Ще бъде чудесно да мога да кажа: „Не е възможно повече да се срещам с тази жена!“

Довиждане, виконте, не забравяйте, че във вашето положение всяка минута е скъпа. Аз ще използвам времето си, като се погрижа за щастието на Преван.

Париж, 15 септември 17..."

ПИСМО LXXV

Сесил Воланж до Софи Карне

[Забележка. В това писмо Сесил Воланж съобщава с най-големи подробности всичко, отнасящо се до нея по време на събитията, известни на читателя от края на първа част, писмо LXI и следващите. Решихме да пропуснем това повторение. Накрая тя започва да говори за виконт дьо Валмон и ето какво пише. — Б.р.]

„... Уверявам те, че той е изключителна личност. Мама говори за него много лошо, но кавалерът Дансъни — много хубаво и мисля, че той има право. Никога не съм виждала такъв ловък човек. Той ми предаде писмото на Дансъни пред всички и никой нищо не видя; вярно, аз много се уплаших, защото не бях предупредена, но сега вече ще бъда нащрек. Разбрах много добре как иска да му предам отговора. Лесно е да се разбереш с него, защото погледът му казва всичко, което той би желал. Не знам как го постига. В бележката, за която ти разказах, ми пише, че няма да ми обръща внимание пред мама. И наистина се държи тъй, сякаш не ме забелязва. Но всеки път, когато потърся очите му, сигурна съм, че веднага ще ги срещна.

Тук е и една много добра приятелка на мама, която не познавам и която също, изглежда, не обича господин дьо Валмон, макар той да е много любезен с нея. Страх ме е да не се отегчи скоро от живота, който водим тук, и да се върне в Париж. Ще бъде много неприятно. Трябва да има много добро сърце, щом е дошъл нарочно да направи услуга на приятеля си и на мен! Страшно ми се иска да му засвидетелствувам признателността си, но не знам какво да направя, за да поговоря с него. Пък и да ми се представи случай, сигурно толкова ще се смутя, че може би няма да мога да му кажа нито дума.

Само с госпожа дьо Мертъой си говоря свободно, когато ѝ разказвам за моята любов. Може би дори пред теб, макар че ти казвам всичко, ако си говорехме, щях да се стеснявам. И пред Дансьони често изпитвам неволно някаква боязън, която ме възпира да му кажа всичко, което мисля. Сега се укорявам за това и бих дала всичко на света да мога само за минутка да му кажа поне веднъж колко много го обичам! Господин дьо Валмон му е обещал, ако се съглася да го слушам, да ни уреди среща. Готова съм да направя каквото иска, но не ми е ясно как ще стане!

Прощавай, моя добра приятелко. Листът ми се свърши^[1].

Замъкът... 14 септември 17...“

[1] Госпожица дьо Воланж скоро след това сменя довереницата си както ще стане известно от следващите писма, така че занапред в този сборник няма да има нито едно от писмата, които тя продължава да пише на своята приятелка от манастира. Тези писма не съдържат нищо ново за читателя. — Б.р. ↑

ПИСМО LXXVI

Виконт дьо Валмон до маркиза дьо Мертъой

„Или писмото ви е подигравка, която не разбрах, или докато сте ми писали, нещо ви е прихванало. Ако не ви познавах така добре, моя прелестна приятелко, щях наистина да се изплаша, а каквото и да казвате, аз не се плаша лесно.

Напразно чета и препрочитам писмото ви, не съм мръднал нито крачка напред, защото в буквалния смисъл на думата не ми е възможно да го разбера. Какво сте искали да кажете?

Че не си струва труда да се престаравате срещу такъв безопасен враг ли? Бихте могли да сгрешите. Преван е наистина приятен, повече дори, отколкото можете да си представите; преди всичко той притежава много изгодния за него дар да занимава всички с любовта си, защото умее ловко да приказва за нея в широк и в тесен кръг, стига да му падне случай. Малко жени не попадат в капана му — почти всички му отговарят, защото всички имат желание да се покажат остроумни и не желаят да пропуснат възможността да се проявят. А вие прекрасно знаете, че жена, която се съгласява да говори за любов, скоро започва наистина да я изпитва или поне да се държи така, сякаш е увлечена. Чрез този метод, който той действително е усъвършенствувал, често жените сами разказват за поражението си; говоря така, защото лично съм присъствувал.

Научих тайната му от другите, тъй като никога не съм бил близък с Преван; веднъж седяхме шестима и графиня дьо П., въобразявайки си, че е много хитра — и наистина всички неосведомени биха казали, че поддържа общия разговор — ми разказа с най-големи подробности

как се отдала на Преван и какво са имали помежду си. Тя говореше с такова самочувствие, че дори не се смути от едновременно избухналия смях. Никога няма да забравя как един от присъстващите, желаяйки да се извини, се престори, че уж не вярва на това, което тя казва, или по-скоро на това, което си дава вид, че казва, а тя напълно сериозно възрази, че никой от нас не е така добре осведомен като нея, и дори не ѝ стана неудобно да се обърне към Преван, за да потвърди той, че не е излъгала нито дума.

Ето защо смятам този човек опасен за всички. Но може би за вас, маркизо, е важно, че той е хубав, много хубав, както казвате вие? Или *че ще предприеме срещу вас една от тези атаки, които вие обичате понякога да възнаграждавате само защото са били изкусно проведени?* Или защото би ви било забавно да се отдадете по някакъв случаен повод? Или... знам ли? Мога ли да отгатна хилядите прищевки, които се въртят в главите на жените, и които са така характерни за вашия пол? Но сега, след като сте предупредена за опасността, надявам се да съумеете да се предпазите. Всъщност необходимо ли беше да ви предупреждавам? Връщам се на мисълта си — какво искате да ми кажете?

Ако се подигравате на Преван, такава подигравка не ми върши работа; той трябва да стане смешен сред обществото и аз отново ви моля да се погрижите за това.

Ах, струва ми се, разреших загадката! Вашето писмо сигурно е предсказание не за онова, което ще направите, а за това, което той ще си въобрази, че сте готова да направите в момента на падението, което му подготвяте! Одобрявам този план, но за него е необходима голяма предпазливост. Вие, както и аз знаем, че за хората е едно и също дали някой ви е любовник, или само приемате ухажванията му, стига мъжът да не е глупак. А Преван никак не е глупав! Само да може да създаде убеждението, че има нещо с вас, веднага ще се похвали и това ще бъде достатъчно. Глупците ще му повярват, злобарите ще се

престорят, че му вярват, и какво ще правите вие тогава? Знаете ли, аз се страхувам. Не защото се съмнявам във вашата ловкост, а защото точно добрите плувци се давят.

Смятам, че не съм по-глупав от другите! Мога да намеря стотици, хиляди начини да опозоря една жена, но колкото и да мисля, не виждам как би могла тя да се спаси. Струва ми се, че дори вие, моя прелестна приятелко, чието поведение е истински шедьовър, сте успявали да се измъкнете не с ловкост, а защото ви е провървяло.

Но в края на краищата какво ли толкова умувам там, където може би няма място за умване. Чудя се как от един час се занимавам сериозно с нещо, което сигурно е само шега от ваша страна! Сто на сто ще ми се смеете! Е, нека! Но побързайте и да говорим за друго. За друго ли! Самозалъгвам се, няма друго, а само едно — жените! Как да ги притежаваме или да ги погубим, а често и двете заедно!

Тук, както много правилно сте забелязали, аз имам възможност да се проявя и в двата случая, но не с еднаква лекота. Предвиждам, че отмъщението ще дойде по-скоро от любовта. Малката Воланж ще се отдаде, аз отговарям за това; само да се представи случай, а аз се наемам да помогна на случая. Не стоят така нещата с госпожа дьо Турвел: тази жена е просто отчайваща, не я разбирам. Имам стотици доказателства за любовта ѝ и хиляди за съпротивата ѝ. Наистина се страхувам да не ми се изплъзне.

Първото впечатление след завръщането ми събуди у мен надежди. Както се досещате, исках сам да преценя всичко и за да видя първите ѝ вълнения, не изпратих да предупредят за мен; пресметнах така времето, че да пристигна точно когато са на масата. И наистина сякаш паднах от небето, като оперно божество при развързката.

Влязох доста шумно, за да вдигнат всички очи, и с един поглед долових радостта на старата ми леля, досадата на госпожа дьо Воланж и радостното смущение на дъщеря ѝ. Моята хубавица седеше с гръб към вратата. Нарязваше

нещо в чинията си и дори не обърна глава. Но аз заговорих с госпожа дъо Розмонд и още при първите ми думи деликатната светица, разпознавайки гласа ми, нададе вик, в който, струва ми се, долових много повече любов, отколкото изненада и страх. Тогава се приближих, за да видя лицето ѝ: душевният смут, бурните ѝ чувства и мисли се изписаха на него в най-различни отсенки. Седнах на масата до нея; тя не знаеше наистина нито какво прави, нито какво казва. Опита се да продължи да яде, но не беше в състояние да преглътне. Най-сетне четвърт час по-късно, безсилна да владее повече смущението и радостта си, тя, не можейки да измисли нищо по-умно, поиска разрешение да стане от масата и избяга в парка, защото имала нужда да подиша чист въздух. Госпожа дъо Воланж пожела да я придружи; нежната светица не ѝ позволи: навярно беше много щастлива, че е намерила предлог да остане сама, за да се отдаде безпрепятствено на сладкото вълнение на сърцето си.

Постарах се да съкратя, доколкото ми беше възможно, обема. Едва бяхме изяли десерта, когато оная дяволска Воланж, явно забързана да ми напакости, стана и се запъти да търси неразположената хубавица. Аз обаче бях предвидил номера ѝ и ѝ попречих. Престорих се, че приемам излизането ѝ като обща покана и също станах. Малката Воланж и местният свещеник последваха нашия пример. Госпожа дъо Розмонд остана сама на масата със стария командор дъо Т. и двамата също решиха да излязат. Така всички отидохме при моята хубавица; намерихме я в горичката при замъка и понеже тя имаше нужда от самота, а не от разходка, все едно ѝ беше дали ще се върне с нас, или ще останем при нея.

Щом се успокоих, че госпожа дъо Воланж няма да успее да говори насаме с нея, заех се да изпълня заповедите ви и да се погрижа за вашата питомка. Веднага след кафето се качих в стаята си, но обиколих и другите, за да разуча терена. Взех мерки да осигуря кореспонденцията на малката и след това първо благодеяние ѝ написах

няколко думи, за да ѝ кажа какво да прави и да я помоля да ми се довери; поставих писмото си при писмото на Дансъони. Върнах се в гостната и заварих моята хубавица, отпусната в пленителна поза в един шезлонг.

Тази гледка пробуди желанията ми; очите ми пламнаха; почувствувах как погледът ми стана нежен и настойчив и седнах така, че да го оползотворя. Божествената светица сведе големите си невинни очи — това беше първото въздействие. Съзерцавах известно време ангелското ѝ лице, после я огледах цялата; позабавлявах се да отгатна очертанията на тялото ѝ под леката, но винаги досадна рокля. Зашарих с очи от главата до краката, после от краката до главата... Моя прелестна приятелко, улових един нежен поглед, спрян върху мене; тя веднага сведе очи, но желяейки да ги срещна отново, аз погледнах настрана. Тогава между нас се установи онова мълчаливо съглашение — първи договор на свенливата любов, която, за да удовлетвори безмълвната необходимост от срещи, позволява на погледите да се редуват, очаквайки да се слоят.

Убеден, че моята хубавица цяла е погълната от тази нова наслада, аз се постарях да предпазя и нея, и себе си от ненадейни опасности; и след като се уверих, че всички разговарят оживено и не ни обръщат внимание, опитах се да накарам очите ѝ да заговорят по-откровено. Първо изненадах няколко погледа, но много сдържано, за да не оскърбя непорочността; и за да предразположа свенливата хубавица, аз се престорих на по-смутен дори от нея. Малко по малко погледите ни, привикнали да се срещат, започнаха да се задържат по-дълго; най-сетне престанаха да се избягват и аз съзрях в нейните очи сладката притома — щастлив знак за любовта и пожеланието. Но това продължи само миг и скоро, овладяла се, тя промени не без известен свян и държането, и погледа си.

Не желяех да разбере, че съм забелязал всичките тези промени, скочих бързо и я запитах изплашено, да не би да се е почувствувала по-зле. Веднага всички я наобиколиха.

Оставих ги да минат пред мен; малката Воланж бродираше край един прозорец, тя се позабави, аз се възползувах от този миг и ѝ предадох писмото на Дансъони.

Не бях много близо до нея, затова хвърлих писмото на коленете ѝ. Тя се чудеше какво да направи. Бихте умрели от смях, ако можехте да видите удивлението и смущението ѝ; на мен обаче не ми беше до смях, защото се страхувах да не ни издаде от глупост. Но един мой поглед, един изразителен жест ѝ дадох да разбере накрая, че трябва да скрие писмото в джоба си.

Останалата част от деня премина съвсем безинтересно. Това, което стана по-късно, ще ни доведе може би до някои събития, от които вие ще останете доволна дотолкова, доколкото се отнасят до вашата питомка. Но по-добре да действувам, отколкото да умувам. Привършвам осмата страница от писмото си и съм страшно уморен, затова прощавайте.

Без да ви казвам, се досещате, че малката отговори на Дансъони^[1].

Получих отговор и от моята красавица, на която писах на другия ден след пристигането си. Изпращам ви двете писма. Ако искате, четете, ако искате, не четете, защото това непрекъснато преливане от пусто в празно започна да не ме забавлява, а кой знае колко е отегчително за всеки страничен наблюдател.

Още веднъж прощавайте. Обичам ви много, както и преди, но, моля ви, ако занапред заговорите за Предан, изразявайте се по-ясно.

Замъкът... 17 септември 17...“

[1] Това писмо не беше намерено — Б.р. ↑

ПИСМО LXXVII

Виконт дьо Валмон до президентшата дьо Турнел

„Госпожо, защо така жестоко ме избягвате? Как е възможно да отговорите на моето най-нежно внимание с държане, недопустимо дори към човек, от когото има за какво да се оплачете. Боже мой! Любовта ме връща на колене пред вас и когато една щастлива случайност ми дава възможност да бъдем заедно, вие предпочитате да се преструвате на неразположена и да тревожите приятелите си, вместо да останете при мен! Колко пъти вчера се извърщахте, за да ме лишите от благоволенията на един поглед? Само за миг успях да срещна не тъй строгите ви очи, но този миг беше толкова кратък, сякаш вие искахте не да му се насладя, а да ме накарате да почувствувам какво губя, като се лишавам от него!

Осмелявам се да кажа, любовта не е заслужила да се отнасят така към нея, приятелството не може да позволи подобни обноски. Сама знаете как ме вълнува едното от тези чувства, а, струва ми се, вие ме бяхте накарали да повярвам, че не ми отказвате другото. Вие ми предложихте това скъпоценно приятелство, за което несъмнено ме бяхте сметнали достоен! Какво съм направил сега да го загубя? Дали не си навредих със смелостта си и нима ще ме накажете за моята откровеност? Не се ли страхувате да не злоупотребите с едното и с другото? Къде можех да скътам тайната на сърцето си, ако не в сърцето на моята приятелка? Не бях ли задължен пред нея единствена да се откажа от условията, които беше достатъчно да приема, за да мога после леко да ги наруша и може би дори умно да се възползувам от тях? И нима бихте желали с тази малко незаслужена строгост да ме накарате да повярвам, че е

трябвало само да ви излъжа, за да получа вашето снизхождение?

Не се разкайвам за поведението си, смятам, че съм длъжен пред вас и пред себе си да се държа така, но каква зла съдба превръща всяка моя похвална постъпка в ново нещастие за мен?

Нали точно когато заслужих единствената похвала, с която сте благоволявали да удостоите поведението ми за пръв път плаках горчиво, защото си навлякох гнева ви. След като ви доказах пълното си покорство, лишавайки се от щастие да ви виждам само за да успокоя вашата порядъчност, вие пожелахте да прекъсна всяка кореспонденция с вас, да ми отнемете това слабо утешение за жертвата, която ми поискахте, и да ми ограбите всичко, дори любовта, която единствена можеше да ви даде такива права. И накрая, след като ви говорих с такава искреност, която дори пристрастието на любовта не може да намали, вие днес бягате от мен като от опасен съблазнител, чието вероломство сте изпитали върху себе си.

Никога ли няма да престанете да бъдете несправедлива? Кажете ми поне заради какви нови прегрешения проявявате пак такава строгост и не ми отказвайте да ми дадете заповедите, които бихте желали да изпълня! И след като съм готов да се подчиня, безочлива ли ще бъде молбата ми да ги узная.

15 септември 17...“

ПИСМО LXXVIII

Президентшата дьо Турвел до виконт дьо Валмон

„Господине, вие, изглежда, сте изненадан от моето поведение и едва ли не ми искате сметка, сякаш имате право да ме укорявате. Признавам, смятах, че аз имам много повече право да се удивлявам и да се оплаквам. Но след отказа, съдържащ се във вашия последен отговор, реших да се обградя с равнодушие, което да не дава повече повод за забележки и упреци. Но тъй като вие искате да се изясня и, слава Богу, нищо не ме възпира да го сторя, готова съм още веднъж да се обясня с вас.

Всеки, който би прочел вашите писма, би ме сметнал за несправедлива и странна. Мисля, че не заслужавам да мислят така за мен. И, струва ми се, вие по-малко от всеки друг. Естествено вие сте почувствували как, принуждавайки ме да се оправдавам, ми налагате да си припомня всичко, което се случи помежду ни. Вие, както изглежда, сте решили, че ще спечелите от това припомняне, аз пък смятам, че няма да загубя нищо, поне във вашите очи, ето защо не се страхувам да говоря по този въпрос. Може би всъщност това е единственото средство да изясним един път завинаги кой от двама ни има повече право да се оплаква от другия.

Ако се върнем, господине, в деня, когато пристигнахте в този замък, ще признаете, мисля, че името, с което се ползувахте, ми даваше основание да имам известни задръжки към вас и бих могла, без да се страхувам, да мина за прекалено непорочна, да се държа в рамките на хладната вежливост. Тогава щяхте да се отнесете към мен със снизхождение и щяхте да решите, че такава проста и не особено умна жена не притежава достатъчно качества, за да оцени вашите. Всеки

благоразумен човек би постъпил по този начин; и нямаше да ми е трудно да се държа така, защото, не искам да крия, когато госпожа дьо Розмонд каза, че сте пристигнали, необходимо ми беше да призова цялото си приятелство към нея и нейната обич към вас, за да не разбере колко неприятна ми е тази вест.

Признавам ви от все сърце, че отначало ми направихте много по-благоприятно впечатление, отколкото очаквах, но и вие трябва да се съгласите, това не бе за дълго; скоро ви омръзна да се преструвате; сигурно доброто мнение, което имах за вас, не ви удовлетвори достатъчно.

И тогава, злоупотребявайки с моята доверчивост, с моята сигурност, вие не се смутихте да ми заговорите за чувство, което без съмнение ме оскърби. И докато се чудехте как да утежните грешките си, увеличавайки ги, аз търсех причина да ги забравя, като ви предлагах начин да ги изкупите поне отчасти. Моята молба беше тъй справедлива, че ви беше невъзможно да не я изпълните. Но считайки за свое право моята снизходителност, вие ми поискахте едно позволение, което, разбира се, не би трябвало да ви дам, но което въпреки това получихте. Вие не изпълнихте нито едно от поставените условия и всяко от писмата ви ме задължаваше да не ви отговарям повече. И дори в мига, когато вашата упоритост ме принуди да ви отдалеча от себе си, с може би осъдителна отстъпчивост опитах единственото средство, което би ми позволило отново да се приближа до вас. Но нима благопристойното чувство има някаква цена във вашите очи? Вие пренебрегвате приятелството и в безумното си опиянение, без да се интересувате от мъките и позора, търсите само наслаждения и жертви.

Лекомислен в постъпките си и непоследователен в упреците си, вие забравяте обещанията си или по-скоро се забавлявате да ги престъпвате и след като отначало се съгласихте да се отдалечите от мен, сега се връщате тук, без да съм ви извикала; и без да ви е грижа за молбите ми,

за обясненията ми, без дори да проявите внимание, като ме предупредите, вие непочтително ми поднасяте изненада, която, колкото и естествена да изглежда, би могла да предизвика неблагоприятни мисли за мен сред заобикалящите ни. И без да се постараете да разсеете или да разпръснете смущението ми от появата ви, вие дори го засилихте. На масата седнахте до мен; леко неразположение ме принуди да изляза преди другите; и вместо да уважите моето уединение, вие доведохте всички, за да го смутят. Когато се върнахме в гостната, на всяка крачка ви намирах до себе си, на всяка моя дума отговаряхте вие. Дори и най-безличните фрази ви служеха за предлог да поддържате разговор, в който не исках да участвувам, който можеше да ме изложи, защото най-сетне, господине, каквато и ловкост да проявявате, мисля, че това, което е понятно за мен, не може да остане скрито за другите.

Принуждавайки ме по такъв начин да стоя и да мълча, вие продължавате да ме преследвате. Не мога да вдигна очи, без да срещна вашите. Принудена съм непрекъснато да извърщам поглед, а вие с напълно необяснимо безразсъдство привличате погледите на всички заобикалящи ни върху мен точно когато бих желала да се скрия дори от себе си.

И се оплаквате от моето държане! И се учудвате, че бързам да избягам от вас! Ах, укорете ме по-скоро за моята снизходителност, удивлявайте се, че не заминах веднага след като пристигнахте. Може би точно това трябваше да направя и вие ще ме принудите да взема това крайно, но необходимо решение, ако не прекратите най-сетне обидното си преследване. Не, аз не забравям и никога няма да забравя своя дълг пред самата себе си, пред тези връзки, с които съм се обвързала, които уважавам и ми са скъпи! Моля ви вярвайте ми, ако някога се озова пред злощастния избор да пожертвувам тях или себе си, аз няма да се поколебая нито за миг. Довиждане, господине.

16 септември 17...“

ПИСМО LXXIX

Виконт дьо Валмон до маркиза дьо Мертъой

„Смятах да отида рано сутринта на лов, но времето е отвратително. Нямам нищо за четене — само един нов роман, който би отегчил дори някоя пансионерка. Ще поднесат закуската най-рано след два часа, затова въпреки моето дълго писмо от вчера, още ми се разговаря с вас. Сигурен съм, че няма да ви отегча, защото ще ви разкажа за много хубавия Преван. Как така не знаете нищо за неговото прословуто приключение, което раздели неразделните? Обзалагам се, че ще си го спомните още при първата дума. Но понеже искате, ще ви го разкажа.

Сигурно не сте забравили как цял Париж се учудваше, че три жени, и трите хубави, еднакво надарени, жени, които биха могли да имат едни и същи изисквания останаха близки приятелки и след като бяха приети в обществото. Отначало потърсиха причината за това в голямата им свенливост; скоро обаче ги обкръжи тълпа поклонници, чиито ухажвания те си поделяха, и узнали цената си, благодарение на вниманието, което се надпреварваха да им оказват, не се разделиха, а, напротив, сприятелиха се още повече. Можеше да се каже дори, че всяка победа на едната сякаш беше победа и на другите две. Всички се надяваха, че с любовта ще дойде и съперничеството. Но трите прелестни девойки си оспорваха честта да бъдат ябълка на раздора. И аз самият бих встъпил в редиците на поклонниците, ако графиня дьо... не беше проявила към мен височайшето си благоволение по същото време и това не ми позволи да се покажа неверен още преди да съм получил съгласието, до което се домогвах.

Междувременно нашите три красавици сякаш по предварителна уговорка направиха по време на един карнавал избора си, но вместо това да предизвика буря, както всички очакваха, дружбата им стана още по-голяма поради чара на взаимните признания.

Тогава тълпата неуспели поклонници се обедини със завистливите дами и възмутителното постоянство беше подложено на публична критика. Едни твърдяха, че в компанията на *неразделните* (така ги наричаха) основният закон бил общността на имуществата, който се отнасял дори за любовта. Други уверяваха, че тримата любовници нямат съперници, но имат съпернички. Стигнаха дотам да твърдят, че ги били взели само за пред хората и те били получили звание, но не и служба.

Тези слухове, истински или лъжливи, не предизвикаха желаня ефект. Напротив, трите двойки почувствуваха, че ще бъдат загубени, ако се разделят в този момент, и взеха решение да посрещнат смело бурята. Обществото, което се уморява от всичко, най-сетне се умори и от това безплодно злословие. Понесено от своето естествено лекомислие, то започна да се занимава с други неща. После, връщайки се на тази история, с обичайната си непоследователност, замени критиките с похвали. И тъй като тук всичко е мода, всички бяха обзети от възторг. Той вече беше започнал да се превръща в истинско безумие, когато Преван реши да провери всичките тези чудеса и да затвърди общественото и своето лично мнение.

И така, той се постара да се сближи с тези образци на съвършенството. Беше приет много лесно сред тях и това му се стори благоприятно предзнаменование. Той знаеше чудесно, че щастливите хора не допускат така лесно до себе си други. И скоро се убеди, че действително това толкова прехвалено щастие е като щастиято на кралете — завиждат му, но не го желаят. Забеляза, че на тези уж «неразделни» им се искат удоволствия навън и дори започваха да търсят други развлечения. И заключи, че връзките на любовта или приятелството се бяха разхлабили

или разкъсали и само честолюбието и навикът имаха още известна сила.

Жените, обединени по необходимост, запазваха външно предишната си близост, но мъжете, по-свободни в своите действия, бяха започнали да си измислят задължения, които трябва да изпълнят, или работи, които не могат да пренебрегнат. Уж се оплакваха още от това, но не се мъчеха да се освободят и вечер рядко се събираха всички заедно.

Тяхното поведение било добре дошло за старателния Преван, който, озовавайки се всеки ден съвсем естествено край тази, която била изоставена, имал възможност да оказва последователно и според обстоятелството еднакво внимание на трите приятелки. Той бързо съобразил, че ако избере една от тях, ще се погуби; лъжливият срам да измени първа, би изплашил предпочетената: нараненото тщеславие на другите две би ги направило неприятелки на новия любовник и те не биха пропуснали да се увлекат в строгостта на възвишените принципи; и най-сетне ревността сигурно би му довела отново влюбения съперник, което би било много опасно. Всичко би се превърнало в пречка; но при неговия троен план всичко ставало лесно; всяка от жените проявявала снизходителност, защото била заинтересувана, а всеки от мъжете — защото предполагал, че не се отнася до него.

Преван, който по това време трябвало да пожертвува само една жена, бил много щастлив, че е станал известен. Любовницата му, чужденка, отхвърляйки хитро ухажването на един велик принц, беше привлякла вниманието на двора и на целия град; любовникът ѝ разделяше с нея почестите и се възползвал от това пред новите си любовници. Единствената мъчнотия била, че трябвало да провежда едновременно трите маневри, като се съобразява с тази, която се поддала най-късно. И действително знам от един негов приятел, че най-трудно му било да задържи първата, която била готова да разцъфне близо две седмици преди другите.

Най-сетне настъпил великият ден; Преван, който успял да се сдобие с трите признания, бил вече господар на бойните действия и след малко ще научите как постъпил. Единият от тримата съпрузи отсъствувал, другият заминавал призори следващия ден, а третият бил в града. Неразделните приятелки щели да вечерят у сламената вдовица, но новият господар не им позволил да поканят любовниците си. Същата сутрин той разделя в три пакета писмата на своята красива чужденка; прибавя към единия, получения от нея портрет, към втория — любовния вензел, нарисуван от нея, към третия — къдрица от косите ѝ. Всяка от трите приятелки получава по един пакет и изпраща в замяна рязко писмо за скъсване на любовника си.

Добро постижение, но все още недостатъчно. Тази, чийто съпруг бил в града, имала на разположение само деня; уговорили се да се престори на неразположена и да не отиде на вечеря у приятелката си — така цялата вечер щяла да бъде на Преван. Нощта му подарила онази, чийто мъж отсъствувал, а последната му дала любовна среща призори, когато трябвало да замине третият съпруг.

Преван, който не пропуска нищо, изтичва веднага при своята красива чужденка; проявява раздражение, тя също се ядосва — точно това му е необходимо; скарват се и така той си осигурява едно денонощие свобода. След като извършва всичките тия неща, той се завръща в къщи, за да си почине. Но там го очакват нови тревоги.

Писмата за раздяла изведнъж разкриват на изоставените любовници истината и всеки от тях разбира, че е пожертвуван заради Преван; досадата, че са изиграни, както и раздражението, което почти винаги се поражда от унижението, че сме напуснати, свързва тримата, без да са се уговаряли; те решават едновременно да поискат удовлетворение от щастливия съперник.

Преван намира в къщата си три покани за дуел и ги приема честно, но не желаейки да загуби нищо нито от насладата, нито от славата на това приключение, извиква

тримата на другия ден сутринта на едно и също място в един и същи час — при вратите на Болонската гора.

Вечерта се подвизава в три легла и навсякъде жъне еднакъв успех. Поне той се похвалил после, че всяка от новите му любовници получила по три пъти залог и клетва за неговата любов. Тук, както разбирате, на историята липсват доказателства. Безпристрастният историк може само да обърне внимание на недоверчивия читател, че когато тщеславието и въображението са възбудени, те са в състояние да извършват чудеса и че сутринта, последвала тази великолепна нощ, сякаш би могла да премахне всяка предубеденост за в бъдеще. Тъй или иначе, следващите факти поне са по-достоверни.

Преван се явява на срещата точно в определеното от него време. Намира там тримата си съперници, малко изненадани от срещата и може би поуспокоени, всеки поотделно, виждайки, че не са сами в нещастieto. Преван се приближава до тях любезно и непринудено и им държи следната реч, която ми предадоха напълно точно.

«Господа — казал им той, — щом ви срещам тук събрани, вие сигурно сте се досетили, че и тримата имате една и съща причина да сте недоволни от мен. Готов съм да ви дам удовлетворение. Хвърлете жребие, за да определите кой ще се опита пръв да ми отмъсти, тъй като тримата имате еднакви права. Аз не съм довел нито секунданти, нито свидетели. Без свидетели ви нанесох обидата, не са ми нужни и при изкуплението.» И тук, поддавайки се на навика си на играч, добавил: «Знам, че банката рядко печели два пъти поред, но все едно каква съдба ме очаква — стига ни толкова живот, щом сме спечелили любовта на жените и уважението на мъжете!»

Докато изненаданите му противници се споглеждали безмълвно и може би съсредоточено обмисляли, че в тази тройна битка резултатите не могат да бъдат еднакви, Преван продължил.

«Не крия от вас — казал той, — че прекарах страшно уморителна нощ. От ваша страна би било великодушно да

ми позволите да си възстановя силите. Поръчах да ми донесат закуска, направете ми честта да бъдете мои гости. Да закусим заедно и главно да закусим весело. За подобни дреболии можем да се бием, но, струва ми се, не бива да си разваляме настроението.»

Те приели да закусят заедно и, както разправят, Преван бил чудесен. Той проявил ловкост и не уязвил нито един от съперниците; убедил ги, че всеки от тях лесно би могъл да има същия успех, и главно накарал ги да признаят, че и те като него не биха изпуснали подобен случай. Щом постигнали съгласие, всичко се уредило от само себе си. Още преди края на закуската повторили най-малко десет пъти, че подобни жени не заслужават порядъчни мъже да се бият за тях. Тази мисъл създава душешевна атмосфера, виното я подсилило и малко по-късно не само всяка вражда изчезнала, но дори си разменили клетви за вечно приятелство.

Преван, който разбира се, мечтаел точно за такава развързка, все пак нямал желание да се лиши и от славата. Затова, нагаждайки ловко плановете си според обстоятелствата, той казал на тримата обидени: «Истината е, че не на мен, а на своите неверни любовници трябва да отмъстите. Ще ви предоставя тази възможност. И аз започвам да се чувствавам оскърбен и скоро ще се присъединя към вас. Ако всеки от вас поотделно не е успял да задържи една от тях, как ще мога аз да задържа и трите? Вашата свада става моя. Приемете поканата ми да вечеряте с мен в моята малка къща и надявам се отмъщението да не бъде отсрочено.» Помолили го да се доизясни, но той отговорил с тон на превъзходство, право, на който му давали обстоятелствата: «Господа, доказах ви, мисля, че зная как да се държа. Разчитайте на мен.» Тримата се съгласили, целунали новия си приятел и се разделили до вечерта, очаквайки го да изпълни обещанието си.

Без да губи време, той се върнал в Париж и се обадил на новите си любовници. И трите му обещали, че ще отидат да вечерят с него насаме в малката му къща. Двете

се поколебали, но за какво да отказват, след като били дали всичко! Той им определил среща след един час — времето, необходимо да изпълни плановете си. След това предупредил тримата измамани любовници и четиримата развеселени отишли да чакат жертвите си.

Чули как пристига първата. Преван я посрещнал сам, приел я пламенно, отвел я в светилището, където тя си въобразявала, че ще бъде божеството, а после изчезнал под някакъв предлог — заместил го обиденият любовник.

Нали разбирате, смущението на жената, несвикнала с любовни похождения, водело до лесна победа. Всеки неизречен упрек бил приет като милост и избягалата робиня, върната отново на предишния си господар, била много щастлива, че може да се надява на прошката му, приемайки първата си верига. Мирният договор бил сключен насаме и на опустялата сцена на свой ред се явили нови актьори, кажи-речи, по същия начин и главно — със същата развързка.

При това всяка от жените смятала, че само тя участвува в играта. Учудването и объркаността им се увеличили, когато трите двойки се събрали на вечерята. Но смущението достигнало връхната си точка при появата на Преван, който жестоко поднесъл извиненията си пред трите неверни любовници, като по този начин, изобличавайки тайните им, разкрил пред тях до каква степен са изиграни.

Въпреки това всички седнали да вечерят и малко по малко се овладели. Мъжете се развеселили, жените се смирили. Всички таели омраза в сърцата си, но си разменяли нежни думи; веселието пробудило желанието, то пък придало още по-голяма прелест на тържеството. Тази удивителна оргия траяла до сутринта; жените можели да се смятат за опростени, но на мъжете не им била минала злобата и на другия ден те се разделили завинаги с тях. Недостатъчно удовлетворени, че са напуснали лекомислените си любовници, те завършили отмъщението

си, като разгласили историята. След това едната отишла в манастир, а другите две умирали от скука в именията си.

Такава е историята на Преван. Решете сама дали искате да увеличите известността му и да се впрегнете в неговата триумфална колесница. Вашето писмо наистина ме обезпокои, чакам с нетърпение по-разумен и по-ясен отговор на последното си писмо.

Прощавайте, моя прелестна приятелко, въздържайте се от весели и странни хрумвания, които винаги лесно ви увличат. Не забравяйте, че за попрището, което сте си избрали, не е достатъчен само умът, една непредпазлива стъпка може да причини болка без лек. Разрешете ми най-сетне с приятелска предпазливост да напътствувам понякога удоволствията ви.

Довиждане, обичам ви така, сякаш вече сте благоразумна.

18 декември 17...“

ПИСМО LXXX

Кавалерът Дансъони до Сесил Воланж

„Сесил, моя скъпа Сесил, кога най-после ще се видим пак? Кой ще ме научи да живея далеч от вас? Кой ще ми даде смелост и сила за това? Никога, не, никога няма да мога да понеса тази съдбоносна разлъка. С всеки изминат ден ставам все по-нещастен — и не виждам края на това страдание. Валмон, който ми беше обещал: помощ, утешение, Валмон ме пренебрегва и може би дори ме забравя. Той е при тази, която обича, и сигурно вече не си спомня какво значи да страдаш далеч от любимата! След като ми изпрати последното ви писмо, вече не ми е писал. А той именно трябва да ми съобщи кога и как ще мога да ви видя. Нима няма какво да ми каже? Вие също не ми споменавате нищо, нима това значи, че вече не искате да ме видите? О, Сесил, колко съм нещастен. Обичам ви повече от всякога, но любовта, която е насладата на моя живот, се превръща в мъка.

Не, не мога да живея повече така, трябва да ви виждам, трябва, ако ще само за миг! Когато ставам от сън, си казвам: «Няма да я видя.» Лягам си и си казвам: «Не я видях.» Дните ми се нижат тъй дълги, без едно щастливо мигновение! Навред самота, съжаление, отчаяние и изворът на всичките ми мъки е там, откъдето чаках да получа щастие. Прибавете към тези убийствени грижи и безпокойството ми за вашите терзания и ще добиете представа как се чувствавам. Мисля, за вас непрекъснато и винаги се вълнувам. Ако си кажа, че сте натъжена, нещастна, страдам заради вас. Когато си представя, че сте спокойна и утешена, започвам да се измъчвам още повече. Отвсякъде нещастие!

Ах, не беше така, когато живеехте в същия град, където живея и аз! Тогава всичко беше удоволствие. Увереността, че ще ви видя, правеше красиви дори часовете на раздяла; часовете, които трябваше да прекарам далеч от вас, летяха и ме доближаваха до вас. Вие бяхте с мен във всичко, което вършех. Когато изпълнявах задълженията си, чувствавах се по-достоеен за вас; когато проявявах някакво дарование, надявах се да ви харесам повече. Дори когато светските развлечения ме отдалечаваха от вас, пак бях с вас. В театъра се мъчех да отгатна какво би ви харесало; някой концерт ми припомняше вашите дарби и нашите тъй прелестни музикални часове! В обществото и на разходка се мъчех да доловя у другите жени най-малката прилика с вас. Сравнявах ви с всичко и винаги вие бяхте над всичко. Всеки миг от деня беше белязан с нов възторг към вас и всяка вечер принасях тази дан в нозете ви.

А сега какво ми остава? Мъчителни съжаления, вечна самота и слаба надежда, която мълчанието на Валмон намалява, а вашето превръща в тревога. Разделят ни само десет левги и това тъй леко за преминаване разстояние се превръща единствено за мен в непреодолима пречка. И когато моля приятеля и любимата си да ми помогнат да го преодолея, те и двамата остават хладни и спокойни! Те не само не ми помагат, но дори и не ми отговарят!

Какво стана с приятелството на енергичния Валмон? И най-вече какво стана с вашите нежни чувства, които ви вдъхновяваха да намирате така изкусно средства да се виждаме всеки ден? Понякога, спомням си за това, бях принуден въпреки копнежа си да жертвувам желанието да ви видя заради някакви съображения и задължения! Какво ли не ми говорехте тогава! Как ли не оборвахте моите доводи! И припомнете си, моя Сесил, аз винаги отстъпвах пред вашите желания. Не се хваля! Не мога да кажа дори, че съм направил жертва. Аз горях от желание да ви дам това, което вие искахте да получите. Но сега е мой ред да

моля. Чуйте молбата ми. Нека да ви видя, макар и за миг, за да ви повторя и да получа от вас клетвата за вечна любов! Нима вашето щастие, както и моето щастие не се състои в това? Отхвърлям тази угнетяваща мисъл, тя би преляла чашата на отчаянието. Вие ме обичате, винаги ще ме обичате, вярвам в това, убеден съм, не желая никога да се съмнявам, но положението ми е ужасно и не бих могъл да издържа дълго. Довиждане, Сесил.

Париж, 18 септември 17...“

ПИСМО LXXXI

Маркиза дьо Мертьой до виконт дьо Валмон

„Колко жалки ми се виждат вашите страхове! Как ми доказват моето превъзходство над вас! А на това отгоре искате да ме напътствувате, да ме учите! Ах, бедни мой Валмон, колко далеч сте все още от мен! Не, дори цялата горделивост на вашия пол не е достатъчна, за да запълни разделящата ни бездна. Понеже вие не бихте могли да изпълните плановете ми, смятате ги за неосъществими! Надменно и слабо същество, няма ти подобава да преценяваш моите средства и да съдиш за моите възможности! Наистина, виконте, съветите ви ме дразнят, не мога да го скрия от вас.

За да прикриете невероятната си глупост пред вашата президентша, вие ми представяте като победа смущението на тази свенлива любеща жена — приемам го; получили сте за това един-единствен поглед — усмихвам се и ви прощavam. Съзнавайки неволно колко жалко е поведението ви, разчитате да отвлечете вниманието ми, като ми се хвалите с върховната си грижа да сблизите две деца, които горят от желание да се видят, между нас казано, подтикнати от мен — и с това съм готова да се съглася. Най-сетне, позовавайки се на тези блестящи действия, вие с наставнически тон ми заявявате, че е «по-добре да използвам времето си за действия, отколкото за приказки» — вашата суета не ми вреди и аз я прощavam. Но да си въобразите, че имам нужда от вашето благоразумие, за да ме върнете в пътя, и вслушвайки се във вашия съвет, да пожертвувам едно удоволствие, една прищявка, наистина, виконте, вие сякаш много се възгордахте от доверието, което благоволявам да ви гласувам!

Нима сте извършили нещо, в което да не съм ви надминала хиляди пъти? Вие съблазнихте и дори погубихте много жени, но с какви мъчнотии сте се сблъскали, за да ги победите? Какви пречки сте преодолели? В какво се състои лично вашата заслуга? Красиво лице — чиста игра на случайността; изящни маниери, почти винаги придобити с опита; безспорен ум, който в случай на нужда се допълва с празнодумство; похвална дързост, дължаща се може би единствено на леко постигнатите първи успехи — ако не се лъжа, ето всичките ви оръжия, защото едва ли ще се съгласите да приема за голямо изкуство известността, придобита чрез шумни скандали.

Да не говорим за моята предвидливост и хитрост, но нима има жена, която да не ви надминава в тях? Ха, та дори вашата президентша ви води за носа.

Повярвайте ми, виконте, рядко се придобиват качества, от които сме лишени. Борейки се без риск, вие ще действувате без предпазливост. За вас, мъжете, пораженията са просто липса на успех. В тази неравна игра щастие за нас е да не загубим, а нещастие за вас — да не спечелите. И да бих ви признала дарби като нашите, ние пак ще ви превъзхождаме дори само поради необходимостта непрекъснато да ги проявяваме!

Да предположим, съгласна съм с това, че вие влагате толкова ловкост да се доберете до победата, колкото и ние — за да се защитим или да отстъпим, но признайте поне, че след успеха ловкостта става излишна. Цял погълнат изключително от новото си увлечение, вие му се отдавате без страх, без задръжка, но за вас няма значение колко ще продължи.

И наистина вие единствен можете по ваш избор да затегнете или да скъсате тези, казано на езика на любовта, дадени и получени връзки. А ние трябва на това отгоре да бъдем щастливи, ако в своето лекомислие, предпочитайки тайната пред разгласата, се задоволите да ни подхвърлите

на унижителна забрава и не превърнете кумира от вчера в жертва от днес.

А на какви рискове се излага нещастната жена ако първа усети тежестта на веригите си, ако се опита да се освободи от тях или дори само се осмели да ги повдигне? Тръпнейки, тя се мъчи да отдалечи от себе си мъжа, когото сърцето ѝ бурно отблъсква. И ако той упорито пожелае да остане, тя му дава от страх това, което би трябвало да му подари от любов.

«Сърце отказва, но прегръдка още дава.»

Стреми се е благоразумие и ловкост да развърже връзките, които вие направо бихте разкъсали. Тя е в ръцете на своя неприятел и е безпомощна, ако той не е великодушен, а как би могла да се надява на неговото великодушие, след като може понякога да го похвалят, че го проявява, но никога не го укоряват, ако то му липсва.

Разбира се, вие няма да отречете тези толкова очевидни истини, станали вече банални. И не би трябвало, след като сте ме наблюдавали как, възползувайки се от някои обстоятелства и преценки, съм превръщала тези страшни мъже в играчка на прищевките и приумиците си, отнемайки на едни волята, а на други — възможността да ме злепоставят, след като съм съумяла, ръководена от променливите си желания, да ги привлека един след друг в моята свита или да отхвърля далеч от себе си:

«Тези властелини, станали мои роби;»^[1]

И въпреки честите промени да запазя чисто доброто си име — не би ли трябвало, питам ви, да заключите, че родена да отмъщавам за своя пол и да мъча вашия, аз съм успяла да измисля средства, неизвестни до преди мен?

Ах, запазете съветите и страховете си за жените, които наричат безумието «чувство» и чието въображение е толкова развихрено, че започваме да се чудим дали природата не е вложила чувствата в главите им, с които те никога не са размишлявали, та непрекъснато смесват любовта с любовника; които в безумната си заблуда смятат, че единственият съхранител на насладата е този, от когото

те са я търсили, и като суеверни дивачки даряват жреца с уважението и вярата, достойни само за божеството.

Страхувайте се също и за онези, които, потщеславни, отколкото благоразумни, не съумяват, ако е необходимо, да се примирят, че са ги изоставили.

Но особено се бойте от дейните в своето безделие жени, които вие наричате «чувствителни» и които любовта завладява лесно и с цялата си сила; на които им е необходимо да се занимават с любов дори когато не ѝ се наслаждават, и се отдават без задръжки на кипящите си мисли, съчинявайки под тяхно въздействие своите нежни, но пагубни писма, без да се страхуват да доверят тези доказателства за своята слабост на онзи, който я причинява. Те са непредпазливи и не могат да видят в настоящия любовник бъдещия враг.

Но какво общо имам аз с тези лекомислени жени? Кога сте ме виждали да се отклонявам от набелязаните правила и да изменям на принципите си? Казвам това не просто така, а защото моите принципи не са като принципите на другите жени — възприети случайно, прилагани необмислено, следвани по навик, а са плод на моите дълбоки размишления; аз лично съм ги създала и мога да кажа, че те са моя творба.

Въведена в обществото още като девойка, аз бях обречена на мълчаливо бездействие и съумях да се възползувам от това, за да наблюдавам и да размишлявам. Мислеха ме лекомислена или разсеяна и аз наистина почти не чувах речите, които ми държаха в надпревара, но старателно се вслушвах в онова, което се мъчеха да скрият от мен.

Това плодотворно любопитство не само ми помогна да опозная живота, но ме научи да се преструвам. Принудена често да прикривам от заобикалящите ме какво привлича вниманието ми, аз се стремях да не издавам нищо с поглед; оттогава се научих да гледам уж разсеяно, за което толкова често сте ме хвалили. Окуражена от първия успех, опитах се по същия начин да контролирам

поражението си. Когато ми беше тежко, мъчех се да изглеждам спокойна и дори радостна. Стигнах дотам, че започнах да си причинявам сама болка, за да се науча да си придавам израз на удоволствие. Също така грижливо и с голям труд усвоявах изкуството да прикривам неочакваната радост. Така успях да овладея напълно лицето си, на което вие неведнъж сте се учудвали.

Бях още много млада и почти безкористна, но моите мисли ми принадлежаха и аз негодувах, че някой би могъл да ми ги ограби и да злоупотреби с тях въпреки волята ми. Въоръжена с тези първи оръжия, започнах да си служа с тях. Недоволна, че няма какво повече да разгадавам, забавлявах се да се показвам в различни роли; уверена в движенията си, следях внимателно думите си. Направлявах и едните, и другите според обстоятелствата или само от прищявка! От този момент моят начин на мислене стана само мой, а пред хората показвах единствено онова, което ми беше изгодно.

Тази работа над мен ме накара да съсредоточа вниманието си върху изражението на лицата и особеността на физиономията; така придобих пронизателния си поглед, на който жизненият опит все пак ме научи да не се доверявам напълно, но който, общо взето, рядко ме лъже.

Нямах още петнадесет години, а вече притежавах дарбите, на които по-голямата част от нашите политици дължат славата си, макар да бях в началото на науката, която исках да овладея.

Разбирате добре, че подобно на другите момичета и аз се мъчех да открия всичко за любовта и за нейните наслади; но тъй като никога не бях ходила в манастир, нямах истинска приятелка и наблюдавана от бдителна майка, имах само смътни представи, които сама не можех да определя. Дори природата, от която още оттогава, разбира се, мога само да се похваля, не ми даваше никакво напътствие. Сякаш безмълвно усъвършенствуваше своята творба. Единствено главата ми пламтеше; аз не исках да се

наслаждавам, а да зная. Желанието да се просветя ми подсказва средствата.

Почувствувах, че единственият мъж, с когото мога да поговоря по този въпрос, без да се изложя, беше моят духовник. Веднага взех решение. Преодолях лекия си свян и хвалейки се с прегрешение, което не бях извършила, аз се обвиних, че съм направила «всичко, което правят жените». Точно така се изразих. Но говорех, без да знам какво означават думите ми. Не останах с измамни надежди, но и не бях напълно задоволена. От страх да не се издам, не се доизясних. Но добрият свещеник представи греха ми толкова голям, че заключих — насладата сигурно е още по-голяма, и желанието да я опозная, беше заменено от жаждата да я вкуся.

Не знам къде би могло да ме отведе това желание, тогава бях съвсем неопитна и още първото прегрешение би могло да ме погуби. За мое щастие майка ми съобщи няколко дни по-късно, че ще ме омъжи. Увереността, че скоро ще узная всичко, охлади любопитството ми и аз се озовах девствена в обятията на господин дьо Мертъой.

Чаках уверено мига, който трябваше да ме просвети, и ми се наложи да се позабавя, преди да изобразя смущение и страх. Прословутата първа нощ, която обикновено си представяме ужасна и сладостна, за мене беше само случай да добия опит; болка и наслаждение — наблюдавах всичко внимателно и в тези разнообразни усещания видях само факти, които трябваше да възприема и да обмисля.

Скоро това занимание започна да ми харесва. Но вярна на принципите си и чувствайки може би инстинктивно, че не бива да се доверявам на никого и най-малко на мъжа си, реших колкото и да съм чувствена, да се показвам безстрастна пред него. Тази привидна студенина стана впоследствие непоклонима основа на неговото сляпо доверие. След ново размишление добавих към това и естествената за моята възраст закачливост и той ме

смяташе най-вече за дете точно в моментите, когато най-дръзко го разигравах.

Трябва да призная, че отначало бях увлечена от светската вихрушка и се отдадох изцяло на тези суетни забавления. Но когато след няколко месеца господин дьо Мертъой ме отведе в своето тъжно имение, страхът от скуката ми възвърна отново желанието да изучавам. Обкръжаваха ме хора с по-ниско обществено положение, така че бях въвн от всяко подозрение; възползувах се, за да разширя полето на своите опити. Именно там се убедих, че любовта, която ми възхваляват като извор на наслаждения, е всъщност само предлог за тях.

Болестта на господин дьо Мертъой прекъсна тези приятни занимания; трябваше да го придружа до града, за да отиде на лекар. Той умря, както знаете, скоро след това. И макар всъщност да нямах причини да се оплаквам от него, горещо оцених свободата, която ми даваше моето вдовство, и си обещах добре да се възползувам от него.

Майка ми мислеше, че ще отида в манастир или ще се върна да живея с нея. Отказах се и от едното, и от другото и заради благоприличието се върнах в същото село, където имах да направя още някои наблюдения.

Подкрепих ги и с някои четива, далеч не такива, каквито предполагате. Изучавах нашите нрави от романите, а възгледите ни — от философията. Проверих изискванията и на най-строгите моралисти и така установих какво може да се прави, какво трябва да се мисли и как трябва да изглежда всичко. След като изучих тези три мъдрости, разбрах, че само третата е донякъде мъчно приложима; надявах се да преодолея трудностите и се заех да обмисля средствата.

Започвах да се отегчавам от селските удоволствия, твърде еднообразни за пламтящото ми въображение. Необходимо ми беше да кокетнича, което ме помири с любовта; не, за да я чувствавам истински, а за да я вдъхвам и да се преструвам, че я изпитвам. Напразно ме уверявах, пък и аз бях чела, че в това чувство няма преструвки; ясно

ми беше, че е достатъчно към ума на писателя да се добави талантът на актьора. Започнах да се упражнявам в тези две изкуства, и то не без успех; но вместо да копнея за безсъдържателните ръкопляскания в театъра, аз реших да ги използвам за личното си щастие — което толкова други жертвуват заради тщеславието.

Една година измина в тези разнообразни занимания. Траурът ми свърши. Можех да се явя отново сред обществото. И аз се върнах в Париж с големи планове.

Не се бях подготвила обаче за първото препятствие.

Дългата самота и строгото уединение ме бяха покрили с лака на непристъпността, която смущаваше най-любвеобилните поклонници. Те стояха настрана, като ме оставяха сред скучната тълпа на всевъзможни кандидати за ръката ми. Бедата не беше в това да им откажа, но повечето от тези откази не се нравеха на семейството ми и аз губех в домашни разправи и времето, което си бях обещала да прекарам толкова приятно. Бях принудена, за да привлека едните и да отстраня другите, открито да се покажа малко лекомислена и да се погрижа да опетня доброто си име, вместо, както смятах, да го запазя. Уверявам ви, справих се много лесно. Но тъй като не бях погълната от никаква страст, правех само необходимото и отмервах предпазливо дозите на лекомислието си.

Щом достигнах желаната цел, аз се върнах по стъпките си и дори направих честта на някои дами, които, загубили възможностите си да очароват, се хвърлят в добродетелни поуки, да си припишат заслугата за осъзнаването ми. С този изкусен ход направих много по-голям удар, отколкото очаквах. Признателните дуени^[2] станаха мои защитници и сляпата им загриженост за това, което те наричаха свое дело, достигна връхната си точка, при най-малката забележка по мой адрес цялата тая набожна компания вдигаше шум до Бога, че това е злословие и клевета. Същият ход ми осигури одобрението на жените, на най-ухажваните дами, които убедени, че съм се отказала да следвам техния път, ме избираха за обект на

похвалите си винаги когато искаха да докажат, че никак не обичат да злословят.

Между другото предишното ми държане ми върна поклонниците и за да не загубя нито тях, нито моите неверни покровителки, аз започнах да се показвам чувствителна, но мъчно задоволима жена, на която крайната душевна изтънченост дава оръжие срещу любовта.

Тогава започнах да разгръщам върху голямата сцена дарбите, които сама бях развила. Погрижих се първо да се прославя като непобедима. За да постигна целта си, правех се, че приемам ухажванията само на мъжете, които всъщност никак не ми харесваха. Използувах ги чудесно, за да демонстрирам успешна съпротива, докато в същото време без никакви опасения се отдавах на предпочетения любовник. На него не му позволявах, проявявайки уж свенливост, да ме ухажва пред обществото, така че всички забелязваха само неуспелите поклонници.

Известно ви е колко бързо си избирам любовниците, защото от наблюдения знам, че почти винаги предварителните ухажвания издават тайната на жените. Каквото и да правим, тонът преди и след успеха не е един и същ. Тази разлика не убягва никога от внимателния наблюдател, затова сметнах за по-малко опасно да сгреша в избора, отколкото да се оставя да проникнат в мислите ми. По този начин печеля, тъй като избягвам правдоподобните предположения, по които единствено ни съдят.

Всичките тези предпазни мерки, както и нежеланието ми да пиша писма и да давам доказателства за поражението си могат да изглеждат прекалени, аз обаче никога не съм ги смятала достатъчни. Вгледах се в сърцето си, изучих сърцата на другите. Видях, че всеки човек крие тайна, която не би желал да бъде разкрита — тази истина е била известна много по-добре в древността, отколкото днес, и историята на Самсон е най-съвършен образец за това. Нова Далила, и аз като нея винаги съм използвала властта си да узная тази важна тайна. Охо, на колко наши съвременни

самсоновци съм изрязала с ножица косите! От тях вече не се страхувам. И тях единствено си позволявам да унизя понякога. С другите съм по-гъвкава — изкуството да ги правя неверни, за да не се покажа самата аз непостоянна, престореното приятелство, привидното доверие, някоя и друга великодушна постъпка, ласкателната мисъл, която всеки съхранява в сърцето си, че той е бил единственият ми любовник, ето как съм си осигурявала тяхното мълчание. А когато тези средства са ми липсвали, аз съм съумявала, предвиждайки разрива, да задуша предварително с подигравка или клевета доверието, до което биха могли да се доберат тези опасни мъже.

Вие виждате как непрекъснато правя това, за което ви говоря, и все още се съмнявате в моето благоразумие! Е, добре, спомнете си времето, когато вие започнахте да ме ухажвате! Ничие внимание не ме е ласкало толкова; бях ви пожелала още преди да ви видя. Съблазняваше ме славата ви и ми се струваше, че само вие липсвате, за да допълните моята; изгарях от желание да си премерим силите. Вие единствен от всички мои увлечения за миг придобихте власт над мен. Но ако бяхте пожелали да ме погубите, с какви средства щяхте да си послужите? Празни приказки, неоставящи никаква следа, които точно поради лошата ви репутация биха предизвикали подозрение и низ от неправдоподобни факти, чийто правдив разказ би изглеждал като лошо изтъкан роман.

Наистина от това време аз свикнах да ви поверявам всичките си тайни, но вие знаете какви интереси ни свързват и дали от двама ни аз бих могла да бъда обвинена в непредпазливост.

Тъй като започнах да ви давам отчет за всичко, искам да бъда точна. Чувам как ми казвате, че съм в ръцете на камериерката си. Наистина, дори тя да не е посветела в тайната на чувствата ми, знае много добре постъпките ми. Когато на времето ми споменахте за това, аз само ви отговорих, че съм сигурна в нея. Тогава този отговор беше достатъчен и вие се успокоихте — доказателството е, че от

този миг ѝ доверявахте свои собствени, и то много опасни тайни. Но сега, когато ми се цупите за Преван и главата ви нещо се е размътила, мисля, че няма да повярвате на думата ми. Ето защо трябва да ви обясня как стоят нещата.

Преди всичко девойката е моя млечна сестра и тази връзка, която не е нищо за нас, за хората като нея е от голямо значение. Освен това аз зная нейната тайна и дори нещо повече. Жертва на безумно любовно увлечение, тя щеше да бъде погубена, ако аз не я бях спасила. Родителите ѝ, разярени, с накърнена чест, искаха направо да я затворят. Те се обърнаха към мен. За миг съобразих как добре мога да се възползувам от гнева им. Аз ѝ помогнах, издействувах заповед за задържане и я получих. След това проявих милосърдие, склоних родителите ѝ да се смилят и използвайки влиянието си пред стария министър, убедих всички да дадат на мен тази заповед, като обещах да я оставя без последствие или да я приведа в изпълнение, съобразявайки се с бъдещото държане на девойката. Тя знае, че съдбата ѝ е в мои ръце и дори — макар това да е невъзможно — тези силни средства да не я възпрат, ако, разбира се, разглася поведението и наложеното ѝ наказание, кой би повярвал на приказките ѝ?

Към тези предпазни мерки, които смятам за основни, се прибавят и хиляди други според мястото или случая, подсказани ми, ако се наложи, от разума или навика. Да ви излагам подробностите, е излишно, но да ги използвам, е важно и ако много ви се иска да ги узнаете, не е трудно да ги откриете в поведението ми.

Но допускате ли, че след като съм си създала толкова грижи, няма да получа плодовете им; че след толкова тежки усилия да се издигна над другите жени ще се съглася да пълзя като тях по пътя си между непредпазливостта и срамежливостта и най-вече, че бих могла толкова да се уплаша от един мъж, та да се спасявам с бягство! Не, виконте, никога! Победа или гибел! Колкото до Преван, аз го желая и ще го имам! Той иска да каже

същото за мен, но няма да може. Ето ви с две думи нашия роман. Довиждане...
20 септември 17...“

[1] Не е известно дали този стих, както и по-горния «Сърце отказва, но прегръдка още дава», са цитат от някои, не особено известни произведения или са фрази от прозата на госпожа дьо Мертъой. Това би могло да се предположи, тъй като в цялата кореспонденция има грешки от подобен характер. Единствено писмата на кавалера Дансъони правят изключение, може би, защото занимавайки се от време на време с поезия, той имаше по-тънък слух и това му помагаше да избягва лесно такива недостатъци — Б.р. ↑

[2] Стари бавачки (исп.). — Б.пр. ↑

ПИСМО LXXXII

Сесил Воланж до кавалера Дансъони

„Боже мой, колко ме огорчи писмото ви! А с какво нетърпение го чаках! Мислех, че ще ми донесе утешение, а като го получих, ми стана още по-тъжно. Плаках много, докато го четох, но не ви упреквам за това. Много пъти съм плакала заради вас, но тогава не ми беше мъчно. Този път обаче не е същото. Какво искате да кажете с думите, че любовта ви била терзание за вас, че не можете да живеете повече така, нито да понасяте занапред това положение? Нима ще престанете да ме обичате, защото вече не ви е приятно както преди? И аз не съм по-щастлива от вас, напротив дори, но въпреки това ви обичам още повече. Ако господин дьо Валмон не ви е писал, грешката не е моя. Няма как да го помоля, защото никога не оставам насаме с него и сме се уговорили да не си казваме нито дума пред другите. Правим това заради вас, за да може той по-скоро да изпълни желанието ви. Не казвам, че и аз не го желая, уверявам ви, но какво искате да направя. Ако смятате, че е лесно, измислете начин, аз само това искам.

Да не мислите, че ми е много приятно да слушам всеки ден кавгите на мама? Тя по-рано не ми казваше нищо. Сега обаче е по-лошо, отколкото ако бях отишла в манастира! Утешавах се все пак, като мислех, че го правя заради вас. Имаше дори моменти, когато ми ставаше почти приятно, но като виждам, че ми се сърдите и при това без аз да имам ни най-малка вина, става ми по-мъчно, отколкото досега, въпреки всичко, което съм понесла.

Трудно е дори да получавам писмата ви. Ако господин дьо Валмон не беше така любезен и така изобретателен, никога не бих се сетила как да постъпя, а пък да ви пиша, е още по-мъчно. Цялата сутрин не се

осмелявам да ви пиша, защото мама е съвсем близо до мен и всеки миг може да влезе в стаята ми. Понякога успявам следобед под предлог, че ще пея или ще свиря на арфа. Но трябва да прекъсвам на всеки ред, за да ме чуват, че се занимавам. За щастие камериерката ми понякога си ляга рано вечер и аз ѝ казвам, че ще си легна сама, за да си отиде и да ми остави свещта. А тогава трябва да се скрия зад завесата, за да не виждат светлината, и да се пъхна веднага в леглото, ако някой идва. Бих искала да видите всичко това! Тогава щяхте да се уверите, че е необходима голяма любов, за да се постъпва така. Аз наистина правя всичко, което мога, а как бих искала да мога още повече.

Разбира се, не отказвам да ви кажа, че ви обичам и че ще ви обичам винаги. Никога не съм го казвала толкова чистосърдечно, а вие се сърдите! Нали сам ме уверявахте, преди да ви го кажа, че това е достатъчно, за да бъдете щастлив! Не можете да отречете, написали сте ми го. Макар че писмата ви не са при мен, аз си ги спомням така, като че ли си ги чета всеки ден. А сега, само защото сме разделени, вие мислите иначе?

Може би раздялата ни няма да е вечна! Боже мой, колко съм нещастна и вие сте причината за това!

Колкото до писмата ви, надявам се, че сте запазили тези, които мама взе от мен и ви ги изпрати. Все ще дойде ден, когато няма да бъда така притеснена и вие ще ми ги върнете всичките. Толкова щастлива ще бъда да ги запазя завинаги, без никой да вижда нищо лошо в тях! А сега ги давам на господин дьо Валмон, защото иначе много рискувам. Въпреки това всеки път, когато му ги поверявам, ми става страшно мъчно.

Довиждане, скъпи приятелю! Обичам ви от все сърце. Ще ви обичам цял живот. Надявам се, че вече не сте сърдит. Ако съм сигурна, и аз няма да тъжа. Пишете ми колкото може по-скоро, защото ще ми бъде много тежко, докато получа писмо от вас.

Замъкът... 21 септември 17...“

ПИСМО LXXXIII

Виконт дьо Валмон до президентшата дьо Турвел

„Моля ви, госпожо, да продължим злополучно прекъснатия разговор. Дано успея да ви докажа колко много се различавам от отвратителния портрет, който ви бяха нарисували за мен, и най-вече дано мога пак да се насладя на милото доверие, което бяхте започнали да ми засвидетелствувате! В какво чародейство превръщате добродетелта! Колко красиви правите всички тези благородни чувства и как нежно ме карате да копнея за тях! Ах, в това се крие вашата прелест! Тя е по-силна от всичко, тя единствена едновременно властвува и вдъхва уважение.

Разбира се, достатъчно е някой да ви види, за да пожелае да ви се хареса; да ви чуе как разговаряте с другите, за да пламне по-силно желанието му. Но този, който има щастието да ви познава по-отблизо, който може понякога да чете в душата ви, се отдава скоро на още по-благороден възторг и проникнат не само от любов, но и от благоговение започва да ви обожават като олицетворение на всички добродетели. Може би аз повече от всеки друг съм бил създаден да обичам добродетелите и да ги следвам, макар някои заблуди да ме бяха увлекли на другаде; вие отново ме възвърнахте към тях, отново ме накарахте да почувствувам целия им чар — нима е престъпна тази моя нова любов? Ще осъдите ли собственото си творение? Ще се упрекнете ли за вниманието, което бихте могли да проявите към него? Какво може да ви плаши в едно тъй чисто чувство и не е ли сладостно да го вкусите?

Моята любов ви тревожи, струва ви се бурна, необуздана? Укорете я с по-нежна любов! Не се отказвайте от властта, която ви предлагам, на която се кълна вечно да се подчинявам и която, осмелявам се да се надявам, не

противоречи на добродетелта. Нима някоя жертва може да бъде мъчителна, стига да знам, че сърцето ви ще я оцени? Нима съществува нещастник, който да не умее да се наслади на наложеното от самия него въздържание, който да не предпочете доброволно дадената дума, поглед пред всички наслади, които би могъл да получи насила или с измама! И вие ме помислихте за такъв човек! И се уплашихте! Ах, защо щастieto ви не зависи от мен! Как бих ви отмъстил, като ви направя щастлива! Но чистото приятелство не дарява тази власт; тя е плод на любовта.

Тази дума ви смущава! Но защо? По-нежна привързаност, по-тясно сближение, едни и същи мисли, едно щастие, едни и същи мъки, нима те са чужди на вашата душа? Това е любовта! Това е любовта, която вие вдъхвате, любовта, която аз изпитвам! Точно тя, пресмятайки безкористно, умее да оценява постъпките по тяхното достойнство, а не по стойността им. Неизчерпаемо съкровище на чувствителните души, тя прави скъпоценно всичко, създадено от нея или за нея.

Какво страшно има в тези тъй прости за възприемане и тъй сладки за осъществяване мисли? И с какво може да ви уплаши един чувствителен мъж, на когото любовта е отредила едно-единствено щастие — вашето! Днес само това е моето желание и аз ще пожертвувам всичко, за да го изпълня, с изключение на чувството, което го е вдъхнало; ако се съгласите да го споделите, можете да го напътствувате, както ви хареса. Но да не допускаме вече то да ни разделя, след като трябва да ни свързва. Ако приятелството, което ми предлагате, не е празнотумство, ако, както ми казахте вчера, е най-нежното чувство, което душата ви познава, нека то бъде основа на нашето съглашение, няма вече да го отхвърлям. Но като съдия на любовта, нека то се съгласи да я изслуша — отказът би бил несправедливост, а приятелството не може да бъде несправедливо.

За втория ни разговор няма да има повече пречки, отколкото за първия — случаят би могъл да ни помогне;

или вие бихте могли да кажете кога да се видим. Готов съм да повярвам, че греша. Не е ли по-добре да ме вразумите, отколкото да ме отстраните и няма се съмнявате в моето послушание? Ако не ни беше прекъснала досадната поява на трето лице, може би бих се съгласил напълно с вас. Кой знае докъде би могла да стигне властта ви?

Да ви призна ли? Непобедимата власт, на която се покорявам, без да смея да я измервам, непреодолимото очарование, което ви прави господарка на мислите и действията ми, понякога ме плаши! Уви, може би аз трябва да се страхувам от разговора, който ви искам! Може би, обвързан с обещанията си, ще бъда после, обречен да изгоря от любов, която, чувствавам го, нищо не може да угаси, а няма да посмея да се обърна към вас за помощ! Ах, госпожо, милост, не злоупотребявайте с властта си! Какво говоря! Ако това ви донесе щастие, ако така бих могъл да стана по-достоеен за вас и най-тежките страдания биха ми се сторили сладки при тази утешителна мисъл. Да, усещам, да ви говоря още, ще означава да ви дам най-силното оръжие против себе си, ще означава да се подчиня напълно на вашата воля. По-леко ми е да се защитавам от писмата ви; в тях вие ми казвате същите думи, но не сте при мен, за да ми отнемете силите. При все това удоволствието ви да слушам ме кара да презирам опасността — ще ми подарите ли поне щастие да знам, че съм направил всичко за вас, дори срещу преклонение пред себе си; тогава жертвите ми ще бъдат израз на моето преклонение пред вас. Бих бил прекалено щастлив да ви докажа по хиляди начини, както чувствавам с хиляди оттенъци, че вие сте и ще бъдете винаги по-скъпа на моето сърце дори от самия мен.

Замъкът... 25 септември 17...“

ПИСМО LXXXIV

Виконт дьо Валмон до Сесил Воланж

„Видяхте колко много ни досаждаха вчера. През целия ден не можах да ви предам писмото, изпратено за вас; нямам представа дали ще успея утре. Страхувам се да не ви изложа, като проявя повече услужливост, отколкото ловкост. Никога не бих си простил подобна непредпазливост, която би могла да бъде съдбоносна за вас и да хвърли в отчаяние моя приятел, защото ви е направил нещастна завинаги. Аз зная колко нетърпелива е любовта и разбирам колко мъчително е във вашето положение и най-малкото закъснение на единствената утеха, която можете да изпитате сега. Дълго обмислях как да отстраня пречките и открих едно много лесно средство; необходимо е само вие да ми помогнете малко.

Струва ми се, че ключът от вратата на вашата стая към коридора винаги стои върху камината в стаята на майка ви. Сама разбирате колко лесно ще стане всичко, ако вземем този ключ. Вместо него ще ви дам друг, напълно подобен, за да го замените. Достатъчно е да го имам на мое разположение час-два. За вас не е трудно да го вземете и за да не забележат, че го няма, прилагам друг ключ — виждате, че прилича напълно на вашия, никой не би могъл да открие разликата, ако не им хрумне да отворят вратата, но това едва ли ще се случи. Ще трябва само да привържете към него същата синя панделка, както на вашия ключ.

Постарайте се да ми осигурите ключа до утре или до други ден по време на закуска, защото тогава ще бъде по-удобно да ми го дадете и ще можем да го върнем на мястото до вечерта, когато има опасност майка ви да

забележи нещо. Ако действваме хитро, бих могъл да ви го върна на вечерята.

Нали знаете, че когато минаваме от гостната в трапезарията, госпожа дьо Розмонд винаги върви последна. Ще ѝ подам ръка. Вие само трябва да се позабавите край гергефа си или да изпуснете нещо, за да останете назад. Тогава можете да вземете ключа — аз ще го държа в ръка зад гърба си. Не пропускайте, щом го вземете, да се приближите до леля ми и да ѝ кажете няколко любезни думи. Ако случайно го изпуснете, не се притеснявайте. Все едно, че аз съм го изпуснал, аз отговарям за всичко.

Недоверието на майка ви и суровото ѝ държане към вас оправдават напълно тази малка хитрост. Пък и това е единственият начин да получавате писмата на Дансъони и да му давате вашите; всеки друг начин е опасен и би могъл да ви погуби безвъзвратно и двамата; приятелската ми загриженост към вас не би ми позволила занапред да измислям други средства.

Щом ми дадете ключа, трябва само да вземем още някои предпазни мерки — вратата и ключалката не бива да скърцат, но това е проста работа. Ще намерите в същия шкаф, където ви оставям листове, смазка и перо. Нали се случва от време на време да сте сама в стаята си — използвайте тези мигове и намажете ключалката и пантите. Внимавайте само да не направите мазни петна — това би могло да ви издаде. Изчакайте нощта, защото, ако се справите умно, в което не се съмнявам, на другата сутрин никой нищо няма да види.

Но дори някой да забележи нещо, без да се колебае, отговорете, че го е направил подочистачът на замъка. В такъв случай трябва да съобщите точния час и какво ви е казал — например, че е намазал всички ключалки, за да не ръждясват. Защото, нали разбирате, неправдоподобно би било да чуете шум и да не попитате защо намазва ключалката. Такива малки подробности създават правдоподобността, а само тя предпазва лъжите от

неприятни последици, защото никой не си помисля да проверява очевидни неща.

След като прочетете това писмо, моля ви да го препрочетете и да вникнете добре в съдържанието му; преди всичко трябва да знаете точно какво искате да направим, а след това да се убедите, че нищо не съм препуснал. Непривикнал да си служа с хитрости, когато се отнася до мен, нямам голям опит в такива работи. Само пламенното приятелство към Дансъни и съчувствието ми към вас ме подтикнаха да се реша на подобни средства, колкото и невинни да са те. Мразя всичко, в което има дори само намек за измама — такъв ми е характерът. Но вашите злочестини толкова ме трогнаха, че съм готов на всичко, за да ги облекча.

Сама разбирате колко удобно ще ни бъде да се свързваме, ако успеем; тогава много лесно ще ви уредя среща с Дансъни. Не му казвайте още нищо за това. Само ще усиля нетърпението му, а часът да го задоволим, още не е настъпил. По-добре е, мисля, да го успокоявате, отколкото да възбуждате въображението му. Разчитам на вашата деликатност. Довиждане, моя прелестна поверенице. Обичайте поне малко своя настойник, слушайте го и ще спечелите. Аз се грижа за вашето щастие и бъдете сигурна, в тези грижи ще намеря и своето щастие.

24 септември 17...“

ПИСМО LXXXV

Маркиза дьо Мертьой до виконт дьо Валмон

„Най-сетне ще се успокоите и ще ме оцените както подобава. Слушайте и вече не ме смесвайте с другите жени. Доведох докрай моето приключение с Преван? Докрай! Разбирате ли какво значи това? Сега ще кажете кой от двама ни — той или аз — има право да се хвали! Естествено разказът няма да е забавен колкото действителността, но всъщност би било дори несправедливо, след като вие само умувахте «за» и «против» в тази история, да изпитате същата наслада, както и аз, която хвърлих толкова време и сили в нея.

Все пак, ако се каните да направите някой голям, удар, ако ви се е искало да пожънете успех, който ви се е струвал застрашен от този съперник, елате. Той ви оставя открито поле за действие, поне за известно време; може би дори никога няма да се съвземе от удара, който му нанесох.

Щастлив сте, че имате приятелка като мен. Аз съм за вас добрата фея! Вие живуркате далеч от красавицата, която копнее за вас — изричам една дума и вие сте до нея. Искате да си отмъстите на жена, която злослови за вас — посочвам ви къде да я ударите, и тя е във ваша власт. Най-сетне искате да отстраните от арената опасен противник, отново ме призовавате и отново аз удовлетворявам молбата ви. Наистина, ако не ми бъдете благодарен цял живот, ще означава, че сте неблагодарник. Но да се върнем на думата си; започвам отначало.

Както се надявах, срещата, определена на излизане от Операта^[1], беше приета. Преван дойде и когато маршалшата му каза любезно колко е поласкана, че го вижда два пъти поред в приемните си дни, той не пропусна да ѝ отговори, че след вторник вечерта се е отказал от

хиляди задължения, за да е свободен тази вечер — «Който има уши да слуша!» Тъй като ми се искаше все пак да узная по-сигурно аз ли съм истинският предмет на това ласкателно престараване, реших да принудя новия обожател да избира между мен и господстващото си увлечение. Заявих, че няма да играя повече на карти и той от своя страна веднага намери хиляди предлози също да не играе, така удържах първата си победа в ландскнехта^[2].

Отмъкнах за разговор епископа на... Избрах го поради близостта му с героя на деня, на когото се стремях да осигуря условия да се приближи до мен. Беше ми много удобно да имам такъв уважаван свидетел, който, при нужда би могъл да даде показания как съм се държала и какво съм приказвала. Всичко се нареди от хубаво по-хубаво.

Скоро след първите общи фрази Преван стана център на разговора и малко по малко започна да му придава ту един, ту друг тон, за да подразбере какво ще ми хареса. Отказах се от много приповдигнатия тон, като заявих, че не вярвам в чувства. Сериозно посрещнах: веселието му, защото ми се стори прекалено лекомислено за начало; тогава той заговори с приятелски тон и под това изтъркано знаме двамата започнахме атака един срещу друг.

Епископът не пожела да вечеря, така че Преван ми предложи ръката си и напълно естествено седна до мен. Трябва да бъдем справедливи; той поддържаше много ловко нашия разговор насаме, като се правеше, че се интересува само от общия разговор, придавайки си дори вид, че взема живо участие в него. Когато поднесоха десерта, заговориха за една нова пиеса, която щяха да представят в понеделник, в «Театр Франсе». Аз изказах съжаление, че нямам лежа там, той ме покани в своята, отказах му отначало, както е прието; той пък ми отговори много духовито, че не съм чула добре, тъй като никога нямало да пожертвува ложата си за личност, която едва познава; само искам да ми каже, че предоставя ложата си на госпожа маршалшата. Тя прие благосклонно тази шега и аз се съгласих.

Когато отново се върнахме в гостната, той запита, както можете да си представите, дали ще има място и за него в ложата и тъй като маршалшата винаги проявява голяма доброта към него, обеща му да го пусне, «ако бъде послушен»; той веднага се възползува от случая и поведе талантиливо един от тия двусмислени разговори, за които толкова много сте ми го хвалили. Действително, закрилян от нея като послушно дете — както се изрази сам под предлог, че иска мнението ѝ, той каза цял куп ласкателни и нежни думи; никак не беше трудно да разбере, че се отнасят до мен. След вечерята нямаше желаещи за игра на карти, разговорът стана общ и неинтересен, но затова пък нашите очи си казаха толкова неща! Казвам «нашите очи», а би трябвало да кажа неговите, защото моите изразяваха само едно — изненада. Той сигурно си въобразяваше, че му се удивлявам и се занимавам с невероятно изумителното му въздействие върху мен. Мисля, че беше много доволен, не по-малко удовлетворена бях и аз.

В понеделник отидох в «Театр Франсе», както се бяхме уговорили. Знам увлечението ви по литературата, но не мога да ви кажа почти нищо за представлението. Преван има прекрасна дарба да ласкае и пиесата се провали — ето какво видях и чух в театъра. Жал ми беше, че тази чудесна вечер ще завърши, затова я продължих, като поканих маршалшата да вечеря у дома; по този начин поканих и любезния ласкател, който помоли за разрешение да отскочи до графините дьо Б., тъй като обеща да им отиде на гости. Това име отново ме вбеси. Ясно ми беше, че отива да се похвали, спомних си вашите мъдри съвети и се зарекох... да продължа приключението, за да го излекувам един път завинаги от опасната му недискретност.

Той не познаваше гостите ми, които тази вечер бяха малобройни; разменяхме си обикновените любезности и когато се отправихме към трапезарията, той ми предложи ръката си. Проявих коварство и потръпнах, улавяйки го подръка, а докато вървахме, сведох очи и дълбоко въздъхнах. Придадох си вид, сякаш предчувствувам

поражението си и се страхувам от моя победител. Той, предателят му неден, чудесно го забеляза и начаса промени и тона, и държането си. Стана галантен, мил. Думите му, кажи-речи, бяха същите, при тези обстоятелства нямаше как да бъдат други, но погледът му престана да пламти, стана по-скоро гальовен, гласът му зазвуча по-нежно, усмивката му не изразяваше лукавство, а задоволство. Най-сетне малко по малко и в думите му угаснаха насмешливите пламъчета, а остроумието отстъпи място на деликатността. Питам ви, бихте ли могли да действувате по-добре?

Аз от своя страна станах страшно мечтателна, така че всички го забелязаха и когато ме упрекнаха за това, проявих ловкост да се защитя неумело и да хвърля към Преван бърз, но срамежлив и смутен поглед — той си въобрази, че се страхувам, да не би да отгатне причината за вълнението ми.

След вечерята, когато добрата маршалша започна да разказва една от вечните си истории, аз се отпуснах на отоманката, сякаш бях се унесла в нежна мечтателност. Искаше ми се Преван да ме види така. Той действително ме обгради с особено внимание. Както се досещате, срамежливо сведеният ми поглед не се осмеляваше да срещне очите на победителя, но когато го погледнах смирено, неговите очи ми разкриха, че съм постигнала желанния ефект. Оставаше ми само да го убедя, че споделям чувствата му, ето защо, когато маршалшата се нареди да си тръгне, възкликнах със слаб, нежен глас: «Ах, Боже мой, колко добре ми беше така!» Но все пак станах и преди да се разделим, запитах какви са плановете ѝ, за да имам предлог да ѝ съобщя моите, и по този начин да предупредя, когато трябва, че вдругиден ще си бъда в къщи. След това всички се разотидоха.

Тогава се отдадох на размишления. Не се съмнявах, че Преван ще се възползува от срещата, която косвено му бях определила, ще дойде рано, за да ме завари сама, и нападението му ще бъде енергично; също така обаче бях

сигурна, че поради името, с което се ползувам, няма да се държи с мен с онова лекомислие, което донякъде възпитаният мъж си позволява с авантюристите или съвършено неопитните жени, затова успехът ми щеше да е сигурен, ако той произнесе думата «любов» и особено ако започне да твърди, че я е чул от мен.

Колко удобно е да си имаме работа с вас, мъже с изработено държане! Е, от време на време някой смахнат влюбен ви обърква със срамежливостта си или ви притеснява с необузданите си страсти. Това е треска като всяка друга — с тръпки, огън и вечно различни симптоми. Но толкова лесно е да се отгатне всеки ваш ход! Пристигането, държането, тона, думите, всичко ми беше известно още от вечерта. Затова няма да ви предавам нашия разговор, лесно е да си го възпроизведете. Забележете само, че с престорената си съпротива аз го подпомагах с всички сили: смущение, за да му дам време да говори, неумели доводи, за да ги опровергае, страх и мнителност, за да предизвикам възражението, и вечния припев: «Моля ви, само една дума!» И моето мълчание, оставящо го сякаш в очакване, за да усили още повече желанието му, и като капак на всичко сто пъти уловената ръка, която вечно се отдръпва и никога не се отказва. Тъй бихме могли да прекараме цял ден; ние прекарахме един смъртно сучен час и може би още щяхме да стоим така, ако не бяхме чули как в двора влезе кола. Тази сполучлива намеса естествено го направи много по-настойчив, а аз, виждайки, че е настъпил моментът, в който съм защитена от каквато и да било изненада, след като въздъхнах дълбоко, сякаш да се подготвя, отроних скъпоценната дума. Съобщиха ми, че са дошли гости; малко след това къщата се изпълни с познати.

Преван поиска разрешение да дойде на другия ден сутринта и аз се съгласих, но подготвих защитата си, като наредих на камериерката си да остане през цялото време на посещението му в спалнята, откъдето, както знаете, се вижда всичко, което става в будоара, а аз го приех точно

там. Бяхме свободни да си кажем каквото искаме и обзети от едно и също желание, скоро постигнахме съгласие — трябваше само да се освободим от свидетелката; тук той щеше да влезе в капана!

Тогава, описвайки му картината на всекидневието си, лесно го убедих, че никога няма да имаме свободна минутка и че часовете, прекарани вчера, са били истинско чудо, макар да е имало голяма опасност да се изложя, тъй като някой би могъл да влезе в стаята. Не пропуснах да добавя, че установените порядки не бяха ме смущавали до този ден и е невъзможно да ги изменя, без да дам повод за приказки на прислугата. Той се опита да си придаде тъжен вид, да се разсърди, да ми каже, че не го обичам достатъчно и можете да си представите колко много се трогнах! Желаяйки да нанесе решителния удар, повиках на помощ сълзите. Точно като: «Вие плачете, Заир!» Властта, която си въобрази, че придоби над мен, и надеждата да я използва, за да ме погуби, когато му хрумне, му замениха цялата любов на Оросман^[3].

След като изиграхме тази голяма сцена, ние се върнахме на същността на въпроса. Тъй като не разполагахме с деня, заговорихме за нощта, но моят портиер беше непреодолимо препятствие, а аз не разреших да го подкупват. Преван ми предложи да мине през малката градинска врата, но аз бях предвидила това и бях приучила едно куче, спокойно и мълчаливо през деня, да се превръща в истински дявол през нощта. Така охотно му обясних всички тези подробности, че Преван стана съвсем дързък и ми предложи най-глупавият начин; аз се съгласих.

Първо ми съобщи, че на прислужника му можело да се разчита като на него; тук не лъжеше и двамата са от един дол дренки. Бях поканила много гости на вечеря, той също щеше да дойде и да си тръгне сам. Хитрият доверен прислужник щеше да извика колата, да отвори вратичката, а Преван, вместо да се качи, щеше ловко да се измъкне. Кочияшът не би могъл да забележи нищо; всички щяха да видят, като излиза, а всъщност той щеше да остане у дома;

мъчнотията беше как да се добере до стаята ми. Признавам, отначало се затрудних — трябваше да измисля най-глупавите възражения срещу този план, за да може той да ги обори. Преван ми отговори с няколко примера. Ако го слушаше човек, би могъл да помисли, че това е най-обикновеното средство. Той също си бил служил с него, дори много често, тъй като било най-безопасно.

Покорена от неговите неопровержими доводи, аз невинно признах, че имам тайна стълба, която води близо до будоара ми; можех да оставя ключа на вратата, тъй че той да се затвори там и да ме чака, без да се излага на голяма опасност, докато камериерките си отидат. Малко след това обаче, за да изглежда по-правдоподобно съгласието ми, пак казах, че не искам, и накрая се съгласих само при условие, че ще прояви пълно подчинение, благоразумие... Ах, какво благоразумие! С една дума, исках да му докажа любовта си, но не да удовлетвори неговата.

Забравих да ви кажа, че трябваше да си отиде през градинската вратичка; оставаше само да изчакаме разсъмването, когато церберът нямаше да гъкне. Никой не минава в този час и моите хора спят като мъртви. Ако всичките тези безсмислици ви учудват, значи, че сте забравили миналото! За какво ни беше да разсъждаваме умно? Той само мечтаеше колкото може по-скоро всички да узнаят за това, а аз бях сигурна, че никой нищо няма да узнае. Определихме си срещата след един ден.

Забележете, че всичко беше вече уредено, а още никой не ме беше виждал с Преван. Срещам го на вечеря у една от моите приятелки, той ѝ предлага ложата си за една нова пиеса, аз също приемам едно място в ложата му. По време на представлението поканвам дамата на вечеря, и то пред Преван, така че почти невъзможно е да не покания и него. Той приема и два дни след това ме посещава, както го изисква добрият тон. Наистина той дойде да ме види на другия ден сутринта, но утринните посещения вече не са от значение и от мен зависеше да приема неговото

посещение като необмислена постъпка; аз действително поставих Преван в кръга на далечните си познати, като му изпратих писмена покана за една официална вечеря. Мога да кажа спокойно като Анет^[4]:

«Ето това е, нищо повече!»

Съдбоносният ден настъпи, ден, в който трябваше да загубя добродетелта и името си; дадох нарежданията си на моята вярна Виктоар, които, както скоро ще видите, тя изпълни съвсем точно.

Дойде и вечерта. Беше пълно с гости, когато съобщиха за Преван. Приех го с подчертана учтивост, която показваше, че никак не съм близка с него; после го настаних да играе карти с маршалшата, тъй като чрез нея се бяхме запознали. Нищо особено не се случи, с изключение на бележката, която внимателният влюбен намери начин да ми подаде и която аз изгорих според навика си. Той ми съобщаваше, че мога да разчитам на него и това важно съобщение беше заобиколено с нищо незначещи думи за любов, щастие и т.н., които никога не липсват в подобни празненства.

Към полунощ, когато всички привършиха партиите, предложих да поиграем маседоан^[5]. Имах двойна цел — да помогна на Преван да се измъкне и в същото време всички да забележат това; той минава за голям играч, така че не би могъл да си отиде незабелязано. Изгодно ми беше всички да си припомнят, ако е необходимо, че никак не съм бързала да остана сама.

Играта продължи много — точно на това бях разчитала. Дяволът ме изкушаваше, едва не се поддадох на желанието да успокоя нетърпеливия пленник. Вече отивах към пропастта, когато се сетих, че щом веднъж му се отдам, няма да мога да го принудя да остане прилично облечен, което беше необходимо за плановете ми. Намерих сили да устоя. Отказах се посред път, върнах се в лошо настроение и заех мястото си в безконечната игра. Все пак най-сетне тя свърши и всички се разотидоха. Извиках

камериерките си, съблякох се бързо и също така бързо ги отпратих.

Представяте ли си как изглеждах, виконте, в лек тоалет, пристъпвайки плахо и кротко, отваряйки с несигурна ръка вратата на моя победител? Той ме видя — бърз като мълния! Какво да ви кажа? Бях победена, победена напълно, преди да успея да промълвя дума, за да го спра или да се защитя. След това той пожела да се настани по-удобно, в подходящо за случая положение. Проклинаше дрехите си, които, както каза, го отдалечавали от мен; искаше да ме победи с моите оръжия, но моята изключителна свенливост се възпротиви на този план, а нежните ми ласки не му дадоха време да се съблече. Той се зае с други работи.

Правата му се удвоиха и изискванията му се възвърнаха; казах му: «Слушайте, можете да разкажете до тук тази приятна история на двете графини дьо Б. и на мнозина други, но страшно любопитна съм да узная как ще предадете края на това приключение.» И при тези думи извънях с всичка сила. Сега беше мой ред да се проявя — действията ми бяха по-бързи от думите му. Той едва беше избърборил нещо, когато Виктоар дотича, викайки другите прислужници, останали при нея, както ѝ бях заповядала. Тогава, повишавайки глас, аз казах като кралица: «Излезте, господине, и никога вече не се явявайте пред очите ми!» Точно в този миг нахлуха всичките ми прислужници.

Горкият Преван загуби ума и дума и опасявайки се от клопка там, където всъщност имаше само шега, улови шпагата си. Това предизвика моя храбър и силен лакей, който го сграбчи и го повали на земята. Признавам, изпитах ужасен страх. Развиках се да го спрат и заповядах да оставят Преван да си отиде свободно, само да се уверят, че е излязъл от дома ми. Прислужниците ми се подчиниха, но роптаейки. Възмущавах се, че някой се е осмелил да похити тяхната *добродетелна господарка*. Всички придружиха нещастния кавалер шумно, със заплахи, точно

както ми се искаше. Само Виктоар остана с мен и ние се постаряхме бързо да подредим леглото.

Прислужниците се върнаха при мен все така възмутени, а аз, «още много развълнувана», ги запитах по какво чудо са били будни толкова късно. Тогава Виктоар ми разказа, че поканила другите на вечеря, а те се заседели, с една дума, всичко, което бяхме уговорили заедно. Благодарих на всички и ги изпратих да си легнат, като заповядах да извикат веднага моя лекар. Сметнах, че е правилно да проявя страх да не ми стане нещо след «смъртната ми уплаха»; а това беше сигурно средство клюката да се разнесе.

Лекарят наистина дойде, прояви голямо съчувствие и ми препоръча изключително спокойствие. А аз наредих на Виктоар да отиде на другата сутрин рано-рано да клюкарствува у съседите.

Всичко мина тъй добре, че още преди обед, когато започваше моят ден, набожната ми съседка долетя до леглото ми, очаквайки да узнае истината и подробностите на това ужасно приключение. Бях принудена да въздишам цял час заедно с нея заради извратеността на нашия век. Малко след това получих от маршалшата записката, която прилагам в писмото си. Най-сетне към пет часа пристигна за моя голяма изненада и М.^[6] Идвал, както ми обясни, да ми поднесе извиненията си, че един офицер от неговата част е могъл да ме оскърби по такъв начин. Узнал за това на обед у маршалшата и веднага изпратил на Преван заповед за арест. Помолих да го помилва, но той ми отказа. Тогава реших, че и аз, като негова съучастница, съм длъжна от своя страна да се накажа, като се поставя под строг арест. Затворих вратата си за всички, като се обявих за болна.

Дължите това дълго писмо на самотата ми. Ще пиша и на госпожа дьо Воланж, която сигурно ще прочете писмото пред всички, тъй че ще чуете тази история така, както трябва да я разказвате.

Забравих да ви пиша, че Белрош е оскърбен и желае на всяка цена да се дуелира с Преван! Горкото момче! За щастие ще имам време да успокоя разгорещената му глава. А дотогава ще дам отдих на моята уморена от писане глава. Довиждане, виконте!

Замъкът... 25 септември 17... вечерта“

[1] Виж писмо LXXIV. — Б.р. ↑

[2] Игра на карти, разпространена в края на XVIII век. — Б.пр. ↑

[3] Герои от трагедията на Волтер — «Заир» (II сцена, IV действие) — Б.пр. ↑

[4] Героиня от «Нравоучителни разкази» на Мармонтел. — Б.пр. ↑

[5] Възможно е някои да не знаят, че маседоан представлява комбинация от няколко хазартни игри, в които всеки, комуто дойде редът да раздава картите има право да си избере желаната игра. Това е една от измислиците на нашия век. — Б.р. ↑

[6] Командирът на частта, в която служи господин дьо Преван. — Б.пр. ↑

ПИСМО LXXXVI

Маршалшата дьо... до маркиза дьо Мертъой
(Записка, приложена към предишното писмо)

„Боже мой! Какво чувам, скъпа маркизо? Възможно ли е това момче Преван да върши подобни безобразия! И то спрямо вас! На какво ли не е изложен човек! Не можем вече да бъдем сигурни дори у дома си! Такива случки наистина могат да ни накарат да не съжаляваме, че сме остарели. Никога няма да си простя, защото аз съм донякъде виновна да приемете в дома си подобно чудовище. Ако това, което ми разказаха, е истина, давам ви дума, кракът му вече няма да стъпи у дома. Така трябва да постъпят с него всички честни хора, ако искат да се държат както подобава.

Казаха ми, че не се чувствувате добре, безпокоя се за здравето ви. Моля ви, много мило ще бъде да ми изпратите вест, или ако не можете да пишете, нека да дойде някоя от камериерките ви. Моля само за една дума, за да се успокоя! Изтичах тази сутрин до вас, без да съм си направила баните, които лекарят ми не позволява да се прекъсват, а следобед трябва да отида във Версай все по работите на моя племенник.

Довиждане, скъпа госпожо, вярвайте в моето искрено и вечно приятелство.

Париж, 25 септември 17...“

ПИСМО LXXXVII

Маркиза дьо Мертой до госпожа дьо Воланж

„Пиша ви в леглото, моя скъпа, добра приятелко. Разболях се от тревога и мъка поради една много неприятна и непредвидена случка. Разбира се, нямам в какво да се упрекна, но винаги е тежко, когато една порядъчна жена, привикнала да пази подходящата за своя пол скромност, привлече върху себе си хорското внимание, затова бих дала всичко на света да избягна тази злополучна авантюра и не зная дали да не се реша да отида на село, докато всичко се забрави. Ще ви разкажа за какво става дума.

Запознах се у маршалшата дьо... с някой си господин дьо Преван, когото сигурно познавате само по име, както и аз. Срещайки го в такъв дом, бях убедена, че е от доброто общество. Външно е много приятен, стори ми се и умен. Всички започнаха да играят ландскнехт и тъй като на мен не ми се играеше, останах с него и с епископ дьо... Поприказвахме си тримата до вечерята. На масата стана дума за някаква нова пиеса и той предложи ложата си на маршалшата, която прие; уговорихме се да отида и аз. Това стана миналата неделя в «Театр Франсе». Тъй като маршалшата дойде да вечеря у дома след представлението, поканих този господин да я придружи и той също дойде. На другия ден ме посети, държа се напълно прилично, без да се случи нещо особено. След това дойде да ме види сутринта, което ми се стори малко нахално; но вместо да му покажа с хладния си прием, че не сме толкова близки, колкото си въобразява, сметнах, че ще бъде по-добре да се държа официално любезно. Още същия ден му изпратих много суха вежлива покана за вечеря, която се състоя завчера. През цялата вечер се обърнах към него само три-

четири пъти, а той, от своя страна, се оттегли веднага щом свърши играта. Ще се съгласите, дотук нищо не навежда на мисълта за любовна история... След това играхме маседоан почти до два часа. И най-сетне аз си легнах.

Не беше изминал и половин час, след като прислужниците ми си бяха отишли, когато чух шум в стаята. Открехнах силно изплашена завесата на леглото и видях как един мъж влиза през вратата към будоара. Нададох пронизителен писък и познах под светлината на нощната лампа самия господин дьо Преван, който с непонятно безсрамие ми каза да не се тревожа; щял веднага да ми изясни тайнственото си поведение, затова ме молел да не вдигам шум. Докато говореше, той запали една свещ; бях така поразена, че не можех да промълвя нито дума. Спокойният му непринуден вид още повече ме вцепеняваше. Но едва беше изрекъл две думи, когато ми стана напълно ясно какво означава тази прословута загадка; както разбирате, единственият ми отговор беше да започна да звъня.

За мое невероятно щастие всичките ми прислужници бяха отишли на гости у една от камериерките ми и не си бяха легнали. Камериерката ми, приближавайки се до моята стая, чула, че говоря разпалено, изплашила се и извикала всички. Представяте си какъв скандал, нали! Прислужниците ми бяха страшно възмутени, а моят лакей едва не уби Преван. Признавам, в момента ми стана много приятно, че имам толкова защитници. Но днес, като размислям, казвам си, че ако беше дошла само камериерката ми, щеше да е по-добре, тъй като пак щяхме да се справим, без да се вдига такъв оскърбителен за мен шум.

Вместо това бъркотията събуди и съседите, моите хора се разбърбиха и от вчера цял Париж приказва за това. Господин дьо Преван е в ареста по заповед на командира на своята част; той лично ме посети, за да ми поднесе почитанията и извиненията си, както сам каза. Това задържане ще предизвика още по-голям шум, но не можах

да го отменя. Градът и дворът, всички дойдоха при мене, но аз не можах да приема никого. Малкото близки приятели, които видях, ми казаха, че всички ме оправдават и са безкрайно възмутени от господин дьо Преван. Той си го заслужава, разбира се, но въпреки това цялата тази история е много неприятна.

Освен това този човек сигурно има приятели, и то лоши приятели, и кой знае, кой може да знае какво ще измислят те, за да ме очернят! Боже мой, колко нещастна е една млада жена! Преди да е успяла да се защити от злословията, тя трябва да се бори и срещу клеветата.

Пишете ми, моля ви се, какво бихте направили вие, ако бяхте на мое място, и изобщо какво мислите по този въпрос! Вие всякога ме утешавате с най-нежни думи и с най-мъдри съвети и те са винаги добре дошли за мен.

Прощавайте, моя скъпа и добра приятелко, вие знаете чувствата, които ме свързват с вас завинаги. Целувам вашата мила дъщеря.

Париж, 26 септември 17...“

ТРЕТА ЧАСТ

ПИСМО LXXXVIII

Сесил Воланж до виконт дьо Валмон

„Господине, въпреки голямата радост, която ми доставят писмата на кавалера Дансъони, и въпреки че и аз не по-малко от него желая да се видим пак, без никой да ни пречи, не се осмелявам да направя това, което ми предлагате. Преди всичко то е много опасно. Ключът, който искате да сложа на мястото на другия, наистина много прилича на него, но все пак има известна разлика, а мама проверява всичко и забелязва всичко. Още повече, че не сме си служили с него, откакто сме тук, ето защо би могло да стане беля, а ако някой забележи смяната, аз ще бъда погубена завинаги. Пък и, струва ми се, не е хубаво да правите втори ключ — това е вече прекалено! Вярно, вие сте много добър, като ми предлагате да ми помогнете, но ако се разбере, всички ще ме укоряват, че съм ви накарала да правите такива неща за мен. Опитах се на два пъти да взема ключа и сигурно щеше да е лесно, ако ставаше дума за друго. Но не знам защо, все се разтрепервах и нито веднъж не ми достигна смелост. Струва ми се, най-добре е всичко да остане както преди.

Ако бъдете добър и любезен, винаги ще намерите начин да ми предадете едно писмо. Дори и за последното писмо всичко щеше да бъде наред, ако вие за нещастие не се бяхте извърнали точно в този момент. Разбирам много добре, че и вие като мен все се тревожите, но по-добре да се въоръжа с търпение, отколкото да рискувам. Сигурна съм, че господин Дансъони ще бъде на моето мнение, защото винаги когато е искал нещо, трудно за изпълнение, той се е съгласявал с мен, че не бива да го правим.

Заедно с писмото си, господине, ще ви предам вашето писмо, писмото на господин Дансъони и вашия

ключ. Това не намалява голямата ми благодарност за всички ваши добрини. Моля ви и занапред да бъдете така добър. Наистина аз съм много нещастна, а без вас щях да бъда още по-нещастна. Но все пак майка ми си е моя майка, трябва да се въоръжим с търпение. И понеже господин Дансъни ме обича, както и преди и вие няма да ме оставите сама, може би ще дойдат по-щастливи дни.

Благоволете да приемете, господине, моята покорна и смирена признателност...

26 септември 17...“

ПИСМО LXXXIX

Виконт дьо Валмон до кавалера Дансъони

„Ако работите ви не вървят толкова бързо, колкото вие бихте желали, приятелю, не бива да се сърдите единствено на мен. Тук имам да се справям с не една пречка. Не само с бдителността и строгостта на госпожа дьо Воланж; и вашата млада приятелка ми създава неприятности. Било от недостатъчна пламенност или от срамежливост, не прави всичко, което я съветвам, а аз, мисля, много по-добре от нея зная какво трябва да се прави.

Намерих прост, удобен и сигурен начин да ѝ предавам вашите писма, както и да улесня по-късно срещите, които вие желаете, но не успях да я убедя да приеме предложението ми. Много съм огорчен, защото не мога да измисля друг начин да се видите с нея; непрекъснато се страхувам да не се изложим тримата, дори като и предавам писмата ви. Сам разбирате, неудобно е да се излагам на тази опасност, нито пък искам да ви излагам вас двамата.

Ще ми бъде мъчно, ако недостатъчното доверие на вашата малка приятелка ми попречи да ви бъда полезен. Може би ще бъде добре да ѝ пишете това. Вие единствен трябва да решите какво да правим, защото не е достатъчно да помагаме на приятелите си, а да им помагаме, както те искат. По този начин ще можете да се убедите в чувствата ѝ към вас, защото жена, която проявява воля, не обича толкова силно, колкото уверява.

Не подозирам вашата любима в непостоянство, но тя е още много млада и се страхува от майка си, която, както знаете, само се чуди как повече да ви злепостави. Може би ще бъде опасно да я оставите дълго, без да ви вижда. Все

пак не се тревожете много от думите ми. Всъщност аз нямам причина да бъда недоверчив, проявявам само приятелска загриженост.

Прекъсвам писмото си, защото имам да свърша някои мои лични работи. Аз не съм толкова напреднал като вас, но обичам също така силно и това ме утешава. Ако не постигна щастието, но ви бъда полезен, все пак ще сметна, че не съм си загубил времето. Довиждане, приятелю мой.

Замъкът... 26 септември 17...“

ПИСМО ХС

Президентшата дьо Турвел до виконт дьо Валмон

„Много ми се иска, господине, това мое писмо да не ви причини мъка и дори да ви причини, тя да бъде смекчена от мъката, която изпитвам, докато ви пиша. Вие вече ме познавате достатъчно добре и не може да не разберете, че нямам никакво желание да ви огорчавам. Несъмнено и вие не бихте желали да ме хвърлите във вечно отчаяние. Заклевам ви в името на нежното приятелство, което ви обещах, в името на може би още по-силните, но навярно не така искрени чувства, които вие изпитвате към мен, да не се виждаме повече. Заминете, а дотогава да избягваме разговорите насаме, които са опасни и в които някаква непонятна сила ме възпира да ви кажа онова, което искам, а през цялото време ме принуждава да слушам думи, които не би трябвало да чувам.

И вчера, когато дойдохте да ме потърсите в парка, исках само да ви кажа това, което ви пиша днес. А какво направих? Слушах обясненията ви в любов... любов, на която не бива никога да отговоря! Ах, моля ви, оставете ме!

Не се страхувайте, дори и да не сте тук, чувствата ми към вас няма да намалют! Как бих могла да ги победея, след като дори нямам вече смелост да се боря срещу тях. Нали виждате, аз ви казвам всичко, по-малко се страхувам да ви призная слабостта си, отколкото да отстъпя пред нея. Изгубих власт над чувствата си, но ще я запазя над действията си. Да, ще я запазя, решила съм, ако трябва дори с цената на живота си!

Уви, доскоро бях тъй сигурна, че никога няма да ми се наложи да водя подобни борби! И се поздравявах за това; и може би се гордеех малко прекалено. Небето жестоко наказва моята гордост, но изпълнено с милосърдие

дори в момента, в който ни удря, то ме предупреди преди падението; ето защо ще бъда двойно по-виновна, ако продължавам да проявявам непредпазливост, знаейки, че нямам вече сила.

Вие сто пъти сте ми казвали, че не бихте желали щастие, купено с цената на моите сълзи. Ах, да не говорим повече за щастие, но оставете ме да си възвърна поне малко покой.

Нима, удовлетворявайки молбата ми, няма да добиете нови права над сърцето ми? А аз не бих могла да ви откажа тези права, породени от добродетелта. Колко щастлива ще бъда в благодарността си! На вас ще дължа насладата да вкусвам без угризение едно прелестно чувство! А сега, напротив, ужасена от чувствата и мислите си, аз еднакво се боя и за вас и за себе си; дори мисълта за вас ме плаши — когато не мога да избягам, аз се боря срещу нея; не я отдалечавам, но я отблъсквам.

Не е ли по-добре и за двама ни да свършим с този смут, с тази тревога? О, вие с вашата тъй чувствителна душа, която дори в грешките остава приятелка на добродетелта, знам, вие ще видите в какво тежко положение съм аз и няма да отхвърлите молбата ми! Тогава едно по-спокойно, но не по-малко нежно чувство ще замени бурните вълнения, а аз ще отдъхна благодарение на вашата доброта, ще заживея пак радостно и ще си кажа с ликуващо сърце: «Дължа моя покой на приятеля си!»

И нима вие ще сметнете, че сте откупили скъпо края на мъките ми, като се лишите от някои неща, които не ви налагам, но за които ви моля? Ах, ако, за да ви направя щастлив, е необходимо аз да бъда нещастна, повярвайте ми, не бих се поколебала нито миг... Но за да извърша грях!... Не, приятелю, не, хиляди пъти предпочитам смъртта!

Вече сломена от срама, готова да изпитам угризения, аз се страхувам и за другите, и за самата себе си; червя се сред близките си, треперя в самотата си. Животът ми е постоянна болка, само вашето съгласие може да ми върне

покоя. Моите решения, дори най-похвалните, не са достатъчни, за да се успокоя; вчера вече бях решила всичко, а прекарах нощта обляна в сълзи.

Разберете, вашата приятелка, тази, която вие обичате, е смутена, смирена, тя ви моли за покой и чистота. Ах, Боже, нима бих могла да се обърна към другиго с такава унижителна молба? Не ви упреквам за нищо, самата аз разбирам колко трудно е да се борим с едно властно чувство! Жалбата невинаги означава недоволство. Проявете великодушие там, където аз проявявам чувство за дълг, и към всичките чувства, които ми вдъхнахте, ще прибавя и вечната си признателност. Прощавайте, прощавайте, господине.

27 септември 17...“

ПИСМО ХСІ

Виконт дьо Валмон до президентшата дьо Турвел

„Отчаян от вашето писмо, още не зная, госпожо, как да ви отговоря. Разбира се, ако трябва да избирам между вашето нещастие и моето, готов съм без колебание да се принеса в жертва. Но, струва ми се, тук са преплетени такива важни неща, че си заслужава да поспорим и да се изясним. А как да го направим, след като не бива нито да си говорим, нито да се виждаме?

Възможно ли е? Да ни свързват такива нежни чувства, а един безсмислен страх да бъде достатъчен да ни раздели може би завинаги! Напразно нежното приятелство, пламенната любов ще търсят правата си! Техният глас няма да бъде чул. Защо? Каква близка опасност ви застрашава? Ах, повярвайте ми, подобни неоснователни страхове, струва ми се, не могат да смутят спокойствието ви.

Позволете ми да ви кажа, тук сигурно играе роля неблагоприятната представа, която ви бяха създали за мен. Не можем да треперим от този, когото уважаваме. И най-вече не бихме отдалечили от себе си човека, когото сме сметнали достоен за приятелството си. Боим се и избягваме само опасните личности.

А има ли по-почтителен и по-покорен човек от мен? Нали виждате, внимавам дори в думите си. Не си позволявам да изрека нежните имена, тъй скъпи на сърцето ми, с които непрестанно ви наричам тайно. Аз не съм вече верният и нещастен влюбен, който получава съвети и утешения от нежна и чувствителна приятелка, а обвиняем пред своя съдия, роб пред своя господар. Това ново положение, разбира се, ми налага нови задължения и, давам ви дума, ще ги изпълня всичките. Изслушайте ме и ако ме осъдите, ще се подчиня и ще замина. Обещавам ви

дори нещо повече. Нима предпочитате деспотизма, който съди, без да изслушва? Чувствувате ли в себе си смелостта да бъдете несправедлива? Заповядайте и аз ще се подчиня.

Но искам да чуя вашето решение или вашата заповед лично от вас, устно. Защо, ще ме попитате. Ах, ако ми зададете този въпрос, това ще означава, че не познавате любовта и сърцето ми. Нима е дребна работа да ви видя още веднъж? Може би, когато вливате отчаяние, в моята душа, един утешителен поглед няма да я остави да погине напълно. И най-сетне, ако трябва да се откажа от любовта, от приятелството, заради които единствено съществувам, вие ще видите какво сте сторили и ще ми остане поне вашето съжаление. Дори да не съм заслужил тази незначителна милост, все пак, струва ми се, ще мога да я получа, като я заплатя на такава висока цена.

Как, вие искате да ме отдалечите от себе си? Предлагате ми да станем чужди един на друг. Какво говоря? Разбира се, вие го желаете; и докато ме уверявате, че моето отсъствие няма да промени чувствата ви, ме карате да замина по-бързо, за да ги унищожите по-лесно.

Вече ми говорите само за благодарност. Предлагате ми чувството, което би получил от вас всеки непознат за най-дребната услуга, дори и някой ваш неприятел, стига да престане да ви вреди. И искате сърцето ми да бъде доволно от това! Запитайте собственото си сърце: ако вашият любим, ако вашият приятел дойдат един ден при вас да ви говорят за признателност, няма ли да им кажете възмутено: «Вървете си, вие сте неблагодарници!»

Прекъсвам писмото си и ви моля за снизходителност. Простете ми, че не сдържах болката, причинена от вас! Тя няма да ми попречи да ви се покоря напълно. Но заклевам ви на свой ред в името на тези тъй сладостни чувства, за които дори вие говорите, не ми отказвайте да ме изслушате и макар само от жал заради смъртната мъка, в която сте ме потопили, не отдалечавайте този миг. Довиждане, госпожо.

27 септември 17...“

ПИСМО ХСII

Кавалерът Дансъони до виконт дьо Валмон

„О, приятелю мой, последното ви писмо ме вледени от ужас! Сесил!... Ах, Боже! Нима е възможно! Сесил не ме обича вече! Да, съзирам тази страшна истина през воала, с който я обвиня вашето приятелство! Вие сте искали да ме подготвите да получа смъртоносния удар. Благодаря, ви за грижите, но може ли да бъде заблудена любовта? Тя лети срещу това, което я вълнува, и не узнава своята участ, а сама тя я отгатва. Сега аз не се съмнявам в моята съдба. Говорете ми без заобикалки, можете да го направите, дори ви моля за това. Кажете ми всичко. Какво породило съмненията ви, какво ги потвърди. И най-малките подробности имат значение. Опитайте се да си спомните думите ѝ. Една дума може да измени смисъла на цялата фраза... Дали сте се излъгали. Уви, все още се мъча да се заблуждавам. Какво ви каза тя? Упрекна ли ме в нещо? Казва ли, че тя не е виновна? Аз би трябвало да предвидя тази промяна — от известно време тя непрекъснато търси мъчнотии във всичко. Любовта не познава пречки.

Какво да реша? Какво ме съветвате? Да се опитам ли да я видя? Възможно ли е? Раздялата е тъй жестока, тъй гибелна... А тя да се откаже от възможността да ме види! Вие не ми пишете какво сте ѝ предложили. Ако е нещо опасно, тя знае много добре, че аз никога не бих я оставил да се излага на прекалени рискове. Но също така зная колко предпазлив сте, не мога да се съмнявам във вас.

Какво да направя сега? Как да ѝ пиша? Ако тя узнае моите съмнения, може би ще се огорчи? Ако те са несправедливи, ще ми прости ли, че съм я наскърбил? Ако пък ги скрия, това би означавало да я лъжа, а аз не мога да се преструвам пред нея.

О, ако можеше да знае тя колко страдам, моята мъка щеше да я трогне! Тя е тъй чувствителна! Има прекрасно сърце, дала ми е хиляди доказателства за любовта си. Но е тъй свенлива, тъй лесно се обърква, толкова е млада, а майка ѝ е тъй строга към нея! Ще ѝ пиша. Ще се овладея. Ще я помоля само да ви се довери напълно. Дори отново да ви откаже, моята молба не би могла да я разсърди, а може би тя ще се съгласи.

А на вас, приятелю мой, изпращам хиляди извинения и заради нея, и заради себе си. Уверявам ви, тя знае цената на вашите грижи и ви е признателна за тях. Тя не е недоверчива, а свенлива. Бъдете снизходителен, това е най-прекрасното качество на приятелството. А вашето ми е тъй скъпо и просто не знам как да ви се отблагодаря за всичко, което правите за мен! Прощавайте, още сега сядам да ѝ пиша.

Чувствувам как всичките ми страхове отново изникват. Кой би могъл да каже колко трудно ще ми бъде да ѝ пиша! Уви, едва вчера това беше за мен най-сладкото удоволствие!

Прощавайте, приятелю мой, бъдете все така грижлив и ме съжалявайте от сърце.

Париж, 27 септември 17...“

ПИСМО ХСІІІ

Кавалерът Дансъони до Сесил Воланж
(Приложено към предишното)

„Не мога да скрия от вас колко бях огорчен, като узнах от Валмон, че вие продължавате да не му се доверявате. Нали ви обясних, той ми е приятел и е единственият човек, който може да ни уреди да се видим — мислех, че това е достатъчно за вас; с огорчение виждам, лъгал съм се. Мога ли да се надявам поне, че ще ми пишете защо постъпвате така. Или пак има мъчнотии, които ви въздържат? Без вас не бих могъл да разгадая поведението ви. Не се осмелявам да се съмнявам в любовта ви и вие, вярвам, също не бихте се решили да излъжете моята любов. Ах, Сесил!...

Нима наистина сте отказали да ме видите? Отказали сте се от начин, прост, удобен, и сигурен^[1]. Значи, така ме обичате! Едно тъй кратко отсъствие е променило чувствата ви! Но защо да се лъжа? Защо да си казвам, че ме обичате както преди, че ме обичате дори повече? Нима майка ви, унищожавайки любовта ви, унищожи и вашето чистосърдечие? Ако все пак ви е останала малко жалост, не бихте могли без болка да узнаете ужасните мъки, които ми причинявате. Ах, дори смъртта би била по-лека!

Кажете ми, нима завинаги затворихте сърцето си за мен? Навеки ли ме забравихте? Понеже се отказвате от всичко, не знам нито кога ще чуете моите жалби, нито кога ще ми отговорите. Валмон приятелски беше осигурил нашата кореспонденция, но вие не пожелахте помощта му; решихте, че размяната на писма ви затруднява, и предпочетохте да си пишем по-рядко. Не, не вярвам вече в любовта, в искреността. Ах, кой би могъл да помисли, че Сесил ще ми измени?

Отговорете ми, истина ли е, че не ме обичате вече? Не, това е невъзможно. Вие се заблуждавате; вие сама клеветите собственото си сърце. Мимолетен страх, минутно обезсърчение, но любовта скоро ще ги разпръсне, не е ли така, моя Сесил? Ах, разбира се, така е и аз греша, че ви обвинявам. Колко щастлив бих бил, ако греша! Как мечтая да ви поднеса най-нежните си извинения и да изкупя един миг несправедливост с цяла вечност любов.

Сесил, Сесил, съжалете се над мен! Съгласете се да ме видите, съгласете се с цената, на каквито и да е средства! Виждате ли докъде води раздялата? Страхове, съмнения, може би дори студенина! Единствен поглед, една-единствена дума и ние ще бъдем щастливи. Какво казвам? Нима мога все още да говоря за щастие? Може би то вече е загубено за мен, загубено завинаги. Измъчван от страх, жестоко изтерзан между несправедливите подозрения и още по-жестоката истина, не знам какво да мисля. Живея само за да страдам и да ви любя. Ах, Сесил, от вас единствена зависи пак да обикна живота; първата дума, която произнесете, ще ми възвърне щастието или ще ме хвърли във вечно отчаяние.

Париж, 27 септември 17...“

[1] Дансъони не знае какъв е този начин, той само повтаря думите на дьо Валмон. — Б.р. ↑

ПИСМО ХСІV

Сесил Воланж до кавалера Дансъони

„Не разбирам нищо от вашето писмо, само ми е много мъчно. Какво ви е писал господин дьо Валмон и какво ви е накарало да помислите, че не ви обичам вече? Може би така би било по-добре за мен, защото тогава бих страдала по-малко; страшно тежко е, след като ви обичам толкова, вие винаги да мислите, че не съм права и вместо да ме утешавате, от вас да ми идва най-голямата мъка. Вие мислите, че ви лъжа и не ви казвам истината! Хубава представа имате за мен! Но дори и да бях лъжлива, както ме упрекувате, защо да лъжа точно вас? Наистина, ако не ви обичах вече, само би трябвало да ви го кажа и всички биха ме похвалили за това; но за нещастие любовта ми е по-силна от мен и отгоре на това любов към човек, който дори не ми е признателен за всичко!

Какво направих, та ми се разсърдихте така? Не се реших да взема един ключ, защото се страхувах мама да не забележи нещо и това да ми причини още по-голяма мъка, а също и на вас заради мен, пък и защото ми се видя, че не е хубаво да го направя. Но по този въпрос ми беше писал само господин дьо Валмон и аз откъде да зная дали го искате, или не, след като не знаете нищо. Сега, когато знам, че и вие го искате, няма да отказвам да взема ключа. Ще го взема още утре и тогава ще видим какво ще кажете пак!

Господин дьо Валмон може да си е ваш приятел, но мисля, че и аз ви обичам поне колкото него. Но той винаги има право, а аз все греша! Уверявам ви, това започва да ме ядосва! На вас, разбира се, ви е безразлично, защото знаете, че веднага ми минава. Но сега, като взема ключа, ще мога да ви виждам, когато искам, и уверявам ви, няма да искам, ако се държите така. Предпочитам аз да си

причинявам мъката, отколкото вие да ми я причинявате. Виждате ли каква искате да направите?

Ако бяхте пожелали, как можехме да се обичаме! Или поне мъките ни щяха да идват само от другите! Уверявам ви също, че ако аз сама си бях господарка, нямаше да имате никога причини да се оплаквате от мен. Но ако вие не ми вярвате, винаги ще бъдем нещастни, и то не по моя вина. Надявам се да се видим скоро и тогава няма да имаме причини да се огорчаваме както сега.

Ако можех да предвидя, щях да взема ключа веднага, но аз наистина мислех, че постъпвам правилно. И тъй, не ми се сърдете, моля ви, не тъгувайте и ме обичайте винаги така, както ви обичам аз. Тогава ще бъда щастлива! Довиждане, мой мили приятелю.

Замъкът... 28 септември 17...“

ПИСМО ХСV

Сесил Воланж до виконт дьо Валмон

„Моля ви, господине, да благоволите да проявите добрината да ми предадете онзи ключ, който ми предлагате, за да го сложа на мястото на другия. След като всички го желаят, явно е, и аз трябва да се съглася.

Не знам защо сте писали на господин Дансъни, че не го обичам вече; не съм ви дала повод да мислите така, смятам. А той много се е огорчил, също и аз. Знам, че сте негов приятел, но това съвсем не е причина да го натъжавате, нито пък мен. Ще ми направите голямо удоволствие, ако му напишете обратното още с първото си писмо, като добавите, че сте сигурен в това, защото той има голямо доверие във вас. А аз, като казвам нещо и не ми вярват, не знам какво да правя.

Колкото до ключа, бъдете спокоен, отлично запомних всичко, което ми писахте. Все пак, ако сте запазили писмото си и ако искате да ми го дадете заедно с ключа, обещавам ви да бъда много внимателна. Ако успеете да направите това утре на обед, ще ви дам ключа вдругиден на закуска. И вие ще ми го върнете по същия начин като първия ключ. Бих искала това да стане колкото може по-скоро, тогава за по-кратко време ще съществува опасността мама да не забележи нещо.

А после, когато вече имате този ключ, бъдете така добър да си послужите с него, за да вземете писмата ми. По този начин господин Дансъни ще получава по-често известия от мен. Вярно е, че така ще ни бъде по-удобно, отколкото досега. Но работата е там, че аз много се страхувам. Моля да ме извините и се надявам, вие да продължите да бъдете все така любезен както преди. И аз ще ви бъда все така признателна.

Имам чест, господине, да бъда ваша най-предана и
най-покорна...

28 септември 17...“

ПИСМО ХСVІ

Виконт дьо Валмон до маркиза дьо Мертъой

„Обзалагам се, че след вашето похождение всеки ден чакате от мен похвали и комплименти. Сигурен съм също, че малко ми се сърдите за дългото мълчание, но какво да се прави? Винаги съм смятал, че когато жената заслужава само похвали, можем да я оставим да се оправя сама и да се занимаваме с друго. Все пак благодаря ви за това, което сте направили за мен, и ви поздравявам за онова, което сте направили за себе си. И за да бъдете напълно щастлива, ще ви призная, че този път надминахте всичките ми очаквания! А сега да видим аз от своя страна оправдал ли съм донякъде вашите.

Нямам намерение да ви говоря за госпожа дьо Турвел; бавното развитие на събитията не ви се нрави. Вие обичате само завършените дела. Дългите сцени ви отегчават, а аз никога досега не съм изпитвал такова удоволствие, както от това привидно забавяне.

Да, харесва ми да съзерцавам, да наблюдавам как тази благоразумна жена е стъпила, без сама да забележи, на пътека, от която няма връщане и чийто стръмен и опасен наклон я увлича въпреки нея и я заставя да ме следва. Изплашена от грозящата я гибел; тя иска да се спре, но не успява. Със старание и ловкост може да забави стъпките си, но тъй или иначе, трябва да продължи напред. Понякога не смеейки да гледа право срещу опасността, затваря очи и продължава да върви, тя се обляга изцяло на мен. Но после отново я обзема страх и тя удвоява усилията си — опитва се в смъртен ужас да се върне назад, изтощава силите си, за да пропълзи едва-едва съвсем нищожно разстояние, но скоро магическа власт пак я връща към опасността, която тя напразно се е мъчила да избегне. Тогава, имайки само

мен за водач и опора, без да ѝ хрумне да ме упреква за неминуемото си падение, тя ме моли за отсрочка. Аз получавам от нея горещите молби, смирените просби, всичко, което смъртните отправят в страха си към божеството, а вие искате, глух към нейните пожелания, разрушавайки сам култа, който тя е създала около мен, да ускоря нейната гибел, използвайки тази власт, от която тя чака подкрепа! Ах, оставете ми поне време да посьзержавам тази трогателна борба между любовта и добродетелта!

А как мислите, да не би това представление в живота да е по-малко привлекателно от театралното представление, което ви кара да тичате забързана и да ръкопляскате горещо. Възхищавате се от чувствата, породени в една чиста и нежна душа, която се страхува от желаното щастие и продължава да се бори срещу него дори когато престане да се съпротивлява — не е ли това достатъчна награда за онзи, който е породил подобни чувства? Ето какви чудни наслади ми предлага всеки ден тази божествена жена, а вие ме упреквате, че ги вкусвам в притома. Ах, скоро ще дойде времето, когато, унижена от своето падение, тя ще се превърне за мен в най-обикновена жена.

Но като заговорих за това, забравих, че искам да ви разправа нещо друго. Не знам каква сила ме увлича и ме връща непрекъснато към нея дори когато я оскърбявам! Трябва да отстраня опасната мисъл за тази жена и да се овладеея, за да ви разкажа нещо по-весело. Става дума за вашата повереница, сега моя питомка; мисля, че тук няма какво да кажете срещу мен.

От няколко дни моята нежна светица започна да се отнася по-добре, ето защо не ми създаваше грижи и аз забелязах, че малката Воланж наистина е много хубава. И си казах — да се влюбя в нея като Дансъни, би било глупост, но може би не би било толкова глупаво да се позабавлявам, тъй като имам нужда от подобно нещо в самотата си. Освен това справедливо е, смятам, да си

заплатя за грижите, които полагам за нея. Припомних си, че и вие ми я бяхте предложили, преди Дансъни да се появи на хоризонта. И реших, че все пак имам известно право да проявя някои и други изисквания към едно благо, което той притежава само защото аз съм се отказал от него и съм го пренебрегнал. Хубавото личице на малката особа, сочната и уста, детинското ѝ изражение, дори самата ѝ неловкост затвърдиха мъдрите ми разсъждения. Реших да действувам в унисон с тях и моето начинание се увенча с успех.

Вие вече сигурно се мъчите да отгатнете с какви средства съм изместил така бързо любимия, каква съблазън подхожда на тази възраст, на тази неопитност! Не се изморявайте с догадки; не съм си послужил с никакви средства. Докато, ловко използвайки оръжието на своя пол, вие тържествувате благодарение на хитростта, аз, възвръщайки на мъжа неговите неотменни права, победих без сила. Сигурен, че ще задържа плячката, стига да я настигна, употребих хитрост само да се приближа; впрочем хитростта, до която прибегнах, не заслужава дори да ѝ се даде такова име.

Възползувах се от първото писмо, което получих от Дансъни за любимата му хубавица, и след като я предупредих за него според уговорката ни, вместо да се постарая ловко да ѝ го дам, аз се постарях да ѝ покажа колко трудно е да намеря начин. Пораждайки в нея нетърпение, аз се преструвах, че го споделям, и след като причиних злото, сам предложих лекарство за него.

Младата личност живее в стая, чиято врата е към коридора; напълно естествено е майка ѝ да взема ключа от тази врата. Необходимо беше и аз да се сдобия с ключ. Нищо по-лесно: нужни ми бяха само два часа и готово. Тогава писма, разговори, нощни срещи, всичко ставаше удобно и напълно осъществимо. Но можете ли да си представите? Свенливото дете се уплаши и отказа. Друг на мое място би се обезсърчил; а аз открих възможност да вкуся още по-тънка наслада. Писах на Дансъни и му се

оплаках от отказа на любимата му и всичко излезе така сполучливо, че нашият смахнат влюбен не се спря преди нищо, за да убеди и дори принуди своята плаха възлюбена да изпълни моето желание и да ми се довери напълно.

Признавам си, много ми хареса да си сменим така ролите и младият човек да направи за мен това, което аз трябваше да направя за него. Тази мисъл удвояваше цената на приключението. И ето, щом получих скъпоценния ключ, още на следващата нощ побързах да се възползувам от него.

След като се уверих, че в замъка всичко е спокойно, взех един покрит фенер и в облекло, подходящо за часа и обстоятелствата, направих първото си посещение на вашата повереница. Бях подготвил всичко (и то с нейна помощ), за да мога да вляза напълно безшумно. Тя спеше първия си сън, дълбоко, както е обичайно за нейната възраст, така че се доближих до леглото ѝ, без да я събудя. Отначало се изкуших от мисълта да пристъпя към действие и да се опитам да ѝ представя всичко като сън, но страхувайки се, да не би да вдигне шум от изненада, предпочетох да събудя предпазливо спящата красавица и така предотвратих писъка, от който се страхувах.

Успокоих първите ѝ страхове и тъй като не бях дошъл тук за празни разговори, позволих си някои волности. Естествено в нейния манастир не я бяха научили на какви разнообразни опасности е изложена свенливата невинност и какво точно трябва да пази, за да не ѝ се случи нещо лошо. Защото, влагайки цялото си внимание, всичките си сили да се защити от една целувка, която беше само отвличаща маневра, тя остави всичко друго незащитено. Как да не се възползува човек! Аз веднага смених тактиката и заех позиция. Тук и двамата помислихме, че сме загубени; малкото момиче истински изплашено, едва не изкрещя. За щастие гласът беше заглушен от сълзите. Тя се опита да се добере до звънеца, но аз ловко я спрях навреме.

«Какво искате да направите? — запитах я тогава. — Да се погубите завинаги ли? Нека да дойдат, какво ме интересува! Кого ще убедите, че съм дошъл тук без вашето съгласие? Кой друг, освен вас би могъл да ми помогне да се промъкна? А какво ще обясните за ключа, който получих от вас и който не бих могъл да взема от никого друго?» Тази кратка реч не успокои нито мъката, нито гнева ѝ, но я направи покорна. Не знам колко бях красноречив, жестовете ми обаче не се отличаваха с кой знае какво красноречие. Кой оратор би могъл да претендира за изящество, когато с едната ръка насилва, а с другата — гали? Ако добре си представяте всичко, ще се съгласите, че положението беше поне удобно за атака. Но аз не чаках нищо и както вие казвате, дори най-простоватата жена, една пансионерка, може да ме води за носа.

И тази, горкичката, колкото и да беше отчаяна, почувствува, че трябва да вземе някакво решение, да постигне някаква спогодба. Тъй като молбите ѝ ме оставяха непреклонен, наложи се да премина към предложения. Да не мислите, че отстъпих позициите си на висока цена? Нищо подобно. Обещах всичко само за една целувка. Вярно е, че като взех целувката, не сдържах обещанието си, но за това имах уважителни причини. Нали се бяхме уговорили целувката да бъде взета и дадена? Докато се пазаряхме, съгласихме се на втора целувка и за нея казахме, че е получена. Тогава, обвиняйки срамежливите ѝ ръце около врата си и притискайки я любовно, нежната целувка действително беше приета, но хубаво, както подобава — дори любовта не би могла да се справи по-добре.

Толкова добросъвестност заслужаваше награда и аз веднага изпълних молбата ѝ — ръката се отдръпна, но по някаква случайност самият аз се озовах на нейно място. Предполагате, че съм бил стремителен, нападателен, нали? Нищо подобно. Искаше ми се всичко да мине бавно, вярвайте ми! Щом сме сигурни, че ще стигнем до целта, защо да бързаме по пътя?

Наистина много ми беше приятно да наблюдавам поне веднъж силата на случайността, а тук тя ми се представяше лишена от всякаква външна намеса. Тя имаше да се бори с любовта си, и то любов, поддържана от чистота и свян и подсилена най-вече от раздражението, което бях предизвикал. Случайността беше сама, но беше там, присъствуваше през всичкото време, а любовта беше далеч.

За да си осигуря наблюденията, ловко използвах сила само дотолкова, доколкото да ми окажат съпротива. Но щом моята прелестна неприятелка, злоупотребявайки с моята отпуснатост, се опиташе да ми се изплъзне, аз я удържах със същия този страх, чието благоприятно въздействие вече бях проверил. И така, без всякаква принуда нежната влюбена, забравяйки своите клетви, първо отстъпи, а после се съгласи — разбира се, не без упреци и не без сълзи, избухнали едновременно. Не знам дали бяха истински или лъжливи, но както става винаги, те престанаха веднага, щом се заех да дам нов повод за това. Така от слабост на упрек и от упрек на слабост, ние се разделихме напълно доволни един от друг и съгласни и двамата да се срещнем пак довечера.

Прибрах се в стаята си призори, изнемощял от умора, умиращ за сън. Пожертвувах обаче и умората, и съня, защото исках тази сутрин да присъствувам на закуската — безумно обичам лицата на жените на другия ден след събитие. Не можете да си представите как изглеждаше тя! Едва се държеше на краката си, престъпваше като спъната, свела подпухналите, обкръжени със сенки очи! Заобленото ѝ лице се беше съвсем издължило! Невероятно забавна гледка! И за първи път майка ѝ, разтревожена от тази голяма промяна, прояви към нея ласкаво внимание! Ами президентшата, как се въртеше около нея! О, колкото до нейните грижи, то тя ги даваше назаем. Ще дойде ден, когато ще могат да ѝ ги върнат, и този ден не е много далеч. Прощавайте, моя прелестна приятелко.

Замъкът... 1 октомври 17..."

ПИСМО ХСVII

Сесил Воланж до маркиза дьо Мертъой

„Ах, Боже мой, госпожо, колко съм тъжна! Колко съм нещастна! Кой ще ме утеши в моите мъки? Кой ще ме посъветва в моята обърканост? Този господин дьо Валмон!... А Дансъони! Не, като си помисля за Дансъони, изпадам в отчаяние... Как да ви разкажа? Как да обясня?... Не знам какво да правя! Но сърцето ми ще се пръсне... Трябва да поговоря с някого и вие сте единствената, на която мога, на която се осмелявам да се доверя! Вие бяхте толкова добра към мен! Но сега не бива да бъдете добра, аз не съм достойна за това! И как да ви кажа, дори не го желая! Всички днес бяха толкова внимателни към мен... така още повече увеличиха мъката ми. Още по-силно почувствувах, че не заслужавам грижите им! Напротив, карайте ми се, накарайте ми се хубаво, защото съм виновна, но после ме спасете, защото, ако не се съгласите да ме посъветвате, ще умра от мъка.

Вие ще узнаете... ръката ми трепери, нали виждате, почти не мога да пиша, лицето ми пламти... Ах, наистина изгарям от срам! Е, да! Аз се срамувам! Нека това бъде първото наказание за моя грях. Да, ще ви разкажа всичко.

Трябва да ви обясня първо, че господин дьо Валмон, който досега ми даваше писмата на господин Дансъони, изведнъж сметна, че това е много мъчно и поиска да получи ключ от стаята ми. Уверявам ви, аз не исках да му го дам, но той писа на Дансъони за това и Дансъони също го пожела. А на мен ми е толкова мъчно, когато му отказвам нещо, особено откакто сме разделени, защото той е тъй нещастен, че в края на краищата се съгласих. Не можах да предвидя какво нещастие ще ми се случи.

Вчера господин дьо Валмон си послужи с този ключ и дойде в стаята ми, когато бях заспала. Не го очаквах и се уплаших, когато ме събуди. Но понеже той веднага ми заговори, аз го познах и не се развиках. Помислих си, че може би е дошъл да ми донесе писмо от Дансъони. Съвсем не беше така! Скоро той пожела да ме целуне и докато аз се защитавах, което е напълно естествено, той се изхитри да извърши това, за което иначе за нищо на света не бих се съгласила... Тогава ми поиска в замяна целувка. Трябваше да се съглася, какво можех да направя? Опитах се да викам, но не можах, а и той ме убеди, че ако някой дойде, ще хвърли цялата вина върху мен. Много просто, заради ключа! После пак не си отиде и ми поиска втора целувка, която, не знам защо и как, много ме развълнува, а после стана по-лошо, отколкото в началото. О, разбира се, страшно лошо и най-накрая... Избавете ме от необходимостта да ви разкажа останалото, тъй нещастна съм, както никога досега!

Най-вече се упреквам за едно, което все пак трябва да ви кажа — страхувам се, че не се защитавах така, както трябваше. Не знам как стана, сигурна съм, че не обичам господин дьо Валмон, напротив, но все пак имаше моменти, когато като че ли го обичах... Сама разбирате, това не ми попречи през всичкото време да му казвам «не», но чувствавах, че постъпвам не така, както говоря. И това ставаше сякаш въпреки волята ми. И после бях много смутена! Ако винаги е така трудно да се защитаваме, трябва сигурно да се приучим! Вярно, господин дьо Вамон умее да говори тъй, че просто не знаеш как да му отговориш. И ще ми повярвате ли, когато той си тръгна, като че ли ми стана мъчно, проявих слабост и се съгласих той да дойде пак вечерта. Това ме отчайва повече от всичко!

О, и все пак, обещавам ви, няма да му позволя да дойде! Още не беше излязъл от стаята, когато разбрах, че съм сгрешила, като му обещах! И плаках цяла нощ. Най-мъчно от всичко ми беше за Дансъони! Всеки път, като се

сецах за него, сълзите ми се лееха, просто се задушавях и все си мислех... Сама виждате последиците; целият лист е мокър. Не, няма да се утеша никога, заради Дансъони... Едва издържам, а не мога да мигна. Тази сутрин, като станах и се погледнах в огледалото, просто ме хвана страх, толкова съм се изменила!

Мама забеляза това, щом ме видя, и ме запита какво ми е. Аз веднага се разплаках. Мислех, че ще ми се кара и може би тогава нямаше да ми е тъй мъчно, но нищо подобно. Тя ми говори толкова нежно! А аз не го заслужавах! Каза ми, че не бива да тъгувам. Тя не знаеше причината за моята мъка! Нали от това съм болна! От време на време ми се иска да съм мъртва! Не можах да се въздържа, хвърлих се в обятията ѝ, ридаейки и повтаряйки: «Ах, мамо, вашата дъщеря е тъй нещастна!» Мама също не можа да сдържи сълзите си и това още повече увеличи болката ми. За щастие тя не ме попита защо съм тъй нещастна — как щях да ѝ отговоря!

Моля ви, госпожо, пишете ми колкото можете по-скоро и ми кажете какво трябва да правя, защото нямам смелост да мисля за нищо, а само страдам и се измъчвам. Изпратете ми писмото чрез господин дьо Валмон, но, моля ви, ако му пишете и на него, не му казвайте какво съм ви разказала.

Оставам, госпожо, изпълнена с искрено приятелство към вас, ваша смирена и покорна...

Не смея да подпиша това писмо.

Замъкът... 1 октомври 17...“

ПИСМО ХСVІІІ

Госпожа дьо Воланж до маркиза дьо Мертъой

„Само преди няколко дни, моя очарователна приятелко, вие ми искахте утешение и съвет. Днес е мой ред и аз се обръщам към вас със същата молба. Много съм тъжна и се страхувам, че съвсем не взех най-добрите мерки, за да избягна тревогите, които изпитвам в момента.

Причина за моето безпокойство е дъщеря ми. След като заминахме, тя беше все тъжна и измъчена, но аз бях подготвена за това и въоръжих сърцето си със строгост, която ми се струваше необходима. Надявах се, че раздялата, забавленията скоро ще унищожат една любов, на която гледах по-скоро като на детинска грешка, отколкото като на истинска страст. Виждам обаче, че откакто сме тук, не само нищо не се оправя, но детето изпада във все по-опасна меланхолия и се страхувам съвсем сериозно това да не разстрои здравето му. Особено от няколко дни тя се измени просто пред очите ми. Вчера видът ѝ ме порази, а и всички наоколо се разтревожиха.

Доказателство за силното ѝ вълнение е, че тя явно е готова да преодолее свенливостта си, която винаги е изпитвала към мен. Вчера сутринта на въпроса ми дали не е болна тя се хвърли в обятията ми, каза ми, че е много нещастна и зариде. Не мога да ви опиша колко се разстроих и от моите очи също бликнаха сълзи; нямах време да се обърна, за да не ги види тя. За щастие проявих благоразумието да не ѝ задам друг въпрос и тя не се осмели да ми каже нищо повече. Но, разбира се, съвсем ясно е, че се измъчва от злощастната си страст.

Какво решение да взема, ако това продължи! Мога ли да стана причина за нещастията на дъщеря си? Мога ли да обърна против нея най-ценните душевни качества —

чувствителността и постоянството? Затова ли съм майка? А като задушавам това тъй естествено чувство, което ни кара да мечтаем за щастието на децата си, като приемам за слабост това, което всъщност смятам за пръв, най-свят дълг, и я насилвам в нейния избор, няма ли да отговарям за пагубните последствия, които той може да има? Правилно ли да е използвам майчината власт, за да поставя дъщеря си между престъплението и нещастията?

Мила приятелко, няма да подражавам на това, което често съм порицавала. Разбира се, трябваше да се опитам да направя избор за дъщеря си; така само исках да ѝ помогна с моята опитност — не за да се възползувам от правото си, а за да изпълня дълга си. Но смятам, че ще изменя на дълга си, ако я принудя да се откаже от естественото си влечение, което аз не съм съумяла да предотвратя и което нито тя, нито аз сме могли да предвидим колко дълбоко и трайно ще бъде. Не, аз няма да понеса тя да се омъжи за едного, а да обича друго, и предпочитам да се откажа от властта си, отколкото да пожертвувам нейната добродетел.

Ето защо мисля, че трябва да взема най-мъдрото решение и да се откажа от думата, дадена на господин дьо Жеркур. Току-що ви изясних причините. Според мен те са по-силни от обещанието ми. И нещо повече дори. Така, както стоят нещата, да изпълня обещанието си, би означавало наистина да го наруша. Защото най-сетне аз съм длъжна да не откривам пред господин дьо Жеркур тайната на дъщеря си, но не по-малко съм длъжна и пред него да не злоупотребявам с незнанието му, в което го оставям, и трябва да направя всичко, което мисля, че и той би направил, ако е осведомен. Мога ли аз да го излъжа недостойно, след като той ми се довери и ми оказва честта да ме избере за своя тъща, редно ли е аз да го измамя в избора на майка на децата му. Не бих могла да ви кажа колко ме тревожат всички тези правдиви размишления, на които не мога да не се отдам.

Сравнявам нещастията, от които те ме карат да се страхувам, с щастието на дъщеря си, ако си вземе съпруг по сърце и приеме да изпълнява с радост задълженията си; със задоволството на зет си, благославящ всеки ден избора си; с щастието, което всеки от тях ще дължи на другия, и с моето щастие да ги виждам доволни. Нима надеждата за такова прелестно бъдеще трябва да бъде пожертвувана заради празни съображения? И какви съображения ме задържат? Единствено материални! Каква е ползата тогава, че дъщеря ми е родена богата, щом трябва да робува на парите?

Съгласна съм, че господин дьо Жеркур е може би най-добрата партия за дъщеря ми. Признавам, бях много поласкана, че изборът му се е спрял на нея. Но в края на краищата Дансъни е също тъй от добър род и не му отстъпва по нищо, що се отнася до личните му качества; а има преимущество пред господин дьо Жеркур, защото обича и е обичан. Вярно, той не е богат, но дъщеря ми не е ли богата и за двама? Ах, защо да ѝ ограбваме сладката радост да занесе богатството си на човека, когото обича!

Тези бракове по сметка вместо по любов, за които се казва, че са подходящи, и в които действително всичко е подходящо, с изключение на вкусовете и характерите, не са ли най-плодоносният източник на разните скандални истории, които с всеки изминат ден стават все по-чести? Предпочитам да отсроча брака — така поне ще имам време да изуча дъщеря си, която не познавам. Не ми липсват сили да ѝ причиня временна мъка, щом благодарение на това ще получи трайно щастие. Но да я обрека на вечно отчаяние — това не ми позволява сърцето!

Ето, скъпа приятелко, какви мисли ме измъчват и за какво ви искам съвет. Тези сериозни теми не подхождат на вашата жизнерадост и на възрастта ви. Но вие сте толкова разумна! Приятелските чувства към мен ще ви подпомогнат. И аз съм убедена, че и приятелството, и благоразумието не ще откажат да помогнат на майчиното сърце, което ги зове.

Прощавайте, моя очарователна приятелко, вярвайте в
искрените ми чувства.
Замъкът... 2 октомври 17...“

ПИСМО ХСІХ

Виконт дьо Валмон до маркиза дьо Мертъой

„Още няколко дребни събития, моя прелестна приятелко, но само сцени без развитие на действието. Така че въоръжете се с търпение; и то с голямо търпение, защото, докато моята президентша се придвижва напред със съвсем ситни крачки, вашата повереница отстъпва и нещо повече дори. Така е! И аз добродушно се забавлявам с всичките тия глупости. Започвам да се нагаждам чудесно към тукашния живот и мога да кажа, че в тъжния замък на моята стара леля не съм скучал нито за миг. И наистина, не получих ли тук наслади, въздържание, надежда, колебание? Какво повече можем да искаме дори от един голям театър? Зрители? Ех, почакайте малко! И те няма да ми липсват. Ако не ме видят на работа, ще им покажа завършеното си дело — и на тях ще им остане само да се възхищават и да ръкопляскаат. Да, те ще ръкопляскаат, защото най-сетне мога да предскажа напълно убедено, че часът на падението на моята строга светица приближава. Тази вечер присъствувах на агонията на добродетелта. На нейно място ще възтържествува нежна слабост. Определям срок за това не по-късно от нашата следваща среща — вече ви чувам как ликувате! Да обявя победата си, да се похваля предварително! Моля, моля, успокойте се. За да ви докажа скромността си, ще започна с разказа за поражението си.

Право да ви кажа, вашата повереница е много забавна личност! Тя наистина е дете и трябва да се отнасяме с нея като с дете, на което прощаваме, след като го накажем, за да се поучи! Представяте ли си, след това, което стана завчера между нея и мен и след приятелската раздяла вчера сутринта, тази вечер, когато отидох при нея, както се бяхме уговорили, намерих вратата заключена

отвътре! Какво ще кажете за това? Да вършиш от време на време подобни детинщини в навечерието, разбирам, но на другия ден!... Не е ли забавно?

На мен обаче отначало не ми стана смешно; пак се прояви характерът ми! На тази среща отивах, разбира се, без особено удоволствие, а просто защото така му е редът. Моето собствено легло, от което имах голяма нужда, ми се струваше в този момент много по-за предпочитане пред всяко друго легло — бях го напуснал с голямо съжаление. Но щом се появи пречка, пламнах от желание да я преодоля; особено унижително ми беше, че съм изигран от едно малко момиче. Прибрах се в стаята си страшно ядосан и решен да не се занимавам повече с това глупаче и с историите му. Драснах ѝ една бележка, която смятам да ѝ връча утре, и в която ѝ дадох да разбере какво представлява. Но, както се казва, утрото е по-мъдро от вечерта; тази сутрин размислих, че нямайки особено разнообразни развлечения, не би било зле да си запазя това. И унищожих заядливата бележка. След като прецених «за» и «против», разбрах, че не си струва да приключвам тази история, преди да имам в ръцете си нещо, което да ми позволи да погубя героинята. Докъде може да ни отведе първият порив! Щастлив е, прелестна приятелко, този, който като вас се е научил да не отстъпва никога никому! И така, аз отсрочих отмъщението си, пренесох тази жертва на вашите планове спрямо Жеркур.

Сега, когато вече ми мина ядът, гледам на държането на вашата повереница откъм смешната му страна. Наистина бих искал да знам какво ще спечели от това! Аз лично не съм наясно: ако е само за да се защити, мисля, че малко е позакъсняла! Наистина ще трябва някой ден да ми обясни тази загадка! Ще ми се да я разбира. Може би просто е уморена? Искрено казано, напълно възможно е! Защото несъмнено тя още не знае, че стрелите на любовта, подобно на Ахилесовото копие, носят със себе си лек за раните, които причиняват. Но не, бих могъл да се обзаложа, че в тия муцунки, които ми правеше през целия ден, тя

сякаш се опитваше да вложи разкаяние... нещо като добродетел... Добродетел!... Много ѝ подхожда! Ах, защо не я остави на единствената жена, родена за нея, единствената жена, способна да се украси с добродетелта и даже да накара и другите да я обикнат!... Простете ми, прелестна приятелко, но именно тази вечер между госпожа дьо Турвел и мен се случи онова, за което трябва да ви разкажа и което още ме вълнува. Нужно е усилие, за да забравя впечатлението, което ми направи; точно затова седнах да ви пиша. Този първи миг заслужава прошка.

От няколко дни госпожа дьо Турвел и аз бяхме постигнали съгласие в чувствата; спорехме вече само за думите. Наистина тя отговаряше винаги с «приятелство» на «моята любов», но този условен език не изменяше същността на нещата и веднъж стигнал дотук, можех бавно, но сигурно да се добера до целта си. Вече дори не ставаше дума да замина, както тя настояваше първоначално, а колкото се отнася до нашите всекидневни срещи, ако аз се стараех да ѝ давам възможност за тях, тя пък се стремеше да не изпусне тази възможност.

Тъй като обикновено тези срещи ставаха по време на разходката, а днес времето беше отвратително, вече не се надявах на нищо. Бях дори наистина разстроен, защото и през ум не ми минаваше колко ще спечеля от това непредвидено прекъсване.

Тъй като не беше възможно да се разходим след закуската, всички седнаха да играят на карти. Аз не съм кой знае какъв играч, можеха да минат и без мен; ето защо използвах времето да се кача в стаята си с единствената цел да дочакам края на играта.

Тъкмо се връщах при другите, когато изведнъж съзрях очарователната жена да влиза в своята стая; било от предпазливост, било от слабост тя ми каза с нежния си глас: «Къде отивате? Няма никого в салона.» Това ми стигаше, както можете да си представите, за да се опитам да вляза при нея. Срещнах по-малко съпротива, отколкото очаквах. Вярно, аз предпазливо започнах разговора още на

вратата, и то на съвсем без лични теми, но щом седнахме, преминах към истинската тема и заговорих за «любовта» си на моята «приятелка». Първият ѝ отговор, макар и съвсем обикновен, ми се стори достатъчно изразителен: «Ах, послушайте ме, да не говорим за това тук» — каза тя, като трепереше. Горката жена! Предчувствуваше гибелта си.

А не беше права да се страхува. От известно време, уверен, че ако не днес, то утре ще постигна успех, и виждайки как тя хаби силите си в излишни битки, бях решил да пазя своите и да чакам кротко тя да се умори. Нали разбирате, в този случай ми е необходима пълна победа, не искам да дължа нищо на случайността. Следвайки предначертания план, и за да мога да проявя настойчивост, без да се задълбавам, аз се върнах на думата «любов», която тя така упорито отказваше да чува; сигурен, че вярват в моята пламенност, опитах се да говоря с по-нежен тон. Казах ѝ, че отказът ѝ вече не ме дразни, а ме огорчава; нима моята чувствителна приятелка не ми дължеше известно утешение?

Докато тя ме успокояваше, ръката ѝ остана в моята, прелестното тяло се беше облегнало на мен и ние много се приближихме. Вие несъмнено сте забелязвали как при такива положения защитата отслабва и молбите и отказите бързо се редуват, как главата се извъръца и очите се свеждат, докато думите, изречени със слаб глас, стават все по-редки и по-откъслечни. Тези безценни признаци показват по недвусмислен начин, че душата се е съгласила, но още не го е осъзнала; аз дори смятам, че в такива случаи е опасно да се предприемат прекалено явни действия, тъй като подобно отмаляване винаги е съпроводено от сладостно усещане и рязкото излизане от него предизвиква раздразнение, което неизменно е в полза на отбраната.

В този случай обаче предпазливостта ми беше още по-необходима, тъй като не можех да не се страхувам от ужаса, който щеше да предизвика това самозабравяне у моята нежна мечтателка. Ето защо аз молах за признанието

й, без дори да искам то да бъде произнесено — един поглед беше достатъчен, един-единствен поглед, за да бъда щастлив.

Моя прелестна приятелко, прекрасните очи действително се устремиха към мен, божествената уста дори произнесе: «Е, да! Да, аз...» Но погледът веднага угасна, гласът се прекърши и обожаемата жена падна в обятията ми. Едва имах време да я прихвана, когато тя се освободи трепереща и извика, загубила ума и дума, протягайки ръце към небето: «Боже, о, Боже, помогнете ми!» И веднага, по-бърза от мълния, падна на колене на десет крачки от мен. Слушах как риданията я задушават. Приблжих се да ѝ помогна, но тя улови ръцете ми, обля ги в сълзи и прегръщайки дори от време на време коленете ми, заповтаря: «Да, вие, вие ще ме спасите! Вие не искате смъртта ми. Оставете ме, спасете ме, оставете ме в името Божие, оставете ме!» Тези несвързани думи едва се изтръгнаха сред удвоените ѝ ридания. В същото време тя ме държеше така здраво, че не ме оставяше да се отдалеча. Тогава, събирайки всичките си сили, аз я вдигнах на ръце. В същия миг сълзите ѝ престанаха да се лоят, тя млъкна, вдърви се и силни конвулсии последваха тази буря.

Признавам си, бях много развълнуван и, мисля, щях да изпълня молбата ѝ, дори да не бях принуден от обстоятелствата. Истината е, че след като се погрижих за нея, аз я оставих, както тя ме молеше, и за което се поздравявам. Вече почти съм възнаграден за това.

Очаквах, както в деня на моето първо признание, тя да не се яви вечерта. Но тя слезе към осем часа в салона и само съобщи на всички, че не ѝ било добре. Лицето ѝ беше измъчено, гласът — слаб, държането принудено, но погледът ѝ беше нежен и тя често го спираше на мен. Отказа да играе и аз бях принуден да заема нейното място, а тя седна до мен. По време на вечерята остана сама в салона. Когато се върнахме, стори ми се, че е плакала. За да се уверя в това, запитах я дали пак не ѝ е прилошало, на което тя мило ми отговори: «Тази болест не си отива тъй

бързо, както идва!» Най-сетне, когато се отправихме към стаята си, аз ѝ подадох ръка; пред вратата на нейната стая тя стисна силно ръката ми. Вярно, този жест сякаш беше несъзнателен, но толкова по-добре. Това е още едно доказателство за моята власт.

Обзалагам се, че сега е очарована от постигнатото; работата е добре свършена, остава само да се възползуваме. Може би, докато ви пиша, тази сладостна мисъл вече ѝ минава през ума; но дори и да замисля нов план за защита, нали знаем докъде водят подобни планове? Питам ви би ли могла да издържи повече от нашата най-близка среща. Разбира се, подготвен съм за още някоя и друга превземка, преди да ми отстъпят, но това е нищо! Направят ли първата стъпка, тези строги светици трудно се спират. Тяхната любов е истински взрив; съпротивата дава повече сила. Моята дива светица ще тича след мен, ако аз престана да тичам след нея.

И най-сетне, моя прелестна приятелко, аз начаса ще се явя при вас, за да ви подканя да изпълните дадената дума. Вие несъмнено не сте забравили какво ми обещахте след успеха — да измените на кавалера, нали? Готова ли сте? Аз жадувам за този миг, сякаш никога не сме се познавали. Всъщност това, че ви познавам, е може би още една причина да ви желая.

«Аз съм справедлив, ала не съм галантен.»^[1]

Това ще бъде първата ми изневяра спрямо моята трудна победа; обещавам ви да се възползувам от първия предлог, за да се отделя за двадесет и четири часа от нея. Така ще я накажа, задето ме държа толкова дълго далеч от вас. Знаете ли, че от два месеца се занимавам с тази история? Да, два месеца и три дни; смятам и утрешния ден, защото тогава ще бъде завършекът. Това ми припомни, че госпожица дьо Б. се съпротивява цели три месеца. Много ми е приятно да се убедя, че откровеното кокетство има повече защитни сили от строгата добродетел.

Прощавайте, моя прелестна приятелко, трябва да ви напусна, защото вече е много късно. Писмото ми ме заведе

по-далеч, отколкото смятах, но тъй като ще го изпратя утре сутринта, исках да се възползувам да ви дам един ден по-рано възможността да споделите радостта на приятеля си.

Замъкът... 2 октомври 17... вечерта“

[1] Волтер — комедията «Нанин» — Б.пр. ↑

ПИСМО С

Виконт дьо Валмон до маркиза дьо Мертъой

„Моя приятелко, аз съм изигран, измамен, погубен; в отчаяние съм — госпожа дьо Турвел заминала! Заминала, а аз да не знам! И не бях там, за да ѝ попреча, да я упрекна за недостойната ѝ измяна! Ах! Не мислете, че бих я пуснал да замине. Тя щеше да остане; да, щеше да остане дори ако трябваше да си послужи със сила! А какво стана? Доверчив и сигурен, аз си спях спокойно и докато си спях, ме порази мълния. Не, нищо не разбирам от това заминаване! Ще се откажа да опознавам жените!

Като си спомня какво беше вчера! Какво говоря? Не вчера, а снощи! Онзи ласкав поглед, онзи нежен глас! И стиснатата ръка! А през това време тя е крояла как да ми се изплъзне! О, жени, жени! И вие се оплаквате, когато ви измамят! Да, няма вероломство, което да не е откраднато от вас!

Какво удоволствие ще изпитам да си отмъстя! Ще намеря отново тази коварна жена, ще възвърна властта си над нея! Щом любовта съумя сама да ми подсказе средствата, какво ли няма да постигне любовта, подпомогната от отмъщението? Тя пак ще тръпне на колене пред мен, обляна в сълзи, пак ще моли за пощада с измамния си глас, но тогава аз ще бъда безжалостен!

Какво прави тя сега? За какво мисли? Може би се радва, че ме е излъгала; и вярна на своя пол, вкухва най-сладостни удоволствия. Това, което не можа да постигне прословутата добродетел, без всякакво усилие го извърши хитростта. Безумец! Аз се страхувах от целомъдрието ѝ, вместо да се боя от коварството ѝ!

И на всичко отгоре трябва да сподавям гнева си! Принуден съм да показвам тиха скръб, след като сърцето

ми прелива от ярост! Добре се наредих — да умолявам отново една непокорна жена, която се е изплъзнала от властта ми! Как допуснах такова унижение! И то от кого? От една плаха жена, съвършено неопитна в борбата. За какво ми е, че заплених сърцето ѝ, разпалих в нея пламъка на любовта, обърках до безумие чувствата ѝ, след като, умиротворена в своето уединение, тя може днес да се гордее с бягството много повече, отколкото аз с победите си. Нима ще понеса това? Скъпа приятелко, не допускам да го мислите, не може да имате такова унижително мнение за мен!

Но каква съдба ме привързва към тази жена? Нима стотици други не жадуват за моето внимание? Нима няма да побързат да го удовлетворят? Дори никоя от тях да не струва колкото нея, привлекателността на разнообразието, чарът на новите победи, блясъкът на техния брой не ми ли предлагат най-сладки удоволствия?

Защо да тичаме след насладите, които ни убягват, и да пренебрегваме тези, които сами ни идват? Ах, защо?... Не зная, но го изпитвам на гърба си.

За мен вече няма щастие, покой, ако не притежавам тази жена, която мразя и обичам еднакво силно! Ще се примиря едва когато разполагам със съдбата ѝ! Тогава, спокоен и удовлетворен, ще я видя отдадена на бурните чувства, които сега ме разтърсват, а ще предизвикам и хиляди други. Искам надеждата и страхът, недоверието и увереността, всички злини, измислени от омразата, всички блага, дарени от любовта, да изпълват сърцето ѝ и да се сменят в него по моя воля. Това време ще дойде. Но колко още усилия!... Колко близо бях до целта вчера и колко далеч съм днес! Как да се доближа сега? Не смея да предприема нищо; чувствавам, трябва да се успокоя и тогава да взема решение, а кръвта кипи във вените ми!

Хладнокръвието, с което всички отговарят на въпросите ми за заминаването ѝ, за причината, за необичайното избързване... удвояват мъчението ми. Никой не знае нищо, никой не желае да узнае нищо, едва биха

споменали за това, ако ги оставя да говорят за друго. Госпожа дьо Розмонд, при която изтичах тази сутрин, като научих новината, ми отговори с невъзмутимото спокойствие на своята възраст, че нямало нищо чудно — чувствувайки се неразположена, госпожа дьо Турвел сигурно била уплашена да не се разболее и предпочела да си отиде в къщи. Това било съвсем естествено и тя щяла да постъпи така в подобен случай. Сякаш може да има нещо общо между тях двете! На нея ѝ остава само смъртта, а другата, другата е чарът и терзанието на моя живот!

Госпожа дьо Воланж, която отначало заподозрях в съучастничество, не изглежда засегната, че не се е посъветвала с нея. Много ми е приятно, признавам, че не е имала удоволствието да ме злепостави. В същото време това ми доказва и друго — тя не се ползува с толкова голямо доверие при тази жена, както се страхувах; а винаги е по-добре да имаш един враг по-малко. Как би ликувала тя, че бягат от мен! Как би се надувала, ако това би било последица от съветите ѝ. Каква важност би си придала! Боже мой! Колко я мразя! О, аз ще подновя връзката с дъщеря ѝ; ще я обуча, както ми хрумне, затова смятам да остана тук още известно време. След като разсъдих, взех точно такова решение.

Не ви ли се струва, че след подобна демонстрация неблагодарницата трябва да се страхува от мен? Ако през ума ѝ мине мисълта, че бих могъл да я последвам, тя сигурно би наредила да ми затворят вратата ѝ; а аз не искам да я предизвиквам към такива мерки, нито пък да търпя подобно унижение. Предпочитам да ѝ съобщя, че оставам тук и дори ще настоявам тя да се върне; когато бъде напълно сигурна, че няма да ида при нея, аз внезапно ще се появя — ще я видим как ще понесе тази среща! Но трябва да я отсроча, за да предизвикам по-голям ефект, а не знам ще се стърпя ли. По двадесет пъти на ден ми иде да поръчам колата си. Но ще се овладеея; ще изчакам отговора ви тук, моля ви само, моя прелестна приятелко, не ме карайте да чакам дълго.

Най-много ме е яд, че не знам какво става, но моят егер, който сега е в Париж, има достъп до камериерката и ще може да ми помогне. Ще му изпратя указания и пари. Моля да ме извините, че ги прилагам към вашето писмо, и да се погрижите да му ги изпратите по някой от вашите хора със заповед да ги предаде лично на него. Това е предпазна мярка, защото онзи безделник вечно твърди, че не е получил писмата ми, когато в тях има нещо, което го затруднява; а в момента не ми се струва толкова увлечен в своята победа, както би ми се искало.

Прощавайте, моя прелестна приятелко, ако ви хрумне нещо умно, някакъв начин да ускоря действията, веднага ми съобщете. Неведнъж вече съм се уверявал колко полезно ми е вашето приятелство. Чувствувам го и в този миг, защото се поуспокоих, след като ви писах; поне си поговорих с човек, който ме разбира, а не с куклите, край които живуркам от сутринта. Наистина колкото по-далеч съм от вас, толкова повече се убеждавам, че само вие и аз струваме нещо на този свят.

Замъкът... 3 октомври 17...“

ПИСМО СІ

Виконт дьо Валмон до своя егер Азолан
(Приложено към предишното)

„Само глупак като вас може да замине отгук, без да узнае, че госпожа дьо Турвел също е отпътувала; или да знае и да не дойде да ме предупреди. За какво ми е да хвърляте парите ми на вятъра, като се напивате с лакеите и употребявате времето, в което би трябвало да ми служите, в любезни приказки с камериерките, без аз да имам понятие какво става! Резултатите от добрата ви служба са налице! Но, предупреждавам ви, още една такава небрежност в тази работа и тя ще бъде последната ви като служител при мен.

Трябва да ме осведомявате за всичко, което става у госпожа дьо Турвел: здрава ли е, спи ли, тъжна ли е, или весела; излиза ли често и у кого ходи; приема ли гости и кой ходи у нея; как прекарва времето си; раздражителна ли е с камериерките си, особено с тази, която беше тук; какво прави, когато е сама, чете ли, или прекъсва четенето, за да мечтае; а когато пише? Постарайте се да се сдружите с прислужника, който носи писмата на пощата. Предлагайте му, когато е възможно, вие да изпълните тази поръчка вместо него; ако той се съгласи, пускайте само писмата, които ви се струват безинтересни, а другите изпращайте на мен, особено писмата до госпожа дьо Воланж, ако ви попаднат писма до нея.

Постарайте се още известно време да останете любовник на вашата Жюли. Ако, както смятате, тя има и друг любовник, убедете я да поделя любовта си и не се измъчвайте от смешни предразсъдъци. В такова положение са и мнозина други, които струват много повече от вас. Ако обаче вашият колега се окаже обичлив, ако забележите

например, че отнема по-голямата част от времето на Жюли през деня и тя едва се мярка край господарката си, отстранете го по някакъв начин, или се скарайте с него — не се страхувайте от последиците, аз съм насреща. И най-вече ходете в тази къща, само с постоянство може всичко да се види и при това добре да се види. Ако случайно уволнят някого от слугите, пожелайте да го заместите, като кажете, че вече не сте на служба при мен. Обяснете, че сте ме напуснали, за да постъпите в по-спокойна и по-уредена къща. Направете всичко възможно да ви приемат. През това време ще бъдете на служба и при мен; както на времето при херцогиня дьо..., а след това госпожа дьо Турвел също ще ви възнагради.

При достатъчна ловкост и старание това указание би трябвало да бъде достатъчно. За да подпомогна и двете, пращам ви пари. Приложената тук бележка ви дава право, както виждате, да получите двадесет и пет луидора от моя посредник, защото не се съмнявам, че нямате пукната пара. Част от тази сума употребете, за да убедите Жюли да започне кореспонденция с мен. С останалото почерпете другите прислужници. Постарайте се, ако е възможно, това да стане при портиера на къщата, тогава на него ще му бъде приятно да ви вижда в този дом. И не забравяйте, че аз заплащам не вашите удоволствия, а услугите ви.

Приучете Жюли да наблюдава всичко, да съобщава всичко, дори и незначителни неща. По-добре да напише десет ненужни фрази, отколкото да прескочи една интересна. А много често това, което изглежда безлично, всъщност е от значение. Тъй като трябва да бъда уведомен своевременно, ако смятате, че има вест, която заслужава внимание, веднага след получаването на това писмо изпратете Филип с нает кон в...^[1] Той да остане там до ново нареждане; така ще осигурим място за смяна на конете в случай на нужда. За останалата кореспонденция пощата е достатъчна.

Внимавайте да не загубите това писмо, препрочитайте го всеки ден не само за да се уверите, че не

сте забравили нещо, но и за да бъдете сигурен, че е у вас. С други думи, направете всичко, което трябва да направите като човек, на когото съм оказал честта да се доверя. Знаете, че ако съм доволен от вас, и вие ще бъдете доволен от мен.

Замъкът... 3 октомври 17...“

[1] Село по средата на пътя между Париж и замъка на госпожа дьо Розмонд. — Б.пр. ↑

ПИСМО СII

Президентшата дьо Турвел до госпожа дьо Розмонд

„Много ще се изненадате, госпожо, като научите, че съм заминала тъй внезапно. Тази моя постъпка сигурно ще ви се стори странна, но удивлението ви наистина ще се удвои, когато узнаете причините! Може би ще сметнете, че доверявайки ви ги, не уважавам достатъчно спокойствието, необходимо на вашата възраст; че пренебрегвам благоговейната почителност, която ви дължа и на която вие имате неоспоримо право? Ах, госпожо, простете ми, но толкова ми е тежко на сърцето! То копнее да излее мъката си в сърцето на нежна и благоразумна приятелка — а коя друга би могло да избере? Погледнете на мен като на ваше дете! Проявете материнска доброта! Моля ви! Може би имам известно право на това поради чувствата си към вас.

Къде отлетя времето, когато, отдадена изцяло на тези похвални чувства, не познавах вълненията, които всяват сега в душата ми ужасен смут, отнемат ми силата да се боря срещу тях и в същото време ме принуждават да приема борбата като дълг? Ах, това съдбоносно пътуване ме погуби!

Какво още да ви кажа? Аз обичам, да, обичам безумно! Уви, пиша тези думи за първи път, думи, тъй скъпи и неизречени, а бих дала живота си да изпитам сладостта поне веднъж да ги кажа на онзи, за когото са предназначени! А трябва вечно да му отказвам! Той пак ще се усъмни в чувствата ми, пак ще ми се разсърди! Колко съм нещастна! Защо той, който властвува в моето сърце, не умее да чете в него? Да, бих страдала по-малко, ако той знаеше, ако разбираше страданието ми, но дори и вие, на която го казвам, не бихте могли да си представите колко голямо е то!

След малко аз ще избягам от него и това ще го огорчи. Той ще си мисли, че е още близо до мен, а аз ще бъда далеч; в часа, когато го виждах всеки ден аз ще бъда в места, където той никога не е ходил и където не бива да му позволя да дойде. Извършила съм всичките си приготовления, всичко е пред очите ми; докосвам с поглед само неща, които ми напомнят това жестоко отпътуване! Всичко е готово, с изключение на мен самата!... И колкото повече сърцето ми се противи, толкова по-ясно то ми доказва, че е необходимо да се подчиня.

Разбира се, аз ще се подчиня, по-добре да умра, отколкото да живея в грях. И без това вече чувствавам, че съм достатъчно виновна; спасих само целомъдрието си, но добродетелта ми погина. Трябва ли да ви призная — това, което ми остава още, дължа го само на неговото великодушие. Опиянена от удоволствието да го виждам, да го слушам, да го чувствавам до себе си, от голямото щастие да мога да го направя щастлив, аз вече нямах нито власт, нито сила над себе си. Едва успях да се боря, но не бих могла да издържа; треперех пред опасността, без да мога да избягам от нея. Е, добре, той видя колко страдам и се съжали над мен. Как да не го обичам? Аз съм му задължена за нещо много по-важно от живота!

Ах, ако, оставайки при него, треперех само за живота си, мислите ли, че някога бих заминала? За какво ми е животът без него, не бих ли била по-щастлива да го загубя? Обречена да причинявам вечно страдание на него и на себе си; да не смея нито да се оплача, нито да го утеша; да се защитавам всеки ден срещу него и срещу себе си, да се чудя как да му причиня мъка, след като бих желала да посветя всичките си сили за неговото щастие! Да живея по този начин, не означава ли хиляди пъти да умра? А ето каква ще бъде моята съдба. И все пак аз ще я понеса, ще намеря смелост. О, вие, която аз избрах за моя майка, приемоте клетвата ми!

Приемоте също и клетвата ми да не скрия от вас нито една от своите постъпки, моля ви, приемоте я! Моля ви за

помощ, аз имам нужда от нея! Като ви давам обещание да ви казвам всичко, ще привикна да смятам, че вие винаги сте с мен. Вашата добродетел ще замести моята. Несъмнено аз никога няма да приема да се червя пред вас и задържана от тази могъща юзда, ще обичам във вас снизходителната приятелка, довереницата на моята слабост и ще почитам ангел пазителя, който ще ме спаси от позора.

Достатъчно срамно е и това, че ви отправям тази молба. Съдбоносна последица от самонадеяна увереност в себе си! Защо не се уплаших от това влечение по-рано, когато почувствувах, че се заражда в мен? Защо се поласках от мисълта, че мога по своя воля да го обуздам или да го победя? Безумна! Колко малко съм познавала любовта! Ах, ако бях се борила по-упорито, може би тя не би ме завладяла с такава сила! Може би тогава нямаше да бъде необходимо да замина или дори да трябваше да взема това мъчително решение, все пак бих могла да не скъсам напълно тази връзка — достатъчно щеше да бъде само порядко да се виждаме! Но да загубя всичко наведнъж! И завинаги! О, моя приятелко!... Но какво правя аз? Дори докато ви пиша, се рея сред тези престъпни желания! Ах, да замина! Да замина! И поне този неволен грях да бъде изкупен от моята жертва.

Прощавайте, многоуважаема приятелко, обичайте ме като дъщеря, приемете ме за дъщеря и бъдете уверена, че въпреки слабостта си, ще предпочета да умра, отколкото да се окажа недостойна за вашия избор.

3 октомври 17... 1 часът след полунощ“

ПИСМО СІІ

Госпожа дьо Розмонд до президентшата дьо Турвел

„Моя красива приятелко, вашето заминаване ме огорчи много, причината му не ме изненада толкова: дългият жизнен опит и обичта ми към вас ми дадоха да разбера достатъчно ясно какво става в сърцето ви; и ако трябва да бъда напълно искрена, мога да ви кажа, че не научих почти нищо ново от вашето писмо. Ако беше само то, нямаше да узная кой е любимият ви, защото, говорейки ми през всичкото време за него, вие нито веднъж не сте написали името му. Но това не е необходимо; аз зная кой е той. Отбелязвам го само защото си спомних, че езикът на любовта винаги е един и същ. Виждам и сега влюбените говорят като някога.

Не съм си мислила, че пак ще дойде време да се възвърна към спомени, тъй далечни и тъй чужди вече за моята възраст! И все пак от вчера аз се ровя в спомените си с едничкото желание да открия там нещо, което би могло да ви бъде полезно. Но какво друго бих могла да направя, освен да ви се възхищавам и да ви съжалявам? Похвалявам мъдрото решение, което сте взели, но то ме плаши, защото заключавам, че е било наложително. А щом нещата са стигнали дотам, много трудно е да останем винаги далеч от този, към когото сърцето безспирно ни влече.

И все пак не се отчайвайте. Няма невъзможни неща за вашата красива душа; и ако един ден ви постигне нещастиято да паднете (дано Бог ви пази!), повярвайте ми, моя скъпа красавице, вие поне ще имате утешението, че сте се борили с всички сили. Понякога онова, което човешката мъдрост не може да извърши, извършва го милостивият Бог. Може би вие ще получите помощта му и вашата добродетел, изпитана в страшните борби, ще излезе от тях

по-чиста и по-сияеща. Надявайте се да получите утре силата, която днес ви липсва. И то не за да се утешите с тази мисъл, а за да добиете мъжеството да я използвате, както подобава.

Като оставям на провидението грижата да ви окаже помощ пред опасността, срещу която аз не мога нищо да направя, готова съм да ви поддържам и утешавам, доколкото силите ми позволяват. Няма как да облекча мъките ви, но ще ги споделя. Затова на драго сърце изслушах изповедта ви. Чувствувам как сърцето ви копнее да се излее в друго сърце. И отварям сърцето си; с годините то не е охладняло толкова, та да остане нечувствително за дружбата. То винаги е готово да ви приеме. Това ще бъде слабо утешение за страданията ви, но поне няма да плачете сама. И когато тази зловеща любов, добила над вас толкова голяма власт, ви принуди да говорите за нея, по-добре да я споделяте с мен, отколкото с него. Ето и аз говоря като вас и мисля, че ние и двете, макар да не се решаваме да го назовем по име, отлично се разбираме.

Не знам хубаво ли е от моя страна да ви го кажа, но той беше много развълнуван от вашето заминаване. Може би по-разумно би било да не ви споменавам, нищо, но аз не обичам благоразумието, което причинява мъка на приятелите ни. И все пак принудена съм да прекъсна писмото си. Зрението ми е слабо, ръката ми трепери, не мога да пиша дълги писма без чужда помощ.

Довиждане, моя красива приятелко, довиждане, мое любимо дете! Да, аз с удоволствие ви приемам за моя дъщеря, вие притежавате всичко необходимо за майчината гордост и радост.

Замъкът... 3 октомври 17..."

ПИСМО CIV

Маркиза дьо Мертой до госпожа дьо Воланж

„Наистина, скъпа и добра приятелко, едва се сдържах да не се възгордея, като четях писмото ви. Как! Вие ме удостоявате с пълното си доверие? И дори ми искате съвети! Ах, аз съм безкрайно щастлива, ако съм заслужила благосклонното ви мнение, ако не го дължа само на приятелството ви. Но всъщност, каквато и да е причината, вашето мнение ми е скъпо на сърцето и след като съм се добрала до него, аз трябва да се стремя да го заслужа. Затова (без да помисля дори да ви давам съвети) ще ви кажа открито какво мисля. Не се доверявам особено много на себе си, тъй като моят начин на мислене се отличава от вашия, но когато ви изложа съображенията си, вие ще ги прецените; и ако не ги одобрите, аз предварително приемам вашите. Достатъчно разумна съм да не се мисля по-разумна от вас.

Но ако все пак в този случай моето мнение се окаже по-правилно, би трябвало да потърсите причината в заблудите на майчината любов. Това чувство е похвално и вие не можете да не го изпитвате. Колко ярко проличава то в решението, което се изкушавате да вземете! Така че дори да ви се случи да се излъжете някога, то ще бъде само в избора на добродетели.

Според мен необходимо е да проявим предпазливост, когато разполагаме със съдбата на другите и особено когато става дума за неразривна и свята връзка, каквато е брачната връзка. Тогава именно мъдрата и нежна майка е длъжна, както вие прекрасно го казвате, «да подпомогне дъщеря си със своя жизнен опит». Но питам ви, какво трябва да направи тя? Да разбере какво харесва на дъщеря ѝ и какво ѝ подхожда.

Няма ли да бъде подронен майчиният авторитет, няма ли изобщо да бъде унищожен, ако го подчиним на едно лекомислено влечение, чиято измамна сила изпитват само тези, които се страхуват от нея, и която изчезва веднага щом я отхвърлят с презрение. Аз, признавам си, никога не съм вярвала в буйните и непреодолими страсти, с които винаги оправдаваме безпътицата си. Не разбирам как едно увлечение, което възниква внезапно и също така внезапно изчезва, би могло да притежава повече сила от неизменните правила на целомъдрието, честността и скромността; не разбирам също защо жената, която им изменя, да има по-голямо право да бъде оправдана поради тъй наречената си страст, отколкото един крадец поради страстта му към парите или един убиец поради жаждата му за отмъщение.

Кой може да каже, че никога не му се е случвало да се бори? Но аз винаги съм се мъчила да се убедя, че е достатъчно да искам, за да издържа, и досега опитът винаги е потвърждавал мнението ми. Какво би била добродетелта без задълженията, които тя налага? Ние ѝ служим, като ѝ принасяме жертви, а наградата е в сърцата ни. Тези истини могат да бъдат отречени само от хора, които искат да ги пренебрегнат и които, вече покварени, се надяват да измамат другите, като се опитват да оправдаят лошото си поведение с лоши доводи.

Но защо да се опасяваме от подобно нещо при едно невежо и свенливо дете, родено от вас; дете, чието целомъдрено и скромно възпитание би трябвало да затвърди вродените качества? А точно поради този, осмелявам се да кажа, унизителен за вашата дъщеря страх, вие искате да се откажете от изгодната женитба, която толкова благоразумно ѝ бяхте подготвили! Обичам много Дансъни и отдавна, както знаете, почти не се срещам с господин дьо Жеркур, но моето приятелство към единия и безразличието ми към другия не ми пречат да почувствувам огромната разлика между тези две партии.

Съгласна съм, че по рождение те са равни, но единият е без състояние, а другият, дори да не беше благородник по рождение, е толкова богат, че би могъл да постигне всичко. Щастieto не е в парите, признавам, но не мога да не призная също, че те много го улесняват. Госпожица дьо Воланж, както вие казвате, е достатъчно богата за двама; но шестдесетте хиляди ливри рента, които тя ще получи, не са особено много, когато носиш името Дансьони и когато трябва да подредиш и да поддържаш къща, отговаряща на положението ти. Вече не сме в епохата на мадам дьо Севине. Разкошът поглъща всичко — порицаваме го, но не се отказваме от него; и в края на краищата заради излишествата губим необходимото.

Колкото до личните качества, на които вие с пълно основание много разумно придавате голямо значение, несъмнено господин дьо Жеркур е безукорен и вече го е доказал. Искам да вярвам и вярвам, че Дансьони не му отстъпва по нищо; но сигурни ли сме в това? Вярно, той досега сякаш не е проявявал недостатъците на своята възраст и без да следва модата, се движи в изискано общество, което говори добре за него; но кой знае това външно благоразумие не се ли дължи на ограничените му средства? Колкото и малко да се страхуваш да не те вземат за хитрец или развратник, за да бъдеш играч и безпътник, са необходими пари и можем да обичаме пороците дори когато се боим от крайностите. Ето защо той няма да бъде нито първият, нито последният, който предпочита доброто общество единствено защото няма възможност да живее по друг начин.

Не казвам (пазил ме Бог!), че мисля така за него; но съществува известен риск и представяте ли си колко ще се укорявате, ако всичко не завърши щастливо! Какво ще отговорите на дъщеря си, ако тя ви каже: «Мамо, аз бях млада, неопитна; направих грешка, простителна за моята възраст, но нали затова небето, предвиждайки подобна слабост, ми беше дарило разсъдлива майка — да ме вразуми и да ме предпази от нея. Защо, пренебрегвайки

благоразумието, вие сте се съгласили да бъда нещастна? Аз ли трябваше да си избира съпруг, след като не знаех нищо за брака? Може би аз съм го поискала, но нали вие трябваше да ми се противопоставите! Аз никога не съм била своеволна. Решена да ви се подчиня, чаках вашия избор с почитателно примирение; винаги съм проявявала покорството, което ви дължа, а ето днес търпя мъките, полагащи се на разбунтуваните деца. Ах, вашата слабост ме погуби...» Може би уважението към вас ще потисне нейните жалби, но майчината любов ще ги отгатне и дори скритите сълзи на вашата дъщеря ще се излеят в сърцето ви. Къде ще потърсите тогава утеха? Дали в безумната любов, срещу която сте били длъжни да я въоръжите и която вместо това сте оставили да я съблазни?

Не знам, скъпа приятелко, дали не съм прекалено предубедена срещу тази страст, но, струва ми се, тя е страшна дори в брака. Не защото отричам, че почтеното и нежно чувство украсява брачните връзки и облекчава до известна степен задълженията, които те налагат; но то не може да ги скрепи и не на един преходен момент трябва да разчитаме при избора, определящ бъдещия ни живот. Действително, за да избираме, трябва да сравняваме; а как бихме могли да го сторим, след като мислим само за едного, след като дори не можем да го опознаем истински, защото сме изпаднали в опиянение и заслепление?

Срещала съм, вярвайте ми, много жени, засегнати от тази опасна болест; доверявали са ми много тайни. Ако ги слуша човек, няма несвършен любим. Но тези непостижими съвършенства съществуват само в техните глави. Пламналото въображение им рисува привлекателност и доблест; те красят с наслада този, когото предпочитат; това е нещо като божествена драперия, покриваща често отвратителен идол, а после, все едно какъв е той; веднъж придали му този образ, оглупели от собствената си творба, те падат пред него на колене и го обожават.

Вашата дъщеря или не обича Дансъони, или изпитва подобно лъжливо чувство: и за двамата е така, ако любовта им е взаимна. Ето как вие искате да ги свържете завинаги, уверена, че те не се познават и не може да се познават. Но ще ми кажете, господин дьо Жеркур и дъщеря ми по-добре ли се познават? Без съмнение, не. Но поне не се самозалъгват, само не се познават. Какво става в такива случаи между двама съпрузи, предполагам, напълно порядъчни? Всеки от тях изучава другия, наблюдава се, търси и скоро открива този, пред когото трябва да се откаже от своите увлечения и желания заради общото спокойствие. Тези малки жертви се извършват леко, защото са взаимни и са били предвидени; скоро те пораждат доброжелателство, и навикът, който укрепва тези наклонности, без да ги унищожава, малко по малко създава нежното приятелство, прекрасното доверие, които, прибавени към уважението, струва ми се, образуват истинското здраво съпружеско щастие.

Любовните увлечения може би са по-сладостни; но кой не знае, че те са много по-нетрайни. И нима мигновението, което ги разрушава, не таи опасности? Именно тогава и най-дребните недостатъци започват да дразнят, стават непоносими единствено поради това, че са в противоречие с представата за съвършенство, която ни е съблзнила. Всеки от двамата съпрузи смята променен само другия, а той е същият, какъвто е бил и в момента на заблудата. Но не чувства вече очарованието и се учудва, че сам не може да го породи. Това го унижава и оскърбеното тщеславие изостря духовете, увеличава грешките, предизвиква лошо настроение, поддържа омразата; и в края на краищата мимолетните наслади се заплащат с дълги години нещастие.

Ето, скъпа приятелко, какво мисля аз по вашия въпрос. Не защищавам теорията си, само излагам мислите си; вие трябва да решите. Но ако не промените мнението си, моля да ми съобщите доводите си, които би трябвало да бъдат по-силни от моите. Ще ми бъде много приятно да се

поуча от вас и главно да се успокоя за съдбата на вашата мила дъщеря, чието щастие пламенно желая, както от приятелски чувства към нея, тъй и от чувствата, които навеки ме свързват с вас.

Париж, 4 октомври 17...“

ПИСМО CV

Маркиза дьо Мертой до Сесил Воланж

„И така, малко момиченце, ето ви натъжена, засрамена; а този господин дьо Валмон е отвратителен човек, нали? Как! Той се е осмелил да се отнесе към вас като към любима жена! Научил ви е на това, което вие умирахте от желание да узнаете! Наистина непростително! А вие искате да запазите целомъдрието си за своя любим (който не посяга на него); и получавате от любовта само мъки и никакви наслади! Не може да се измисли нищо похубаво, вие наистина сте героиня на роман! Страст, нещастие и на всичко отгоре добродетел, какви прекрасни неща! Вярно, скучно е понякога сред цялото това бляскаво шествие, но така пише в романа.

Погледнете горкото момиченце, как да не го съжалим! С тъмни кръгове под очите на другия ден! А какво ще кажете за очите на любовника? Хайде, ангелчето ми, очите ви няма да бъдат винаги такива, всички мъже не са валмоновци. Какво казвате, не се осмелявате да погледнете никого! О, този път може би имате право, всички биха прочели в очите ви какво се е случило. Но повярвайте ми, ако беше така, нашите дами и дори нашите уважаеми девизи би трябвало непрекъснато да свеждат скромно поглед.

Въпреки похвалите, които, както виждате, съм принудена да ви отправя, трябва да признаем, че не сте стигнали до връхната точка — не сте признали всичко на майка си. А така хубаво сте започнали! Хвърлили сте се в обятията ѝ; ридали сте, тя също се разплакала! Каква вълнуваща сцена! Колко жалко, че не сте я завършили. Вашата нежна майка, въвн от себе си от радост и за да запази добродетелта ви, щеше да ви изпрати в манастир.

Там щяхте да си обичате Дансъони толкова, колкото ви се иска, без съперници и без грях. Щяхте да страдате на воля и Валмон сигурно не би дошъл да смути вашата печал с досадни наслади.

Възможно ли е наистина, почти петнадесетгодишна, да си останете такова дете! Съвършено правилно разсъждавате — вие не заслужавате моите добрини. А аз исках да бъда ваша приятелка — защото вие имахте нужда от приятелка с майка като вашата и с мъжа, на когото тя се готвеше да ви даде! Но ако не поумнеете, какво бихме могли да направим? На какво да се надявам, след като това, което вразумява девойките, на вас ви отнема разума.

Ако можехте да поразмислите, щяхте да разберете, че трябва по-скоро да се радвате, отколкото да се оплаквате. Но вие се срамувате и се притеснявате! Ех, успокойте се, срамът, предизвикан от любовта, е като любовната мъка — изпитва се един-единствен път. След това можем да се преструваме, но не го чувствуваме. А насладата остава и това вече е нещо! Сред вашите объркани приказки долових, че все пак сте способна да оцените това. Хайде още малко искреност! Кажете, вълнението, което ви е попречило «да постъпите както говорите» и «да се защищавате както трябва» и дори едва не ви е накарало да се натъжите, когато Валмон си е отишъл, на срама ли се дължеше? Или на насладата? А «умението на Валмон да говори тъй, че да не знаеш как да му отговориш», не идва ли от умението му да действа? Ах, момиченцето ми, вие лъжете, и при това лъжете приятелката си. Не е хубаво така. Но няма значение.

Това, което би било и би си останало само удоволствие за другите, във вашето положение е истинско щастие. Наистина, как не проумявате, че между една майка, чиято обич ви е необходима, и любим, чиято любов бихте желали да запазите навеки, единственият начин да достигнете тези две противоположни цели е да се занимаете с трета. Това ново приключение ще отвлече вниманието ви, така ще можете да си придавате вид пред

майка си, че жертвувате от покорност към нея симпатия, която не би ѝ се понравила, а пред вашия любим ще покажете прекрасна защита, която той ще оцени. Уверявайки го непрекъснато в любовта си, вие ще отказвате да му дадете последните доказателства за нея. Това няма да е трудно във вашия случай, а той ще приписва всичко на добродетелта ви. Може би ще се оплаква, но ще ви обича още повече; и тази двойна награда — да жертвувате любовта си заради майка си и да се защищавате от любимия си, вие ще заплатите, като вкусвате насладата! О, колко жени са погубили доброто си име, което чудесно биха запазили, стига да можеха да го поддържат с подобни средства!

Предложеното от мен разрешение не ви ли се струва най-разумно и най-приятно? Знаете ли какво сте спечелили с досегашното си държане? Майка ви, смятайки, че тъгувате все повече и повече, защото обичате все повече и повече, страшно се е ядосала и е решила да ви накаже; чака само случай да се убеди напълно в това. Писа ми по този въпрос; тя ще се опита да ви изтръгне признание. Имала намерение дори да ви предложи Дансъни за съпруг, за да ви накара да говорите. Ако се поддадете на тази коварна нежност и откриете сърцето си, скоро ще бъдете затворена за дълго, може би завинаги и тогава на воля ще оплаквате сляпата си доверчивост.

Хитростта, с която искат да си послужат срещу вас, трябва да бъде победена чрез друга хитрост. Постарайте се, като не издавате тъгата си, майка ви да ви повярва, че не мечтаете вече толкова за Дансъни. Няма да ѝ е трудно да се убеди, защото раздялата обикновено действа точно така; освен това ще бъде много по-доволна от вас, тъй като ще ѝ дадете възможност да се поздрави за благоразумието си, което ѝ е подсказало това средство. Но ако още се съмнява и все пак се опита да ви провери, заговорвайки ви за женитба, покажете, че сте готова да се покорите, както подобава на девойка от добро семейство. Всъщност какво рискувате? Мога да ви кажа — всички мъже са еднакви, но

дори и най-неприятният не е толкова скучен, колкото една майка.

Доволна от вас, майка ви най-сетне ще ви омъжи и тогава много по-свободна вече, вие ще можете, ако ви харесва, да изоставите Валмон и да вземете Дансъни, или пък да си запазите и двамата. Защото, трябва да ви кажа, вашият Дансъни е много мил, но е от тези мъже, които можем да имаме, когато ни се прииска, и да го държим колкото ни се иска. Ето защо не е необходимо да се престаравате. Не е същото с Валмон — да го запази една жена, е мъчно, а да го напусне, е опасно. Спрямо него трябва да се проявява много ловкост или ако не ловкост, то голяма кротост. Но ако успеете да го направите свой приятел, това би било истинско щастие! Той ще ви постави веднага в първите редици на най-модните дами. Така се достига положението в обществото, а не като се червим и плачем, хранейки се на колене, както са ви наказвали вашите монахини. Бъдете разумна и се постарайте да се помирите с Валмон, който сигурно много ви се сърди; тъй като трябва да поправите глупостите си, не се страхувайте, а сама го насърчете. Скоро ще узнаете, че обикновено мъжете правят първата стъпка, но почти винаги ние трябва да направим втората. Имате отличен предлог за това — писмото ми не бива да остава у вас; искам веднага след като го прочетете, да го дадете на Валмон. Не забравяйте обаче да го запечатате. Нека да изглежда, че вие сама правите опит за помирение, без никой да ви е посъветвал. Пък и аз само на вас мога да говоря така приятелски, на никого друго в света.

Довиждане, ангелче, послушайте съветите ми и ми съобщете дали всичко е наред.

П. П. Щях да забравя... още една дума. Постарайте се да поправите стила си. Вие все още пишете като дете. Ясно ми е на какво се дължи — казвате всичко, което мислите, и нищо, което не мислите. Помежду си можем така, защото няма какво да крием една от друга, но пред всички останали и особено пред любимия си по този начин

винаги ще изглеждате малка глупачка. Нали разбирате, когато пишете на някого, писмото е за него, а не за вас. Ето защо постарайте се да му кажете не това, което, вие мислите, а това, което на него повече би му харесало.

Довиждане, душичке, целувам ви, вместо да ви се карам, с надеждата да станете по-благоразумна.

Париж, 4 октомври 17...“

ПИСМО СVІ

Маркиза дьо Мертьой до виконт дьо Валмон

„Великолепно, виконте, обичам ви безумно за последния ви подвиг! След първото ви писмо, можеше да се очаква второто — така че никак не се учудих; докато вие, горд с успехите си, се поздравявахте, искахте наградата си и ме питахте готова ли съм да ви я дам, аз много добре виждах, че няма защо да бързам. Да, честна дума, четейки вашия изумителен разказ за неясната сцена, която «толкова ви развълнувала», и виждайки вашата въздържаност, достойна за най-добрите рицарски времена, неколкократно си повторих: «Ето една загубена кауза.»

И не би могло да бъде иначе. Какво искате да направите една нещастна жена, която се предлага, а не я вземат? Боже мой, в подобни случаи трябва да спасяваме поне честта; точно това е направила и нашата президентша. Мога да ви кажа за себе си, че виждайки резултата от нейните действия, смятам да се възползувам от опита ѝ при първия случай, който ми се представи; давам дума обаче, че ако този, за когото бих се престарала толкова, не се възползува по-добре от вас от обстоятелствата, той ще трябва завинаги да се откаже от мен.

И ето ви сега с празни ръце при две жени, едната, от които вече е преживяла великото удоволствие, а другата само е мечтала за това! Право да ви кажа, дори да ме обвините в хвалба и да кажете, че е лесно да се правят пророчества след събитието, мога да ви се закълна — точно това очаквах! Вие не проявявате необходимия талант във вашето изкуство — вършите само това, което сте научили, без сам да влагате творчество! Щом излезете от обикновените рамки и се отклоните от утъпкания път, ставате безпомощен като ученик. Детинщина от едната

страна, нов пристъп на лицемерна добродетел от другата, неща, които не се срещат всеки ден, са достатъчни, за да ви смутят и вие вече не можете нито да ги предотвратите, нито да ги отстраните. Ах, виконте, виконте, покрай вас ще започна да съдя мъжете не по успехите им и скоро ще трябва да кажа за вас: «Добре се справяхте на времето.» Правите глупост след глупост, а после се обръщате за съвет към мен. Сякаш нямам друга работа, освен да ви оправям. Наистина ще трябва може би добре да се потрудя.

Както и да е, в едната от двете ви авантюри нямам пръст, затова не се меся. За другата, понеже все пак сте се постарали да ми се харесате, ще направя нещо.

Прилагам едно писмо към вашето — първо го прочетете, а после го предайте на малката Воланж; то е достатъчно да я върне в обятията ви, но, моля ви, погрижете се малко за това дете и нека с общи усилия да доведем до отчаяние майката и Жеркур. Не се страхувайте от увеличените дози. Убедена съм, че младата личност няма да се стресне от тях; а след като веднъж осъществим замислите си спрямо нея, да се справя както може.

Тя вече съвсем не ме интересува. По едно време ми беше хрумвало да я направя поне второстепенна интригантка, за да ме дублира, но виждам, че материалът не е подходящ; тя притежава простодушие, което не се е оправило дори от вашето лекарство, след като то би трябвало да окаже желаното въздействие. Според мен това е най-опасната болест за една жена. Тя показва преди всичко слабохарактерност, която почти винаги е неизлечима и противоречи на всичко, ето защо, докато ние ще се мъчим да обработим тази девойка и да я включим в големите игри, всъщност само ще направим от нея леснодостъпна жена. Според мен няма нищо по-глупаво от тъпото лекомислие да се отдаваш, без да знаеш как и защо, единствено понеже те нападат, а ти не умееш да се защитаваш. Този вид жени са само инструменти за удоволствие.

Ще ми възразите, че от нея всъщност се иска само това и то е достатъчно за нашите планове. Така да е! Да не забравяме обаче, че при подобни машини скоро всичко живо ще разбере кои са пружините и двигателите; ето защо, за да си послужим с тази безопасно, трябва да побързаме, да спрем навреме, а после да я счупим. Няма да ни липсват възможности да се отървем от нея и Жеркур ще накара да я затворят, когато пожелаем. Действително, щом разбере как е изигран и това стане публично достояние, какво ни интересува дали си отмъщава, или не, след като сам не може да се утеши. Това, което аз казвам за съпруга, вие сигурно го мислите за майката; значи, си е струвало труда.

Спрях се на това решение като на най-правилно, ето защо подтиквам младата особа към много по-бързо темпо, както ще видите от писмото ми; много важно е да не оставите у нея нещо, което би могло да ни изложи; моля ви, бъдете много внимателен. След като вземете предпазни мерки, аз се наемам с моралната страна на въпроса, а по-нататък вие се оправяйте. Ако впоследствие все пак установим, че простодушието се поправя, винаги ще имаме време да променим плана си. Малко по-рано или по-късно, няма значение, във всеки случай трудът ни няма да отиде на вятъра.

А нали знаете, имаше опасност моите усилия да отидат на вятъра и звездата на Жеркур едва не се оказа по-силна от моята предвидливост. Нали госпожа дьо Воланж прояви в един момент майчинска слабост? Нали беше готова да даде дъщеря си на Дансьони? На това се е дължало нежното ѝ внимание, което вие сте забелязали на другия ден. И пак вие щяхте да станете причина за този прекрасен завършек! За щастие нежната майка ми писа и, надявам се, моят отговор ще я отрезви. Писах ѝ толкова подробно за добродетелта и главно така я поласках, че сигурно ще ми повярва.

Много ме е яд, нямах време да ви изпратя препис от писмото си, за да се убедите и вие в строгата ми

нравственост. Щяхте да видите колко презирам извратените жени, които имат любовници! Колко лесно е да бъдеш суров на думи! Това вреди само на другите и никак не ни смущава... Пък и не ми е неизвестно, че добрата дама на млади години също е имала някои дребни слабости, та нямах нищо против тя да се почувствува малко унижена, макар и пред собствената си съвест. Това ме възнаграждава до известна степен за похвалите, които ѝ отправих против собствената си съвест. Така мисълта за злото, което причинявам на Жеркур, ми даде сили в същото писмо да кажа хубави неща за него.

Довиждане, виконте, одобрявам много вашето решение да останете още известно време там, където сте. Нямам възможност да ускоря вашето напредване, но ви съветвам да се развличате с нашата обща повереница. Колкото до мен, въпреки любезните цитати сам виждате, трябва още да се чака; и, съгласете се, не по моя вина.

Париж, 4 октомври 17...“

ПИСМО CVII

Азолан до виконт дьо Валмон

„Господине, съгласно вашите заповеди, щом получих писмото ви, отидох при господин Бертран, който ми предаде двадесет и пет луидора, както сте му поръчали. Поисках да добави още два за Филип, на когото, както беше писал господинът, казах да замине веднага, но той нямаше пари; господин посредникът ви обаче не пожела да ми даде, като ми каза, че нямал заповед от вас. Ето защо бях принуден да дам от моите пари; нека господинът бъде така добър да държи сметка за това.

Филип замина снощи, поръчах му да не напуска кръчмата, за да съм сигурен, че ще го намеря веднага, ако е необходимо.

После отидох у госпожа президентшата, за да видя госпожица Жюли, но тя беше излязла и аз поговорих само с Ла Фльор, от който нищо не можах да узная, защото след завръщането той ходел в дома само по време на ядене. Вторият лакей извършвал всичко останало, а както знае господинът, аз не го познавам. Но днес пак започнах отначало.

Тази сутрин отидох отново при госпожица Жюли и тя сякаш много ми се зарадва. Разпитах я защо се е завърнала господарката ѝ; тя ми обясни, че нищо не знае — мисля, каза истината. Упрекнах я, дето не ме е предупредила за заминаването си, а тя ме увери, че узнала за него вечерта, когато отишла да прислужва на госпожата преди лягане; горката девойка едва поспала два часа, цяла нощ приготвяла багажа. Излязла от стаята на господарката си след един часа, като я оставила да пише.

Сутринта госпожа дьо Турвел, заминавайки, дала едно писмо на портиера на замъка. Госпожица Жюли не

знае за кого е било. Казва, че може би е било за господина, но господинът нищо не ми споменава за него.

По време на пътуването госпожата била скрила лицето си с качулка, ето защо не се виждало. Но госпожица Жюли е сигурна, че тя плачела. Не промълвила нито дума по пътя и не пожелала да се спре в...^[1], както направила, когато отивала в замъка. Това никак не било приятно на госпожица Жюли, която не била закусила. Аз ѝ обясних — господарите винаги са си господари.

Щом пристигнали, госпожата си легнала, но останала в леглото само два часа. Щом станала, извикала портиера и му наредила да не пуска никого в къщи. Не си направила дори тоалета. Явила се само на обед, но хапнала малко супа и веднага станала. Поднесли ѝ кафето в стаята и госпожица Жюли влязла по същото време. Тя видяла как господарката ѝ подрежда книгата си в бюрото и забелязала, че това са писма. Обзалагам се, че са писмата на господина. От трите писма, пристигнали следобед, тя държала едното непрекъснато пред себе си до вечерта! Сигурен съм, че е било писмото от господина. Но защо тогава е заминала така? Това ме учудва! Но господинът сигурно знае, а не е моя работа да се бъркам в тези неща.

Госпожа президентшата отишла следобед в библиотеката и взела две книги, които занесла в будоара си, но госпожица Жюли уверява, че не е чела дори четвърт час през деня, а чела само онова писмо и мечтала, подпряла глава с ръка. Тъй като си помислих, че господинът ще бъде доволен, ако знае какви книги е взела от библиотеката, а госпожица Жюли не знаеше, отидох днес в библиотеката уж да я разгледам. Две книги липсваха: вторият том на «Християнски мисли» и първият том на една книга със заглавие «Кларис». Пиша така, както са означени. Господинът може би знае кои са.

Вчера вечерта госпожата не вечеряла, пила само чай.

Позвънила рано тази сутрин, поръчала веднага да ѝ приготвят колата и още преди девет часа отишла във «Фройан» да слуша църковната служба. Пожелала да се

изповяда, но свещеника го нямало и щял да се върне след десетина дни. Реших, че е правилно да съобщя това на господина.

После тя се върнала в къщи, закусила и седнала да пише; с това се занимавала близо един час. Намерих случай да извърша скоро онова, което господинът би желал най-много, защото аз ще занеса кореспонденцията на пощата. Нямах писмо за госпожа дьо Воланж, но изпращам едно на господина, което е до господин президента. То ми се стори най-интересното. Имаше също така и за госпожа дьо Розмонд, но си помислих, че господинът би могъл да я вижда, когато му се прииска, затова ѝ изпратих писмото. Впрочем господинът ще узнае всичко, тъй като госпожа президентшата е писала и на него. За в бъдеще ще мога да получавам всички писма, които искате, тъй като винаги госпожица Жюли ги предава на прислужниците, а тя ме увери, че от приятелство към мен и към господина е готова да направи онова, което бих пожелал.

Отказа се дори да вземе парите, които ѝ предложих; мисля обаче, че е добре господинът да ѝ направи някакъв малък подарък; и ако пожелае да ме натовари с тази задача, аз много лесно ще узная какво би ѝ доставило удоволствие.

Надявам се господинът да не сметне, че му служа небрежно и не съм взел присърце отправените ми упреци. Не знаех нищо за отпътуването на госпожа президентшата, защото изпълнявах добросъвестно задълженията си към господина, тъй като той ме беше накарал да замина в три часа през нощта; при това положение не можах да видя госпожица Жюли вечерта, както обикновено, понеже отидох да спя в Турнбрид, за да не събудя никого в замъка.

Колкото до упреците на господина, че често съм без пари, то е, защото преди всичко обичам да се нося спретнато, както господинът сигурно е забелязал, а после да се поддържа честта на дрехата, която носим. Знам, че би трябвало да пестя за бъдеще, но се доверявам изцяло на щедростта на господина, който е толкова добър господар.

Колкото до това да постъпя на служба при госпожа дьо Турвел едновременно със службата ми при господина, надявам се да не ми искате подобно нещо. У госпожа херцогинята беше друго; но съвсем не ми подхожда да стана лакей, и отгоре на това лакей на съдийски благородник, след като съм имал честта да бъда егер на господина. За останалото господинът може да разчита на този, който има честта да бъде с всичкото си уважение и обич най-простият негов слуга.

Ру Азолан, егер

Париж, 5 октомври 17... единадесет часът вечерта“

[1] Става дума за същото село по средата на пътя за Париж — Б.пр. ↑

ПИСМО CVIII

Президентшата дъо Турвел до госпожа дъо Розмонд

„О, моя снизходителна майко, дали някога ще мога да ви се отблагодаря! Колко необходимо ми беше вашето писмо! Четох го, препрочитах го безкрайно; не можех да откъсна поглед от него. Дължа му единствените не тъй мъчителни мигове след заминаването си. Колко сте добра! Значи, мъдростта и добродетелта могат да съчувствуват на слабостта! Вие ме пожалихте за моите страдания! Ах, ако знаехте какви са те!... Непоносими. Мислех, че съм изпила до дъно любовните горчилки, но само който е изживял терзанието да се раздели с любимия, и то завинаги, само той ще ме разбере!... Да, мъката, която ме притиска днес, ще ме терзае и утре, и вдругиден, цял живот! Боже мой, колко млада съм още! Колко дълго ще страдам!

Сама да изковеш нещастieto си; да разкъсаш сърцето си със собствените си ръце; и да чувствуваш всеки миг сред тези непоносими страдания как с една-единствена дума можеш да ги прекратиш, а тази дума е престъпна!... Ах, приятелко моя!...

Когато взех мъчителното решение да се отделя от него, мислех, че раздялата ще ми възвърне смелостта и силите — колко съм се лъгала! Напротив, тя сякаш ще ги унищожи напълно. Вярно, трябваше повече да се боря, но дори защитавайки се, не бях лишена от всичко; поне го виждах от време на време; и често, без да смея да вдигна очи към него, усещах как той ме гледа. Да, приятелко моя, аз чувствувах погледите му и те сякаш сгряваха душата ми; дори без да се срещат с моите очи, достигаха до сърцето ми. Сега в моята мъчителна самота, отделена от всичко, което ми е скъпо, сама с безрадостната си съдба, цялото ми тъжно съществуване е белязано от сълзите ми и нищо не

смекчава горчивината му; никаква утеха за моите жертви, а досегашните само правят още по-мъчителни жертвите, които ми предстои да принеса.

Вчера го почувствувах страшно силно! Сред писмата ми имаше писмо от него. Прислужникът, който донесе пощата, беше на две крачки от мен, когато познах писмото му сред другите. Неволно скочих разтреперана, опитах се да прикрия вълнението си и въпреки това ми беше приятно. Когато останах сама, тази измамна слабост изчезна — трябваше да принеса още една жертва. Изгарях от желание да прочета писмото, но трябваше ли да го отворя? Преследва ме зла съдба — това, което може да ми донесе утеха, ми причинява нови страдания и те стават още по-жестоки при мисълта, че и господин дьо Валмон ги споделя.

Ето най-сетне името, което владее непрестанно мислите ми и което с такава мъка написах; вие сякаш ме упрекнахте за това и аз наистина се разтревожих. Моля ви, вярвайте ми, лъжливият срам не намалява доверието ми във вас. Защо бих се страхувала да го назова? Ах, аз се червя от чувствата си, а не от този, който е причината за тях! Има ли друг, по-достоеен от него, който би могъл да ги вдъхне? И дори и сега не знам защо това име не може да излезе естествено изпод перото ми; пак трябваше да размисля, преди да го напиша. Връщам се към него.

Вие ми пишете, че ви се е сторил «силно развълнуван» след моето заминаване! Какво направи той? Какво каза? Спомена ли, че ще се върне в Париж? Моля ви, убедете го, доколкото можете, да не идва! Ако добре ме е преценил, не бива да ме ядосва с подобна постъпка; но трябва също да разбере, че решението ми е безвъзвратно. Много ми е мъчно, защото не зная какво мисли той. Писмото му е все още тук... но сигурно и вие сте на моето мнение — не бива да го отварям.

Само благодарение на вас, моя снизходителна приятелко, не съм напълно разделена с него! Не искам да злоупотребявам с вашата добрина, чудесно разбирам, че

писмата ви не могат да бъдат дълги, но нали няма да откажете да драснете две думи на вашата дъщеря — за да поддържате смелостта ѝ и за да я утешите. Довиждане, моя уважаема приятелко.

Париж, 5 октомври 17...“

ПИСМО СІХ

Сесил Воланж до маркиза дьо Мертъой

„Едва днес, госпожо, предадох на господин дьо Валмон писмото, което имах честта да получа от вас. Задържах го четири дни въпреки непрекъснатите страхове да не го намерят, но го крих много грижливо и когато ми ставаше тежко на сърцето, затварях се да си го препрочета.

Сега разбирам, че това, което смятах за толкова голямо нещастие, всъщност не било никакво нещастие; и трябва да си призная, много е приятно; ето защо почти не ми е тъжно. Само мисълта за господин Дансъни все още ме измъчва понякога. От време на време дори изобщо не мисля за това. Пък и господин дьо Валмон е тъй мил!

Помирих се с него още преди два дни; много лесно беше, защото не бях изрекла и две думи, когато той ме увери, че ако имам да му кажа нещо, ще дойде вечерта в стаята ми; остана ми само да отговоря, че съм съгласна. И после той дойде и не се показа сърдит, сякаш нищо не съм му направила. Смъмри ме после, и то толкова нежно и по такъв един начин... Съвсем като вас, което ми доказа, че също изпитва искрено приятелство към мен.

Не мога да ви кажа колко забавни работи ми разказа; никога не бих ги повярвала, особено за мама! Ще ми доставите голямо удоволствие, ако ми пишете дали е вярно. Просто едва се сдържах да не се разсмея и веднъж дори така високо прихнах, че и двамата се уплашихме, тъй като мама би могла да чуе; ами ако беше дошла да види какво става, как щях да се оправя? Сигурно веднага щеше да ме изпрати в манастир!

Тъй като трябва да бъдем предпазливи, както ми каза и самият господин дьо Валмон, който за нищо на света не би искал да ме изложи, ние се уговорихме отсега нататък

той да идва да отвори вратата, а после ще отиваме в неговата стая. Там няма от какво да се страхуваме; вчера бях при него и сега, докато ви пиша, го чакам да дойде. Сега, госпожо, мисля, няма вече за какво да ме мътрите.

В писмото ви много ме изненада едно нещо — дето ме съветвате как да се отнасям към Дансъни и господин дьо Валмон, когато се омъжа. Струва ми се, един ден в Операта ми бяхте казали, че щом се омъжа, трябва да обичам само мъжа си и дори да забравя Дансъни. Но може би аз не съм разбрала добре и дано да е така, защото сега вече не се боя толкова от женитбата. Искан ми се дори да се омъжа, щом ще имам по-голяма свобода. Тогав сигурно ще съумея да подредя живота си така, че да мисля само за Дансъни. Чувствувам, истински щастлива ще бъда единствено с него, иначе мислено се измъчвам непрекъснато; добре ми е само когато мога да не мисля за него, а това е много трудно; щом се сетя, и пак ми става тъжно.

Утешават ме малко вашите уверения, че Дансъни ще ме обича повече. Но сигурна ли сте в това?... О, да, вие не бихте ме излъгали! И все пак забавно е да обичам Дансъни, а пък с господин дьо Валмон... Но както казвате вие, може би така е по-добре! В края на краищата ще видим.

Не разбрах добре какво искате да ми кажете за моите писма. Дансъни, струва ми се, ги харесва такива, каквито му ги пиша. Аз сама чувствувам, че не бива да му казвам онова, което става с господин дьо Валмон. По този въпрос не бива да се безпокоите.

Мама още нищо не ми е казвала за моята сватба, но аз съм готова; ако ме заговори, щом целта ѝ е да се издам, ще съумея да я излъжа, обещавам ви.

Довиждане, моя добра приятелко, много ви благодаря и ви обещавам никога да не забравя вашите добрини. Трябва да свършвам, защото вече е почти един часът и господин дьо Валмон скоро ще дойде.

Замъкът... 10 октомври 17..."

ПИСМО СХ

Виконт дьо Валмон до маркиза дьо Мертъой

„Всеомогъщи небеса, имам душевни сили за болка, дайте ми душевни сили за щастие!“^[1]

„Нежният Сен Прьо, мисля, се изразява така. По-добре поставен от него, аз притежавам едновременно и двете неща. Да, приятелко моя, аз съм едновременно много щастлив и много нещастен. И тъй като мога изцяло да ви се доверя, ще ви разкажа и за мъките, и за насладите си.

Трябва да ви кажа, че моята неблагодарна светица продължава да се държи към мен все тъй строго. Връща ми вече четвъртото писмо. Може би греша, като казвам четвъртото, защото, отгатвайки след първото, че то ще бъде последвано от много други и не желаейки да си губя времето, взех решение да изливам мъките си с най-общи приказки и да не слагам дати; по този начин всъщност едно и също писмо отива и се връща; аз само сменям плика. Когато моята красавица завърши, както обикновено завършват красавиците, и като се разнежи някой ден, ако не от друго, поне от умора, задържи най-сетне посланието, тогава ще трябва да обмисля следващите си действия. Както виждате, с този нов начин на кореспонденция не мога да бъда много добре осведомен.

Впрочем открих, че тази непостоянна личност е сменила довереницата си; убедих се, че откакто е напуснала замъка, няма нито едно писмо от нея до госпожа дьо Воланж, а, напротив, изпратила е две до старата Розмонд; тя от своя страна престана да споменава за «своята скъпа красавица», за която преди това говореше безспир, ето защо заключих, че сега тя ѝ е станала доверена приятелка. По всяка вероятност тази огромна промяна е предизвикана, от една страна, поради

необходимостта да говори за мен, а от друга, поради срама да сподели с госпожа дьо Воланж едно тъй дълго прикривано чувство. Боя се да не загубя от това, защото жените колкото повече остаряват, толкова по-жестоки и строги стават. Първата, разбира се, би й наговорила много по-лоши неща за мен, но тази ще й наговори още по-лоши неща изобщо за любовта, а крехката светица много повече се страхува от чувството, отколкото от личността, която го предизвиква.

Както виждате, единственото средство да узная какво става, е да надникна в тайната кореспонденция. Изпратих вече затова заповед до моя доверен прислужник и всеки ден чакам изпълнението. Дотук мога да разчитам само на случайността. Така цяла седмица напразно преглеждам всички познати средства от романите и от моите тайни мемоари, но не откривам нито едно, което да подхожда за дадените обстоятелства, нито за характера на героинята. Трудното за мен е не как да проникна у нея дори през нощта, да я събудя и да направя от нея нова Кларис, а след два месеца старание и мъки да прибягвам до съвсем чужди на мен средства. Да се влача робски по следите на другите и да възтържествувам безславно!... Не, тя няма да има «утехите на порока и честта на добродетелта»^[2].

Не ми е достатъчно да я притежавам, искам тя да ми се отдаде. За това е необходимо не да проникна до нея, а да получа съгласието ѝ; да я намеря сама, изпълнена с желание да ме изслуша, и най-вече да затворя очите ѝ за опасността, защото, ако я съзре, ще съумее да я победи или да умре. Но колкото по-ясно ми става какво трябва да направя, толкова по-мъчно ми е да го изпълня и дори пак да ми се надсмее, ще ви призная — колкото повече се занимавам с това, толкова повече се обърквам.

Съвсем щях да си изгубя ума, ако не беше развлечението, което ми дарява нашата обща повереница. Благодарение на нея не съм седнал да съчинявам елегии.

Ще повярвате ли, това момиченце беше толкова уплашено, че бяха необходими три дълги дни, докато

писмото ви произведе желаното въздействие. Ето как една-единствена лъжлива представа може да развали и най-добрата вродена наклонност!

Най-сетне едва в събота тя се позавъртя около мен и ми прошепна няколко думи — толкова тихо и толкова свенливо, че едва ги чух. Но по руменината, която те предизвикаха, съумях да разбера смисъла. До този момент се държах на положение, но разколебан от това забавно разкаяние, се смилих и обещах да отида още вечерта при нашата хубава грешница; това мое благоволение беше прието с признателността, дължима на възможното най-голямо благодеяние!

Тъй като винаги си имам наум вашите и моите планове, реших да се възползувам от случая, за да узная колко струва това момиченце, както и да ускоря възпитанието му. Но за тази работа ми беше необходима по-голяма свобода, затова се наложи да изменя мястото на нашите срещи; само един будоар разделя стаята на вашата повереница от стаята на майка й, ето защо тя не би могла да се чувства в безопасност и да се разгърне на воля. Наумих си да вдигна уж невинно малко шум, който да я стресне, за да се реши да избере за в бъдеще по-сигурно убежище. Тя обаче сама ме избави от тази грижа.

Малката много лесно се разсмива, заех се в почивките между заниманията да й разказвам разни скандални историйки. За да ги направя още по-пиперливи и по-интересни за нея, прехвърлих всичко за сметка на майка й — с голямо удоволствие подредих тази дама и я направих порочна и смешна.

Естествено извърших това не без таен умисъл; така насърчих много сполучливо моята срамежлива ученичка и в същото време й вдъхнах дълбоко презрение към майка й. Отдавна съм открил, че това средство, невинаги необходимо, за да бъде съблазнена една девойка, е много ефикасно, ако искаме да я развратим. Защото онзи, който не уважава майка си, не уважава и себе си — толкова

поучително нравствено правило, че ми беше много приятно да го подкрепя с пример.

И така, вашата повереница, която изобщо не се сещаше за каквато и да било нравственост, непрекъснато сподавяше смеха си; накрая тя не се сдържа и се разкикоти. Не беше трудно да я укоря, че е вдигнала «ужасен шум». Престорих се на изплашен и тя веднага също се изплаши. За да ѝ го внуша напълно, не ѝ дадох вече възможност да изпита това удоволствие и я напуснах три часа по-рано от обикновено. Уговорихме се на раздяла от утре да се срещаме в моята стая.

Вече я приех два пъти и през този кратък период ученичката стана почти толкова учена, колкото и учителят. Да, наистина аз я научих на всичко, чак до тънкостите! С изключение на предпазните мерки!

Зает по такъв начин през цялата нощ, аз спя през по-голямата част от деня. И тъй като обществото в замъка с нищо не ме привлича, едва се явявам за един час във всекидневната. Днес дори взех решение да ям в стаята си и смятам да излизам само за кратки разходки. Всичките тези странности минават за влошено здраве. Заявих, че ми «прилошава» и имам температура. Достатъчно беше само да говоря бавно, с отпаднал глас. Колкото до изтощеното ми лице, разчитайте на повереницата си.

«Любовта затуй ще се погрижи.»^[3]

През свободното си време обсъждам как да си извоювам отново изгубените позиции пред моята неблагодарница и се мъча да съчиня един своего рода катехизис на разврата за своята ученичка. Забавлявам се да назовавам нещата с имената им и предварително си умирам от смях при мисълта за забавния разговор, който ще водят помежду си тя и Жеркур през първата брачна нощ. Няма нищо по-забавно от непосредствеността, с която тя си служи с този език въпреки още ограничените си познания! Не може да си представи, че е възможно да говори по друг начин. Това дете е наистина съблазнително. Контрастът между наивното простодушие и безсрамните слова е

наистина чудесен! И аз не знам защо започнаха да ми харесват вече само странни работи!

Може би се увлякох много в тази история, в която губя време и здраве, но, надявам се, мнимата ми болест, освен дето ме спасява от скучното обкръжение във всекидневната, да ми бъде също така полезна и пред строгата светица, чиято свирепа добродетел е съчетана с най-нежна чувствителност! Вече са я осведомили за това велико събитие, сигурен съм, и много ми се иска да зная какво мисли по въпроса. Обзалагам се, че тя си приписва заслугите за това. Промените в здравето ми зависят сега от впечатлението, което ще ѝ направят.

И тъй, моя прелестна приятелко, вече знаете така добре всичките ми работи, както и самият аз. Надявам се скоро да ви съобщя по-интересни новини и, моля ви, вярвайте ми, сред насладите, които се надявам да вкуся, най-голямо място заема очакваната от вас награда.

Замъкът... 11 октомври 17...“

-
- [1] „Новата Елоиз“. — Б.пр. ↑
[2] «Новата Елоиз». — Б.пр. ↑
[3] Ренар — «Любовни безумия». — Б.пр. ↑

ПИСМО СХІ

Граф дьо Жеркур до госпожа дьо Воланж

„Госпожо, изглежда, всичко в страната е спокойно и всеки момент чакаме разрешение да се върнем във Франция. Не се съмнявате, надявам се, че както и преди бързам да се прибера и да скрепя връзките, които трябва да ме свържат с вас и с госпожица дьо Воланж. Между другото господин херцог дьо..., мой братовчед, на когото, както знаете, много съм задължен, току-що ми съобщи, че са го отзовали от Неапол. Както ми пише, смятал да мине през Рим и да разгледа пътем тази непозната за него част от Италия. Кани ме да го придружа в това пътуване, което ще трае шест седмици или два месеца. Не крия от вас, приятно ще ми бъде да се възползувам от случая; знам отлично, че като се ожена, ще мога да отсъствам от дома си само по служба. Освен това може би е по-удобно да изчакаме зимата за сватбата — тогава роднините ми ще бъдат в Париж и най-вече господин маркиз дьо..., на когото дължа надеждата да се сродя с вас. Въпреки тези съображения готов съм да подчиня всичките си планове на вашите и дори да не държите особено, да се откажа от моите. Моля ви само да ми съобщите колкото може по-скоро какво мислите по този въпрос. Ще изчакам вашия отговор тук; той ще определи по-нататъшното ми поведение.

Оставам, госпожо, с най-дълбоко уважение, изпълнен с чувствата, подобаващи на син, ваш покорен и т.н.

Граф дьо Жеркур

Бастиа, 10 октомври 17...“

ПИСМО СХІІ

Госпожа дьо Розмонд до президентшата дьо Турвел
(Написано под диктовка)

„Едва сега, моя скъпа красавице, получих писмото ви от единадесети^[1], изпълнено с нежни упреци. Признайте си, искали сте да ме укорите много повече и ако не бяхте си спомнили, че сте моя дъщеря, направо щяхте да ме смъртите. Но това би било несправедливо! Единствено желанието и надеждата да ви отговоря сама, ме караше да отложка писмото си; както виждате обаче, и днес трябва да се възползувам от помощта на моята камериерка. Пак имам пристъп от моя неприятен ревматизъм. Този път е засегната дясната ми ръка и сега съм направо саката. Ето какво означава, както сте млада и свежа, да имате стара приятелка! Трябва да страдате поради недъзите ѝ.

Щом болките ми дадат малко отдих, ще поговорим по-надълго. Засега искам да ви кажа — получих двете ви писма и ако би могло, нежното ми приятелство към вас би станало още по-голямо; разбира се, никога няма да престана да се интересувам от всичко, което ви засяга.

Моят племенник също е малко неразположен, но няма нищо опасно, нищо обезпокоително. Просто съвсем леко неразположение, което според мен се отразява повече на настроението му, отколкото на здравето му. Почти не го виждаме вече.

Поради неговото уединяване и вашето отпътуване нашата компания съвсем не е весела. Особено малката Воланж се отегчава страшно много и се прозява по цял ден така, сякаш ще нагълта ръцете си. От няколко дни дори ни прави честта да заспива дълбоко след всеки обед.

Довиждане, моя красавице, аз винаги ще бъда ваша приятелка, ваша майка и ваша сестра дори, ако мога да си

позволя това на моята възраст. С една дума, изпитвам към вас най-нежни чувства.

Подписано от Аделаид за госпожа дъо Розмонд
Замъкът... 14 октомври 17...“

[1] Това писмо не беше намерено. — Б.р. ↑

ПИСМО СХІІІ

Маркиза дьо Мертьой до виконт дьо Валмон

„Виконте, трябва да ви предупредя, смятам, в Париж започват да се занимават с вас; забелязват вашето отсъствие и вече налучкват причините. Снощи бях на вечеря; там имаше много поканени и направо казаха, че на село ви задържа някаква романтична нещастна любов; веднага по лицата на всички мъже, които ви завиждат на успехите, и на всички жени, пренебрегнати от вас, се изписа радост. Послушайте ме, не оставяйте тези опасни слухове да се затвърдят, елате веднага да ги прекратите с присъствието си.

Сам размислете — създаде ли се убеждението, че могат да ви устоят, скоро наистина ще започнат да ви се съпротивяват; вашите съперници също ще загубят уважението си към вас и ще ви предизвикват на дуели, защото нима има измежду тях някой, който да не се смята по-силен от добродетелта? Освен това сред множеството жени, с които връзките ви са известни, тези, които още не сте притежавали, ще се постараят да ви развенчаят пред обществото, докато първите ще се постараят да го измамат. С една дума, очаквайте да ви оценят може би под възможностите ви, както по-рано ви оценяваха над възможностите ви.

Върнете се, виконте, и не жертвувайте името си за една детинска прищявка. Направихте всичко, което искахте, с малката Воланж, а колкото до вашата президентша, като стоите на десет левги от нея, естествено няма да можете да си я избиеете от главата. Да не мислите, че тя ще тръгне да ви търси? Може би вече дори не се сеца за вас или се сеца дотолкова, доколкото да се поздрави, че ви е унизила. Тук поне ще имате случай да блеснете, а вие

се нуждаете от това! Дори да продължавате да упорствувате с тази смешна история, не виждам с какво връщането ви може да ви навреди... Напротив!

И действително, ако вашата президентша «ви обожава», както толкова пъти сте ми го повтаряли, а, кажи-речи, с нищо не сте ми го доказвали, единствената ѝ утеха, единственото ѝ удоволствие сега би трябвало да бъде да поговори за вас, да знае какво правите, какво приказвате, какво мислите до най-малките подробности. Всичките тези глупости придобиват цена поради лишенията, които търпи човек. Това е нещо като трохите, паднали от трапезата на богаташа. Той ги пренебрегва, но беднякът ги събира жадно и ги поглъща. Горката президентша получава сега всичките тези трохи и колкото повече ги получава, толкова по-малко ѝ се иска да се насити с останалите.

Още повече, откакто знаете коя е нейната довереница, не можете да се съмнявате, че всяко нейно писмо съдържа поне по една малка проповед и всичко, което тя смята способно «да подкрепи нейното благоразумие и да поддържа добродетелта ѝ»^[1]. Защо да оставим на едната възможност за защита, а на другата възможност да ви злепоставя?

Никак не споделям вашето мнение, че сте претърпели загуба със смяната на довереницата. Преди всичко госпожа дьо Воланж ви мрази, а омразата винаги е по-прозорлива и по-изобретателна от приятелството. Цялата добродетел на вашата стара леля няма да я принуди да каже дори една лоша дума за своя скъп племенник, защото и добродетелта си има своите слабости. Освен това вашите страхове имат за основа съвсем невярно наблюдение.

Не е вярно, че «колкото повече остаряват жените, толкова по-жестоки и строги стават те». Между четиридесет и петдесет години, когато жените с отчаяние виждат как лицата им повяхват и разярени се убеждават, че ще трябва да се откажат от желанията и насладите, на които още така държат, те стават лицемерно добродетелни и свадливи. Този дълъг промеждутък им е необходим, за да

се примирят с великата жертва. Но щом веднъж я принесат, те се разделят на две категории.

В първата влизат по-голямата част от жените, които са имали само хубаво лице и младост; те изпадат в тъпа апатия, от която излизат само за да поиграят на карти или да проявят благочестието си. Те винаги са скучни, често са кавгаджийки, понякога са закачливи, но рядко са зли. За този вид жени не може да се каже строги ли са, или не. Лишени от собствени мисли и съществуване, те повтарят, без да разбират, напълно безразлично всичко, което са чули от другите, а сами остават абсолютни нищожества.

Другият вид жени, много по-редки, но наистина безценни, са жените с характер, които продължават да подхранват ума си и умеят да си създават съществуване дори когато природата им го отказва; те решават да разкрасят духовната си същност така, както са разкрасявали лицето си. Такива жени обикновено разсъждават правилно, разсъждават едновременно умно, весело и приятно. Те заместват външните чарове с привлекателна доброта и с оживление, което с напредването на възрастта става все по-пленително, и така успяват до известна степен да се доближат до младостта, като я карат да ги обича. Но в такъв случай те далеч не са, както неотзивчиво казвате вие, «жестоки и строги» — навикът към снизходителност, дългите размишления за човешката слабост и особено споменът за тяхната младост, единственото нещо, което още ги привързва към живота, ги правят може би дори прекалено отзивчиви.

Мога да ви кажа лично за себе си — аз винаги обичам да бъда в обществото на възрастни дами, защото отдавна съм разбрала колко полезно е да им се харесвам и съм срещала между тях много, които са ме привличали не само поради някаква изгода, а просто от добро чувство. Спирам тук, защото вие сте започнали да се възпламенявате така бързо и сте станали толкова целомъдрен, че се страхувам да не се влюбите внезапно в старата си леля и да се заровите с нея в гроба, където

живеете вече от толкова време. Затова се връщам към действителността.

Въпреки възторга, в който, струва ми се, сте изпаднали от вашата малка ученичка, не мога да си представя тя да заема някакво особено място във вашите планове. Тя ви се оказа подръка, взехте я, чудесно! Но това не може да бъде увлечение. Ако говорим истината, то не може да бъде дори и пълна наслада — вие сте завладели само тялото ѝ! Не говоря за сърцето ѝ, за което, смятам, никак не ви е грижа, но и мислите ѝ не са ваши. Не зная дали вие сте го забелязали, но аз имам доказателство в последното ѝ писмо^[2]; изпращам ви го, за да прецените сам. Обърнете внимание, когато говори за вас, вие сте винаги господин дьо Валмон и всичките ѝ мисли, дори пробудените от вас, в края на краищата са устремени към Дансъони. Него тя не нарича господин, той винаги е просто Дансъони. По този начин го отличава от всички други и дори когато ви се отдава, е близка само с него. Ако подобна победа ви се струва «съблазнителна», ако насладите, които тя ви дава, ви «привличат», вие действително сте много скромни и имате нищожни изисквания! Да си я запазите, съгласна съм, то дори влиза в нашите планове, но, струва ми се, заради това не си заслужава да си разваля човек спокойствието дори за четвърт час; би трябвало също така да проявите малко власт и да не допуснете тя да се види с Дансъони, докато не я накарате да го забрави.

Преди да престана да се занимавам с вас и да се върна към себе си, искам да ви кажа още: средството, с което ми пишете, че си служите — да се правите на болен, е много известно и много изтъркано. Наистина, виконте, вие никак не сте находчив! И аз като вас се повтарям понякога, но поне се стремя да направя нещо, като измислям допълнителни подробности и главно мен ме оправдава успехът. Пак смятам да си опитам щастието, започвам нещо ново. Признавам, обезценява се, защото няма да е трудно, но все пак ще бъде развлечение, а аз просто умирам от скука.

Не знам защо след историята с Преван, Белрош ми е станал непоносим. Той толкова засили вниманието, нежността и благоговението, че вече едва го издържам. В първия момент гневът му ми беше забавен, трябваше да го успокоя, защото да го оставя да действа, означаваше да се изложя, а нямаше друг начин да го вразумя. Тогавя реших да проявя повече любов, за да скъсам по-лесно с него. Но той го взе на сериозно и оттогава просто ме вбесява с непрекъснатото си обожание. Особено ме дразни обидното доверие, което ми гласува, и увереността, с която ме гледа, сякаш съм завинаги негова. Това наистина ме унижава! Значи, много евтино ме оценява, щом се смята достоен за избора ми! Напоследък дори ми заяви, че сигурно никога не бих могла да обичам друго, освен него! О, този път наистина ми беше необходимо цялото благоразумие, за да не го разубежда на часа, като му обясня как стоят нещата! Ето един много забавен мъж, който си приписва изключителни права! Признавам, добре сложен е, хубав е, но за съжаление е само занаятчия в любовта. С една дума, дойде време да се разделим.

От две седмици се мъча да го отпратя; опитях последователно студенина, капризи, лошо настроение, кавга, но тази упорита личност се е заловила за мен и не ме изпуска! Ще трябва да се вземат по-решителни мерки, затова ще го изведа извън града. Заминаваме вдругиден! С нас ще дойдат само няколко незаинтересовани и не особено любопитни лица, тъй че ще бъдем свободни, сякаш сме сами. Там така ще го претоваря с любов и ласки, така ще си поживеем единствено един за друг, че, обзалагам се, той сам ще пожелае преди мен да приключи това пътешествие, което сега си представя като най-върховното щастие; ако се върне, без да ми се е наситил, както аз съм се преситила от него, разрешавам ви да мислите, че съм боса в тези работи колкото вас.

Предлог за това своего рода оттегляне от света е моето голямо дело, което действително ще се гледа в края на зимата. Това много ме радва, защото наистина не е

приятно състоянието ти все да виси на косъм. Не се безпокоя особено от това събитие; правото е на моя страна, така ме уверяват всички адвокати; но дори и да не беше, бих била съвсем загубена, ако не успея да спечеля дело, в което мои противници са малолетни и техният стар настойник. В такова важно дело обаче не бива нищо да се пренебрегва, затова съм взела двама адвокати. Весело пътуване ще бъде, нали? Във всички случаи, ако спечеля делото и загубя Белрош, няма да съжалявам за това време.

А сега, виконте, отгатнете кой е приемникът; обзалагам се, че не можете да се сетите! Добре, добре, нали си знам как никога нищо не отгатвате! Ще ви кажа. Приемникът е Дансъони. Учуден сте, нали? Защото още не съм стигнала дотам да възпитавам деца! Но този си заслужава да направя изключение. Той притежава чаровете на юношеството, но без лекомислието. Сдържаността му в обществото изключва всякакви подозрения, затова той е особено приятен, когато се отпусне насаме. Разбира се, аз още не съм имала такива срещи с него, засега съм само негова довереница; но под булото на приятелството, мисля, съзирам как той все по-живо се интересува от мен, а струва ми се, и аз не съм безразлична към него. Жалко би било толкова ум и чувствителност да бъдат жертвувани и опошлени заради онази малка глупачка дъо Воланж! Надявам се той да се лъже в любовта си. Тя съвсем не го заслужава! Казвам това не защото го ревнувам от нея, а защото мисля, че е истинско убийство и искам да спася Дансъони. Ето защо, моля ви, виконте, да се погрижите той да не може да се види със «своята Сесил» (както има още лошия начин да я нарича). Първото увлечение винаги запазва над нас по-голяма власт, отколкото сами си представяме, и не мога да бъда сигурна в нищо, ако той я види сега, особено докато отсъствам. Като се върна, наемам се с всичко и аз отговарям.

Отначало мислех да отведа младия човек, но пак принесох жертва на обичайното си благоразумие. Освен това бих се страхувала той да не забележи нещо между

Белрош и мен и никак не би ми било приятно, ако дори само за миг прозре какво става. Нека поне във въображението му да остана чиста и без петно, тоест такава, каквато би трябвало да съм, за да бъде достойна за него.

Париж, 15 октомври 17...“

[1] «Не можеш всичко да предвидиш» — комедия. — Б.пр. ↑

[2] Виж писмо СІХ — Б.р. ↑

ПИСМО CXIV

Президентшата дьо Турвел до госпожа дьо Розмонд

„Моя скъпа приятелко, нямам сили да преодолея голямото си безпокойство и без да зная дали сте в състояние да ми отговорите, не мога да се въздържа да не ви разпитам. Вие ми пишете, че в състоянието на господин дьо Валмон «няма нищо опасно», но аз не съм убедена в това. Нерядко меланхолията и отвращението от света са признаци и предвестници на тежко заболяване; телесните, както и духовните страдания изискват самота и често ние упрекваме за лошото настроение този, когото всъщност би трябвало да съжаляваме, защото е болен.

Струва ми се, той би трябвало поне да се посъветва с някого. Как така, след като сте болна вие самата, да няма лекар около вас? Моят лекар, когото видях тази сутрин и когото, няма да скрия от вас, разпитах косвено, е на мнение, че при хора, дейни по природа, подобна внезапна апатия не бива да се отминава с безразличие. Той добави дори, че ако не се вземат своевременно мерки, тези болести после не се поддават на лечение. Защо да се излага на опасност човек, който ви е толкова скъп?

Аз се безпокоя все повече и повече и поради това, че от четири дни нямам известия от него! Боже мой, да не би да не ми казвате истината? Защо ще престане да ми пише изведнъж? Ако е заради упорството, с което му връщам писмата, можеше да спре да ми пише и преди. Освен това, без да вярвам на предчувствия, от няколко дни съм тъй тъжна, че ме е страх. Ах, може би аз съм в навечерието на голяма беда!

Не бихте ми повярвали и аз се срамувам да ви кажа колко ми е мъчно, като не получавам писмата му, които сама отказах да чета. Така поне бях сигурна, че той мисли

за мен! И виждах нещо, което идва от него! Не отварях тези писма, но плачех, като ги гледах; сълзите ми бяха сладки и се лееха леко; те облекчаваха донякъде мъката, която ме гнети, откакто съм се върнала тук. Заклевам ви, моя снизходителна приятелко, пишете ми самата вие, щом бъдете в състояние да го сторите, а дотогава изпращайте ми новини за себе си и за него.

Виждам, че не съм казала почти нищо лично за вас, но вие знаете чувствата ми, моята безгранична привързаност, моята нежна благодарност за вашето прекрасно приятелство. Ще простите смута, в който се намирам, моите смъртни мъки, ужасното терзание, че може би аз съм причина за неговата болест! Велики Боже! Тази отчайваща мисъл ме преследва и разкъсва сърцето ми? Само това нещастие ми липсваше, аз съм родена да изпия до дъно горчивата чаша.

Прощавайте, моя скъпа приятелко, пожалете ме. Дали ще имам утре писмо от вас!

Париж, 16 октомври 17...“

ПИСМО СХV

Виконт дьо Валмон до маркиза дьо Мертъой

„Наистина, моя прелестна приятелко, просто удивително е — само да се отдалечиш, и преставаш да се разбираш с другия. Докато бях при вас, винаги сме изпитвали едни и същи чувства, по един и същи начин сме гледали на нещата; не ви виждам от три месеца и вече не сме на еднакво мнение по нито един въпрос. Кой от двамата ни не е прав? Сигурно вие бихте отговорили без колебание, но тъй като аз съм по-разумен или по-учтив, не мога да се реша. Ще отговоря само на вашето писмо и ще продължа да ви съобщавам какво ми е поведението.

Преди всичко благодаря ви за съвета по повод слуховете, които се носят за мен; аз още не съм се обезпокоил и мога да кажа — сигурно скоро ще ги пресека. Бъдете спокойна, в обществото ще се появя по-известен от преди и много по-достоеен за вас.

Надявам се да получа заслуженото и в историята с малката Воланж, към която вие се отнасяте с такова пренебрежение, като че ли не е нищо да отделиш за една вечер девойката от любимия ѝ, да я използваш, колкото ти е удобно, и свършено лесно, без затруднения, сякаш е твоя собственост, да получаваш от нея онова, което не би се осмелил да поискаш дори от девойка, на която това е професия, и свръх всичко да не нарушиш с нищо нежната ѝ любов; да не я направиш непостоянна и тя дори да остане вярна, тъй като аз действително не занимавам мислите ѝ! И щом ми мине охотата, ще я върна в обятията на нейния любим, така да се каже, без тя да е забелязала нищо. Нима това е обикновено явление? И повярвайте ми, веднъж излязла от обятията ми, тя ще продължи да се развива, както съм я подготвил; мога дори да предскажа —

стеснителната ученичка скоро ще се прояви така, че ще прави чест на учителя си.

Ако обаче някой предпочита героичния жанр, ще му покажа президентшата, този признат образец на всички добродетели, уважаван дори от най-големите безпътници! Жената, която никой не би и помислил да похити? Ще покажа, казвам, тази жена, забравила дълга и добродетелта си, жертвуваща доброто си име и двете години целомъдрен съпружески живот заради щастието да ми хареса, заради опиянението да ме обича, жената, която смята, че за всички тези жертви достатъчна награда е една-единствена дума, един поглед, който тя невинаги може да получи. Ще направя нещо повече, ще я изоставя и ако се яви мой приемник, това ще означава, че аз не познавам тази жена. Тя ще издържи пред необходимостта от утеха и пред навика за наслада и дори пред жаждата за отмъщение. С една дума, ще съществува само за мен и какъвто и да бъде нейният път — по-кратък или по-дълъг, освен мен никой няма да вдигне и да спусне бариерата. Веднъж достигнал до това тържество, ще кажа на моите съперници: «Вижте моето дело и потърсете друг такъв пример в нашия век!»

Ще ме попитате откъде идва тази самоувереност? Работата е там, че от една седмица аз проникнах в тайните на моята красавица; тя не ми ги открива, но аз ги похищавам. Две нейни писма до госпожа дьо Розмонд ми бяха напълно достатъчни, за да ме осведомят, другите ги чета просто от любопитство. За да успея, трябва само да я видя, а аз вече намерих начина. Скоро ще премина към действия.

Събудих любопитството ви, нали?... Но за да ви накажа, задето не вярвате в моята находчивост, няма да ви издам нищо. Наистина вие заслужавате да престана да ви се доверявам, поне в тази история; и ако не беше сладката награда, обещана от вас в случай на успех, нямаше въобще да ви заговоря за това. Виждате, че съм сърдит. И все пак, надявайки се да се поправите, готов съм да се огранича само с това леко наказание и отново да стана

снизходителен, като забравя за миг моите велики планове, за да обсъдя с вас вашите.

Ето ви, значи, на село, досадно като чувствителността и тъжно като вечността! А горкият Белрош! Нима не се задоволявате с това, че го карате да пие водата на забравата, а превръщате и него самия в напитка! Как се чувства той? Добре ли понася любовното пресищане? Дано само не се привърже още повече към вас от това; любопитен съм какво по-силно лекарство ще измислите тогава. Съжалявам ви наистина, че сте задължена да прилагате подобно лечение. Един-единствен път съм използвал любовта като лекарство. Наистина имах важна причина, защото ставаше дума за графиня дьо... Поне двадесет пъти, докато се намирах в обятията ѝ, се изкушавах да кажа: «Госпожо, отказваш се от мястото, до което се домогвам, позволете ми да се откажа от това, което заемам сега.» Трябва да ви съобщя, че от всички жени, които съм притежавал, за нея; единствено ми е приятно да злословя.

Колкото до вашето ново хрумване, право да си кажа, намирам го рядко смешно! Наистина никога не бих се сетил кой е приемникът на Белрош. Как! Нима за Дансъони си давате толкова труд! Ех, моя скъпа приятелко, оставете го да обожава своята добродетелна Сесил и не се излагайте в тези детски игри. Нека учениците да получават възпитанието от гувернантките си или да си играят с пансионерките «на невинни игрички»! Защо ще се отегчавате с новак, който нито ще знае как да ви вземе, нито как да ви напусне и с когото ще трябва сама да правите всичко? Казвам ви го съвсем сериозно, не одобрявам този избор и дори да остане в тайна, той все пак ще ви унизи в моите очи и пред вашата собствена съвест.

Казвате, че сте започнали да се увличате по него! Сигурно се лъжете и, мисля дори, открих причината за вашата самоизмама. Дошло ви е до гуша от Белрош в дни, когато около вас е засуха и Париж не ви предлага друг избор, и вашето винаги пламенно въображение се е спряло

върху първия обект, който ви се е мярнал. Размислете добре обаче, при връщането си ще можете да избирате между хиляда и ако още се опасявате от бездействието, в което рискувате да попаднете, като отхвърлите избора, аз предлагам да ви развличам през свободното си време.

Докато вие се върнете, моите големи дела ще бъдат завършени по един или друг начин и сигурно нито малката Воланж, нито самата президентша ще могат да ме занимават толкова, че да не бъда за вас всичко, което вие бихте пожелали. Може дори в това време вече да съм предал момичето в ръцете на неговия свенлив любим. Каквото и да казвате, не мога да се съглася с вас, че в насладите с нея «нямало нищо привлекателно»; и тъй като искам тя за цял живот да запази за мен спомен като за най-прекрасния мъж в живота си, поддържам с нея такъв тон, какъвто не бих могъл да си позволя за дълго, без да подкопая здравето си. Освен това с нея ме свързват някои «семеини» въпроси...

Не ви е ясно, нали? Работата е там, че чакам само втори месец, за да бъде потвърдена надеждата ми и да се убедя напълно в успеха на плановете си. Да, моя прелестна приятелко, налице са първите симптоми, че съпругът на моята ученичка няма да бъде застрашен от опасността да умре без потомство и като бъдещ глава на семейство Жеркур ще расте младият потомък на дьо Валмон. Но оставете ме да завърша, както ми се иска, тази история, която всъщност започнах по ваша молба. Помислете си добре, ако накарате Дансъни да прояви непостоянство, ще отнемете цялата пикантност на тази история. И съгласете се най-сетне, че предлагайки ви себе си в замяна, все пак сякаш имам известни права за предпочитание.

Толкова съм убеден в това предпочитание, че не се страхувам да попреча на вашите замисли, като подсиля нежната страст на свенливия влюбен към първия и достоен обект на неговия избор. Заварвайки вчера вашата повереница да му пише и откъсвайки я от това сладко занимание за друго, още по-сладко, поисках ѝ след това да

прочета писмото; видя ми се написано в много студен и принуден тон; накарах я да почувствува, че така няма да утеша своя любим и тя написа друго под моя диктовка, в което, подражавайки колкото мога на нейната простодушна бърливост, се постарях да подхраня любовта на младия човек с по-определена надежда. Младата особа беше очарована, както сама ми каза, че може така хубаво да се изразява, и отсега нататък аз съм натоварен с кореспонденцията. Какво ли не бих направил за Дансъни? Аз съм едновременно негов приятел, негов довереник, негов съперник и негова любовница! И дори в този момент му правя услуга, като го пазя от опасната връзка с вас; да, опасна, разбира се, защото да ви притежава човек и да ви загуби, означава да заплати едно щастливо мигновение с цяла вечност съжаления.

Довиждане, моя прелестна приятелко, съберете смелост да отпратите колкото е възможно по-скоро Белрош, оставете Дансъни и се пригответе отново да изпитате и да ми подарите сладките утехи на нашата първа връзка.

П. П. Поздравявам ви с предстоящото спечелване на вашето дело. Много ще се радвам, ако това велико събитие стане по време на моето царуване.

Замъкът... 19 октомври 17..."

ПИСМО CXVI

Кавалерът Дансъони до Сесил Воланж

„Госпожа дьо Мертъой замина тази сутрин извън града. И сега, моя чаровна Сесил, аз съм лишен от единственото удоволствие, което имах във ваше отсъствие — да говоря за вас с вашата и с моята приятелка. От известно време тя ми позволи да я наричам така и аз веднага се възползувах, защото, струва ми се, това ме приближава до вас. Боже мой, колко мила е тази жена! И какво пленително очарование умее да придава на дружбата! Сякаш това нежно чувство става по-красиво и по-силно при нея от всичко, което тя отказва на любовта. Ако знаете колко ви обича, колко приятно ѝ е да слуша, като ѝ говоря за вас! Сигурно това ме привързва тъй силно към нея. Какво щастие да живея единствено за вас двете, да преминавам непрекъснато от упоението на любовта към нежността на приятелството, да им посвещавам цялото си съществуване, да бъда точката на пресичане на вашата взаимна привързаност; и винаги да чувствавам как, стремейки се да дам щастие на едната, всъщност правя нещо и за щастieto на другата! Обичайте, обичайте много, моя чаровна приятелко, тази възхитителна жена! Споделяйки моята привързаност към нея, ще ми я направите още по-скъпа. Откакто вкусих чара на приятелството, копнея и вие да го изпитате. Несподелените с вас наслади ми се струват винаги половинчати. Да, моя Сесил, бих искал да обвия сърцето ви с всички най-нежни чувства; така при всеки негов трепет ще изпитвате щастие и дори тогава ще смятам, че ви дарявам само част от блаженството, което получавам от вас.

Защо тези възхитителни планове трябва да останат само вълшебна игра на въображението ми, а

действителността да ми поднася мъчителни и безкрайни лишения? Виждам, трябва да се откажа от надеждата, която ми бяхте дали да ви видя в замъка! Остава ми единствено да ме утешите, убеждавайки ме, че това действително е невъзможно. А вие дори не искате да ми то кажете, да потъгувате заедно с мен! Вече два пъти моите жалби остават без отговор. Ах, Сесил, Сесил, все още вярвам, че ме обичате от цялата си душа, но вашата душа не гори като моята! Защо не зависи от мен да преодоля пречките? Защо не зависи от мен да жертвувам всичко вместо вас? Веднага бих ви показал, че за любовта няма нищо невъзможно.

Вие също така не ми пишете кога ще свърши тази жестока раздяла! Да се надявам ли, че ще ви видя тук. Вашите чаровни погледи може би ще съживят угнетената ми душа. Вълнуващият израз на очите ви ще успокои сърцето ми, което понякога толкова се нуждае от това! Простете ми, моя Сесил, моят страх не изразява подозрение. Аз вярвам в любовта ви, в постоянството ви. Ах, колко нещастен бих бил, ако се съмнявах! Но има толкова много пречки! И те стават все по-големи и по-големи! Приятелко моя, аз съм тъжен, много тъжен, сякаш отсъствието на госпожа дьо Мертъой поднови всичките ми мъки.

Довиждане, моя Сесил, довиждане, моя обична. Мислете колко страда вашият любим; само вие можете да му върнете щастието.

Париж, 17 октомври 17...“

ПИСМО СХVII

Сесил Воланж до кавалера Дансъони
(Диктувано от Валмон)

„Нима е възможно да си помислите, скъпи приятелю, че е необходимо да ме смъртете, за да се натъжа, след като зная колко много скърбите вие? Нима се съмнявате, че вашите терзания ми причиняват по-малка болка, отколкото на вас самия? Споделям дори тези, които неволно ви причинявам, и се измъчвам още повече, като виждам колко сте несправедлив към мен! О, това не е хубаво! Разбирам за какво се сърдите! Вие искахте да дойдете тук на два пъти и аз не ви отговорих, но нима е лесно да ви отговаря? Мислите ли, че не зная колко лошо е това, което искате да направите? И все пак, щом ми е толкова трудно да ви откажа отдалеч, какво би станало, ако сте тук? Пожелая ли да ви утеша за миг, ще трябва да скърбя след това цял живот!

Както виждате, аз не крия нищо от вас, ще ви кажа всичко, вие сам преценявайте. Може би бих направила каквото искате, но господин дьо Жеркур, виновникът за нашата мъка, няма да дойде скоро; и тъй като мама от известно време проявява повече внимание към мен, а аз от своя страна се държа колкото мога по-нежно, кой знае дали не е възможно тя да промени мнението си! Нима не би било най-добре да бъдем щастливи, без да има в какво да се упреквам? Ако вярвам на това, което често са ми казвали, мъжете обичат по-малко жените си, ако са ги обичали силно, преди да се оженят. Този страх ме задържа повече от всичко. Приятелю мой, нима не сте сигурен в моето сърце и нима някога ще бъде късно за нас?

Послушайте ме, обещавам ви, ако не успея да избягна нещастieto да се омъжа за господин дьо Жеркур,

който ми е толкова омразен още преди да го познавам, нищо няма да ме възпре да бъда ваша, доколкото това е в моя власт, дори преди сватбата! За мен е важно вие да ме обичате и понеже сам ще разберете, че ако постъпя лошо, няма да е по моя вина, останалото ми е безразлично; стига вие да ми обещаете да ме обичате винаги, както ме обичате сега. Но, приятелю мой, дотогава оставете ме да постъпвам както досега и не искайте от мен това, което не мога да направя по много причини; страшно мъчно ми е да ви отказвам.

Иска ми се също господин дьо Валмон да не ме уговаря така настоятелно да ви отстъпя; това още повече ме натъжава. О, вие имате тук наистина добър приятел, уверявам ви! Той прави всичко така, както вие бихте го направили! Довиждане, скъпи приятелю. Започнах да ви пиша много късно, по-голямата част от нощта измина. Трябва да си легна, за да наваксам загубеното време. Целувам ви, но не ми се карайте вече.

Замъкът... 18 октомври 17...“

ПИСМО СХVIII

Кавалерът Дансъони до маркиза дьо Мертъой

„Ако вярвам на календара, моя обожаема приятелко, вие отсъствувате от два дни, но ако вярвам на сърцето си, изминаха два века! А както казвате вие, винаги трябва да вярваме на сърцето си. Време е да се връщате, би трябвало вече да сте свършили работата си! Как да се интересувам от вашето дело, след като, загубено или спечелено, заради него е необходимо да тъгувам поради вашето отсъствие? О, колко бих искал да се скарам с вас! И колко тежко е да се сърдиш на такова хубаво същество, а да нямаш право да покажеш чувствата си!

А няма не е истинска измяна, най-грозна невярност, да държим приятеля си далеч от себе си, след като той вече не може без нас? Съветвайте се колкото искате с вашите адвокати, те едва ли ще намерят оправдание за подобна жестокост! Освен това тези хора умеят само да изтъкват доводи, а доводите им не са в състояние да отговорят на чувствата.

Заминавайки, вие ме уверихте, че се ръководите от разума, а аз съвсем се скарах с него. Не искам вече да се вслушвам дори когато той ми нашепва да ви забравя.

А това е разумно и не би било толкова мъчно, колкото може би си представяте. Достатъчно би било само да загубя навика да мисля непрекъснато за вас — тук нищо, уверявам ви, не би събуждало спомените ми.

Нашите най-хубави жени, на които приписват най-големи чарове, са още далеч от вас и по тях никой не би могъл да си представи какво сте вие! Дори в началото някой да открие прилика между тях и вас, тя само по-силно подчертава разликата — каквото и да правят, колкото и да се стараят, те си остават те, а не вие и точно в това се крие

вашето очарование. За съжаление, когато дните са тъй дълги и човек няма никакво занимание, той мечтае, строи си въздушни замъци, увлича се по химери; полека-лека въображението се разпалва, приисква ти се да разкрасиш своето творение, събираш всичко, което те привлича, и накрая стигаш до съвършенството; и тогава този въображаем портрет те връща към оригинала и ти учудено откриваш, че през всичкото време си мислил само за едно — за вас.

В този момент аз съм в плен на такава заблуда. Може би мислите, че ви пиша, за да говоря за вас? Нищо подобно — исках да се развлека. Имах да ви кажа безброй неща, които не се отнасят до вас и които, както знаете, живо ме интересуват, а се отвлякох. Откога очарованието на приятелството разсейва очарованието на любовта? Ах, ако се замисля по-сериозно, може би ще намеря повод да се упрекна! Но, шт! Да забравим този малък грях, за да не изпаднем пак в него! И нека не узнае нищо дори моята приятелка!

Защо не сте тук да ми отговорите, да ме накарате да се опомня, ако съм се заблудил, да ми говорите за моята Сесил и да прибавите, ако е възможно, към щастие то да я обичам сладката мисъл, че обичам вашата приятелка. Да, признавам, любовта, която тя ми вдъхва, ми е още по-скъпа, откакто вие пожелахте да изслушате моите признания. Толкова да ви разкривам сърцето си, да изливам във вашето, чувствата си, да ви ги доверявам без задръжки! Струва ми се, че те ми стават по-скъпи, след като вие благоволихте да приемете признанията ми! А после ви гледам и си казвам: «В нея е закътано моето щастие!»

За себе си не мога да ви съобщя нищо ново. Последното писмо от нея увеличава и поддържа надеждата ми, но в същото време я отдалечава. И все пак тя ми изтъква тъй мили и тъй благородни причини, че не мога нито да ѝ се сърдя, нито да се оплаквам. Може би не разбирате какво всъщност искам да ви кажа, но защо не сте тук? Можеш да кажеш всичко на приятелката си, но не и да

напишеш всичко? Любовните тайни са тъй крехки, че трябва да ги пазим! Дори понякога да им позволим да излязат навън, не бива да ги губим от поглед; трябва, ако мога така да се изразя, да ги проследим, докато влязат в новото си убежище. Ах, върнете се, моя обожаема приятелко, виждате колко необходимо ми е вашето завръщане! Забравете най-сетне «хилядите причини», които ви задържат там, където сте сега, или научете ме да живея там, където не сте вие.

Имам чест и т.н.

Париж, 19 октомври 17...“

ПИСМО СХІХ

Госпожа дьо Розмонд до президентшата дьо Турвел

„Макар все още да ме боли много, моя скъпа красавице, опитвам се да пиша сама, за да мога да ви говоря за този, който ви интересува. Моят племенник е все така обзет от мизантропия.

Всеки ден изпраща да пита как съм със здравето, но нито веднъж не е дошъл да се осведоми сам, макар да го помолих. Виждам го толкова, колкото щях да го виждам, ако беше в Париж. Но тази сутрин го срещнах там, където най-малко очаквах да го видя — в моя домашен параклис, където слязох да се помоля за пръв път, откакто не се чувствавам добре. Днес узнах, че от четири дни не пропуска нито една служба. Дано това да продължи!

Когато влязох в параклиса, той дойде при мен и топло изрази чувствата си, че ме вижда по-добре. Понеже молитвата започваше, прекъснах разговора; надявах се да го продължа после. Но той изчезна, преди да се приближа до него. Няма да скрия от вас, видя ми се малко изменен. Но, моя скъпа хубавице, не ме карайте да се разкайвам, че съм се доверила на вашия разум, не се безпокойте и, вярвайте ми, предпочитам по-скоро да ви огорча, отколкото да ви излъжа.

Ако племенникът ми продължава да страни от мен, щом се почувствувам по-добре, сама ще отида в стаята му и ще се опитам да узная причината за неговата странна мания, в която и вие, смятам, имате не малък дял. Ще ви съобщя всичко, което зная. Сега ви напускам, защото вече не мога да движа пръстите си, освен това, ако Аделаид узнае, че съм писала, ще ме мъмри цялата вечер. Довиждане, моя скъпа красавице.

Замъкът... 20 октомври 17...“

ПИСМО СХХ

Виконт дьо Валмон до отец Анселм
(Манастирът „Фьойан“ на улица „Сент Оноре“)

„Нямам честта да ви познавам, господине, но зная безграничното доверие, което има във вас госпожа президентшата дьо Турвел, а също така зная колко добре обосновано е това доверие. Ето защо смятам, че мога да се обърна към вас, без да бъда нахален, и да ви поискам една много голяма услуга, която е достойна за вашата свята служба и която има значение както за госпожа дьо Турвел, така и за мен.

Притежавам важни документи, отнасящи се до нея, които не мога да поверя на никого и които не трябва и не искам да предам в други ръце, освен в нейните. Нямам възможност да ѝ съобщя това, тъй като известни причини, които тя може би ви е доверила, но които едва ли ще ми позволи да ви кажа, я накараха да вземе решение да не си пише с мен — решение, което, признавам съвсем искрено, не осъждам, тъй като тя не би могла да предвиди събитията, които аз самият не съм очаквал и в които се намесва сила, много по-могъща от човешката.

Моля ви, господине, да благоволите да я осведомите за моите намерения и да издействувате пред нея да ми определи среща, в която да изкупя поне отчасти провиненията си, исчайки ѝ прошка; и като последна жертва — да унищожа единствените съществуващи доказателства за моята грешка или простъпка, поради която съм виновен пред нея.

Едва след това предварително изкупление ще се осмеля да поднеса пред вас унизителното признание за дългите си заблуди и да измоля вашето посредничество за примирение, много по-важно и за нещастие много по-

мъчно. Мога ли да се надявам, господине, че няма да ми откажете необходимите ми и тъй скъпи грижи, ще ме подкрепите в моята слабост и ще ръководите моите стъпки по новия път, който пламенно желая да следвам, но който, признавам, почервенял от срам, все още не познавам?

Чакам вашия отговор с нетърпението на разкаял се грешник, който копнее да се поправи, и ви моля да вярвате в моята признателност и дълбоко уважение.

Ваш скромен и т.н.

П. П. Предоставям ви правото, господине, ако сметнете за необходимо, да покажете това писмо на госпожа дъо Турвел; аз цял живот ще я уважавам и в нея винаги ще почитам онази, която небето избра, за да отведе душата ми към добродетелта, дарявайки ми трогателната гледка на своята душа.

Замъкът... 22 октомври 17...“

ПИСМО СХХІ

Маркиза дьо Мертъой до кавалера Дансъони

„Получих вашето писмо, мой много млади приятелю, но преди да ви благодаря за него, трябва да ви се накарам и, предупреждавам ви, ако не се поправите, няма да получите вече отговор от мен. Послушайте ме, оставете този ласкав тон; когато не изразява любов, той се превръща в условен език. Нима приятелството говори с такъв стил? Не, приятелю мой, всяко чувство си има език, който му подхожда, и да си служим с друг, означава да прикрием мисълта, която изразяваме. Знам, че нашите любезни дами не разбират нищо от това, което им казват, ако не им го обяснят с общоприети приказки; но аз заслужавам, мисля, вие да не ме смесвате с тях! И наистина ви се сърдя, може би дори повече, отколкото подобава, че така неправилно сте ме преценили.

Ето защо в моето писмо ще намерите това, което липсва на вашето — искреност и простота. Аз ще ви кажа какво голямо удоволствие бих изпитала да ви видя и колко ми е досадно, че около мен има само хора, които ме отегчават, вместо хора, които ми харесват. Същата тази фраза обаче вие превеждате така: «Научете ме да живея там, където ви няма.» По такъв начин много вероятно е, когато бъдете при вашата любима, да започнете да се чудите как да живеете, ако и аз не съм там като трето лице! Каква милост! И остава да намерите нещо общо между жените, «на които им липсва винаги това, че не съм аз», и вашата Сесил! Ето докъде може да ви отведе език, с който днес толкова се злоупотребява, че комплиментите се превръщат в най-банални фрази, на които вярваме толкова, колкото и когато казваме изрази от рода на «ваш покорен слуга».

Приятелю мой, когато ми пишете, доверявайте ми само истинските си мисли и чувства, а не фрази, които мога да намеря и без вас ни повече, ни по-малко в първия моден роман. Надявам се да не се разсърдите на откровеността ми, дори да ви говоря малко остро, защото не отричам, ядосах се; но за да не вземете думите ми за упрек, ще ви кажа, че може би раздялата с вас усилва раздразнението ми. При всички обстоятелства, смятам, вие струвате повече от едно дело и двама адвокати, а може би дори повече и от «внимателния» Белрош.

Както виждате, вместо да се отчайвате от моето отсъствие, би трябвало да се радвате, защото никога не съм ви казвала толкова любезни неща. Сякаш ме заразихте и също ми се прииска да ви заговоря ласкаво; но не, предпочитам да държа на искреността си — тя е единственото уверение в нежното ми приятелство и в грижата, която то ми вдъхва към вас. Много хубаво е да имаш млад приятел, подарил сърцето си на другар. Не всички жени ще се съгласят с мен, но такава е моето мнение. Човек, струва ми се, се отдава с по-голямо удоволствие на чувство, от което няма за какво да се страхува. Освен това аз може би твърде рано приех ролята на ваша довереница. Но вие си избирате много млади любими — за пръв път ме накарахте да почувствувам, че започвам да остарявам. Вие се готвите дълго време да бъдете постоянен в любовта, чудесно! Пожелавам от цялото си сърце това постоянство да бъде взаимно.

Прав сте да се подчинявате на «мили и благородни причини», които, както ми пишете, «отдалечават вашето щастие». Дългата съпротива е единствената заслуга на тези, които невинаги умеят да се защищават. Бих сметнала за непростимо при всяка друга, освен при дете като малката Воланж, това, че не е съумяла да избегне опасност, която ѝ е била известна, щом сама е признала любовта си. Вие мъжете не можете да си представите какво е добродетелта и колко много ни струва да я пожертвуваме! Но дори и най-неразумната жена трябва да знае, че

независимо от сторения грях слабостта е по-голямото й нещастие; и аз смятам за невъзможно една жена да се поддаде, ако само за миг дори размисли.

Не възразявайте срещу тази мисъл, защото тя ме привързва към вас. Вие ще ме спасите от опасностите на любовта; и макар и без вас да знаех досега как да се защитавам, съгласна съм да ви бъда благодарна за помощта и ще ви обичам още повече и по-силно.

Затова, скъпи кавалере, моля Бог да ви пази!
Замъкът... 22 октомври 17..."

ПИСМО СХХІІ

Госпожа дьо Розмонд до президентшата дьо Турвел

„Надявах се, мила дъще, най-сетне да мога да ви успокоя, а, напротив, виждам с огорчение, че ще трябва да увелича вашите тревоги! Но, моля ви, не се тревожете, племенникът ми не е в опасност — не може дори да се каже, че е истински болен. С него обаче явно става нещо необикновено. Нищо не разбирам; излязох от стаята му натъжена и може би малко изплашена; упреквам се, че ще споделя страха си с вас, но не мога да се въздържа да не ви говоря за него. Ще ви разкажа какво стана, и то, вярвайте ми, съвсем точно, защото, макар да съм живяла осемдесет години, никога няма да забравя тази скръбна сцена.

И тъй, днес сутринта бях при племенника си; заварих го сред разни книжа, над които очевидно работеше. Толкова се беше задълбочил, че бях стигнала вече до средата на стаята, без той да погледне кой влиза. Когато най-сетне ме забеляза и стана, видях как се помъчи да придаде друг израз на лицето си и може би това ми направи най-силно впечатление. Той не се беше облякъл и сресал; видя ми се болен, уморен, с изменени черти. Погледът му, който, както знаете, е жив и весел, беше тъжен и помръкнал; между нас казано, не бих желала да го видите така, защото имаше много трогателен вид, който, струва ми се, би могъл да вдъхне нежно съжаление — една от най-опасните клопки на любовта.

Макар и поразена от всичко това, поведох разговора сякаш нищо не съм забелязала. Първо запитах за здравето му; той не каза, че е добре, но също така не спомена, че се чувства зле. Тогава аз се оплаках от отсъствието му, което започваше да прилича на някаква мания; опитах се да придам известна шеговитост на упреците си, но той ми

отговори развълнувано: «Още една моя грешка, признавам! Ще се опитам да я поправа с другите!» Отказах се от веселите приказки и побързах да го убедя, че не бива да отдава голямо значение на един приятелски упрек.

Тогава заговорихме спокойно. Малко по-късно той ми каза, че някаква работа, «най-важната в живота му» може би скоро щяла да го принуди да замине за Париж; аз, мисля, отгатнах, моя скъпа красавице, каква е тази работа и страхувайки се подобно начало да не го доведе до изповед, която не исках да чуя, не му зададох никакъв въпрос и се задоволих да му отговоря, че малко повече развлечения ще бъдат полезни за здравето му. Добавих, че този път няма да го задържам, тъй като обичам приятелите си заради самите тях; при тези мои прости думи той стисна ръцете ми и с пламенност, която не бих могла да ви опиша, ми каза: «Да, мила лельо, обичайте много своя племенник, който ви уважава и милее за вас; обичайте го, както казвате вие, заради самия него. Не се грижете за щастието му и не смущавайте със съжаление вечното спокойствие, на което той се надява скоро да се наслади. Повторете ми, че ме обичате, че ми прощавате! Да, вие ще ми простите, познавам вашата доброта, но как да се надявам на същата снизходителност пред тези, които толкова много съм обидил?» Тогава той се наведе, струва ми се, да скрие болката си, която гласът му издаде.

Не мога да ви опиша колко се развълнувах; станах бързо; без съмнение той забеляза моя страх, защото веднага се овладя и ми каза: «Простете, простете ми, госпожо, чувствавам, че без да искам, обезумявам! Моля ви, забравете думите и си спомняйте само за моето дълбоко уважение. Няма да пропусна — добави той — да ви поднеса още веднъж почитанията си, преди да замина.» Тези негови думи някак си ме задължаваха да прекратя посещението си, затова излязох от стаята.

Но сега, колкото повече размишлявам, толкова по-малко разбирам какво искаше да ми каже! Каква е тази работа, «най-важната в живота му», за какво ми иска

извинение? Откъде този неволен прилив на нежност, докато ми говореше? Задах си вече хиляда пъти този въпрос, без да мога да си отговоря. Също така не виждам това да е във връзка с вас. Но тъй като очите на любовта виждат по-ясно от очите на приятелството, исках вие да знаете всичко, което стана между племенника ми и мен.

Четири пъти сядам, за да допиша това дълго писмо; бих ви написала и по-дълго, ако не се чувствах така уморена. Довиждане, моя скъпа красавице.

Замъкът... 25 октомври 17...“

ПИСМО СХХІІІ

Отец Анселм до виконт дьо Валмон

„Господин виконт, получих писмото, което сте ми направили честта да ми пишете, и още вчера, следвайки вашето желание, отидох у въпросната личност. Изложих причините и същността на работата, за която ме молехте да се обърна към нея. Макар да държеше твърдо на първоначалното си разумно решение, все пак, когато ѝ обърнах внимание, че с отказа си може би ще попречи на вашето щастливо превращение и така ще се противопостави на милосърдното намерение на провидението, тя се съгласи да ви приеме при условие това да бъде за последен път и ме натовари да ви съобщя, че ще бъде в дома си следващия четвъртък, на двадесет и осми. Ако този ден не ви е удобен, бихте могли да определите друг ден. Писмото ви ще бъде прието.

Все пак, господин виконт, позволете ми да ви посъветвам да не отлагате без важни причини тази среща, за да можете по-скоро изцяло да се отдадете на похвалните намерения, за които ми пишете. Помислете, че този, който закъснява да се възползува от осенилата го благодат, се подхвърля на опасността да я загуби и дори божията добрина да е безкрайна, да се злоупотребява с нея, е недопустимо; може да настъпи миг, когато милосърдният Бог се превръща в Бог на отмъщението.

Ако продължавате да ме удостоявате с доверието си, моля, вярвайте ми, винаги ще бъда на вашите услуги. Колкото и да съм зает, моята най-важна работа ще бъде да изпълнявам дълга на светата си служба, на която съм се посветил; и най-хубавият миг в живота ми ще бъде този, в който ще видя как моите усилия благодарение милостта на всевишния са се увенчали с успех. Безсилни грешници,

каквито сме всички ние, не можем да направим нищо сами, но Бог, който ви зове, може всичко и ние дължим на неговото милосърдие, вие — постоянното желание да се доближите до него, а аз — възможността да ви отведа в лоното му. С негова помощ надявам се да ви убедя скоро, че светата религия единствена на този свят може да даде здравето и трайно щастие, което в заслеплението си напразно търсим в човешките страсти.

Имам честта да бъда с най-дълбоко уважение... и т.н.
Париж, 25 октомври 17...“

ПИСМО СХХІV

Президентшата дьо Турвел до госпожа дьо Розмонд

„Госпожо, вчера научих една новина, която ме изуми, но тъй като си представям какво удоволствие ще излитате от нея, бързам да я споделя с вас. Господин дьо Валмон не се занимава вече нито с мен, нито с любовта си, а копнее само да изкупи с достоен живот грешките или по-скоро заблудите на младостта си. За това голямо събитие ми съобщи отец Анселм, към когото той се обърна да го ръководи в бъдеще, а също и да му уреди среща с мен, главната цел, на която, струва ми се, е да ми върне писмата, запазени досега въпреки молбата ми да ги унищожи.

Аз, разбира се, не мога да не одобря тази благотворна промяна и да не бъда щастлива, ако, както казва той, действително съм допринесла нещо. Но защо трябваше именно аз да стана оръдие на това и то да струва покоя на целия ми живот? Не беше ли възможно щастието на господин дьо Валмон да не се изгражда с цената на моето нещастие? О, моя снизходителна приятелко, простете ми това оплакване! Знаем, че не на мен е дадено да съдя божите повели; но докато аз непрекъснато моля Бог да ми даде сили да побежда нещастната си любов, той е дарил сили на онзи, който не го е молил, а мен ме оставя без помощ, отдадена изцяло на моята слабост!

Но да заглушим този греховен шепот! Нима аз не зная, че блудният син получава при своето завръщане повече милост от баща си, отколкото синът, който никога не е напуснал дома си? Каква сметка можем да искаме от този, който не ни дължи нищо? И дори да имаме някакви права да искаме нещо от него, какви биха могли да бъдат моите права? Бих ли могла да се похваля с благоразумие, което дължа единствено на Валмон? Той ме спаси, а аз се

осмелявах да се оплаквам, че страдам заради него! Не, моите страдания ще ми бъдат скъпи, ако те са цената за неговото щастие. Разбира, се, той трябваше да се върне в лоното на нашия общ баща. Господ, който го е сътворил, трябва да възлюби своето творение. Не е било възможно той да създаде такова възхитително същество само за да го низвергне. А аз трябва да понеса мъката си за моето дръзко неблагоприятие! Не бях ли длъжна да почувствувам, след като ми беше забранено да го обичам, че не бива да го виждам?

Моя грешка и мое нещастие е, че твърде дълго отказвах да съзная тази истина. Вие сте ми свидетелка, моя скъпа и достойна приятелко, че приех тази жертва веднага щом разбрах колко е необходима. Но за да бъде тя пълна, не ѝ достигаше само едно — за господин дьо Валмон нашата раздяла не беше жертва. Да ви призная ли, сега тази мисъл ме измъчва най-много? Непоносима гордост, смекчаваща терзанията, които изпитваме, с терзанията, които причиняваме на другите! Ах, аз ще победея разбуненото си сърце, ще го приуча към унижения!

Точно за това се съгласих да приема следващия четвъртък мъчителното посещение на господин дьо Валмон. Тогава ще чуя как той ми казва, че аз вече не съм нищо за него и слабото и мимолетно впечатление, което съм му направила, е напълно заличено! Ще видя как отправя към мен безразличен поглед, докато от страх той да не прочете в моя поглед вълнението ми, аз ще сведа очи. Благодарение на неговото безразличие сега ще получа писмата, които той толкова дълго отказваше да ми върне въпреки моите настойчиви молби! Той ще ми ги върне като ненужни вещи, които повече не го интересуват, а поемайки с треперещи ръце този позорен пакет, аз ще усетя как в тях го поставя силна и спокойна ръка! И най-сетне ще го видя как се отдалечава... отдалечава се завинаги и погледът, с който ще го проследя, не ще срещне неговия, защото той няма да се обърне към мен!

Аз съм обречена на това унижение! Ах, дано поне ми бъде полезно, дано осъзная слабостта си! Да, ще запазя грижливо писмата, които вече не са ми нужни. Ще си наложа срама да ги препрочитам всеки ден, докато сълзите ми заличат и последните следи по тях! А неговите ще изгоря като напоени с опасна отрова, която е разяждала душата ми! О, какво е любовта, щом сме принудени да съжаляваме дори за опасностите, на които тя ни излага, а най-вече, щом е възможно да се опасяваме, че все още я изпитваме, след като вече не я вдъхваме! Да избягаме от тази гибелна страст, която ни оставя да избираме само между срама и нещастията, а понякога съединява дори и двете! И нека поне благоразумието замени добродетелта.

Колко далеч е този четвъртък, как бих желала още сега да принеса тази мъчителна жертва и да забравя едновременно и причината, и причинителя! Това посещение ще бъде тежко, разкайвам се, че се съгласих. За какво му е да ме вижда пак? Какво сме сега един за друг? Ако ме е оскърбил, аз му прощавам. Готова съм да го поздравя, че иска да поправи грешката си, да го похваля и дори да му подражавам. Съблазнена от същите заблуди, ще последвам неговия пример. Но щом е решил да бяга от мен, защо ще ме търси? Нима за всеки от нас не е най-важно бързо да забрави другия? Ах, разбира се! И отсега нататък това ще бъде моята единствена грижа.

Ако позволите, моя любезна приятелко, ще дойда при вас, за да се заема с тази тежка задача. Ако имам нужда от помощ, а може би и от утеха, искам да ги получа само от вас. Вие единствена умеете да ме разберете и да говорите на сърцето ми. Вашето скъпо приятелство ще изпълни цялото ми съществуване. Бих преодоляла всички трудности, за да оправдая грижите, които бихте положили за мен. Ще ви дължа спокойствието, щастието, добродетелта си; и плод на вашите добрини ще бъде това, че най-сетне ще бъда достойна за тях.

Струва ми се, че ви написах много несвързано писмо, усещам го непрекъснато по вълнението, което изпитвам,

докато ви пиша. Ако в него се прокрадват чувства, от които би трябвало да се червя, прикрийте ги с вашето снизходително приятелство. Доверявам се изцяло на него, няма да скрия от вас нито един трепет на сърцето си.

Довиждане, моя уважаема приятелко, надявам се след няколко дни да ви известя, че пристигам при вас.

Париж, 25 ноември 17...“

ЧЕТВЪРТА ЧАСТ

ПИСМО СХХV

Виконт дьо Валмон до маркиза дьо Мертъой

„Ето я най-сетне победена гордата жена, която се бе осмелила да си въобрази, че може да ми се съпротивява! Да, скъпа приятелко, тя е моя, напълно моя, и от вчера няма какво повече да ми отдаде!

Щастието ми е тъй голямо, че все още не мога да го оценя, но ме удивлява непознатото очарование, което усетих! Нима ще излезе вярно, че добродетелта извисява жената дори в мига на нейната слабост? Но да зарежем тази детинска мисъл заедно с бабините приказки! Нима преди първата победа не срещаме почти винаги повече или по-малко престорена съпротива? И нима не съм намирал никога досега очарованието, за което говоря? И все пак то не се дължеше на любовта, защото дори да съм проявявал край тази удивителна жена моменти на слабост, напомнящи тази малодушна страст, винаги съм съумявал да ги победя и да не отстъпвам от принципите си. И въпреки вчерашната сцена, която, струва ми се, ме отведе малко по-далеч, отколкото предполагах; въпреки че за миг сякаш споделих вълнението и опиянението, което бях породил — тази мимолетна илюзия вече би трябвало да се разсее; и все пак очарованието не преминава! Признавам, би ми било приятно да му се отдам, ако това не предизвикваше в мен известно безпокойство. Нима ще се оставя на моята възраст да бъда завладян като ученик от едно неволно, непознато чувство? Не, преди всичко трябва да го победя и да се задълбоча в изучаването му.

Всъщност може би вече съм прозрял причината! Или поне се успокоявам с тази мисъл и ми се иска да е така.

Сред множеството жени, при които досега съм изпълнявал ролята и задълженията на любовник, не бях

срещнал нито една, чието нежелание да се отдаде би могло да победи моето желание да я склоня; бях привикнал дори вече да наричам добродетелни жените, които извървяват само половината път, за разлика от другите, чиято предизвикателна защита едва ги прикрива, че те са направили първата стъпка.

В този случай обаче още отначало се сблъсках с неблагоприятно предубеждение, подсилено впоследствие от съветите на една зле настроена към мен, но проникателна жена, с вродено и прекалено голямо целомъдрие, поддържано съзнателно, с влечение към добродетелта, ръководена от религията и тържествувала цели две години, и най-сетне с решителни постъпки, вдъхнати от всичките тези различни подбуди и имащи една-единствена цел — да бъде избягнато моето преследване.

Ето защо тук не ставаше дума както в досегашните ми похождения за проста, повече или по-малко изгодна капитулация, от която е по-лесно да се възползуваш, отколкото да се гордееш с нея, а за пълна победа, изкупена с цената на тежки бойни действия и достигната благодарение на изкусни маневри. Затова не е чудно, че този успех, извоюван лично от мен, ми е особено скъп; а върховната наслада, която вкусих от моето тържество и която още изпитвам, е приятното усещане за моето славно достижение. Харесва ми този начин да се гледа на нещата, който ми спестява унижението да си мисля, че бих могъл дори съвсем малко да завися от покорения от мен роб; че изживявам така пълно щастие не само благодарение на себе си и възможността да го вкусвам с цялата му сила е запазено изключително за тази жена и за никоя друга.

Такива мъдри разсъждения ще ме ръководят в този важен случай и бъдете сигурна, няма да се оставя да бъда тъй омотан, че да не мога да скъсам като на шега тези нови връзки, когато ми хрумне. Ето вече заговорих за скъсване, а вие още не знаете с какви средства съм се добрал до това право; четете, моля ви, и узнайте на какво се излага

благоразумието, когато се опита да извика на помощ безумието. Следях така внимателно собствените си думи и получените отговори, че, смятам, ще съумея да ви предам и едните, и другите с точност, която ще ви задоволи.

Ще видите от преписите на двете приложени писма^[1] кого си бях избрал за посредник, за да се добера до моята красавица, и с какво старание се зае да ни събере светият човек. Към това трябва да прибавя още как узнах от едно писмо, спипано по изпитания начин, че страхът и лекото унижително бодване да бъде напусната бяха поотслабили предпазливостта на строгата светица и бяха изпълнили сърцето и главата ѝ с чувства и мисли, които, макар и лишени от здрав смисъл, не бяха безинтересни. След всички тези предварителни обходни действия, необходими за изясняването на нещата, вчера четвъртък, двадесет и осми, ден, определен от самата неблагоприятница, аз отидох в дома ѝ като покорен, разкаян роб, за да изляза оттам увенчан със славата на победител.

Беше шест часът вечерта, когато пристигнах у прелестната отшелница — след завръщането си в Париж тя бе затворила вратите си за всички. Красавицата се опита да стане, когато ѝ съобщиха за мен, но коленете ѝ трепереха, затова веднага пак седна. Понеже слугата, който ме беше въвел, имаше някаква работа в стаята, тя стана нетърпелива. Запълнихме този интервал с обикновените вежливи приказки. За да не губя ценно време — всеки миг беше скъп — разгледах грижливо терена и набелязах мястото на бъдещата си победа. Бих могъл да избира и по-удобно, защото в същата стая имаше диван. Но зърнах срещу него портрета на съпруга ѝ, признавам, уплаших се, че при такава странна жена един поглед в тази посока може за миг да разруши дело, подготвено с толкова усилия. Най-сетне останахме сами и аз пристъпих към действие.

След като напомних с няколко думи, че отец Анселм сигурно я е осведомил за причините на посещението ми, аз се оплаках от проявеното сурово отношение към мен и особено подчертах презрението, което ми е било

засвидетелствувано. Както и очаквах, тя се защити; представяте си без съмнение с какви доводи ѝ възразих: недоверието и страха, скандалното бягство, отказа да отговоря на писмата ми и дори да ги получава и т.н. Тъй като тя започна да ми дава обяснения, които биха могли да я оправдаят, намерих за необходимо да я прекъсна и за да загладя рязкото си държане, веднага прибягнах към ласкателство. «Ако вашата прелест — казах ѝ — остави в сърцето ми дълбоки следи, то добродетелта ви покори душата ми. И несъмнено, изкушен от желанието да се доближа до нея, бях се осмелил да се помисля достоен за това. Не ви упреквам, че сте преценили нещата по друг начин, но ще се накажа за грешката си.» Тъй като пред мен смутено мълчаха, продължих: «Бих искал, госпожо, или да се оправдая във вашите очи, или да получа от вас опрощение за грешките, които ми приписвате, за да мога най-сетне да намеря малко покой и да завърша дните, нямащи за мен никаква цена, откакто вие отказвате да ги красите.»

Тук се опитаха да ми отговорят: «Дългът не ми позволяваше...» Но да завърши лъжата за изискванията на дълга, беше мъчно и тя не доизрече фразата. Тогава аз подех с най-нежен тон: «Значи, е вярно, че сте избягали от мен?» — «Необходимо беше да замина.» — «И да ме отдалечите от себе си.» — «Така трябваше.» — «Завинаги ли?» — «Дължна бях.» Не е нужно да ви обяснявам, че докато траеше този кратък диалог, нежната светица говореше със сподавен глас и не вдигаше очи към мен.

Прецених, че трябва да пооживя малко тази тягостна сцена, затова станах с негодувание и заявих: «Вашата твърдост ми възвръща моята твърдост. Е, добре, съгласен съм, госпожо. Ние ще се разделим, и то много побезвъзвратно, отколкото си представяте — тогава ще можете да се поздравите на свобода за извършеното си дело.» Малко изненадана от този тон, в който звучеше упрек, тя се помъчи да ми отговори: «Решението, което сте взели...» — «Беше продиктувано от моето отчаяние —

прекъснах я пламенно аз, — вие пожелахте да бъда нещастен, ще ви докажа, че сте постигнали много повече, отколкото сте желали.» — «Аз желая вашето щастие» — отговори тя. И в гласа ѝ затрептя силно вълнение. Тогава аз се хвърлих на колене пред нея и с драматичния тон, който ви е добре познат, извиках: «Ах, жестока, нима може да има за мен щастие, щом вие не го споделяте? Къде да го намеря далеч от вас? Ах, никога, никога!» Признавам, отивайки така далеч, много разчитах на сълзите, но било поради лоша нагласа, било може би поради непрекъснатото мъчително внимание, с което следях всеки ход, невъзможно ми беше да се разплача.

За щастие припомних си, че когато искаме да покорим някоя жена, всички средства са еднакво добри и достатъчно е да я изненадаме с някое голямо излияние, за да предизвикаме дълбоко и благоприятно впечатление. Тогава, като не можех да проявя необходимата чувствителност, реших да прибягна към уплахата; за тази цел, изменяйки само тембъра на гласа си, но запазвайки същата поза, продължих: «Да, на колене пред вас, кълна се да ви притежавам или да умра!» При произнасянето на последните думи очите ни се срещнаха. Не знам какво видях или си въобрази, че вижда в моите очи свенливото създание, но скочи уплашено и се изтръгна от ръцете ми — аз я бях прегърнал! Вярно, не направих нищо, за да я задържа — много пъти съм забелязвал, че когато се разиграват дълго, сцените на отчаяние стават смешни или трябва да завършат трагично, а аз нямах желание да постигам такива резултати. Докато тя се изтръгваше от обятията ми обаче, добавих тихо, със зловещ тон, тъй че да бъда чул: «Щом е така, смърт!»

Тогава станах и замлъкнах за миг, мятайки към нея уж случайно диви погледи, които, макар и сякаш безумни, бяха достатъчно зорки и наблюдателни. Неувереното ѝ държане, тежкото дишане, свиването на мускулите, треперещите полупротегнати ръце, всичко ми доказваше съвсем ясно, че съм произвел желанния ефект; но тъй като в

любовта всичко се върши отблизо, а ние бяхме твърде далеч един от друг, първо трябваше да се приближа. За тази цел се постарях колкото може по-скоро да си придам външно спокойствие, за да се уталожя, въздействието от бурния ми порив, без да бъде намалено впечатлението.

Направих следния преход: «Аз съм много нещастен. Искан да живея за вашето щастие, а го наруших. Жертвувам се за вашето спокойствие и пак го нарушавам.» После с преднамерено отчаян вид добавих: «Простете ми, госпожо, непривикнал на бурите на страстта, аз зле умея да ги обуздавам. Дори да съм се поддал на порива си, помислете си, това е за последен път! Ах, успокойте се, успокойте се, заклевам ви.» И докато държах тази прочувствена реч, аз незабелязано се приближих.

«Ако искате да се успокоя — отговори развълнуваната красавица, — най-добре ще бъде вие сам да се успокоите.» — «Добре, обещавам ви! — съгласих се аз и добавих със слаб глас: — Необходимо е голямо усилие, но то няма да е за дълго. Освен това — продължих с блуждаещ поглед — нали дойдох тук, за да ви върна писмата? За Бога, благоволете да ги приемете! Ще принеса и тази мъчителна жертва; не оставяйте у мен нищо, което би могло да намали смелостта ми! — и измъквайки от джоба скъпия пакет, добавих: — Ето ви измамните писма с уверенията за вашата любов! Те ме привързваха към живота, вземете си ги! Дайте по този начин сама знака, който трябва да ме раздели завинаги от вас!...»

Тук плахата възлюблена окончателно се поддаде на нежната си тревога. «Но, господин дьо Валмон, какво ви е и какво искате да кажете? Нима вашата днешна постъпка не е продиктувана от вас самия? Не е ли плод на вашите собствени размисли? И нима не те ви принудиха да се съгласите с тази развързка, на която аз съм се съгласила от чувство за дълг?» — «Да — казах аз, — и тази развързка определи моето решение». — «И какво е то?» — «Единственото, което може, разделяйки ме с вас, да сложи край на мъките ми.» — «Но отговорете ми, какво е то?»

Тук аз я притиснах в обятията си, без тя ни най-малко да се съпротивява; и преценявайки по тази пълна забрава на приличието колко силно и могъщо е вълнението ѝ, казах с риск да прозвучи прекалено възторжено: «Обожавана, вие не можете да си представите каква любов сте вдъхнали! Никога няма да узнаете как ви боготворя и колко това чувство ми е по-скъпо от моето съществуване! Дано всичките ви дни протекат спокойни и умиротворени, дано бъдат украсени от цялото щастие, от което вие ме лишихте! Възнаградете поне това искрено пожелание с едно съжаление, с една сълза и, повярвайте ми, последната моя жертва няма да бъде тъй мъчителна за сърцето ми. Сбогом.»

Докато говорех така, чувствавах как силно бие сърцето ѝ; проследих как се измени лицето ѝ; виждах как я задушават сълзи, които мъчително избликваха. Едва тогава взех решение да се престоря, че си тръгвам. Но тя ме задържа насила и бързо каза: «Не, изслушайте ме!» — «Оставете ме!» — отговорих аз. «Ще ме изслушате, аз го искам.» — «Трябва да ви оставя, трябва!» — «Не!...» — извика тя. И при тази дума се хвърли или по-скоро припадна в обятията ми. Тъй като все още се съмнявах, че съм постигнал такъв голям успех, показах се объркан, но докато симулирах обърканост, леко я отведох или по-скоро я отнесох до мястото, предварително отбелязано от мен за арена на моето тържество; и действително тя дойде на себе си покорена и вече отдаде се на своя щастлив победител.

Дотук, моя прелестна приятелко, мисля, ще ми признаете безупречен метод, който не може да не ви достави удоволствие; ще видите, че не съм отстъпил нито крачка от правилата на тази война, толкова подобна, както често сме установявали с вас, на истинската. Оценете ме като Тюрен^[2] или Фридрих^[3]. Принудих да се бие враг, който искаше само да печели време; благодарение на изкусните маневри успях да достигна до терена, който сам бях избрал за борба; успях да приспя бдителността на противника, за да мога да се добера по-лесно до неговото

прикритие. Съумях да вдъхна страх още преди битката; не залагах нищо на случайността, освен когато рискът даваше по-големи възможности в случай на успех; и едва когато си подсигурих ресурсите в случай на поражение, започнах военните действия, запазвайки тила си, което ми даваше възможност да прикрия и да задържа постигнатото досега. Това, смятам, беше всичко, което можеше да се направи, но се страхувам, че после се размекнах като Ханибал по време на насадите в Капуа^[4]. Ето какво стана после.

Подготвил се бях, че такова важно събитие не може да мине без общоприетите сълзи и отчаяние; когато отначало забелязах малко повече смущение и някаква особена съсредоточеност, приписах всичко на факта, че тя е светица. После, без да се занимавам повече с тези леки отклонения, които смятах за чисто местно явление, просто тръгнах по утъпкания път на утешенията, напълно убеден, че както става обикновено, чувствеността ще помогне на чувството и с една хватка можем да получим повече, отколкото с цял куп приказки, които между другото съвсем не жалех. Но се сблъсках с наистина ужасна съпротива, и то не само по сила, а и по начина, по който се проявяваше.

Представете си една жена, седнала вцепенена и неподвижна, със застинало лице, която сякаш нито мислеше, нито слушаше, нито разбираше нещо и от чиито безизразни очи непрекъснато като че ли сами извираха сълзи. Така изглеждаше госпожа дьо Турвел, докато аз ѝ приказвах; но щом се опитвах да привлека вниманието ѝ с ласка или дори с най-невинен жест, тази външна апатия веднага отстъпваше място на ужас, задушаване, конвулсии, ридания и викове, прекъсвани от интервали, но без нито една изречена дума.

Тези пристъпи се повториха няколко пъти, всеки път все по-силно. Последният дори беше толкова бурен, че съвсем се обезкуражих; уплаших се за миг да не съм удържал безполезна победа. Тогава започнах да тъпча из познати места и сред тях изнамерих следното: «Нима сте така отчаяна, защото ме направихте щастлив?» При тези

думи обожаемата жена се извърна към мен и лицето ѝ, макар все още разстроено, отново доби божественото си изражение. «Вашето щастие ли!» — каза ми тя. Отгатвате, предполагам, моя отговор. «Значи, вие сте щастлив?» Удвоих уверенията. «Щастлив благодарение на мен!» Добавих възхвали и всякакви нежни приказки. Докато говорех, цялото ѝ тяло сякаш омекна, тя се отпусна в креслото и не отдръпна ръката си, която аз се бях осмелил да уловя. «Чувствувам — каза тя — как тази мисъл ме облекчава и утешава.»

Сама разбирате, че веднъж поел отново по правия път, вече не се отклонявах; той беше истинският и може би единственият. Когато пак си опитах късмета, отначало срещнах известна съпротива; случилото се преди малко ме караше да бъда внимателен, но призовавайки на помощ мисълта за моето щастие, скоро получих благотворен ефект. «Имате право — каза ми тази чувствителна жена, — отсега нататък ще мога да понасям живота само за да ви правя щастлив. Посвещавам ви го изцяло: от този миг съм ваша и вие няма да чуете от мен нито отказ, нито съжаление.»

Ето с какво наивно или величаво простодушие тя ми отдаде личността и прелестите си, като увеличи щастието ми, споделяйки го. Пълно взаимно опиянение, което за първи път запазих и след наслаждението! Освободих се от обятията ѝ, за да падна на колене пред нея и да ѝ се закълна във вечна любов. И трябва да ви призная, наистина мислех това, което говорех. С една дума, дори когато се разделихме, мисълта за нея не ме напускаше и трябваше да направя усилие над себе си, за да се разсея.

Ах, защо не сте тук, за да уравновесите изживяното опиянение с обещаната награда? Но аз няма да загубя нищо в очакване, нали? И, надявам се, мога да смятам за уговорено помежду ни сладостното условие, което ви предложих в последното си писмо. Нали виждате, изпълнявам всичко предначертано и както ви обещах, работите ми са така напреднали вече, че мога да ви посветя

част от времето си. Побързайте да отпратите оня Белрош, който ви досажда, и зарежете сладникавия Дансъони, за да се занимавате само с мен! Кажете, какво всъщност правите в това село, та нямате дори време да ми отговорите? Знаете ли, че ми се иска да ви се накарам? Но на щастие то е присъща снизходителността и освен това не забравям, че встъпвайки отново в числото на вашите поклонници, ще трябва пак да се подчинявам на вашите прищевки. Помнете обаче, че новият любовник не желае да загуби нищо от старите права на приятеля.

Довиждане, както някога... Да, довиждане, мой ангел! Изпращам ти всички целувки на любовта!

П. П. Знаете ли, Преван, след като седял един месец в затвора, бил принуден да напусне своя полк? Днес това е най-голямата новина в Париж. Наистина ето го жестоко наказан за грях, който не е извършил! Пожънахте пълен успех!

Париж, 29 октомври 17...“

[1] Виж писма СХХ и СХХІІІ — Б.р. ↑

[2] Виконт Анри дьо ла Тур Тюрен — известен френски пълководец, участник във Фрондата и в походите на Луи ХІV. — Б.пр. ↑

[3] Фридрих ІІ — пруски крал, пожънал успехи в Седемгодишната война. — Б.пр. ↑

[4] Известен картагенски пълководец. След втората Пуническа война (между Рим и Картаген) удържа блестящи победи над римляните. В 218 г. остава в Капуа (Италия) дълго време в бездействие, докато очаква помощ от Картаген. — Б.пр. ↑

ПИСМО СХХVI

Госпожа дьо Розмонд до президентшата дьо Турвел

„Бих ви отговорила по-рано, мило мое дете, но последното писмо ме преумори и болките ми се възвърнаха, така че през тези дни не можех да пиша сама. Много ми се искаше да побързам да ви благодаря за хубавите новини, които ми съобщихте за моя племенник, и заедно с това да ви поднеса искрените си поздравления. Тук наистина проличава ръката на провидението, която, озарила единия от вас, спасява другия. Да, моя скъпа красавице, Бог, който е искал да ви изпита, ви е изпратил помощ точно в мига, когато вашите сили бяха изчерпани и въпреки лекото недоволство, мисля, имате за какво да му благодарите. Аз естествено чувствавам, че щеше да ви бъде по-приятно вие първа да вземете това решение, а Валмон да ви последва; от човешка гледна точка правата на нашия пол сякаш биха били по-добре запазени, а ние не искаме да загубим нито едно от тях! Но какво значение имат тези дребни съображения в сравнение с постигнатите важни резултати. Нима спасеният се корабкрушенец се оплаква, че не е могъл да избере средства за спасение?

Скоро ще се убедите, моя скъпа дъще, че мъките, от които се страхувате, от само себе си ще стихнат, а дори да продължат да ви терзаят все тъй силно, вие ще почувствувате, че е по-леко да понасяте тях, отколкото угризенията от провинението и презрението към самата себе си. По-рано беше безполезно да ви говоря така направо — любовта е чувство, което не зависи от никого; с благоразумие може да бъде избегната, но не и победена и веднъж зародила се, умира само от естествена смърт или от пълна безнадеждност. При вас е налице вторият случай и това ми дава смелост и право да ви кажа свободно

мнението си. Жестоко е да се плаши безнадеждно болният, чувствителен вече само към утешения и успокояващи лекове, но разумно е да се разкрият пред оздравяващия опасностите, на които е бил изложен, за да му се внуши необходимата предпазливост, и готовността да се подчини на съветите, защото те още могат да му бъдат полезни.

Понеже вие ме избрахте за ваш лекар, аз ви говоря като лекар и ви уверявам, че лекото ви неразположение може би се нуждае от някои лекарства, но не би могло да се сравни със страшната болест, от която вече сте излекувана. Затова, като ваша приятелка, като приятелка на разумна и добродетелна жена, ще си позволя да добавя, че обладалата ви страст, сама по себе си злощастна, направи още по-нещастен човека, който я предизвика. Ако вярвам на приказките, моят племенник, към когото признавам си, обичта ме прави донякъде снизходителна, притежава всъщност много похвални качества, съчетани с твърде голяма, не безопасна за жените привлекателност; той, без съмнение има вина пред някои от тях, защото да ги погубва, му доставя почти толкова голямо удоволствие, колкото и да ги съблазнява. Вярвам, че вие сте извършили превращението му по пътя на истината. Без съмнение няма по-достойна от вас за това — но много други също са се ласкали от тази мисъл и са били разочаровани в надеждите си; не бих искала с вас да се случи подобно нещо.

Разсъдете сега, моя скъпа красавице, че вместо всичките тези опасности, на които щяхте да бъдете изложена, освен чистата съвест и душевното си спокойствие вие ще имате и удовлетворението, че сте главната причина за превращението на дьо Валмон. Лично аз смятам, че това до голяма степен е дело на вашата буйна съпротива и един миг на слабост от ваша страна може би щеше да остави моя племенник във вечна заблуда. Приятно ми е да мисля така, бих желала и вие да го мислите: в тези размисли ще намерите все пак някакво утешение, а аз — нови причини да ви обичам още повече.

Чакам ви тук в най-близките дни, мила дъще, както ми обещахте. Елате да намерите покоя и щастието там, където ги загубихте; елате най-вече да се порадвате заедно с вашата нежна майка, че така щастливо сдържахте дадената дума да не извършите нищо недостойно за нея и за себе си!

Замъкът... 30 октомври 17...“

ПИСМО СХХVII

Маркиза дьо Мертьой до виконт дьо Валмон

„Не отговорих на вашето писмо от деветнадесети, виконте, не защото нямах време, а чисто и просто, защото то ме ядоса и в него не открих нито капка здрав смисъл. Затова реших, че е най-добре да го обрека на забрава, но понеже вие се връщате на същата тема, като очевидно държите на приказките си и приемате моето мълчание за съгласие, ще трябва да ви кажа ясно мнението си по въпроса.

Може би понякога съм предявявала претенцията, че сама съм в състояние да заменя цял сарай, но никога не съм приемала да бъда една от одалиските. Мислех, че това ви е известно. Или поне сега, след като го узнахте, няма да ви е трудно да прецените колко смешно ми се е сторило вашето предложение. Какво си въобразявате? Аз да пожертвувам едно увлечение, при това неизпитвано досега, за да се занимавам с вас? И как да се занимавам? Очаквайки като покорна робиня върховните любезности на ваше величество! Кога ще пожелаете да се откъснете от «непознатото очарование», което «обожаемата, божествената госпожа дьо Турвел» единствена ви е накарала да изпитате, или ще се уплашите да не развалите пред «привлекателната Сесил» възвишената представа, която ви е приятно тя да запази за вас? Тогава, принизявайки се до мен, вие ще дойдете да потърсите някоя и друга наслада, не толкова пламенна наистина, но затова пък без последствие, и вашите безценни добрини, макар и малко редки, ще бъдат в края на краищата достатъчни, за да ме направят щастлива!

Да, вие наистина имате много високо мнение за себе си; но и аз не съм от най-скромните, защото, колкото и да

се оглеждам, не мога да приема, че съм изпаднала чак дотам. Може би греша, но, предупреждавам ви, аз правя много грешки.

И особено грешката да вярвам, че «ученикът, сладникавият» Дансъни, зает само с мен, жертвуващ, без да си приписва заслуги, своята първа любов, още преди да я е задоволил, и влюбен в мен с пламенност, възможна само на неговата възраст, би могъл въпреки своите двадесет години да ми дари повече щастие и наслада, отколкото вие. Ще си позволя дори да добавя, че ако си наумя да му взема помощник, засега поне няма да бъдете вие.

По какви причини, ще ме запитате? Възможно е изобщо да няма причини — както може да ми хрумне да ви предпочета, така може да ми хрумне и да ви отстраня. Все пак от учтивост съм готова да се доизясня. Струва ми се, ще трябва да направите прекалено много жертви заради мен, а аз, вместо да ви бъда признателна, както вие без съмнение ще очаквате, като нищо мога да ви поискам нови! Сам виждате колко далеч сме един от друг в мислите си и няма начин, поне засега, да се доближим; страхувам се, че ще ми е необходимо много, много време, за да се изменят чувствата ми. Когато се поправя, обещавам да ви съобщя. А дотогава, моля, уреждайте работите си, както знаете, и запазете целувките си — имате толкова много възможности да ги приложите по-добре!

«Прощавайте, както някога» ли ми казвате? Само че някога, струва ми се, аз бях за вас малко по-друго; тогава не играех третостепенна роля и вие чакахте аз да кажа «да», преди да бъдете убеден, че ще се съглася! Затова примирете се! Вместо да ви кажа довиждане както някога, аз ви казвам довиждане, както мога да ви го кажа сега.

Оставам, господин виконт, ваша предана...

Замъкът... 31 октомври 17...“

ПИСМО СХХVIII

Президентшата дьо Турвел до госпожа дьо Розмонд

„Едва вчера, госпожо, получих вашия закъснъл отговор. Той щеше да ме убие на часа, ако животът все още ми принадлежеше, но друг вече е негов владетел — и този друг човек е господин дьо Валмон. Както виждате, не крия нищо от вас. Дори да сметнете, че вече не съм достойна за приятелството ви, по-малко се страхувам да го загубя, отколкото да злоупотребя с него. Поставена от господин дьо Валмон да избирам между смъртта и щастието му, аз избрах неговото щастие, това е всичко, което мога да ви кажа. Не се хваля и не се обвинявам — просто ви обяснявам как стоят нещата.

След тези думи лесно ще разберете какво впечатление ми е направило вашето писмо и суровите истини, които то съдържа! Не мислете, че то би могло да породи в мен съжаления или да ме накара да изменя чувствата и постъпките си. Не защото не изживявам жестоки мигове, но когато сърцето ми най-много се разкъсва от мъка, когато се страхувам, че няма да мога да изтърпя терзанията, аз си казвам: «Валмон е щастлив», и всичко се разпръсва при тази мисъл или по-скоро тя превръща всичко в радост.

И тъй, аз посветих живота си на вашия племенник; заради него се погубих. Към него единствен са устремени всичките ми мисли, чувства, постъпки. Докато животът ми е необходим за неговото щастие, той ще ми бъде скъп и аз ще го приемам с радост. Ако някой ден започне да разсъждава по друг начин... няма да чуе от мен нито жалба, нито упрек. Аз вече се бях вгледала в този съдбоносен миг и решението ми е взето.

Сега виждате колко малко могат да ме развълнуват опасенията, които сякаш ви тревожат, че един ден господин дьо Валмон ще ме погуби — ако той го пожелае, това ще означава, че е престанал да ме обича. А какво значение биха имали тогава за мен всичките празни упреци, след като няма вече да ги чувам? Той единствен ще бъде мой съдия. И тъй като ще съм живяла единствено заради него, споменът за мен не ще угасне в сърцето му; и ако бъде принуден да признае, че съм го обичала, това ще бъде достатъчно оправдание за мен.

Вие четете в сърцето ми, госпожо! Предпочетох болката да загубя с откровеността си уважението ви, отколкото да бъда недостойна за него с унизителна измама. Сметнах, че ви дължа тази искреност заради вашите предишни добрини към мен. Ако добавя още една дума, може да сметнете, че проявявам дързостта все още да разчитам на приятелството ви, докато всъщност аз си давам съвсем ясна сметка, че съм осъдена да бъда лишена от него.

Приемете моето уважение, госпожо, оставам ваша покорна и предана...

Париж, 1 ноември 17...“

ПИСМО СХХІХ

Виконт дьо Валмон до маркиза дьо Мертъой

„Кажете, моя прелестна приятелко, на какво се дължи язвителният и подигравателен тон на вашето последно писмо? Какво престъпление съм извършил, несъмнено, без да подозирам, което толкова ви е ядосало? Упреквате ме, че съм разчитал на вашето съгласие, преди да съм ви го поискал — та аз мислех, че онова, което може да мине за самомнение пред останалите, за нас двамата е само израз на доверие; откога подобно чувство може да накърнява приятелството или любовта? Прибавяйки желание към надеждата, аз само отстъпих на естествения порив, който ни кара да се домогваме до мечтаното щастие; всъщност вие сте взели за дързост моето нетърпение. Отлично зная, че в подобни случаи приличието изисква да се прояви почтително съмнение, но вие знаете не по-зле от мен, че това е само за форма, просто приета учтивост, а, струва ми се, аз имах основание да мисля, че подобни превзети дребнавости вече не са необходими помежду ни.

Откровеното и свободно държане, когато има за основа отдавнашна връзка, е много по-за предпочитане от блудкавото ласкателство, внасящо често лицемерие в любовта. Но може би на мен повече ми харесва такава отношение, защото ми напомня преживяното щастие; точно затова обаче би ми било страшно неприятно да узная, че вие сте на друго мнение.

В това, смятам, се състои единствената ми вина; защото не мога да си представя сериозно да ви е минало през ума, че съществува на света друга жена, която бих могъл да предпочета пред вас; а още по-малко — да ви подценявам, както сте си помислили! Дори сте се огледали, твърдите вие, и не сте могли да приемете, че сте изпаднали

чак дотам! И аз съм на същото мнение и това доказва само, че огледалото не ви лъже. А не беше ли по-просто и по-справедливо да заключите, че аз сигурно не съм мислил за вас така?

Напразно търся причина за това странно хрумване! И, струва ми се, тук откривам някаква връзка с възторжените приказки, с които си позволявам да обсипвам други жени! На тази мисъл ме навежда вашето подчертано повторение на епитетите «обожаема, божествена, привлекателна», с които съм си послужил, споменавайки госпожа дьо Турвел или малката Воланж. Но нима не знаете, че тези думи, най-често подхвърлени случайно, а не обмислено, изразяват не толкова чувството, което изпитваме към дадена личност, колкото положението, в което се намираме, говорейки за това? И дори когато съм бил най-силно увлечен по едната или по другата, аз никога не съм преставал да ви желая; и ако подчертавам предпочитанието си към вас пред другите две, правя го, понеже сега не мога да подновя нашата минала връзка, без да ги пренебрегна; смятам обаче, че тук няма място за упреци от ваша страна!

Не ми е трудно да се оправдая и за «непознатото очарование», което сякаш също ви дразни; защото непознатото невинаги е най-покоряващото. Ах, кой би могъл да ви надмине в прелестните наслади, които вие единствена умеете да правите винаги нови и винаги пламенни? Аз просто исках да кажа само, че удоволствието, което изпитах, беше съвсем различно, не вкусвано досега, но съвсем нямах намерение да му приписвам някаква специална стойност и при това добавих, а и днес го повтарям, че каквото и да е то, ще съумея да се боря с него и да го победя. Бих се престарал дори, ако с подобно не голямо усилие успея да ви докажа още веднъж уважението си.

За малката Сесил, мисля, няма какво да говорим. Сигурно не сте забравили, че по ваше желание се заех с това момиченце и само чакам нареждането ви да се

освободя от него. Мога да отбележа нейното простодушие и свежест, мога дори за миг да кажа, че е «привлекателна», защото на човек повече или по-малко му доставя удоволствие да гледа творението си. Но, разбира се, тя съвсем не е узряла още дотолкова, че да не мога да се откъсна от нея.

А сега, моя прелестна приятелко, призовавайки чувството ви за справедливост и предишната ви доброта, дългото и искрено приятелство, пълното доверие, което винаги е скрепявало по-силно нашите връзки, кажете ми, нима съм заслужил суровия тон, с който ми говорите? Колко лесно ще бъде за вас да ме възнаградите, щом пожелаете! Само една дума и ще видите как всичките очарования и всичките увлечения не биха могли да ме задържат нито за ден, нито за минута! Ще полетя, за да падна на колене пред вас, и във вашите обятия ще ви докажа хиляди пъти, по хиляди начини, че вие сте и ще бъдете завинаги истинската владетелка на моето сърце.

Довиждане, моя прелестна приятелко, чакам с нетърпение отговора ви.

Париж, 3 ноември 17...“

ПИСМО СХХХ

Госпожа дьо Розмонд до президентшата дьо Турвел

„Защо, моя скъпа красавице, не искате да бъдете повече моя дъщеря? Защо сякаш ми съобщавате, че трябва да прекъснем кореспонденцията си? Може би, за да ме накажете, че не съм отгатнала нещо напълно невероятно? Или ме подозирате, че умишлено съм ви огорчила? Не, аз познавам чудесно сърцето ви и не мога да си представя вие да мислите така за моето. Ето защо, четейки писмото ви, се измъчвам повече за вас, отколкото за себе си.

О, моя млада приятелко, казвам ви го с голяма болка, но вие сте прекалено достойна да бъдете обичана, за да може любовта да ви направи щастлива. Ах, коя ли истински чувствителна и нежна жена не е намерила злощастие в това чувство, което ѝ е обещавало толкова блаженство! Нима мъжете са способни да оценят жената, която притежават?

И то не защото мнозина от тях не са честни в постъпките си и постоянни в чувствата си, но колко малко са онези, чиито сърца са способни да бият в унисон с нашите сърца! Не мислете, скъпо дете, че тяхната любов е като нашата! Те наистина изпитват същото опиянение и често дори стават необуздани, но не познават онази тревожна готовност, нежното внимание, което предизвиква нашите ласкави и продължителни грижи и чиято единствена цел е винаги любимият! Мъжът се наслаждава на щастието, което изпитва, а жената на щастието, което дава. Тази тъй съществена и тъй малко забележима разлика влияе силно върху цялостното поведение на всеки един от тях. Единият изпитва удоволствие да задоволява желанията си, другият — преди всичко да ги поражда. Да се хареса, за мъжа е просто средство за успех; за жената това е самият

успех. И кокетството, в което толкова често упрекуват жените, е всъщност заблуда за този вид чувства и в същото време доказателство за тяхната истинност. И най-сетне изключителната страст, която е присъща обикновено на любовта, за мъжа е само предпочитание, което най-вече увеличава удоволствието му и би могло да отслабне при появата на друг обект, но не и да изчезне; докато при жените е дълбоко чувство, което не само унищожава всяко друго желание, но по-силно дори от природата и изтръгнало се от властта ѝ, кара жените да изпитват отвращение и погнуса там, където сякаш би трябвало да се зароди насладата.

И не вярвайте, че по-многобройните или помалобройните изключения, които могат да бъдат дадени за пример, са в състояние да опровергават сполучливо тези общи истини! Тяхна опора е общественото мнение; само при мъжете то различава неверността от непостоянството — различие, с което те се хвалят, докато всъщност би трябвало да се чувствуват унижени; него могат да възприемат само покварените жени, които позорят нашия пол и за които всяко средство е добро, щом се надяват да се избавят от тягостното съзнание за собственото си падение.

Полезно ще бъде, смятам, моя скъпа красавице, да противопоставите тези размишления на непостижимите мечти за съвършено щастие; с тях любовта не пропуска да измами нашето въображение — лъжлива надежда, за която се залавяме дори когато съвсем ясно виждаме, че трябва да се откажем от нея, и чиято загуба изостря и увеличава и без това истинските мъки, съпътстващи винаги силната страст. Единственото, което бих желала и бих могла да направя в този момент за вас, е да облекча терзанията ви или да ви помогна да се утешите. При неизлечимите болести можем да даваме съвети единствено за режима. От вас искам едно — да не забравяте, че да съжаляваме един болен, не означава да го укоряваме. Пък и кои сме ние да се укоряваме едни други? Да оставим правото да ни съди онзи, който единствено чете в сърцата ни, осмелявам се

дори да мисля, че много добродетели могат да изкупят една слабост в неговите бащински очи.

Но заклевам ви, моя скъпа приятелко, въздържайте се преди всичко от категорични решения, които показват не толкова сила на духа, колкото пълна безизходица! Не забравяйте, че правейки другиго владетел на собственото си съществуване — служи си с вашия израз — вие не можете да отнемете на приятелите си това, което те са притежавали преди и от което никога няма да се откажат.

Довиждане, скъпа моя дъще, мислете понякога за своята нежна майка и, вярвайте ми, вие ще бъдете винаги и преди всичко предмет на нейните ласкави мисли.

Замъкът... 4 ноември 17...“

ПИСМО СXXXI

Маркиза дьо Мертьой до виконт дьо Валмон

„Чудесно, виконте, този път съм по-доволна от вас. Но сега да си поговорим приятелски; ще ви убедя, мисля, че както за вас, така и за мен помирението, което толкова желаете, ще бъде истинска лудост.

Не сте ли разбрали досега, че удоволствието, което действително е единствената подбуда за събирането на двата пола, все пак не е достатъчно да създаде истинска връзка между тях. И дори да е предшествувано от желание, което сближава, след него идва пресищането, което отблъсква? Това е природен закон и само любовта може да го наруши; а няма любовта идва, когато пожелаем? И все пак тя винаги е необходима; и би било крайно неприятно, ако хората не са установили, че е достатъчно да има любов от едната страна. В такъв случай мъчнотията се намалява наполовина, и то без особени загуби — единият се радва на щастието да обича, другият на щастието, че го харесват, разбира се, малко по-слабо щастие, към което обаче аз прибавям удоволствието от измяната; така се получава равновесие и всичко е наред.

Но кажете ми, виконте, кой от нас двамата ще си даде труд да изменя на другия? Нали знаете историята за двамата мошеници, които разбрали измамата си по време на играта: «Нищо няма да излезе — казали те, — по-добре да приемем равен резултат.» И се отказали да играят. Повярвайте ми, да последваме този благоразумен пример и да не си губим времето заедно, след като можем да го използваме поотделно.

За да ви докажа, че в случая се ръководя много повече от вашия интерес, отколкото от моя, и не действувам така нито от раздражнение, нито от каприз, не

ви отказвам уговорената помежду ни награда — прекрасно разбирам, че за една-единствена вечер ние ще бъдем много доволни един от друг, ще я изживеем красиво, убедена съм в това, и дори ще ни бъде мъчно, когато свърши. Но не бива да забравяме — съжалението е необходимо за щастието, и колкото и сладостна да бъде нашата илюзия, не бива да ѝ се поддаваме, защото тя не може да трае дълго.

Както виждате, изпълнявам обещанието си, преди дори вие да сте изпълнили напълно вашето, защото аз трябваше да получа след падението първото писмо на божествената светица; но било защото държите на него, или защото сте забравили условията на нашата сделка, която може би ви интересува по-малко, отколкото мен, аз не съм получила нищо, абсолютно нищо досега. При това или аз греша, или нежната светица пише много писма — защото какво би могла да прави, когато е сама? Навярно не ѝ достига ум да се развлича! Ето защо бих могла, ако искам да ви упрекна мъничко; но отминавам мълчаливо всичко, за да изкупя лекото раздражение, което може би е проличало в последното ми писмо.

Сега, виконте, ми остава, само да ви отправя една молба, която се отнася по-скоро до вас, отколкото до мен — да отложим за малко мига, желан може би повече от мен, отколкото от вас до моето завръщане в Париж. От една страна, тук няма да имаме необходимата свобода, а, от друга, има известна опасност за мен, тъй като малко ревност може да привърже още по-силно досадния Белрош, макар, както се казва, щастието му сега за сега да виси на косъм. Едва му достигат сили да ме обича, тъй като аз влагам колкото лукавство, толкова и предпазливост в ласките, с които го пресищам. Но нали разбирате, в същото време той би могъл да сметне, че го принасям в жертва заради вас! Взаимната изневяра ще възвърне очарованието с още по-голяма сила.

Знаете ли, понякога съжالياвам, че сме принудени да прибегваме към такива средства! На времето, когато се обичахме, защото, мисля, това наистина беше любов, аз

бях щастлива! А вие, виконте!... Но защо да копнеем пак за щастие, което не можем да върнем? Не, каквото и да приказвате, невъзможно е да се върне! Преди всичко аз бих поискала жертви, каквито вие сигурно не бихте могли и не бихте пожелали да ми принесете, и аз може би не ги заслужавам. И после, как да ви задържа? О, не, не! Не искам дори да мисля за това и въпреки удоволствието, което изпитвам, докато ви пиша, предпочитам да ви изоставя внезапно.

Довиждане, виконте.
Замъкът... 6 ноември 17...“

ПИСМО СXXXII

Президентшата дьо Турвел до госпожа дьо Розмонд

„Дълбоко развълнувана, госпожо, от вашите добрини към мен, аз бих ги приела без задръжки, ако не се боях, че ще ги оскверня! Защо трябва да виждам колко безценна е вашата доброта, а да чувствавам колко съм недостойна за нея? Ах, ще се осмеля поне да ви изразя признателността си; ще се възхитя от добродетелната снизходителност, която приема нашите слабости само за да им съчувства и чийто могъщ чар запазва над сърцата такава сладостна и силна власт, че той издържа дори пред чара на любовта!

Но заслужавам ли все още приятелството, което вече не е достатъчно за моето щастие? Мога да кажа същото и за вашите съвети — чувствавам колко мъдри са те, но не мога да се вслушам в тях. И как да не вярвам в съвършеното щастие, след като го изпитвам в този миг? Да, ако мъжете са такива, каквито вие ги описвате, трябва да бягаме от тях, да ги мразим. Но колко далеч е тогава от тях Валмон! Ако и той притежава тази сила на страстта, която вие наричате необузданост, в каква безпределна нежност е преминала тя в него! О, моя приятелко, вие искате да споделите с мен мъките ми, порадвайте се на моето щастие; аз го дължа на любовта и колко скъпа я прави човекът, който я вдъхва! Вие казвате, че от обич към племенника си може би проявявате слабост? Ах, ако го познавахте като мен!... Аз го обичам до обожаване и все ми се струва, не толкова, колкото той заслужава. Може би е бил въвлечан в заблуди, както и сам признава, но кой по-добре от него е познал истинската любов? Какво още мога да ви кажа? Той изпитва такава любов, каквато вдъхва!

Ще си помислите, че това е именно една от онези «непостижими мечти, с които любовта не пропуска да

измами нашето въображение», но ако е така, защо той би станал по-нежен, по-внимателен, отколкото по-рано, след като няма до какво повече да се домогва? Ще ви призная, преди той винаги беше разсъдлив, сдържан и рядко се отпускате, така че често дори против волята си аз си мислех неверните и жестоки неща, които разправят за него. Но откакто безпрепятствено може да излива сърцето си, той сякаш отгатва всичките копнежи на моето сърце. Кой знае дали не сме били родени един за друг! Дали не ми е било отсъдено щастие да бъде необходима за неговото щастие! Ах, ако това е самоизмама, по-добре да умра, преди тя да свърши! Но не, аз искам да живея, за да го обичам, да го обожавам! Защо би престанал той да ме обича? Нима би могъл да направи друга жена по-щастлива от мен? Чувствувам по себе си — щастие, което даряваш на другия е най-силната връзка, единствената, която истински привързва. Да, това сладко чувство облагородява любовта, пречиства я в известен смисъл, прави я действително достойна за такава нежна и благородна душа, каквато е душата на Валмон.

Довиждане, моя скъпа, моя уважавана, моя снизходителна приятелко! Бих искала да ви пиша още, но приближава часът, в който той ми е обещал да дойде, и съвсем други мисли изпълват главата ми! Простете ми! Но вие желаете моето щастие, а то е тъй голямо в този миг, че едва мога да го понеса!

Париж, 7 ноември 17...“

ПИСМО СXXXIII

Виконт дьо Валмон до маркиза дьо Мертъой

„Какви са тези жертви, моя прелестна приятелко, които според вас няма да принесе, след като за награда ще получа вашето благоволение? Само ми ги кажете и ако се поколебая дори за миг, позволявам ви да ми откажете наградата. И за кого ме вземате от известно време, щом дори, проявявайки снизходителност, се съмнявате в чувствата и във волята ми? Жертви, които не бих желал и не бих могъл да принесе! Нима ме смятате влюбен, поробен? И усилията ми да се домогна до успеха приписвате на личността? Ах, благодаря на небето, не съм изпаднал още дотам и ви предлагам да ви го докажа. Да, ще ви го докажа, ако трябва дори за сметка на госпожа дьо Турвел. Тогава, разбира се, ще изчезнат всички съмнения.

Прав бях, смятам, да посветя, без да се излагам, известно време на тази жена, която притежава поне качеството, че спада към много рядка порода. Тази история може би ме поувлече, защото се случи през мъртвия сезон; и сега не е чудно, че още съм погълнат от нея, защото хората едва започват да се завръщат в Париж. Пък и размислете, нали само от една седмица се наслаждавам на плода на тримесечните си усилия! Толкова често ми се е случвало да се задържам край жени, които са го заслужавали много по-малко и не са ми стрували толкова грижи... но вие никога досега не сте правили подобни заключения.

А искате ли да узнаете истинската причина за моето постоянство? Ще ви я кажа. Тази жена е по природа свенлива; отначало непрекъснато се съмняваше в щастието си и това съмнение беше достатъчно, за да я смуцава. Едва сега започна да ми става ясно колко далеч се простира

моята власт над подобни жени. Интересно ми беше да узная това нещо, а не е толкова лесно, колкото си представяме, да ни се удаде подходящ случай.

Преди всичко за повечето жени насладата си е наслада и нищо повече. Край тях, както и да ни наричат те, ние сме само раздавачи, прости изпълнители, чиято активност е единственото ни достойнство, и този, който може най-много, той го прави най-хубаво.

Има и друга категория жени, може би най-многочислената в наши дни; за тях важна е, кажи-речи, само известността на любовника, удоволствието да го отнемат от някоя съперница, страхът да не го загубят на свой ред — самите ние също заемаме кой повече, кой по-малко място в този вид щастие, на което те се наслаждават, но то зависи по-скоро от обстоятелствата, отколкото от личността на любовника. Получават щастие благодарение на нас, но не от нас.

Ето защо за моето наблюдение ми се искаше да намеря жена, нежна и чувствителна, за която любовта е всичко и която дори в самата любов би виждала единствено любимия; чието чувство не върви по утъпкания път и винаги тръгва от сърцето, за да стигне до желанието. Аз например видях (не говоря за първия ден) как тя лееше сълзи след насладата, но само миг след това пак се отдаваше на сладострастието при една-единствена моя дума, достигнала до душата ѝ. Към всичко това ми беше необходимо тя да прибави и вроденото си чистосърдечие, толкова привично за нея, че не би могла да го преодолее и не би могла да скрие нито едно от чувствата, вълнуващи сърцето ѝ. Трябва да се съгласите, подобни жени са рядкост и аз съм убеден — никога не бих срещнал друга като нея.

Затова не би било чудно тя да ме задържи по-дълго от всяка друга; и ако наблюденията, които желая да проведа, изискват да я направя щастлива, истински щастлива, защо да се отказвам, особено след като това по-скоро ми помага, отколкото да ми пречи? Но щом подобно чувство занимава

ума ми, нима и сърцето ми е поробено? Разбира се, не. Ето защо въпреки голямото значение, което отдавам на тази история, тя не може да ми попречи да търся и други или дори да я пожертвувам за някоя по-приятна.

Аз съм толкова свободен, че не пренебрегвам дори малката Воланж, на която всъщност почти не държа. Майка ѝ ще я доведе в Париж след три дни и аз още вчера се погрижих да си осигуря връзката с нея — малко пари на портиера и няколко любезности на жена му оправиха работата. Като си помислите само, че Дансъни не е могъл да открие това толкова просто средство! А после нека си приказват, че любовта била изобретателна! Напротив, тя превръща в тъпащи онези, които е завладяла напълно. Дори и аз не бих могъл да се оправя в такъв случай! Ах, бъдете спокойна, в най-близки дни нарочно ще се постарая да отслабя другаде силното вълнение, което изпитах, и ако това не е достатъчно, ще добавя нови похождения.

Но съм готов да предам младата пансионерка на нейния срамежлив любим, щом вие решите, че трябва да го направя. Струва ми се, вече нямате причини да ме задържате. А аз съм съгласен да направя тази голяма услуга на горкия Дансъни! Действително това е най-малкото, което мога да извърша, за да му се отплатя за неговите услуги. Сега той много се тревожи дали ще го приемат у госпожа дьо Воланж; успокоявам го, доколкото ми е възможно, като го убеждавам, че по един или друг начин още от първия ден ще му осигуря щастието — дотогава ще продължа да се грижа за размяната на писма, тъй като той иска, щом се върне «неговата Сесил», да ѝ пише. Дал ми е вече шест писма и ще получа още едно или две преди щастливия ден. Този младеж наистина няма занимания!

Но да оставим тези дечурлига и да се върнем към нас самите. Толкова ми се иска да се отдам изцяло на сладката надежда, която събуди в мен вашето писмо. Да, разбира се, вие ще ме задържите и няма да ви простя, ако се съмнявате в това. Нима някога съм преставал да бъда ваш? Нашите

връзки отслабнаха, но не бяха скъсани. Нашата тъй наречена раздяла беше само измама на въображението: нашите чувства и интереси си останаха еднакви. Подобно на пътешественика, който се връща помъдрял, аз разбрах, че съм изоставил щастието, за да тичам подир надеждата, и ще кажа като д'Аркур:

«Колкото повече страни видях, толкова повече обикнах родината си.»^[1]

Не се борете повече срещу мисълта или по-скоро срещу чувството, което ви възвръща към мен; и след като изпитахме всички наслади поотделно, да се порадваме на щастието, съзнавайки, че нито една от тях не може да се сравни с това, което сме изживели заедно, и което ще ни се стори още по-сладостно!

Довиждане, моя прелестна приятелко. Съгласен съм да чакам вашето връщане, но побързайте и не забравяйте колко силно го желая.

Париж, 8 ноември 17...“

[1] Трагедията «Обсада на Кале» от дьо Белоа — Б.пр. ↑

ПИСМО СXXXIV

Маркиза дьо Мертьой до виконт дьо Валмон

„Виконте, вие наистина сте като децата, пред които не бива нищо да се казва и нищо да се показва, защото веднага ще пожелаят да го получат! Хрумна ми случайно една мисъл и аз ви предупредих, че нямам намерение да ѝ придавам значение, но тъй като я изразих пред вас, вие злоупотребявате и се мъчите да ме върнете към нея, искате да я задълбоча, след като аз се стремя да направя точно обратното; така неволно ме принуждавате да споделя безразсъдните ви желаня. Благородно ли е от ваша страна да ме оставяте сама да понеса целия товар на благороднието? Повтарям ви и на себе си повтарям още по-често — това, което ми предлагате, е действително невъзможно. Дори да вложите в нашите отношения цялото си благородство, което проявявате в този момент, нима ме мислите толкова нечувствителна, та да се съглася да приема жертвите, които ще ви отнемат щастието!

Не е ли истина, виконте, че вие се мамите за чувството, което ви привързва към госпожа дьо Турвел? То или е любов, или любовта изобщо не съществува — вие отричате това по сто начина, доказвате го по хиляда. Какво например означава този опит да хитрувате със самия себе си (защото, смятам, с мен сте искрен), който ви принуждава да обяснявате с желанието да наблюдавате копнежа си да задържите тази жена, без да можете да го скриете, нито да го победите? Би могло да се помисли, че никога не е имало друга жена, която да сте направили щастлива, истински щастлива! Ах, ако се съмнявате в това, то значи, че имате лоша памет! Но не, не е това. А просто сърцето ви мами разума ви и вие се мъчите да се измъчвате

с неоснователни причини. Но аз, която в никакъв случай не бива да се лъжа, не мога лесно да се заблудя.

Така например забелязах колко учтиво сте се постарали да изпуснете всички думи, които сте си въобразили, че не са ми харесали, но забелязах също как, без да съзнавате, всъщност сте запазили все същите мисли. Наистина вече не казвате «обожаемата, божествената» госпожа дьо Турвел, но тя е «удивителна жена, нежна и чувствителна», при това я противопоставяте на всички други жени — «рядка жена, каквато, човек не би могъл да срещне втори път». Същото и с непознатото очарование, което «сте щели да преодолеете». Е, добре, така да е. Но след като досега никога не сте го изпитвали, много вероятно е да не го намерите и в бъдеще, ето защо неговата загуба може да се окаже непоправима. Виконте, или това са явни признаци на любов, или по-добре да се откажем да ги търсим.

Повярвайте ми, този път ви говоря без раздражение. Обещах си да не допускам повече подобно чувство, защото разбрах колко опасна клопка би могло да бъде то за мен. Послушайте ме. Да си останем приятели и нищо повече. Трябва да ми благодарите за смелостта, с която се защитавам; да, това е смелост, защото тя е необходима понякога, когато трябва да се избегне едно лошо решение.

Само за да ви убедя, отговарям на вашия въпрос за жертвите, които бих пожелала, а вие не бихте могли да ми принесете. Послужих си умишлено с думата «пожелала», защото съм сигурна, че изведнъж ще ви се сторя много възискателна. Но толкова по-добре. Далеч от мисълта да ви се разсърдя за отказа, аз дори ще ви благодаря. Нали разбирате, пред вас не искам да се преструвам — той дори може би ми е необходим.

Бих пожелала — представяте ли си каква жестокост! — тази рядка, удивителна госпожа дьо Турвел да стане за вас обикновена жена, каквато си е всъщност, защото не бива да се лъжете — очарованието, което смятате, че откриваме в другите, е само в нас и единствено любовта

прави тъй прекрасно любимото същество. Колкото и невъзможно за осъществяване да е това, което искам, вие може би ще направите усилие да ми го обещаете и дори да ми се закълнете, но, признавам си, не бих повярвала на празни приказки. Можете да ме убедите само с постъпките си.

И това още не е всичко, аз ще стана капризна. Вие с голяма готовност предлагате да принесете в жертва малката Сесил, но мен съвсем не ме е грижа за нея. Бих ви помолила, напротив, да продължите тази мъчителна служба до ново нареждане, било защото ще ми бъде приятно да злоупотребя по такъв начин с властта си, било защото, по-снизходителна или по-справедлива, ще се задоволя да разполагам с вашите чувства, без да ви лишавам от насладите ви. Тъй или иначе, ще искам подчинение и заповедите ми ще бъдат много сурови!

Вярно, тогава бих се почувствувала задължена да ви благодаря и, кой знае, може би дори да ви възнаградя! Например като съкратя срока за раздялата, който и за мен започва да става непоносим. С една дума, бихме се срещнали отново, виконте, бихме се срещнали... като какви?... Но припомнете си, това е само разговор, прост разказ за неосъществим план; не ми се иска аз да го забравям...

Знаете ли, делото ме тревожи малко? Искане ми се най-сетне да разбере на какво мога да разчитам; адвокатите ми цитират някакви закони и разни авторитети, както те ги назовават, но аз не виждам в тях нищо разумно и справедливо. Вече почти съжалявам, че отказах да се разбира по мирен начин. Все се успокоявам, като си казвам, че съдията е ловък, адвокатът красноречив, а ищцата хубава. Ако тези три средства не окажат своето въздействие, ще трябва да се измени редът, по който се водят делата, и къде отива тогава почитта към старите обичаи?

Единствено делото ме задържа още тук. Случаят Белрош е приключен. Искът е отхвърлен, съдебните

разноски платени. Той дори съжалява за днешния бал; наистина съжаления на човек, който си няма работа. Ще му върна напълно свободата, щом се приберем в Париж. Ще му принесе тази мъчителна жертва и ще се утеша, че той ще я приеме като великодушие от моя страна.

Прощавайте, виконте, пишете ми често — подробното описание на вашите наслади ще ме поразвлече от обхваналата ме скука.

Замъкът... 11 ноември 17...“

ПИСМО СXXXV

Президентшата дьо Турвел до госпожа дьо Розмонд

„Опитвам се да ви пиша, без да зная ще мога ли! Ах, Боже, като си помисля, че не успях да завърша последното си писмо, опиянена от щастие! Сега съм смазана от отчаяние — достигат ми сили само да чувствавам мъките си, нямам сили да ги изразя!

Валмон... Валмон не ме обича вече и никога не ме е обичал! Любовта не си отива така! Той ме лъже, изменя ми, обижда ме. Върху мен се стовари всичко — злочестини, унижения, и то от него!

Не мислете, че това са само подозрения — колко далеч бях от подобни мисли! Но сега съм лишена от щастието да се съмнявам. Аз го видях. Какво би могъл да ми каже, за да се оправдае? Пък и какво ли значение има това за него! Дори няма да се опита... Нещастнице, за какво му са твоите упреци, сълзите?... Нима го е грижа за теб?...

Нима е истина, че той ме пожертвува, предаде. И на кого?... На една долна личност... Но какво говоря? Ах, аз загубих дори правото да я презирам! Тя е изменила много по-малко на дълга си, не е виновна като мен! О, колко е тежко да страдаш, когато те измъчват угризения! Терзанията ми все повече се усилват! Сбогом, моя скъпа приятелко, колкото и да съм недостойна за вашето съчувствие, вие ще ме пожалите, ако можете да си представите как страдам!

Препрочетох писмото си и видях, че то нищо не обяснява; ще се опитам да събера мислите си, за да ви разкажа какво жестоко нещо преживях. Това се случи вчера. За първи път, откакто съм се върнала в Париж, щях да вечерям вън от къщи. Валмон дойде да ме види в пет

часа — беше по-нежен от всеки друг път. Даде ми да разбера колко неприятно му е, че трябва да отида на гости и, сама разбирате, аз промених решението си и останах в къщи. Два часа по-късно той внезапно промени и тона, и държането си. Може би аз направих нещо, което не му хареса, не зная, но малко след това той изведнъж си спомни, че има работа, която го принуждава да ме напусне, и си отиде, разбира се, подчертавайки нежно, както ми се стори, колко съжالياва за това; не се усъмних в искреността му.

Когато останах сама, прецених, че не е възпитано да се отказвам от даденото обещание, след като съм свободна да го изпълня. Завърших тоалета си и излязох. За нещастие моят кочияш ме преведе пред Операта; озовахме се сред блъсканицата на излизане от театъра; изведнъж само на четири крачки пред мен забелязах в редицата колата на Валмон, съвсем близо до моята кола! Сърцето ми лудо заби, но не от страх. Единственото ми желание беше да се придвижим напред. Вместо това колата на Валмон се върна малко назад, така че се озова наред с моята. Веднага погледнах през вратичката — какво беше учудването ми, когато видях до него една лека жена, при това известна на всички! Веднага се отдръпнах навътре, но можете да си представите какво ставаше в сърцето ми! И ще повярвате ли, тази личност, очевидно осведомена по най-отвратителен начин за мен, продължаваше да ме разглежда, като се кикотеше.

Съсипана от всичко, което се случи, оставих да ме отведа до къщата, където бях канена на вечеря, но ми беше невъзможно да стоя дълго. Чувствувах, че ще припадна, едва сдържах сълзите си!

Когато се върнах у дома, писах на господин дьо Валмон и веднага му изпратих писмото — той не бил в къщи. Желаяйки на всяка цена да излезе от това ужасно състояние, или да остана нещастна завинаги, изпратих прислужника със заповед да чака. Но той се върна преди полунощ и ми съобщи, че кочияшът на Валмон се прибрал

и му казал, че господарят му няма да се върне цялата нощ. Тази сутрин размислих — единственото, което мога да сторя, е да си поискам отново писмата и да го помоля да не идва вече у дома. Наистина направих всичко това, но явно е било излишно, защото вече е обед, а той още не се е явил и не съм получила от него дори една бележка.

И тъй, моя скъпа приятелко, нямам какво повече да добавя! Знаете всичко, знаете какво става в сърцето ми! Имам една-единствена надежда — да не огорчавам за дълго такава нежна приятелка като вас.

Париж, 15 ноември 17...“

ПИСМО CXXXVI

Президентшата дьо Турвел до виконт дьо Валмон

„Господине, навярно след това, което се случи вчера, не очаквате вече да ви приема в дома си, а може би всъщност и не го желаете! Пиша ви не толкова, за да ви помоля да не идвате вече, колкото да си поискам отново писмата, които изобщо не би трябвало да пиша, и които дори да ви са се стрували известно време интересни като доказателство за породеното от вас заслепление, сигурно са ви безразлични сега, когато това заслепление се е разпръснало и те изразяват само едно потъпкано от вас чувство.

Съгласна съм, признавам, сгреших, като проявих доверие към вас, след като толкова жени преди мен са станали ваши жертви; за това обвинявам само себе си, но мислех поне, че не съм заслужила да ме излагате на презрение и обида. Надявах се, жертвувайки всичко и загубвайки заради вас единствен правото да бъда уважавана и сама да се уважавам, поне вие да не ме осъждате по-строго, отколкото би ме осъдило обществото, което все още прави огромна разлика между жената, прегрешила от слабост, и жената, грешна поради поквара. Затова споменавам тук само постъпките, за които всички винаги са ви укорявали. За простъпките ви в любовта не казвам нищо. Вашето сърце не би разбрало моето. Сбогом, господине.

Париж, 15 ноември 17...“

ПИСМО СXXXVII

Виконт дьо Валмон до президентшата дьо Турвел

„Току-що ми донесоха, госпожо, вашето писмо! Разтреперих се, докато го четох, и едва ми стигнаха сили да ви напиша отговор. Какво ужасно мнение имате за мен! Ах, аз, разбира се, имам грешки, които няма да си простя цял живот, дори вие да ги извините с вашата снизходителност! Но колко далеч от сърцето ми е това, в което вие ме упреквате! Как? Аз да ви унижавам! Да ви оскърбявам! Аз, който ви уважавам толкова, колкото ви и обичам! Аз, който познах гордостта едва когато вие ме сметнахте достоен за себе си! Външните обстоятелства са ви заблудили, и, признавам, може би те са против мен. Но няма в сърцето ви нямаше поне мъничко от онова чувство, което би ви подтикнало да се борите с тях? И защо то не се е разбунтувало само при мисълта, че би могло да се оплаква от моето сърце? А вие сте повярвали! Така не само сте ме сметнали способен за жестоко безумие, но дори сте си помислили, че сте станали жертва на добротата си? Ах, щом любовта ви унижава, аз сигурно съм паднал съвсем низко във вашите очи.

Потиснат от мъчителното чувство, което ми причинява тази мисъл, аз се стремя да я прогоня и губя времето, което би трябвало да използвам, за да я залича. Ще ви призная всичко; задържа ме само още една причина. Да ви напомням ли неща, които бих желал да забравя; да спирам ли вниманието ви — както и моето внимание — върху един миг на заблуда, който бих искал да изкупя с целия си остатък живот, и чиято причина още не мога да си изясня, но споменът за него винаги ще ме унижава и позори. Ах, ако, обвинявайки се, разпаля още повече гнева

ви, не търсете далеч отмъщението си — оставете ме сам на угризенията ми.

И все пак — кой би повярвал? — първопричината за тази случка е непреодолимото очарование, под чиято власт изпадам, когато съм до вас. То ме накара да забравя за дълго една важна работа, която не търпеше отлагане. Излязох от дома ви много късно и не намерих човека, когото бях отишъл да търся. Надявах се да го видя в Операта — той не беше там. Срецнах обаче Емили, моя стара позната от времето, когато не ви познавах и не знаех какво е любовта; Емили беше дошла без кола и ме помоли да я отведа до тях — съвсем близо до театъра. Не придадох никакво значение на това и се съгласих. И точно тогава се ввихте вие — почувствувах, че няма как да се оправдая.

Винаги в плен на страха, че бих могъл да ви бъда неприятен или да ви оскърбя, не можах да се прикрия и сега и това направи впечатление на Емили. Признавам, страхът ме подтикна да помоля тази жена да не се показва от колата, но моята деликатност и предпазливост се обърнаха срещу любовта. Привикнала като всички подобни на нея да не бъде сигурна във винаги незаконно заграбената власт, Емили, разбира се, реши да не изпуска блестящата възможност да я демонстрира. Като забеляза как нараства смущението ми, тя стана още по-нахална и кикотенето ѝ — само при мисълта, че бихте могли дори за миг да го приемете за своя сметка, потъвам в земята от срам — беше предизвикано от жестоката мъка, която изпитах от любов и уважение към вас.

Както виждате, аз съм по-скоро нещастен, отколкото виновен; но не мога да бъда упрекнат за тези постъпки, в които винаги всички са ме укорявали, и за които вие непрекъснато ми говорите, защото не съм ги извършил. Вие обаче напразно отминавате простъпките на любовта. За тях аз няма да мълча; длъжен съм да говоря.

Те и за мен са непонятни и аз съм така смутен, че ми е мъчително да си спомням за тях. Проникнат от съзнанието за грешките си, бих се съгласил да понеса

мъката или да изчакам времето, когато моята безкрайна нежност и разкаяние ще ме направят достоен за вашата прошка. Но как мога да мълча, когато това, което трябва да ви кажа, се отнася до вашите чувства.

Не мислете, че искам да извъртя нещата, за да оправдая или да смекча вината си — признавам я! Но не признавам и никога няма да призная, че тази унизителна заблуда може да бъде гледана като грях спрямо любовта. Пък и какво общо има между повика на плътта, между един миг забрава, последван веднага от срам и съжаление, и едно чисто чувство, което може да се зароди, само в нежна душа, да бъде поддържано в нея от уважението и най-сетне да дари пълно щастие. Ах, не сквернете така любовта! Пазете се най-вече да не се оскверните сама, като гледате по един и същ начин на чувства, които никога не могат да бъдат смесвани. Оставете долните и пропаднали жени да се страхуват от съперничество, от каквото те усещат, че са винаги застрашени, затова се измъчват от жестока и унизителна ревност. Но вие извърнете очи от тези неща — те ще замърсят погледа ви; и чиста като божество, накажете като божество с безразличие оскърблението.

Но нима можете да ме накажете с по-тягостна мъка от мъката, която изпитвам сега? С какво да се сравни съжалението, че съм се държал лошо, с отчаянието, че съм ви оскърбил, с убийствената мисъл, че съм се оказал недостоен за вас! Вие искате да наказвате! Аз ви моля, утешете ме! Не защото заслужавам, а защото утешението ми е необходимо и мога да го получа само от вас!

Ако изведнъж, забравяйки любовта ми, забравяйки собствената си любов и безразлична към щастieto ми, пожелаете да ме осъдите на вечна мъка, имате право за това! Нанесете ми удара! Но ако, изпълнена със снизхождение, чувствителна, си припомните нежните чувства, свързали сърцата ни, винаги възраждащата се, все по-пламенна душевна наслада, прелестните, блажени дни, които всеки от нас дължеше на другия, даровете на

любовта, които единствена любовта умее да поднася, може би ще предпочетете да използвате властта си да ги възкресите, отколкото да ги разрушите. Какво още да ви кажа? Загубих всичко, загубих го по моя вина; но мога да си възвърна всичко, ако вие се смилите. Вие трябва да решите. Ще добавя само тези думи — нали вчера ми се кълняхте, че щастието ми е сигурно, ако зависи от вас! Ах, госпожо, ще ме оставите ли във вечно отчаяние?

Париж, 15 ноември 17...“

ПИСМО СXXXVIII

Виконт дьо Валмон до маркиза дьо Мертъой

„Настоявам на следното, моя прелестна приятелко; не, аз вече не съм влюбен, и то не по моя вина — обстоятелствата ме принуждават да играя такава роля. Съгласете се само да се върнете; веднага ще се убедите лично колко съм искрен. Доказах това вчера, а случилото се днес не опровергава тези доказателства.

И тъй, отидох при нежната светица — нямах други занимания, защото малката Воланж въпреки положението, в което е, трябваше да прекара цялата нощ у госпожа В., която даваше бал преди откриването на сезона. От нямане какво да правя отначало ми се прииска да продължа вечерта; по този повод помолих да ми бъде принесена малка жертва, но щом я получих, удоволствието ми се развали при мисълта, че вие упорито продължавате да ме смятате за влюбен или поне все ме упрекувате в това; тази мисъл ме завладя страшно силно; единственото ми желание беше вече да убедя себе си и да ви докажа, че от ваша страна това е чиста клевета.

Щом взех такова решение, под някакъв глупав предлог оставих моята красавица изненадана и, разбира се, много огорчена. А аз спокойно отидох на среща с Емили в Операта и тя би могла да ви каже, че до сутринта, когато се разделихме, нито сянка от съжаление не смути насладата ни.

Макар че бих могъл сериозно да се обезпокоя, ако не бях напълно равнодушен; ще ви обясня защо — Емили беше в колата ми и едва бяхме подминали Операта, когато с нас се изравни колата на строгата светица; едно задръстване ни спря за седем-осем минути кола до кола.

Виждахме се като посред бял ден и нямаше начин да го избегнем.

И това не е всичко. Хрумна ми да доверя на Емили, че това е жената, на която бях писал прословутото си писмо (може би си спомняте тази моя лудория, когато писах на гърба на Емили като върху маса^[1]). Тя не беше забравила случката и каквато си е веселячка, не се успокои, докато не се нагледа на воля на «тази въплътена добродетел», както казваше тя, като при това се кикотеше тъй неприлично, че наистина да изкара човек от кожата му.

Но и това не е всичко. Представете си, ревнивата жена изпратила човек у дома още същата вечер. Аз не бях в къщи, но тя упорито го изпратила втори път със заповед да ме чака. Като реших да остана у Емили, аз веднага освободих колата си и наредих на кочияша да дойде да ме вземе сутринта. Той пък, заварвайки там посланика на любовта, сметнал за свръхпросто да му обясни, че няма да се прибера тази нощ. Сама отгатвате ефекта от тази новина и как още при завръщането си получих оставката си, съобщена ми с цялата подobaваща тържественост.

По такъв начин това безконечно, според вас, приключение, както сама виждате, можеше да завърши още тази сутрин; но не стана така, не защото много ми се иска да продължи, а само защото сметнах за неприлично аз да бъда изоставен, както и защото исках да запазя за вас честта от тази жертва.

Ето как на строгата бележка отговорих с обширно послание, пропито с чувство; дадох дълги обяснения и с помощта на любовта се помъчих те да бъдат приети без възражение. Пожънах успех. Току-що получих втора записка, все тъй строга, която потвърждава вечната раздяла, както и би могло да се очаква, но чийто тон вече не е същият. Преди всичко отказват да ме видят и ми го заявяват четири пъти по най-непреклонен начин. От това заключих, че няма време за губене и трябва веднага да се явя. Вече изпратих доверения си прислужник да се заеме с портиера, а след минута ще отида и аз, за да я принудя да

подпише опрощението ми, тъй като при подобни простъпки има само една церемония, обща за всички, която се извършва с лично участие.

Довиждане, моя прелестна приятелко, тичам, за да не изпусна това голямо събитие.

Париж, 15 ноември...“

[1] Виж писмо XLVII и XLVIII — Б.р. ↑

ПИСМО СXXXIX

Президентшата дьо Турвел до госпожа дьо Розмонд

„Колко се упреквам, моя отзивчива приятелко, че побързах веднага да ви пиша за мимолетните си терзания! Вие сте огорчена заради мен, а аз отново съм щастлива. Да, всичко е забравено, простено или по-скоро, да кажем, всичко е както преди. След болката и тревогата отново намерих спокойствие и наслада. О, радост на сърцето ми, как да я изразя! Валмон е невинен! Никой не може да бъде виновен, щом обича тъй силно. Той не е извършил грозните, оскърбителни постъпки, в които го обвинявах така горчиво, и дори да има в какво да го упрекна, трябва да бъде снизходителна — нима самата аз не съм проявявала несправедливост, която съм длъжна да изкупя.

Няма да ви разказвам с подробности постъпките или причините, които го оправдават. Разумът ще ги осъди, единствено сърцето е в състояние да ги разбере. Но ако все пак ме обвините в слабост, ще си позволя да ви припомня вашите разсъждения. Нали самата вие казвате, че неверността на мъжете не означава непостоянство.

Естествено аз усещам как тази разлика, макар и сякаш приета от обществото, накърнява истинската чувствителност, но защо да се оплаквам, след като Валмон страда много повече от мен? Вярвайте ми, той сам не може да си прости и да се утеши за грешката, която аз вече забравих. А как да не е изкупил той тази нищожна вина с изблика си на любов към мен и с моето щастие!

Или моето блаженство стана още по-пълно, или сега аз го ценя много повече, защото се бях уплашила, че съм го загубила. Но мога да ви кажа — дори да трябва да понеса още веднъж подобни жестоки мъки, не бих сметнала, че заплащам скъпо голямото щастие, което изпитах след това.

О, моя нежна майко, смърнете вашата неразумна дъщеря!
Тя ви наскърби със своята припряност! Смърнете я, тя така
дръзко осъди и наклевети този, когото беше длъжна да
боготвори. Но признавайки неблагоприятното си, знайте,
че тя е щастлива! Нека радостта ѝ стане още по-голяма,
като и вие споделите щастието ѝ!

Париж, 16 ноември 17... вечерта“

ПИСМО СХL

Виконт дьо Валмон до маркиза дьо Мертъой

„Моя прелестна приятелко, защо нямам нито ред от вас? Поне последното ми писмо, мисля, заслужаваше отговор. Трябваше да го получа преди три дни, а аз все чакам и чакам! Сърдя ви се, да знаете, затова няма да ви разкажа разни важни събития.

Няма да узнаете нито дума как стана пълното помирение, как вместо упреци и недоверие бяха разменени нови ласки, как сега ми се извиняват и ми искат прошка, че са се усъмнили в моята невинност. Ако не се беше случило едно съвсем непредвидено събитие миналата нощ, въобще нямаше да ви пиша. Но тъй като то се отнася до вашата повереница, а тя едва ли ще има възможност да ви се обади тези дни, ще го сторя вместо нея.

По причини, за които се досещате или не се досещате, не можех да се занимавам няколко дни с госпожа дьо Турвел, а тъй като подобни причини не съществуват при малката Воланж, започнах по-често да я посещавам. Благодарение на любезния портиер не срещях затруднения и двамата с вашата повереница си живеехме спокойно и благоразумно. Но привычките водят до небрежност — първите дни се безпокояхме, непрекъснато вземахме предпазни мерки и треперехме въпреки всички резета. Вчера нашата недопустима разсеяност предизвика произшествието, за което искам да ви разкажа. Излязох оттам страшно уплашен, а на момиченцето тази история му струва много по-скъпо.

Не спяхме, а си почивахме разнежено след насладата, когато изведнъж вратата на стаята се отвори. Веднага се хвърлих към шпагата си, за да защитя себе си и нашата обща повереница. Огледах се — никой. Вратата обаче беше

отворена. Не бяхме загасили светлината; претърсих всичко, не открих нищо. Тогава си спомних, че бяхме забравили да вземем обикновените предпазни мерки; притворена или лошо затворена, вратата се беше откряла сама.

Когато се върнах да успокоя моята плашлива приятелка, не я намерих в леглото. Тя беше паднала или сама се беше смъкнала на земята, за да се скрие, и лежеше в безсъзнание, със силни конвулсии. Представете си в какво смущение изпаднах! Както и да е, овладях се, сложих я в леглото и дори я свестих. Но тя се беше ударила при падането и последиците не закъсняха да се проявят.

Болки в кръста, силни спазми, най-недвусмислени признаци скоро ми изясниха какво става; но за да разбере и тя, трябваше първо да я просветя какво ѝ е било преди това, тъй като изобщо нямаше представа за нещата. Може би никоя девойка преди нея не е запазвала такава невинност, правейки най-усърдно всичко, за да я загуби! О, това момиче не си хаби времето в размишления!

Но затова пък губи много време в охкане и вайкане; трябваше бързо да взема някакво решение. Разбрахме се веднага да отида при техния домашен лекар и при домашния им хирург и да ги предупредя за случилото се, като ги помоля да пазят най-строга тайна. А тя да позвъни на камериерката си и в зависимост от обстоятелствата да ѝ се довери или да не ѝ се доверява, но да я изпрати за лекар и да ѝ нареди да не пуска госпожа дьо Воланж — трогателно и напълно естествено внимание от страна на дъщеря, която не иска да безпокои майка си.

Направих двете посещения и двете изповеди с най-голяма бързина, а след това се прибрах в къщи, откъдето не съм излизал още. Но хирургът, мой познат от преди, дойде по обед да ме осведоми как е болната. Не се бях излъгал, но той се надява, ако не се явят усложнения, в къщата да не забележат нищо. Камериерката била посветена в тайната, лекарят дал подходящо название на болестта и цялата работа ще се уреди като хиляди други подобни, освен ако

впоследствие ние двамата с вас не пожелаем да разгласим всичко.

Но имаме ли все още еднакви стремежи, вие и аз? Вашето мълчание ме кара да се съмнявам; не бих вярвал вече в нищо, ако не беше желанието да потърся с всички средства начин да запазя надеждата.

Довиждане, моя прелестна приятелко, целувам ви, въпреки че още ви се сърдя.

Париж, 21 ноември 17...“

ПИСМО СХІІ

Маркиза дьо Мертьой до виконт дьо Валмон

„Боже мой, виконте, колко ме отегчавате с упорството си! Какво ви интересува моето мълчание? Да не би да мислите, че не казвам нищо, защото нямам какво да кажа в моя защита? Ех, ако беше тъй! Работата обаче е там, че е трудно да ви напиша какво мисля.

Кажете ми истината — вие самозалъгвате ли се, или мен искате да излъжете? Говорите едно, а вършите друго и аз трябва да налучквам сама? Какво да ви кажа, като сама не зная какво да мисля.

Вие явно се хвалите за случилото се между вас и президентшата! Но това доказва ли вашите думи, опровергава ли моите! Никога не съм казвала, че обичате тази жена толкова, та ако ви се удаде приятен и удобен случай, да не ѝ измените; нито пък съм мислила, че не бихте задоволили с друга, дори с първата срещната, желанията, които тя единствена би могла да породии във вас. И никак не съм изненадана, като ви знам какъв сте безпътник — би било несправедливо наистина да ви се оспорва това качество — че веднъж сте извършили напълно обмислено нещо, което хиляди пъти сте правили случайно. Нали така е прието и всички постъпвате по този начин — от негодника до най-издигнатия. Днес обвиняват в романтизъм онзи, който се въздържа, а аз, мисля, не ви упреквам в този порок.

Но казвала съм, мислила съм и все още мисля, че вие обичате вашата президентша. Разбира се, не е чиста и нежна любов, а с любов, на каквато вие сте способен — откривате, да речем, в някоя жена прелести и качества, каквито тя не притежава; поставяте я на по-особено място, а всички други отиват на втори план; не можете да се

отделите от нея дори когато я обиждате; с една дума, любов на султан към султанката, която не му пречи от време на време да предпочита някоя обикновена одалиска. Сравнението, струва ми се, е много точно, тъй като вие наистина подобно на султан никога не сте били нито любим, нито приятел на някоя жена, а винаги сте били тиранин или роб. В това съм напълно уверена — вие много дълго се унижавате и принижавате, докато вашата красавица отново ви удостои с благоволение си! И безкрайно щастлив, че сте го получили, когато вече не сте се надявали на прошка, вие ме изоставяте «поради голямото събитие».

В последното си писмо не ми говорите изключително за тази жена, само защото не желаете да ми разказвате за «разните важни събития»; те са от такова значение за вас, че с мълчанието си явно искате да ме накажете. И след хилядите доказателства, че предпочитате друга жена, вие най-спокойно ме питате дали «още имаме еднакви стремежи, вие и аз». Пазете се, виконте! Отговоря ли ви веднъж, няма да си взема думите назад. Много се разприказвах, страх ме е да не ви дам още сега отговора, затова млъквам.

Ще ви разкажа една история. Може би няма да имате време да я прочетете и да вникнете в нея, за да я разберете! Ваша работа. В най-лошия случай разказът ми ще отиде на вятъра.

Един мой познат се беше заплел като вас с една жена, която не му правеше особено голяма чест. От време на време му ставаше ясно, че рано или късно тази история ще му причини неприятности. Но колкото и да се срамуваше, нямаше смелост да я приключи. Нещата се усложняваха още повече, защото той се хвалеше, пред приятелите си, че е напълно свободен, без да съзнава колко смешен става, като твърди подобни неща. Така си живееше той, вършеше глупости, а после казваше: «Нямам вина за това.» Този мъж имаше една приятелка, която за миг изпита изкушението да изложи на показ пред всички опиянението му и така да го

направи смешен завинаги. Но после, по-великодушна, отколкото коварна, а може би и по други причини, тя пожела да опита едно последно средство, за да може при всички обстоятелства да казва като него: «Нямам вина за това.» С тази цел му изпрати следното писмо като лекарство, което би могло да му подействува добре при неговото заболяване:

«Човек се отегчава от всичко, ангел мой, това е природен закон, нямам вина за това.

И ако днес се отегчавам от една история, която цели четири месеца ме беше погълнала, нямам вина за това.

И ако в мен е имало толкова любов, колкото в теб добродетел — наистина не беше малко — то не е чудно, че и двете са свършили по едно и също време. Нямам вина за това.

Следва да разбереш — от известно време ти изменям, принуден донякъде от твоята безжалостна нежност! Нямам вина за това.

Днес една жена, която обичам безумно, иска от мен да те пожертвувам. Нямам вина за това.

Чувствувам, мога да бъда обвинен в клетвонарушение, но ако природата е надарила мъжете с постоянство, а жените с упорство, нямам вина за това.

Повярвай ми, избери си друг любовник, както аз си избрах друга любовница. Този съвет е добър, много добър, ако не ти харесва, нямам вина за това.

Сбогом, ангел мой, взех те с удоволствие, напускам те без съжаление; може би пак ще се върна при теб. Такъв е животът. Нямам вина за това.»

Не е време, виконте, да ви разказвам за резултатите от този последен опит, но обещавам ви да ви ги съобщя в следващото си писмо. В него ще намерите и моя ултиматум за подновяването на договора, който ми предлагате, а дотогава само довиждане.

Благодаря за подробностите около малката Воланж. Ще пуснем чудесна статийка в рубриката «Злословия»

веднага след сватбата. Дотогава приемете моите съболезнования за загубата на наследника си. Лека нощ, виконте.

Замъкът... 24 ноември 17...“

ПИСМО СХLII

Виконт дьо Валмон до маркиза дьо Мертъой

„Честна дума, моя прелестна приятелко, не зная вече дали лошо съм чел, или лошо съм разбрал вашето писмо, разказаната в него история и приложения «епистоларен образец». Мога да ви кажа, че само той ми се стори оригинален и способен да направи впечатление, затова направо го преписах и го изпратих на божествената президентша. Не загубих нито минутка — нежното послание замина още снощи. Предпочетох да постъпя така, първо, защото бях обещал да ѝ пиша вчера и, второ, защото си казах, че цялата нощ едва ли ще ѝ стигне да се вгълбява и да обмисля «това голямо събитие» — рискувам втори път да ме упрекнете за израза.

Надявах се да ви изпратя тази сутрин отговора на моята любима, но вече е горе-долу обед, а аз още нищо не съм получил. Ще почакам до пет часа и ако дотогава нямам известие, ще отида лично да го получа, защото само първата стъпка е трудна, особено когато проявяваме внимание.

А сега, както се досещате, бързам да науча края на историята на този ваш познат, толкова страшно заподозрян, че не е способен, ако се наложи, да пожертвува една жена. Не се ли е поправил той? И не му ли е простила неговата великодушна приятелка?

Това не ми пречи да очаквам вашия ултиматум, както дипломатично се изразявате вие! Любопитен съм да узная дали и в тази моя постъпка ще откриете любов! Ах, разбира се, в нея има любов, и то голяма! Но към кого? Да не се задълбочаваме, оставям се на вашето благоволение.

Довиждане, моя прелестна приятелко, ще затворя писмото си към два часа с надеждата да прибавя очаквания

отговор.

Два часът следобед.

Все още нищо. Часът напредва, нямам време да добавя нито дума. Нима този път пак ще ми откажете най-нежните любовни целувки?

Париж, 27 ноември 17...“

ПИСМО СХLIII

Президентшата дьо Турвел до госпожа дьо Розмонд

„Госпожо, завесата, върху която беше нарисувана измамната картина на моето щастие, е разкъсана! Злокобната истина ми отвори очите, виждам вече само неминуемата близка смърт, чийто път се простира между позора и угризенията. Аз ще вървя по този път... и терзанията ще ми бъдат скъпи, ако прекратят живота ми. Изпращам ви писмото, което получих вчера; няма да добавя нито дума към него; то говори достатъчно ясно. Мина времето на оплакванията, остава ми само да страдам. Сега не се нуждая от съжаление, а от сила.

Приемете, госпожо, моето последно сбогом — сбогувам се единствено с вас! Изпълнете последната ми молба; оставете ме на съдбата ми, забравете ме напълно, все едно, че вече ме няма. Има един предел в нещастieto, когато дори приятелството увеличава страданията ни и не може да ги излекува. Когато раните са смъртоносни, всяка помощ става излишна. В сърцето ми има само отчаяние. Не ми остава нищо, освен дълбоката нощ, в която да погребя своя позор! Там ще оплаквам греховете си, ако все още мога да плача, защото от вчера не съм проляла нито сълза! В моето пресъхнало сърце няма вече сълзи.

Сбогом, госпожо, не ми отговаряйте. Заклех се над жестокото писмо да не получавам вече никакви вести.

Париж, 27 ноември 17...“

ПИСМО СXLIV

Виконт дьо Валмон до маркиза дьо Мертъой

„Вчера в три часа вечерта, моя прелестна приятелко, изгубих търпение, защото все още нямах, никаква вест, и отидох при моята изоставена красавица; казаха ми, че е излязла. В тези думи съзрях само отказ да бъда приет — това нито ме разсърди, нито ме изненада; оттеглих се с надеждата постъпката ми да бъде оценена и една тъй възпитана жена като президентшата да ме удостои поне с две думи. Страшно ми се искаше да получа писмо, затова нарочно се прибрах в къщи в девет часа — никаква вест. Изненадан от неочакваното мълчание, изпратих моя доверен прислужник да разузнае дали чувствителното създание е умряло, или е на смъртно легло. Най-сетне, когато се прибрах отново, той ми съобщи, че госпожа дьо Турвел наистина излязла в единадесет часа, съпроводена от камериерката си, и отишла в манастира..., а в седем часа вечерта върнала колата и прислугата, като поръчала да съобщят да не я чакат в къщи. Решила е, разбира се, да не греша повече. Манастирът е чудесно убежище за вдовици и ако възнамерява да упорствува в това свое похвално намерение, ще добавя към всичко, което ѝ дължа, и разгласата на тази история.

Както ви писах, от известно време въпреки безпокойствата ви аз се върнах сред обществото, блеснал с нова слава. Да ми се явят сега строгите критици, които ме обвиняваха в романтична нещастна любов; да ми се похвалят с по-бързи и по-блестящи разлъки, и нещо повече дори — да вървят и да утешават, пътят е проправен. Нека се опитат да изминат една крачка, след като аз съм изминал целия път; стига някой да се добере и до най-нищожния успех, отстъпвам му първото място! Да опитат, сами ще се

убедят — откъдето мина, оставям незаличими следи. В това няма съмнение! Готов съм да се откажа от всичките си досегашни победи, ако някога край тази жена се появи щастлив мой съперник.

Решението, което е взела, ласкае моето самолюбие, признавам го. Но ме е яд, че е намерила в себе си сили да се отдалечи от мен! Значи, помежду ни е възможно да изникват пречки не само от моя страна! Хубава работа! Да ми се прииска да бъда с нея, а тя да ми откаже? Какво говоря? Да не желае да ме види, да не бъда вече нейното върховно щастие! Така ли се обича! И вие мислите, моя прелестна приятелко, че аз ще понеса това? Не би ли могло и няма ли да е чудесно да се опитам да възвърна на тази жена мисълта за помирение — докато съществува надеждата, то винаги е желано! Защо да не направя нещо такова, без да влагам особено значение, така че вие да не ми се разсърдите пак? Защо да не направим заедно с вас този опит? И ако успея, ще мога, щом поискате, да ви принеса още една жертва, която ще ви бъде приятна. А сега, моя прелестна приятелко, чакам да получа наградата и копнея за вашето завръщане. Върнете се по-скоро при вашия възлюблен, към вашите забави, при вашите приятели и следващите победи.

Историята с малката Воланж завърши прекрасно. Вчера, когато бях най-разтревожен, тръгнах да върша разни работи и се отбих у госпожа дьо Воланж. Заварих вашата повереница в гостната в болнични одеяния, но напълно оздравяла, по-свежа и по-привлекателна от когато и да било. В подобен случай всяка жена би се излягала цял месец. Честна дума, да живеят девиците! Наистина ми се прииска да узная напълно ли е оздравяла!

Трябва да ви съобщя, че тази случка с девойката едва не подлуди вашия сълзлив Дансъни. Първо от тревога, а днес от радост. «Неговата Сесил» болна! Сама разбирате, свят да му се завие на човек при подобна мисъл. По три пъти на ден изпращаше да пита как е, освен дето ходеше лично да се осведомява по веднъж. Най-сетне помолил е

едно прекрасно послание майката да му разреши да поднесе почитанията си по случай оздравяването на скъпата ѝ дъщеря и госпожа дьо Воланж се съгласила. Заварих го у тях както преди, но не смееше да се отпусне, а седеше малко притеснено.

Научих тези подробности от него самия; излязохме заедно и той се разбъбри. Не можете да си представите въздействието от това посещение! Радост, желаниа, възторзи — неописуема гледка. Аз обичам силните преживявания, затова окончателно му завъртях главата, като му обещах в най-скоро време да му уредя среща с неговата красавица.

И това е истина, реших да му я предам веднага щом завърша опита си. Искам да се посветя изцяло на вас, пък и струваше ли си труда да обучавам вашата повереница, щом ще трябва да лъже само мъжа си? Най-голямото постижение е да лъже любовника си, и при това своя пръв любовник, защото аз не мога да се упрекна, че съм произнесъл някога думата «любов».

Довиждане, моя прелестна приятелко, върнете се колкото можете по-скоро, за да се насладите на властта си над мен, като приемете моята преданост и ми дадете наградата.

Париж, 28 ноември 17...“

ПИСМО CXLV

Маркиза дьо Мертъой до виконт дьо Валмон

„Виконте, наистина ли напуснахте президентшата? Изпратили сте ѝ писмото, което бях съчинила за нея? Вие сте очарователен, надминахте всичките ми очаквания. Признавам си чистосърдечно, тази победа ме ласкае повече от всички досегашни. Може би ще ви се стори, че оценявам твърде високо тази жена, на която по-рано не обръщах особено внимание. Нищо подобно. Аз удържах тази победа не над нея, а над вас — ето кое е забавно и наистина прекрасно.

Да, виконте, вие обичахте много госпожа дьо Турвел и дори още я обичате. Обичате я безумно, но понеже ми беше приятно да ви карам да се срамувате от тази любов, вие смело я пожертвувахте. Вие бихте пожертвували хиляди жени, за да не изтърпите една насмешка! Ето докъде води тщеславието! Има право Льосаж, като казва, че то е враг на щастието.

Добре щяхте да се наредите, ако само се бях пошегувала с вас! Но аз съм неспособна да лъжа и вие го знаете, и дори и мен да доведете до отчаяние и до манастир, готова съм да поема риска и да се отдам на моя победител.

И все пак предам ли се, това ще бъде слабост и нищо друго, защото, ако искам, бих могла да ви изиграя много номера и всъщност вие може би си ги заслужавате. Аз например се възхищавам, като гледам колко изкусно или глупаво ме настройвате да ви оставя да подновите връзките си с президентшата. Страшно удобно, нали? Запазвате си заслугата от раздялата и не губите радостите от насладата! И тъй като тази привидна жертва вече няма да ви струва нищо, вие ми и предлагате да ми я принесете още веднъж,

когато поискам! Така вашата божествена светица ще се мисли както преди за единствената избраница на сърцето ви, а аз ще се гордея, че съм предпочетената съперница; ние и двете ще бъдем измамени, но вие ще бъдете доволен, всичко останало е без значение!

Жалко, че имате дарби да кроите планове, но не ви бива да ги осъществявате и с една необмислена постъпка сам сте поставили непреодолима пречка пред онова, което най-много сте желали да получите!

Представете си само! Искали сте да възстановите връзката си с нея, а сте ѝ изпратили съчиненото от мен писмо! Изглежда, не сте ме дооценили! Ах, вярвайте ми, виконте, когато една жена нанася удар в сърцето на друга, тя рядко не улучва най-чувствителното място и раната е неизлечима. Нанасяйки удар на тази жена или по-скоро направлявайки вашите удари, аз нито за миг не съм забравяла, че тя е била моя съперница и дори да сте я предпочели за малко пред мен, все пак сте ме поставили по-долу от нея.

Ако съм се излъгала и не съм си отмъстила, готова съм да призная вината си. Затова съгласна съм да опитате всички средства и дори ви моля и ви обещавам да не се ядосвам на успехите ви, стига да ги постигнете. Толкова съм спокойна по този въпрос, че не желая повече да се занимавам с него. Да говорим за друго.

Например за здравето на малката Воланж. Когато се върна, ще ми разкажете подробностите, нали? Много бих искала да ги зная. А след това оставям на вас да решите дали да предадете девойката на любимия ѝ, или да се опитате да станете още веднъж родоначалник на един нов клон от семейство Валмон под името Жеркур. Тази мисъл много ме забавляваше, оставям на вас правото на избор, но ви моля да не вземате окончателно решение, преди да сме разговаряли. Това ще стане скоро, тъй като в близките дни се връщам в Париж. Не мога да ви кажа точната дата, но не се съмнявайте, че вие пръв ще бъдете осведомен за моето завръщане.

Довиждане, виконте, въпреки споровете, закачките и
упреците аз много ви обичам и се готвя да ви го докажа.
Довиждане, приятелю.
Замъкът... 29 ноември 17...“

ПИСМО CXLVI

Маркиза дьо Мертъой до кавалера Дансьони

„Най-сетне се връщам, млади приятелю, и утре вечер ще бъда в Париж. При всяко заминаване и връщане става бъркотия в къщи, затова няма да приемам никого. Но ако вие имате да ми кажете нещо неотложно, ще направя за вас изключение от общото правило, единствено за вас; ето защо ви моля да запазите в тайна пристигането ми. Дори Валмон не бива да знае.

Ако някой ми беше казал преди известно време, че вие ще ми станете тъй близък приятел, не бих му повярвала. Но вашата доверчивост направи и мен доверчива. Готова съм дори да помисля, че сте вложили известна хитрост, а може би дори съблазн. Това би било лошо. Но не е опасно за мен, вие имате други занимания! Когато на сцената се появи героинята, никой не обръща внимание на приятелката.

Не сте намерили време да ми съобщите дори новите си успехи. Когато вашата Сесил отсъствуваше, дните не ви стигаха, за да изслушам нежните ви жалби. Ако не бях с вас, сигурно щяхте да ги поверите на ехото. Когато тя се разболя, вие също ми оказахте честта да ми поверите тревогите си. Нужна ви беше приятелска душа, на която да ги разкажете. Но сега, когато тази, която обичате, е в Париж, добре е и особено след като я виждате понякога, това ви стига и вашите приятели вече не са ви необходими за нищо.

Не ви укорявам; това е грешка на вашите двадесет години. Известно е на всички, като почнем от Алкивиад и стигнем до, вас, че младите хора ценят дружбата само в грижи. Щастieto понякога ги прави неделикатни, но никога доверчиви. Бих казала като Сократ:

«Обичам, когато приятелите ми идват при мен в щастието си.»^[1]

Но като философ, той спокойно би могъл да мине без тях, ако те не дойдат. Аз обаче не съм мъдра като него, а съм слаба жена и вашето мълчание ме огорчи.

Не ме смятайте, моля ви, за прекалено взискателна, не е там работата. Едно и също чувство ми нашепва от какво ме лишавате и ми дава смелост да понеса лишенията, щом те са доказателство или причина за щастието на моите приятели. Затова разчитам на вас утре вечер само ако не сте при любимата си, и ви забранявам да правите каквито и да било жертви за мен.

Довиждане, кавалере, истински празник ще бъде да ви видя отново. Ще дойдете ли?

Замъкът... 29 ноември 17...“

[1] Мармонтел, «Нравоучителна история за Алкивиад». — Б.пр.

ПИСМО CXLVII

Госпожа дьо Воланж до госпожа дьо Розмонд

„Несъмнено и вие като мен ще се натъжите, моя достойна приятелко, научавайки в какво състояние е госпожа дьо Турвел. Тя е болна от вчера и болестта я се разрази тъй внезапно и толкова тежко, че наистина съм много разтревожена.

Силна температура, почти непрекъснато бълнуване, неутолима жажда — това са външните признаци. Лекарите не могат още нищо да предвидят, а не са в състояние да я лекуват, защото болната упорито отказва да приема каквото и да било. Трябваше да я задържат насила, за да ѝ пуснат кръв; както и да ѝ поставят отново превръзката, която в бълнуването си тя непрекъснато иска да разкъса.

И вие като мен винаги сте я виждали тъй крехка, тиха и кротка; представете си, сега четирима души не могат да я удържат и при най-малкия опит да ѝ дадат нещо тя изпада в неопишуема ярост. Страхувам се, че това не е обикновена нервна криза, а истинско умопомрачение.

Завчера се случи нещо, което още повече ме уплаши.

Този ден тя отишла към единадесет часа сутринта с камериерката си в манастира... Тя е възпитаница на този манастир и ходела от време на време при монахините; приели я както обикновено, била съвсем спокойна и здрава. Два часа след това запитала дали стаята, в която е живяла като пансионерка, е свободна; отговорили ѝ утвърдително и тя пожелала да отиде да я види. С нея отишли игуменката и още няколко монахини. И изведнъж заявила, че желае да остане при тях, да се настани пак в тази стая, от която щяла да излезе едва след смъртта си. Точно така се изразила.

Отначало се объркали и не знаели какво да ѝ отговорят, но след като първото учудване минало, обяснили

й, че тъй като е женена, могат да я приемат само със специално разрешение. Не успели да я убедят въпреки причините, които й изтъкнали... Тя упорито отказала не само да излезе от манастира, но дори и от стаята си. Най-сетне след дълги разправи в седем часа вечерта монахините се съгласили тя да прекара нощта при тях. Изпратили колата и прислугата и оставили да вземат решение на другия ден.

През цялата вечер нито във външността й, нито в държането й имало нещо особено; тя била съдържана и замислена. Само четири-пет пъти така се унасяла, че не чувала нито дума от това, което й говорят; и винаги когато идвала на себе си, притискала силно с ръце челото си; една от монахините я запитала глава ли я боли, а тя я изгледала втренчено, преди да отговори, и най-сетне казала: «Не е там болката!» Миг след това помолила да я оставят сама и да не й задават повече никакви въпроси.

Всички излезли, с изключение на камериерката й, която за щастие останала да спи в същата стая, тъй като нямало свободно място.

По думите на тази девойка господарката й била съвсем спокойна до единадесет часа вечерта. Тогава поискала да си легне. Но преди да се разсъблече, изведнъж започнала да се разхожда бързо из стаята, като размахвала ръце. Жюли, която била свидетелка на всичко станало през деня, не се осмелила да й каже нищо, а изчакала мълчаливо цял час. Най-сетне госпожа дьо Турвел я извикала два пъти едно след друго; едва успяла да се притече, за да поеме господарката си; тя се отпуснала в ръцете й, като казала: «Не мога повече!» После се оставила да я отведе до леглото й; не пожелала да приеме нищо и не позволила да извикат никого за помощ. Само поискала Жюли да остави вода до нея и й заповядала да си легне.

Тя казва, че останала будна до два часа; през това време не чула нито стенания, нито движения. Но в пет часа я събудил гласът на господарката й, която говорела високо; когато я запитала иска ли нещо, не получила отговор;

тогава запалила свещта и отишла до леглото на госпожа дьо Турвел, която не я познала. Само за миг престанала да говори несвързано и извикала силно: «Да ме оставят сама, да ме оставят в мрак, за мен е само мракът!» Вчера и аз забелязах, че често повтаря тази фраза.

Тогава Жюли излязла да извика някого на помощ. Но госпожа дьо Турвел отказала яростно и буйно да приеме каквото и да било; и тези пристъпи не спират.

Всички в манастира се объркали и игуменката изпрати да ме извикат към седем часа сутринта. Беше още тъмно. Изтичах веднага там. Когато съобщиха за мен на госпожа дьо Турвел, тя сякаш дойде в съзнание и каза: «Ах, да, нека влезе!» Като се приближих, до леглото ѝ, тя ме изгледа втренчено, улови бързо ръката ми, стисна я и ми каза високо с тъжен глас; «Умирам, защото не ви повярвах.» После закри очите, си и пак заповтаря; «Да ме оставят сама» и т.н., докато отново загуби, съзнание.

Думите, които тя ми каза, и още някои други, изплъзнали се по време на бълнуването ѝ, ме карат да се страхувам, че тази тежка болест има още по-тежка причина. Но да уважаваме тайните на нашата приятелка и да се задоволим да ѝ съчувствуваме в нейното нещастие.

Целият вчерашен ден протече бурно, в ужасни пристъпи, сменящи се с пълно отпадане на силите — единствените минути, в които тя намираше покой поне за малко. Стоях до възглавницата ѝ до девет часа вечерта и днес сутринта пак отидох при нея. Разбира се, няма да оставя моята нещастна приятелка; но отчайващото е, че тя упорито отказва да се погрижат за нея и да ѝ помогнат.

Изпращам ви болничния лист от тази нощ, които ми предадоха и който, както сама ще видите, никак не е успокоителен. Ще се погрижа да ви изпращат редовно сведения как протича болестта.

Прощавайте, моя достойна приятелко, трябва да отида пак при болната. Дъщеря, ми, която за щастие горедолу се възстанови, ви изпраща почтителни поздравии.

Париж, 29 ноември 17...“

ПИСМО СXLVIII

Кавалерът Дансъони до маркиза дьо Мертъой

„О вие, любима! О ти, обожаема! О, вие, която сложихте началото на моето щастие! О, ти, която го направи да разцъфне! Деликатна приятелко, нежна любима, защо споменът за твоята мъка нарушава очарованието, което ме опива! Ах, госпожо, успокойте се, за това ви пита приятелят! О, моя приятелко, бъди щастлива, това е молбата на влюбения!

В какво можете да се укорите? Повярвайте ми, вашата чувствителност ви мами. Еднакво лъжовни са съжаленията, които тя извиква във вас, прегрешенията, в които ме обвинява; аз чувствавам в сърцето си, че единствен съблазнител помежду ни е била любовта. Не се страхувай вече да се отдаваш на чувствата, които вдъхваш, да се оставяш да те обгори огънят, който сама си запалила! Нима нашите сърца щяха да бъдат по-малко непорочни, ако се бяха разбрали по-рано? Естествено, не. Напротив, съблазънта, която винаги действа обмислено, може да съчетае постъпките и средствата й да предвиди отдалеч събитията. Но истинската любов не допуска размишления и наблюдения; чувствата, надделяват над мислите; нейната власт с най-силна, когато е неосъзната; и именно в мрака и в тишината ни обвързват връзките, които не можем нито да усетим, нито да разкъсаме.

Така дори вчера, въпреки вълнението, с което ви чаках, въпреки неизразимото удоволствие, което изпитах, като ви видях, аз все още си мислех, че ме зове и ме привлича тихото приятелство или по-скоро, погълнат изцяло от нежните си чувства, аз дори не се замислях за причините. Така и ти, моя нежна приятелко, си била запленена, без да съзнаваш, от този властен чар, който

изпълва нашите души със сладостни нежни усещания, и ние двамата съзнахме, че се обичаме едва когато се опомнихме след опиянението, в което ни беше потопил Богът на любовта.

И точно това не ни осъжда, а ни оправдава. Не, ти не си измамила приятелството и аз не съм злоупотребил с доверието ти. И двамата, вярно е, не разбрахме чувствата си, но сме били в плен на тази мечта, без да сме я търсили. Ах, нека не се оплакваме, а да мислим само за щастието, което тя ни дава! Да не го помрачаваме с несправедливи упреци, а да се стремим да го увеличим с пленителното доверие и увереността един в друг. О, моя приятелко, колко скъпа е тази надежда на сърцето ми! Да, отсега нататък, освободена от всякакъв страх и изцяло отдадена на любовта, ти ще споделяш моите желания, моите възторзи, безумните ми чувства, опиянението на душата ми; и всеки миг от нашите щастливи дни ще бъде белязан с нова наслада!

Довиждане, обожаема! Ще те видя тази вечер, но дали ще те заваря сама? Не смея да се надявам! Ах, ти сигурно не желаяш това тъй силно, както го желая аз.

Париж, 1 декември 17...“

ПИСМО СXLIX

Госпожа дьо Воланж до госпожа дьо Розмонд

„Почти през целия ден вчера, моя достойна приятелко, мислех, че ще мога да ви съобщя по-благоприятни новини за здравето на нашата скъпа болна, но от снощи за съжаление загубих всяка надежда. Една случка, на пръв поглед невинна, но с извънредно жестоки последици, отново влоши състоянието на болната и сега то дори е по-лошо от преди.

Не бих разбрала на какво се дължи, ако вчера не бях чула цялата изповед на нашата злочеста приятелка. Тъй като тя не скри от мен, че вие знаете всичките ѝ нещастия, мога да ви говоря без стеснение за тъжното ѝ положение.

Когато вчера сутринта дойдох в манастира, казаха ми, че болната спи повече от три часа; дълбок и спокоен сън — аз дори се изплаших, също като летаргичен сън! Малко след това тя се събуди и сама разтвори завеските на леглото. Изгледа ни всички някак изненадано; аз станах, за да се приближа до леглото, тя ме позна и сама ме извика. Не изчака да ѝ задавам въпроси, а ме запита къде се намира, какво прави там, дали не е болна и защо не е в къщи. В първия момент помислих, че пак започва да бълнува, малко по-кратко от преди, но после схванах, че разбира съвсем ясно отговорите ми. Тя беше дошла в съзнание, но не си спомняше нищо.

Разпита ме много подробно за всичко, което се е случило, откакто е в манастира — не си спомняше как е попаднала в него. Отговорях ѝ точно, като пропусках само това, което би могло да я изплаши. И когато на свой ред я запитах как се чувства, тя ми отговори, че в момента е добре, но много се измъчвала по време на съня си, затова била уморена. Посъветвах я да си почине и да говори

малко; после оправих завесите на леглото, като ги оставих открити, и седях до нея. Донесоха ѝ бульон, тя го изяде и каза, че ѝ се усладил.

Стояхме така около половин час; тя само ми благодари за грижите с онази пленителна учтивост, която, както знаете, ѝ е присъща. След това помълча пак известно време и изведнъж каза: «Ах, да, спомням си как дойдох тук!» А малко след това болезнено възкликна: «Приятелко моя, приятелко моя, съжалете ме, отново си спомних всичките си мъки!» Приблжих се до нея, тя улови ръката ми, притисна я до челото си и продължи: «Велики Боже, не мога ли да умра?» Развълнувах се до сълзи повече от изражението на лицето ѝ, отколкото от думите ѝ; схващайки това по треперения ми глас, тя каза: «Вие ме съжелявате, ах, ако знаехте!...» После замлъкна и добави: «Нека ни оставят сами, ще ви разкажа всичко.»

Споменала ви бях, мисля, че имах известни подозрения каква ще бъде изповедта ѝ; страхувах се този разговор, който сигурно щеше да бъде дълъг и тъжен, да не влоши състоянието на нашата нещастна приятелка, затова се помъчих да я отклоня, за да си почива, но тя настоя и аз отстъпих. Щом останахме сами, тя ми разказа всичко, което знаете от нея, затова няма да ви го повтарям.

Най-сетне, когато ми обясни как жестоко е била пожертвувана, тя добави: «Бях сигурна, че ще умра от това, ето защо имах смелост; но наистина не ми е възможно да преживея нещастieto и позора си.» Опитах се да я убедя да не се обезсърчава или по-скоро да не се отчайва; повиках на помощ вярата — по-рано тя означаваше толкова много за нея, но скоро почувствувах, че не ми достигат сили за такова възвишено дело и се реших да ѝ предложа да извикаме отец Анселм, защото знаех, че тя му доверява всичко. Нашата приятелка се съгласи, сякаш наистина имаше желание той да дойде. Изпратиха да го извикат, той веднага пристигна. Остана дълго време при нея и когато излезе, каза да отложат причастieto, а той щял да дойде пак на другия ден.

Беше около три часа следобед; до пет часа нашата приятелка остана съвсем спокойна; започнахме да се надяваме. За нещастие донесоха писмо за нея. Тя каза отначало, че не желае да получава никакви писма и никой не ѝ възрази. Но от този миг започна да се вълнува. Скоро след това запита откъде е писмото — то нямаше печат. Кой го е донесъл — не знаеха. Кой го е изпратил — не бяха съобщили на вратарката. Тя помълча, но после отново започна да приказва и от несвързаните ѝ думи разбрахме, че бълнуването пак започва.

По едно време се успокои, но после поиска да ѝ дадат писмото. Щом го погледна, извика: «От него! Велики Боже!» А после добави с твърд, глух глас: «Вземете го, вземете го!» И веднага поиска да затворят завесите на леглото ѝ и забрани да се доближаваме.

Скоро обаче трябваше да отидем при нея; този път припадъкът беше много по-силен от преди и беше съпроводен с ужасни конвулсии; пристъпите не преставаха до вечерта и утринните сведения показват, че е прекарала ужасна нощ; с една дума, състоянието ѝ е толкова лошо, че се чудя как е още жива; не искам да крия от вас — има много малко надежда за нея.

Това злощастно писмо, предполагам, е от господин дьо Валмон. Какво ли още би се осмелил да ѝ пише? Простете, моя скъпа приятелко, не бих искала да кажа нищо излишно, но наистина жалко е да виждаш как загива така тъжно една тъй щастлива и тъй достойна за щастие то жена.

Париж, 2 декември 17...“

ПИСМО СL

Кавалерът Дансъни до маркиза дьо Мертъой

„В очакване на щастието да те видя, отдавам се, моя нежна приятелко, на удоволствието да ти пиша. И като ти посвещавам мислите си, не тъгувам, че не сме заедно. Да ти изразявам чувствата си, да си спомням твоите, е истинска наслада за сърцето ми! И благодарение на това дори часовете, когато не сме заедно, ми предлагат хиляди радости, скъпи за любовта ми. И все пак, ако се съглася с теб, няма защо да чакам отговор. И това мое писмо ще бъде последно, защото трябва да прекъснем, както ти твърдиш, «този опасен и безполезен начин да се свързваме». Ако настояваш, аз, разбира се, ще се съглася, защото, щом ти искаш нещо, искам го и аз. Но преди да вземеш окончателно решение, няма ли да позволиш да си поговорим?

Оставям на теб да прецениш кое е опасно и кое не. Аз не мога нищо да кажа, само ще те помоля да внимаваш за себе си, защото съм неспокоен, когато ти се тревожиш. За тези неща ние двамата не само сме на едно мнение — ние двамата сме ти самата.

Друг е въпросът дали «този начин е безполезен». Естествено е да мислим еднакво и ако ни минават различни мисли, то е само защото не успяхме да се обясним и да се разберем. Така чувствавам аз нещата.

Разбира се, писмата не са необходими, щом можем да се виждаме свободно. Нима една дума, един поглед или дори мълчанието не изразяват сто пъти по-добре всичко, отколкото писмото? Така е и когато ти ми каза да престанем да си пишем, аз веднага приех; може би се развълнувах малко, но не се огорчих. Както става например, когато искам да те целуна там, където тупти

сърцето ти, а докосвам панделка или воал; аз само ги отмахвам, без да си помисля, че те са някаква пречка.

Но след като се разделихме и ти вече не си при мен, мисълта за писмата започна да ме измъчва. Защо, казах си, да се лишаваме от тях? О, нима като се разделим, няма повече какво да си кажем? Да предположим, че щастието ни се усмихне и прекараме цял ден заедно, защо да разговаряме, щом можем да вкусваме насладата? Да, насладата, моя нежна приятелко; защото до теб дори миговете на отдих даряват възхитителна наслада! И все пак накрая трябва да се разделим, а след това се чувствуваме тъй самотни! Тогава именно писмото е безценно; дори да не го четем, поне го гледаме... Ах, несъмнено можем да гледаме едно писмо, без да го четем, както, струва ми се, бих изпитал през нощта радост да се докосна до портрета ти...

Твоя портрет ли, казах? Та писмото не е само студено изображение на душата, бледа картина, чужда на любовта. То възпроизвежда всички наши чувства: оживление, наслада, отдих... Всички твои чувства ми са скъпи! Ще ме лишиш ли от едно средство да ги получавам?

Сигурна ли си, че никога няма да ти се прииска да ми пишеш? Ако в самотата сърцето ти е весело или угнетено, ако душата ти ликува от радост или неволна мъка я смуги за миг, няма ли да поискаш да излееш пред приятеля си щастието или болката си? Нима ще изпиташ чувство, което не би желала да споделиш с него? Ще го оставиш ли замечтан и самотен да блуждае далеч от теб? Приятелко моя... моя нежна приятелко! Ти трябва да решиш. Аз само исках да си поговоря за това с теб, не да те изкушавам. Споделих разсъжденията си, осмелявам се да мисля, че те са по-силни от молбите ми. Ще се опитам, ако настояваш, да не тъгувам, ще се помъча да се съглася с теб, но, знаеш ли, ти би казала всичко това по-хубаво и много по-приятно би ми било да го чуя.

Довиждане, моя очарователна приятелко, приближава часът, когато пак ще бъда с теб. Оставям те бързо, за да

мога да те видя по-скоро.
Париж, 3 декември 17...“

ПИСМО СЛІ

Виконт дьо Валмон до маркиза дьо Мертъой

„Маркизо, вие явно ме мислите съвсем загубен, щом си въобразявате, че е възможно да приема за *невероятна* случайност усамотението ви с Дансъони, когото заварих тази вечер у вас! Разбира се, вие сте опитна, лицето ви запази спокойното си и невъзмутимо изражение и с нито една дума не се издадохте, както се случва понякога при вълнение или разкаяние. Готов съм дори да призная, че вашите кротки погледи бяха чудесни и бих могъл да ги приема така, както на вас би ви се искало, без да ви заподозра и без да се усъмня нито за миг, че досадното присъствие на трето лице много ви тежи. Но за да не разпилявате напразно такива големи дарби, за да пожънете мечтания успех, за да направите желаното впечатление, би трябвало преди всичко да обучите по-грижливо вашия неопитен любовник.

Щом сте започнали да се занимавате с възпитателна дейност, научете поне учениците си да не се червят и да не се объркват при най-малката шега; да не отричат така буйно, когато става дума за една жена, онова, от което едва-едва се защищават, ако става дума за други жени. Научете ги също да изслушват похвалите на любовницата си, без да се смятат задължени да ѝ изказват благодарност; а ако им позволите да ви гледат пред другите, нека се научат да прикриват в погледа си лесното за отгатване признание, че ви притежават, което те несръчно смесват с любовта. Едва тогава бихте могли да ги покажете на публични занимания, без това да zlepоставя тяхната умна учителка. Аз пък, щастлив да направя нещо за вашата известност, обещавам да разглася програмата на този нов колеж.

Но, признавам си, много съм учуден, че сте решили да се отнасяте към мен като към ученик! О, бих отмъстил на часа на всяка друга жена! И то с какво удоволствие! То далеч би надминало това, от което тя би си въобразила, че ме лишава! Да, единствено за вас съм в състояние да приема примирението пред отмъщението и не си въобразявайте, че можете да ме залъжете със съмнения и колебания; аз зная всичко!

Вие сте в Париж от четири дни и всеки ден сте се виждали с Дансъни; приемали сте единствено него. Дори и днес вратата ви беше още затворена за всички; и портиерът ви не ме пусна при вас, защото вие сте му наредили така. А пък ми казахте да не се съмнявам, че пръв ще бъда уведомен за вашето пристигане, датата, на което още не сте можели да определите, макар да ми писахте в навечерието на заминаването си. Ще отричате ли всичко това, или ще се опитате да се извините? Излишно е и аз все пак още се сдържам! Признавам, властта е ваша; но съветвам ви, след като се уверихте в това, не злоупотребявайте повече. Познаваме се добре, маркизо, повече приказки, смятам, не са нужни.

Казахте, че утре няма да бъдете в къщи. Не споря, ако действително имате работа; но уверявам ви, аз ще го узная! Във всички случаи обаче вечерта ще се приберете и една нощ едва ли ще ни стигне, за да сключим примирие! У вас ли или «там» ще извършим нашите многобройни взаимни изкупителни обреди? И да приключим веднъж завинаги с Дансъни. Нали сте лудетина, бяхте си напъхали в главата мисълта за него; мога да не ви ревнувам за такава смахната прищявка, но разберете ме добре, отсега нататък това, което беше само хрумване, ще се превърне вече в явно предпочитание. Не съм създаден, смятам, за подобно унижение и никак не го очаквам от вас.

Пък и, надявам се, това едва ли ще бъде кой знае каква жертва за вас. Но дори и да е, струва ми се, аз ви дадох блестящ пример как трябва да се постъпва! В този момент една чувствителна и красива жена, която живееше

само за мен, може би умира от любов и отчаяние; тя безспорно струва повече от един ученик, който може и да не е лишен от хубост и ум, но още няма нито опит, нито издръжливост.

Прощавайте, маркизо, не ви казвам нищо за чувствата си към вас. В този момент е по-добре да не се взирам в сърдечните си тайни. Чакам отговора ви. Размислете, преди да ми пишете, размислете, че колкото по-лесно ме накарате да забравя нанесената от вас обида, толкова по-дълбоки и неизгладими следи ще остави тя в сърцето ми при отказ или най-малка отсрочка от ваша страна.

Париж, 3 декември 17...“

ПИСМО СЛII

Маркиза дьо Мертьой до виконт дьо Валмон

„Внимавайте, виконте, не злоупотребявайте с моята изключителна кротост! Как да понеса потискащата мисъл, че съм заслужила вашия гняв и да не се уплаша от отмъщението ви? Особено като зная, че стига да искате да ме злепоставите, аз няма как да ви го върна. Каквото и да приказвам, вие ще водите както винаги блестящ и спокоен живот. Наистина защо да се страхувате? Да не ви принудят да заминете, ако успеете? Та нима в чужбина се живее по-лошо, отколкото тук? Ако френският двор ви остави на мира там, където се настаните, вие чисто и просто ще промените само мястото на победите си. А сега, след като се помъчих да ви възвърна хладнокръвието с тези поучителни слова, да се заемем пак с нашите работи!

Знаете ли, виконте, защо не се омъжих втори път? Не поради липса на блестящи кандидати, в което сигурно не се съмнявате, а само защото не желяех никой да се бърка в работите ми. При това не съм се страхувала, че някой би могъл да ме спре да правя каквото искам, тъй като във всички случаи бих постигнала своето, но щях много да се притеснявам, че съществува някой, който би имал право да ме укорява за постъпките ми; и най-сетне, защото исках да лъжа за свое собствено удоволствие, а не по необходимост. И ето изведнъж вие ми пишете най-съпружеското писмо на света! В него ми говорите само за моите грешки и за собствената си снизходителност! Нима е възможно да бъдем виновни пред някого, след като нямаме никакви задължения към него? Просто не ви разбирам.

Да си поговорим приятелски. Какво се е случило? Заварили сте Дансъни у дома и това не ви харесало. Добре! И какви заключения сте направили? Може би той

беше у дома случайно, както вече ви казах, или по мое желание — това не съм ви казала. В първия случай вашето писмо е несправедливо, във втория — направо смешно; не си е струвало да ми пишете. Но вие ме ревнувате, а ревността не разсъждава. Добре тогава, аз ще разсъждавам вместо вас.

Или имате съперник, или нямате. Ако имате, трябва да ми се харесате, за да ви предпочета; ако нямате, трябва още повече да ми се харесате, за да не се появи някой. Във всички случаи държането ви може да бъде само едно. Тогава защо да се измъчвате? Защо да измъчвате и мен? Нима сте се отучили вече да бъдете вежлив? Нима е изчезнала вашата вяра в успеха? Моля ви се, виконте, вие сте несправедлив към себе си. Не е така. Работата е там, че според вас не си заслужава труда да се занимавате с мен. Вие не търсите моята благосклонност, а искате да злоупотребите с властта си. Защото чисто и просто сте неблагодарник. Видяхте ли сега, разчувствувах се и ако продължавам още малко така, ще ви напиша нежно писмо, а вие не го заслужавате.

Не заслужавате и да се оправдавам пред вас. И за да ви накажа, запазете подозренията си. Няма да ви съобщя нито кога съм се върнала, нито кога и за какво е идвал Дансъни. И без това сте се постарали да се осведомите, нали? Е, и докъде стигнахте? Пожелавам ви да изпитате голямо удоволствие от откритията си, това няма да развали моето удоволствие.

На вашите заплахи ще отговоря — писмото ви не ми се нрави и не ме засрамва! И сега никак не съм разположена да удовлетворявам вашите молби. Повярвайте ми, за да ви приема такъв, какъвто се показахте днес, би означавало да ви изменя! Би означавало не да си възвърна предишния любовник, а да намеря нов, който не би могъл да издържи сравнението. Аз още не съм забравила първия, за да мога да се самозалъжа. Валмон, когото обичах, беше очарователен. Готова съм дори да призная, че никога не съм срещала по-привлекателен мъж. Ах, моля ви, виконте,

ако го срещнете пак, доведете ми го, той винаги ще бъде добре дошъл!

Но предупредете го, че това в никакъв случай не може да стане днес или утре. Другият Менехм^[1] му навреди малко. Ако избързам, страхувам се да не го сбъркам; а може би тези два дни са обещани на Дансъони? От вашето писмо разбрах, че не се шегувате, ако някой: измени на дадената дума. Както виждате, трябва да се почака.

Но какво значение има това за вас? Можете винаги да си отмъстите на вашия съперник. Той не би могъл да постъпи толкова лошо; е вашата любовница, колкото вие с неговата, освен това според вас всички жени са без значение; вие пожертввахте заради една прищявка и от страх да не ви се надсмеят дори онази «чувствителна и нежна жена, която живее само за вас и която може би умира от любов и отчаяние», а искате другите да се стесняват с вас? Ах, това не е справедливо!

Довиждане, виконте, станете пак вежлив. Нали разбирате, много ми се иска да ме очаровате отново; щом успеете, давам дума да ви го докажа. Много съм добра наистина!

Париж, 4 декември 17...“

[1] Комедия от Плавт, в която братята Менехм са близнаци; това предизвиква много недоразумения. — Б.пр. ↑

ПИСМО СЛІІІ

Виконт дьо Валмон до маркиза дьо Мертъой

„Веднага отговарям на писмото ви; ще се опитам да бъда ясен, макар това да не е лесно с вас, след като решихте нищо да не разбирате.

Не беше нужно да се изясняваме надълго и нашироко, че всеки от нас има подръка необходимото, за да погуби другия, затова по-добре е да се щадим взаимно. Но не е там работата. Разбира се, освен жестокото решение да се погубим и несъмнено по-доброто да останем единни, както бяхме и дори още повече, като възобновим предишната си връзка, освен тези две решения, казвам, може би съществуват и хиляди други. Ето защо няма да е смешно да ви кажа, нито е смешно, като ви повтарям, че от този ден нататък аз ще бъда ваш любовник или ваш враг.

Убеден съм, че подобен избор ви смущава; много по-удобно би било за вас да извъртате нещата; ясно ми е, че никога не ви е било приятно да отговаряте направо с «да» и «не», но както сама разбирате, аз не мога да ви пусна да се измъкнете от този тесен кръг, без да рискувам да бъда изигран; би трябвало да предвидите, че няма да понеса подобно нещо. Решете сама. Можете да избирате, но не желая да оставам в неизвестност.

Предупреждавам ви само, че няма да ме излъжете с усукванията си, умни или глупави, и няма да ме подмамите с ласките, с които може би ще се опитате да украсите отказа си; часът на откровеността дойде. И аз пръв ще ви дам пример. Заявявам ви искрено, че предпочитам мир и съюз, но ако се наложи да ги развалим, имам, мисля, и право, и средства за това.

Трябва да добавя още — и най-малката пречка от ваша страна ще бъде приета като истинска декларация за

война. Нали разбирате, моля ви за кратък отговор; не са нужни нито дълги, нито красиви фрази. Достатъчни са две думи.

Париж, 4 декември 17...“

Отговор на маркиза дьо Мертъой, написан в края на същото писмо

„Е, добре, война!“

ПИСМО CLIV

Госпожа дьо Воланж до госпожа дьо Розмонд

„Болничните листове ви осведомяват по-добре от мен, моя скъпа приятелко, колко зле е нашата болна. От грижи по нея почти нямам време да ви пиша; обаждам ви се само когато се случи нещо непредвидено. Ето какво стана. Най-неочаквано получих писмо от господин дьо Валмон, на когото му хрумнало да ме избере за своя довереница и дори за посредница между него и госпожа дьо Турвел, на която беше изпратил писмо, прибавено към моето. Върнах нейното и отговорих на моето. Изпращам ви писмото си; и вие като мен, убедена съм, ще прецените, че не можех и не биваше да изпълня молбата му. Но дори ѝ да исках да му помогна, би било излишно, защото нашата нещастна приятелка не разбира вече нищо. Тя постоянно бълнува. Какво ще кажете за отчаянието на господин дьо Валмон? Да му вярваме ли, или той само иска всички ни да излъже. Ако този път е искрен, може да се каже, че сам е причина за нещастията си. Сигурно няма да остане доволен от отговора ми, но, признавам, всичко в тази тъжна история ме настройва срещу виновника.

Прощавайте, скъпа приятелко, връщам се пак към тъжните си задължения, много тъжни наистина, защото не съзирам проблясък на надежда. Знаете колко хубави чувства изпитвам към вас.

Париж, 5 декември 17...“

ПИСМО CLV

Виконт дьо Валмон до кавалера Дансъони

[Тъй като по-нататък не се появява нищо, което би могло да разпръсне това съмнение, решихме да включим писмото на господин дьо Валмон — Б.р.]

„Минах два пъти у вас, скъпи кавалере, но откакто се отказахте от ролята на влюбен заради ролята на женкар, вие естествено станяхте неуловим. Вашият камериер обаче ми каза, че тази вечер ще се върнете в къщи; имал заповед да ви чака. Аз съм посветен във вашите планове и знам какво ще стане — вие ще се върнете за малко, колкото да се облечете в подходящи дрехи, и веднага пак ще се впуснете да жънете победи. На добър час! Моите поздравления. Но може би тази вечер ще бъдете изкушен да смените посоката. Вие знаете само половината от собствените си работи; трябва да ви посветя и в другата половина, а после решавайте сам. Ето защо прочетете, ако обичате, писмото ми. С него не се стремя да ви отклоня от насладите, а, напротив, да ви дам възможност да избирате.

Ако бяхте проявили към мен повече доверие, ако знаех от вас тайните ви, които сам отгатнах, щях да съм наясно, нямаше да се престарavam да ви подготвям неща, които да попречат на намеренията ви. Но да видим какво е положението. Дори да вземете най-лошото решение, ще дарите щастие, на някого.

Тази нощ вие имате среща, нали? С една очарователна и обожавана от вас жена. Нима е възможно на вашата възраст да не обожавате жените, особено през първата седмица! Мястото на действие трябва да създаде допълнителни предпоставки за насладата. Малка прекрасна къща, «подредена специално за вас», ще придаде още по-голям чар на страстта, на прелестната свобода, на

тайнствеността. Всичко е уговорено, чакат ви и вие горите от желание да отидете там! Ето какво знаем и двамата, макар вие да не, сте ми казали нищо. А сега ето какво не знаете вие и аз трябва да ви го кажа.

Откакто съм се завърнал в Париж, правя всичко възможно да ви уредя, както бях обещал, среща с госпожица дьо Воланж. Последния път, когато разговаряхме с вас, съдейки по думите ви дори бих казал, по разпалеността ви, смятах, че допринасям нещо за вашето щастие. Естествено не можех да се справя сам с мъчната задача, но след като подготвих почвата, оставих на вашата млада любима да продължи. Окриляна от любовта, тя намери начини, които аз въпреки опитността си не бих могъл да измисля — за ваше нещастие всичко е уредено. От два дни ми е казала, че пречките са преодоленни и тази вечер вашето щастие ще зависи само от вас.

Тя мечтаеше да ви съобщи лично тази новина и щеше да ви приеме въпреки отсъствието на майка си, но вие изобщо не сте били у тях! И няма да скрия от вас — от каприз или не без основание, девойката ми се стори малко обидена от вашата незаинтересованост. Тя успя да ме допусне при себе си и ме помоли да ѝ обещая, че ще ви предам веднага писмото, което прилагам към моето. Ако съдя по нейната припряност, мога да се обзаложа, че ви определя среща за тази вечер. Тъй или иначе, аз ѝ обещах, като се заклев в честта и дружбата си, че вие ще получите нежното послание днес и не мога и не искам да изменя на дадената дума.

А сега, млади човече, как ще постъпите? Трябва да избирате между кокетството и любовта, между наслаждението и щастието! Ако говорех с Дансъни от преди три месеца или дори от преди една седмица, уверен в сърцето му, не бих се усъмнил в решението му; но не зная дали Дансъни от днес, привлечен от жените, жадни за приключения, и станал, както се случва понякога, малко, непочтен, ще предпочете срамежливата девойка, притежаваща само красотата, невинността и любовта си,

пред прелестите на една *опитна* във всяко отношение жена!

Що се отнася до мен, драги приятелю, макар вашето ново поведение, признавам си, да е подобно на моето, в този случай бих разрешил въпроса в полза на младата любима. Преди всичко това означава една жена в повече, не са за пренебрегване и прелестта на неизпитаното, както и страхът да не загубите плодовете на усилията си, като пропуснете възможността да ги откъснете; защото, погледнато от тази страна, това ще бъде пропуснатата възможност, която не се повтаря лесно, когато става дума за първа проява на слабост; в такива случаи едно раздражение, едно ревниво подозрение и дори нещо още по-дребно могат да попречат на една блестяща победа. Добродетелта, която се дави, се хваща дори за сламка и ако се спаси, тя застава, нащрек и вече не е лесно да се излъже.

А какво рискувате при другата? Няма да се стигне до разрив, в най-лошия случай ви чака разправия, при която с малко повече старание можете да получите всичките удоволствия на примирението. Нима на жената, която вече се е отдала, ѝ остава друго, освен да бъде снизходителна? Какво ще спечели, ако прояви суровост? Само безполезно и безславно ще се лиши от последните си наслади.

Ако, както предполагам, разрешите въпроса в полза на любимата и, бих казал, на разума, по-умно според мен би било да не се извинявате за пропуснатата среща; оставете я да ви чака. Всяко обяснение може да предизвика проверка. Жените са любопитни и упорити; всичко може да се разкрие; сам аз, както знаете, го изпитвам на гърба си. Но оставите ли ѝ надеждата, която, поддържана от тщеславието, ще изчезне много по-късно, никой не би могъл да провери какво правите. Така на другия ден ще си изберете непреодолимата пречка, която ви е задържала — ще кажете, че сте били болен, умрял или каквото ви хрумне, че сте страшно отчаян, и всичко ще се оправи.

Моля да ми съобщите каквото и решение да вземете и тъй, като аз не съм заинтересован, ще го приема за

правилно. Довиждане, драги приятелю!

Ще добавя само, че съжалявам за госпожа дьо Турвел, отчаян съм от раздялата и бих дал половината от живота си, за да посветя другата половина на нейното щастие. Ах, повярвайте ми, единствено любовта ни дарява блаженство!

Париж, 5 декември 17...“

ПИСМО CLVI

Сесил дьо Воланж до кавалера Дансьони
(Приложено към предишното)

„Как стана така, скъпи приятелю, че вече не ви виждам, след като никога не съм преставала да го желая? Или вие не копнеете за нашите срещи като мен? Ах, колко съм тъжна! По-тъжна, отколкото когато ни бяха разделили! Сега вие ми причинявате мъката, която по-рано ми причиняваха други, и от това ми става още по-болно.

От няколко дни мама почти не се прибира в къщи, както знаете, и аз се надявах, че ще се опитате да се възползвате от това. Но вие дори не се сецтате за мен! Колко съм нещастна! А толкова пъти сте ми повтаряли, че от двама ни аз обичам по-малко. Знаех си, че е точно обратното, и сега имам доказателства за това. Ако бяхте дошли да ме видите, щяхте да ме намерите, защото аз не съм като вас, мисля само как да бъдем заедно. Не заслужавате да ви кажа нито дума колко съм се измъчила да направя нещо за вас, но аз толкова ви обичам и тъй силно желая да ви видя, че не мога да се въздържа да не ви го кажа. После ще разбере дали ме обичате наистина!

Успях да подкупя портиера, който ми обеща да ви оставя да влизате, сякаш не ви е видял. Можем да му се доверим, той е честен човек. Трябва да се пазите само някой да не ви види, това е лесно, стига да идвате вечер, когато няма от какво да се страхуваме. Откакто мама излиза всеки ден, тя си ляга винаги в единадесет часа, ще имаме достатъчно време.

Ако искате да идвате при мен, вместо да чукате на вратата, чукнете на прозореца на портиера — той каза, че веднага ще ви отвори. Ще намерите много лесно малката стълба, ще оставя вратата си полуотворена, за да се

процежда светлина. Внимавайте да не вдигате шум, особено като минавате край малката врата на мама. За камериерката не се тревожете; тя ми обеща да не се събужда; какво добро момиче! Ще си отидете по същия начин. Да видим ще дойдете ли!

Боже мой, защо, докато ви пиша, сърцето ми бие тъй силно? Дали ще ме сполети нещастие, или надеждата да ви видя ме вълнува така! Усещам, че никога не съм желала тъй много да ви го кажа. Елате, скъпи приятелю, за да мога да си повторя сто пъти, че ви обичам, обожавам и никога няма да обичам другиго, освен вас!

Успях да кажа на господин дьо Валмон, че трябва да му съобщя нещо; той е добър приятел, сигурно ще дойде утре; тогава ще го помоля да ви даде веднага писмото ми. Ще ви чакам утре вечер; и трябва непременно да дойдете, ако не искате вашата Сесил да бъде много нещастна.

Довиждане, скъпи приятелю, целувам ви от цялото си сърце.

Париж, 4 декември 17... вечерта“

ПИСМО CLVII

Кавалерът Дансъони до виконт дьо Валмон

„Драги виконте, не бива да се съмнявате нито в моите чувства, нито в моите постъпки. Как бих могъл да не изпълня желанията на моята Сесил! Ах, разбира се, нея, единствено нея обичам и ще обичам винаги! Простодушието ѝ, нежността ѝ са тъй чаровни... дори да съм се поддал на някаква слабост, нищо не може да ги заличи. Увлечен, без сам да забележа, ако бих могъл така да се изразя, в друга история, дори сред най-големите наслади се смущавах при спомена за Сесил. И може би никога не съм я почитал тъй силно в сърцето си, както в момента, когато съм ѝ изменял. Моля ви, приятелю, да щадим чувствителността ѝ, да скрием от нея моите прегрешения не за да я излъжем, а за да не я огорчим. Аз пламенно мечтая да даря щастие на Сесил и никога няма да си простя грешка, която би ѝ струвала дори една сълза.

Моето «ново поведение», както казвате, заслужава насмешката ви, чувствавам го; но не то ме ръководи в този момент; и още утре ще го докажа. Ще отида при тази, която стана причина за моята заблуда и която я сподели с мен, и ще ѝ кажа, обвинявайки се: «Четете в сърцето ми, то е изпълнено с най-нежно приятелство към вас; приятелството, съчетано с желание, прилича толкова много на любов!... Ние и двамата се излъгахме, но податлив на грешки, аз съм неспособен на вероломство.» Познавам моята приятелка, тя е толкова честна, колкото и снизходителна. Не само ще ми прости, но и ще се съгласи с мен. Тя самата често се упрекваше, че е изменила на приятелството; любовта я плашеше. По-мъдра от мен, тя ще засили в сърцето ми спасителния страх, който аз дръзко се стремях да залича в нейното. И на нея ще дължа, че съм

станал по-добър, както на вас, че ще стана по-щастлив. О, мои приятели, разделете си моята благодарност! Мисълта, че ви дължа щастието си, го прави още по-скъпо за мен.

Довиждане, драги виконте! Въпреки голямата си радост мисля за вашите терзания и ви съчувствувам. Защо не мога да ви бъда полезен? Нима госпожа дьо Турвел е все така неумолима? Казват, че била много болна! Боже мой, колко ми е мъчно за вас! Дано тя си възвърне здравето и снизхождението, за да ви направи щастлив завинаги! Такова е моето приятелско пожелание. Дано то да се осъществи чрез любовта.

Бих искал да говоря по-дълго с вас, но часът напредва и може би Сесил ме чака вече.

Париж, 5 декември 17...“

ПИСМО CLVIII

Виконт дьо Валмон до маркиза дьо Мертъой
(Предадено при събуждането ѝ)

„Е, маркизо, как се чувствувате след насладите от последната нощ? Не сте ли малко уморена? Съгласете се, Дансъони е очарователен! Това момче прави просто чудеса! Не сте очаквали подобно нещо, нали? От мен да мине, ще бъда справедлив — заслужаваше си да ме пожертвувате за такъв съперник! Какви великолепни качества наистина! И най-вече любов, постоянство, деликатност! Ах, ако можеше някога да ви обикне, както обича своята Сесил... тогава би било излишно да се страхувате от съперници — той ви го доказа тази нощ. Някоя кокетка би могла да ви го отнеме за момент; младият човек не е способен да се откаже от съблазнителните предизвикателства, но само една дума на любимата е достатъчна, както виждате, да се разсее заблудата на чувствата; с други думи, за пълното щастие ви липсва само едно — да бъдете любима.

Разбира се, вие не се самозалъгвате по този въпрос; достатъчно умна сте, за да не се страхувам за вас. И все пак нашето приятелство, толкова искрено от моя страна, колкото и признателно от ваша, ме подтикна да ви подложам на изпитанието от миналата нощ; постарах се, усилията ми се увенчаха с успех; нямаше нищо по-лесно от това.

И наистина какво се искаше от мен? Една не особено голяма жертва и мъничко хитрост. Съгласих се да разделя с младия човек благоволенията на неговата любима. Но в края на краищата той имаше толкова право на тях, колкото и аз, а на мен ми беше съвсем безразлично. Разбира се, аз продиктувах писмото, което младата личност му написа, но само за да спечелим време, което използвахме много по-добре. Моето писмо не беше нищо особено, почти нищо!

Няколко приятелски размишления, за да подпомогна неопитния любовник в неговия избор, но, между нас казано, те бяха съвсем безполезни. Длъжен съм да призная истината — той нито за минута не се поколеба.

И е така чистосърдечен, че смята да се яви днес при вас и да ви разкаже всичко. Уверен съм, че разказът му ще ви достави огромно удоволствие. Той ще ви каже: «Четете в моето сърце!» Така ми писа и както виждате, всичко ще се оправи. Надявам се, четейки в сърцето му това, за което ви моли, да прочетете също така, че и младите любовници са опасни; и още нещо — по-добре да бъда ваш приятел, отколкото ваш враг.

Прощавайте, маркизо, до първата ни среща.
Париж, 6 декември 17...“

ПИСМО CLIX

Маркиза дьо Мертъой до виконт дьо Валмон
(Бележка)

„Не обичам, когато към грозните постъпки се прибавят и грозни шеги; нито имам навик за подобни неща, нито ми са по вкуса. Когато съм недоволна от някого, аз не му се надсмивам, а правя нещо по-хубаво — отмъщавам си. Колкото и доволен да сте в този момент, не забравяйте, че не за първи път си ръкопляскате предварително, и то само с надеждата за победа, която би могла да се изплъзне от ръцете ви точно в момента, в който се поздравявате за нея. Сбогом.

Париж, 6 декември 17...“

ПИСМО CLX

Госпожа дьо Воланж до госпожа дьо Розмонд

„Пиша ви от стаята на вашата нещастна приятелка, чието състояние е почти същото. Тази вечер четирима лекари са свикани на консулт. За жалост, както сама знаете, това най-често е доказателство за опасност, а не средство за спасение.

Все пак миналата нощ тя сякаш е дошла в съзнание. Камериерката ѝ ми съобщи тази сутрин, че около полунощ господарката ѝ я извикала, пожелала да остане насаме с нея и ѝ продиктувала дълго писмо. Жюли каза, че докато запечатвала писмото, госпожа дьо Турвел отново изпаднала в безсъзнание. Затова не знаела до кого да го адресира. Изненадах се, че не е разбрала това от писмото, но тя ми отговори, че се страхувала да не обърка нещо, тъй като господарката ѝ била поръчала да го пусне веднага. Тогава се реших да го отворя.

Изпращам ви го; то действително не е адресирано до никого, макар да е отправено към мнозина. Сигурна съм, че нашата нещастна приятелка отначало е искала да пише на господин дьо Валмон, но после, без сама да забележи, се е объркала. Все едно какво е искала; смятам, че това писмо не бива да бъде дадено на никого. Изпращам ви го — аз не бих могла да ви опиша какви мисли вълнуват нашата болна. Докато е в плен на такава възбуда, нямам никаква надежда. Тялото се поправя трудно, когато духът е неспокоен.

Прощавайте, мила и достойна приятелко. Радвам се заради вас, че сте далеч от печалната гледка, която е непрекъснато пред очите ми.

Париж, 6 декември 17...“

ПИСМО CLXI

Президентшата дьо Турвел до...
(Продиктувано от нея и написано от камериерката ѝ)

„Жестоко и зло същество, няма ли да престанеш да ме преследваш? Не ти ли стига, че ме измъчи, опозори, унижи, та искаш да ми ограбиш и покоя на гроба? Какво! Нима и в това убежище на мрака, където безчестието ме принуди да се затворя, няма да намеря отдих от мъките и надеждата ще ми бъде отказана? Не моля за милост, не я заслужавам — ще страдам, без да се оплаквам, стига страданията да не превишават силите ми! Не прави непоносими терзанията ми! Оставяйки ми болката, освободи ме от жестокия спомен за изгубените радости! След като веднъж ми ги ограби, не рисувай вече пред мен опустошението им. Бях невинна и спокойна: видях те и загубих покоя си, изслушах те и станах престъпница. Виновник за моите прегрешения, с какво право ме наказваш?

Къде са приятелите, които ме обичаха, къде са те? Моето нещастие ги плаши. Никой не смее да се приближи до мен! Потискат ме, а те ме оставят без помощ! Аз умирам, никой не ме оплаква! Няма утеха за мен. Съжалението се спира в края на бездната, където потъва престъпникът. Разкаянията го разкъсват, но никой не чува виковете му!

А ти, когото оскърбих, ти, чието уважение още повече увеличава изпитанието ми, ти, който единствен имаш право да ми отмъстиш, какво правиш далеч от мен? Ела да накажеш една невярна жена! Да изтърпя най-сетне заслужените мъчения! Готова съм да приема твоето отмъщение, но нямам смелост да ти разкажа за твоя позор. Не за да се прикрия, а от уважение към теб. Дано поне това

мое писмо ти разкрие разкаянието ми. Небето е на твоя страна, то отмъщава за теб, отмъщава за обидата, която ти не знаеше, че ти е нанесена. То скова езика ми, съдържа думите ми; то се уплаши да не би ти да простиш греха, който искаше да накаже. То не ми позволи да получа твоята снизходителност, защото това щеше да противоречи на неговата справедливост.

Неумолимо в отмъщението си, то ме предаде на този, който ме погуби. Аз страдам едновременно за него и от него! Искам да го избягна, напразно; той ме преследва; той е тук, не ми дава нито за миг покой! Но колко различен е сега! Очите му изразяват вече само омраза и презрение, устата му изричат само обида и укор. Ръцете му ме обгръщат, за да ме разкъсат. Кой ще ме спаси от неговия див бяс?

Ах, ето го!... Не те лъжа, пак го виждам! О, скъпи мой приятелю, вземи ме в обятията си, приюти ме до гърдите си! Да, ти си, наистина си ти! Каква злокобна заблуда ми попречи да те позная? Как страдах, че те няма, да не се разделяме вече, да не се разделяме никога! Остави ме да отдъхна! Чуй как тупти сърцето ми! Ах, то не бие вече от страх, а от сладостно любовно вълнение. Защо се отказваш от топлите ми ласки? Вдигни към мен нежния си поглед! Какви връзки искаш да разкъсаш? Защо подготвяш смъртта ми? Кой може да измени толкова много твоите черти? Какво правиш? Остави ме, треперя! Боже! Ето го пак чудовището! Приятели, не ме изоставяйте! Нали вие ме съветвахте да го избягвам, помогнете ми сега да се боря срещу него! А вие, която снизходително ми обещавахте да облекчите мъките ми, защо не идвате при мен? Къде сте вие двете? Ако ми е забранено вече да ви видя, отговорете ми поне на това писмо, за да знам, че още ме обичате.

Остави ме, жестоки! От нов бяс ли си обзет? Или се страхуваш поне едно нежно чувство да не проникне в душата ми! Ти удвояваш терзанията ми, принуждаваш ме да те ненавиждам, о, колко мъчителна е омразата! Как разяжда сърцето, което я излива! Защо ме преследвате?

Какво още имате да ми кажете? Нали вие ме доведохте дотук — да не мога нито да ви слушам, нито да ви отговарям? Не чакайте нищо повече от мен. Сбогом, господине.

Париж, 5 декември 17...“

ПИСМО CLXII

Кавалерът Дансъони до виконт дьо Валмон

„Господине, известно ми е как сте постъпили с мен. Зная също, че не само сте ме подвели по такъв недостоеен начин, но не се стеснявате да се хвалите с това! Признавам, бях съкрушен; срам ме е, че аз сам спомогнах да злоупотребите така отвратително с моето сляпо доверие. Но не ви завиждам за това срамно предимство. Само съм любопитен дали бихте могли да го запазите при всички случаи. Ще го узная, ако, както се надявам, дойдете утре между осем и девет часа при вратата на Венсенската гора, до селото Сен Манде. Ще се погрижа за всичко, необходимо за обясненията, които ми остава да получа от вас.

Кавалерът Дансъони Париж

6 декември 17... вечерта“

ПИСМО СLXIII

Господин Бертран до госпожа дьо Розмонд

„Госпожо, с дълбоко прискърбие изпълнявам тъжното задължение да ви съобщя една новина, която ще ви причини голяма болка. Позволете ми да ви призова първо към благочестивото примирение, заради което всички тъй често сме се възхищавали от вас; то единствено ни помага да понесем злините, с които е осеян нашият жалък живот.

Господин вашият племенник... Боже мой, защо точно аз да причиня подобна скръб на една тъй уважавана дама! Господин вашият племенник има нещастieto да загине тази сутрин на дуел с господин кавалера Дансъони. Нямам представа за повода на разправията, но като съдя по бележката, която намерих в джоба на господин виконта и която имам честта да ви изпратя, струва ми се, не той е започнал пръв, но небето е пожелало той да падне!

Бях у господин виконта и го чаках до часа, в който го донесоха в замъка. Представете си моя ужас, като видях как двама от прислужниците му носят господин вашия племенник, цял облян в кръв. Имаше две рани от шпага и беше вече съвсем отпаднал. Господин Дансъони също дойде и дори плачеше. Ах, разбира се, той трябва да плаче! Но не е ли късно да се проливат сълзи, когато си причинил непоправимо зло.

Аз не можах да се овладея и макар да съм прост човек, казах му, както си знаа, какво мисля за това. Тогава господин виконтът прояви истинско душевно величие. Той ми заповяда да мълча, улови ръката на убиеца си и го нарече свой приятел; после целуна ръката му пред нас и ни каза: «Заповядвам ви да се отнасяте към този господин с всичката почит, дължима на един благороден и доблестен

човек.» И нареди да му дадат пред мен голям пакет с книга, чието съдържание ми е неизвестно, но на които, зная добре, той много държеше. След това пожела да ги оставят сами за миг. Междувременно бях изпратил веднага за помощ — духовна и мирска. Но, уви, болката беше без лек! Не мина и половин час и господин виконтът изпадна в безсъзнание. Едва успяха да извършат миропомазването и той предаде Богу дух.

Боже мой, можех ли да предвидя, когато поех в ръцете си при неговото раждане тази скъпоценна опора на един толкова блестящ дом, че един ден ще издъхне в ръцете ми и на мен ще се падне участта да оплача смъртта му? Такава преждевременна и тъй злочеста смърт! Сълзите ми се леят, не мога да ги спра, моля да ми простите, госпожо, че се осмелявам да смесвам скръбта си с вашата, но все едно от какво съсловие е човек — той има сърце и чувства; и аз бих бил последният неблагодарник, ако не оплаквам цял живот един господар, направил ми толкова добрини и оказал ми толкова голямо доверие!

Утре, когато отнесат тялото, ще наредя да запечатат всичко, можете да разчитате на мен. Вие знаете, госпожо, че това тъжно събитие прави вашето завещание недействително и ви предоставя свободен избор на наследник. Ако мога да ви бъда полезен с нещо, моля, благоволете да ми дадете разпорежданията си. Ще вложа цялото си старание, за да ги изпълня точно.

Оставам с най-дълбока почит към вас, госпожо, ваш покорен и т.н.

Бертран

Париж, 7 декември 17...“

ПИСМО CLXIV

Госпожа дьо Розмонд до господин Бертран

„Току-що получих вашето писмо, драги Бертран, и узнах за ужасното произшествие, на което моят племенник е станал злочеста жертва. Разбира се, ще трябва да ви дам някои нареждания; така ще бъда принудена да се занимавам и с друго, не само с тежката си скръб.

Бележката на господин Дансъни, която сте ми изпратили, е безспорно доказателство, че той е предизвикал дуела, и аз желая веднага да подадете от мое име жалба. Прощавайки на своя неприятел, на своя убиец, моят племенник може би се е поддал на естественото си великодушие, но аз трябва да отмъстя и заради неговата смърт, и заради човеколюбието, и заради религията. Няма достатъчно строг закон срещу тези остатъци от дивацината, които сквернят нашите нрави, и в такива случаи, смятам, не бива да прощаваме обидите. Разчитам на вас да се заемете с тази работа с всичкото желание и енергия, на които знам, че сте способен, и които вие дължите на паметта на моя племенник.

Погрижете се първо да видите господин президента... от моя страна и да се посъветвате с него. Нямам сили да му пиша, защото желая колкото се може по-скоро да се отдам на болката си. Предайте му моите извинения и му покажете това писмо.

Довиждане, драги Бертран, похвалявам ви, благодаря ви за добрите чувства и ще ви бъда признателна до края на живота си.

Замъкът... 8 декември 17...“

ПИСМО CLXV

Госпожа дьо Воланж до госпожа дьо Розмонд

„Зная, моя скъпа и достойна приятелко, че вече сте осведомена за постигналата ви загуба. Известно ми е колко нежно обичахте господин дьо Валмон и споделям искрено скръбта ви. Много ми е мъчно, че трябва да добавя нови огорчения към мъката ви. Но, уви, можете само да поплачете за нашата нещастна приятелка. Загубихме я снощи, в единадесет часа. По волята на нейната зла съдба, която сякаш се подиграва с човешката предпазливост, тя узна през краткото време, в което надживя господин дьо Валмон, за неговата смърт и както сама се изрази, загина, смазана от своите нещастия, когато чашата преля!

Както знаете, от два дни тя беше в безсъзнание; когато лекарят дойде вчера, ние заедно се приближихме до леглото ѝ; тя не ни позна и не каза нито дума, не направи никакъв знак. Ние се оттеглихме до камината и, представете си, точно когато лекарят ми съобщаваше за тъжната смърт на господин дьо Валмон, нещастната жена изведнъж дойде в съзнание; не знам дали тази промяна беше дело на природата, или я предизвикаха думите «господин дьо Валмон» и «смърт», които възвърнаха болната към единствените мисли, занимаващи я от толкова време.

Тъй или иначе, тя дръпна внезапно завесите на леглото и извика: «Какво казвате? Нима господин дьо Валмон е мъртъв?» Помъчих се да я убедя, че не е вярно, уверявах я, че не е чула добре; но тя не вярваше и помоли лекаря да повтори жестокия си разказ; когато отново се опитах да се намеся, тя ме извика и ми каза тихо: «Защо се опитвате да ме лъжете? Нима той и без това не беше вече мъртъв за мен!» Трябваше да отстъпя.

Нашата нещастна приятелка слушаше отначало много спокойно, но после изведнъж прекъсна разказа и извика: «Стига, стига толкова!» И веднага поиска да дръпнат завесите. Лекарят пожела да я прегледа, тя не му позволи да се приближи.

Щом той излезе, тя отпрати сестрата и камериерката си; когато останахме сами, помоли ме да я поддържам, за да застане на колене в леглото. Остана така известно време безмълвна, с безизразно лице, по което се стичаха обилно сълзи. После скръсти ръце и като ги вдигна към небето, каза със слаб, но трескав глас: «Всемогъщи Боже, покорявам се на твоята справедливост, но прости на Валмон! Нека моите нещастия, които смятам за заслужени, не бъдат укор към него и тогава аз ще възхваля твоето милосърдие!» Позволих си, моя скъпа и достойна приятелко, да ви съобщя всичките тези подробности, макар да знам, че това още повече ще увеличи вашата скръб; знам, тази молитва на госпожа дьо Турвел няма да ви утеши.

След тези думи тя се отпусна в ръцете ми; едва успях да я настаня в леглото; беше страшно отпаднала; помъчих се да ѝ помогна с обикновените средства. Тя се свести и ме помоли да изпратя да повикат отец Анселм; каза ми: «Сега той е единственият лекар, от когото имам нужда. Чувствувам, че мъките ми скоро ще свършат.» Оплакваше се от силна тежест в гърдите и едва говореше.

Малко след това ми предаде чрез камериерката си една касетка^[1], която ви изпращам; каза ми, че тя съдържа нейни лични книжа, които ме помоли да ви предам след смъртта ѝ. След това, доколкото ѝ стигаха силите, ми говори, и то много нежно, за вас и за приятелството ви към нея.

Отец Анселм пристигна към четири часа и остана около един час с нея. Когато влязохме отново, лицето на болната беше спокойно и ведро; личеше, че отец Анселм много е плакал. Той остана, за да присъствува на последните обреди на черквата. Тази винаги така

величествена и тъжна гледка стана още по-вълнуваща поради контраста между спокойното примирение на болната и дълбоката болка на нейния многоуважаван изповедник, който непрекъснато плачеше. Всички бяха много разстроени; единствена тази, която оплаквахме, не се оплакваше.

Останалата част от деня измина в обикновените молитви; прекъсвахме ги, защото на болната често ѝ прилошаваше. Най-сетне към единадесет часа вечерта ми се стори по-угнетена и по-измъчена, отколкото беше досега; протегнах ръка, за да уловя ръката ѝ, тя има сили да я поеме и я притисна до сърцето си. Не усетих туптенето му. Нашата нещастна приятелка беше издъхнала в този миг!

Спомняте ли си, скъпа приятелко, как преди около една година, когато бяхте в Париж, ние разговаряхме за няколко души, чието щастие ни се струваше трайно; с каква радост споменахме тогава и тази жена, чиито нещастия и смърт днес оплакваме! Толкова добродетел, толкова похвални качества и прелести, тъй нежен и общителен характер! Съпруг, когото обичаше и който я обожаваше; общество, което я харесваше и което ѝ беше приятно; лице, младост, богатство, толкова много предимства, погубени поради една-единствена непредпазливост! О, провидение, ние безспорно сме длъжни да приемаме твоите наредби, но колко неразбираеми са те! Спирам, страх ме е да не увелича вашата тъга, като се отдам на своята.

Оставям ви и отивам при дъщеря си, която не е добре. Като узна от мен тази сутрин за внезапната смърт на двама нейни познати, тя се почувствува зле и аз я сложих на легло. Надявам се това леко неразположение да няма лоши последици. На нейната възраст тя не е свикнала още с нещастията, затова те ѝ правят много силно и болезнено впечатление. Такава прекалено голяма чувствителност, разбира се, е похвално качество, но като гледаме какво става, има защо да се страхуваме!

Прощавайте, моя скъпа и достойна приятелко.
Париж, 9 декември 17...“

[1] Тази касетка съдържа всички писма, изясняващи връзките ѝ с
господин дьо Валмон. — Б.р. ↑

ПИСМО CLXVI

Господин Бертран до госпожа дьо Розмонд

„Госпожо, изпълнявайки нарежданията, които благоволихте да ми изпратите, имах честта да видя господин президента дьо... Показах му вашето писмо и му съобщих, че по ваше желание няма да предприема нищо без неговите съвети. Този уважаван магистрат ме натовари да ви обърна внимание, че жалбата, която имате намерение да подадете срещу господин кавалера Дансъни, ще изложи паметта на господин вашия племенник и неговата чест неизбежно ще бъде опетнена от присъдата, а това, разбира се, би било голямо нещастие. Ето защо той е на мнение да се въздържате от каквито и да било постъпки; и дори смята, че трябва да се попречи на съдебните инстанции да се намесят в тази тъжна история, която и без това е нашумяла много.

Тези разсъждения ми се сториха мъдри, затова реших да чакам нови заповеди от ваша страна.

Позволете, госпожо, да ви помоля да се грижите за здравето си, за което много се опасявам, като имам предвид колко много грижи ви се струпаха. Надявам се да ми простите тази свобода, дължаща се на моята привързаност и на моето желание да ви служа.

Оставам с дълбоко уважение, госпожо, ваш...

Париж, 10 декември 17...“

ПИСМО CLXVII

*(Неизвестен подател до господин кавалера
Дансъони)*

„Господине, имам честта да ви предупредя, че тази сутрин в Съдебната палата сред господа кралските чиновници е ставало дума за това, което се е случило през последните дни между вас и господин виконт дьо Валмон; съществува опасност прокуратурата да възбуди следствие. Сметнах, че предупреждението ми може да ви бъде полезно, за да използвате връзките си и да избегнете лошите последици или ако това се окаже невъзможно, да си осигурите лична безопасност.

Ако ми разрешите, ще ви дам един съвет — за известно време ще бъде добре да се явявате в обществото по-рядко, отколкото през последните дни. Макар обикновено да гледат снизходително на подобни дела, все пак законът трябва да се уважава.

Необходимо е да проявите тази предпазливост, защото съм уведомен, че някоя си госпожа дьо Розмонд, леля на господин дьо Валмон, искала да подаде жалба срещу вас; в такъв случай прокуратурата не би могла да не даде ход на делото. Може би ще бъде добре да поговорите с тази дама.

Лични причини не ми позволяват да подпиша това писмо, но надявам се, че дори да не знаете кой ви го изпраща, ще му обърнете внимание поради чувствата, които са го продиктували.

Имам чест да бъда и т.н.
Париж, 20 декември 17...“

ПИСМО CLXVIII

Госпожа дьо Воланж до госпожа дьо Розмонд

„Моя скъпа и достойна приятелко, тук се разпространяват странни и много неприятни слухове за госпожа дьо Мертъой. Разбира се, аз не им вярвам и дори съм готова да се обзаложа, че са ужасна клевета. Зная обаче как зловните приказки, дори и най-неправдоподобните, се задържат и колко мъчно се заличава впечатлението от тях, ето защо се тревожа, дори тези слухове, както се надявам, да бъдат потушени лесно. Много ми се иска да бъдат спрени, преди да са се разпространили още повече, но едва снощи късно научих за всичките тези ужаси; изпратих тази сутрин човек у госпожа дьо Мертъой; тя заминала на село за два дни. Не можах да ми обяснят у кого е отишла. Извиках нейната втора камериерка; тя ми каза само, че господарката ѝ дала заповед да я чака другия четвъртък. Никой от прислужниците, които е оставила тук, не знае нищо повече. Аз самата нямам представа къде може да бъде, не се сещам за нито един познат, у когото би могла да остане толкова дълго въвн от Париж.

Но това не е от значение; надявам се обаче вие да ми изясните преди нейното завръщане някои неща, които могат да ѝ бъдат полезни, защото за всичките тези отвратителни истории се позовават на обстоятелствата, при които е загинал господин дьо Валмон; ако са верни, вие би трябвало да ги знаете или бихте могли да се осведомите, за което много ви моля. Ето какво говорят или по-скоро още шушукат; то обаче ще се разчуе навсякъде.

Разправят, че кавгата между господин дьо Валмон и кавалера Дансъони е дело на госпожа дьо Мертъой, която лъжела и двамата; както се случва обикновено, съперниците си обявили дуел, но после се обяснили и се

помирили искрено; за да изобличи напълно госпожа дьо Мертъой пред кавалера Дансъони и за да се оправдае, господин дьо Валмон му показал много писма, представляващи тяхната редовна кореспонденция; в тях тя разказвала за себе си по най-безсрамен начин страшно скандални истории.

Дансъони се възмутил и показвал тези писма на всеки, който желяел да ги види, така че сега те се разнасят из Париж. Особено много говорят за две^[1]: в едното тя разказва живота и разбиранията си — истински връх на безобразието, както твърдят всички, а другото напълно оправдавало господин дьо Преван — нали си спомняте тази история — тъй като в него имало доказателства, че той е отстъпил на недвусмислените предложения на госпожа дьо Мертъой и срещата е била предварително уговорена.

Убедена съм, че тези обвинения са лъжливи и отвратителни. Преди всичко ние двете знаем, че господин дьо Валмон нямаше нищо общо с госпожа дьо Мертъой; имам основания да смятам, че Дансъони също не е имал нищо общо с нея; ето защо, струва ми се, тя не би могла да бъде нито предмет, нито подстрекател на разправията. Не ми е ясно също за какво госпожа дьо Мертъой би се уговаряла с господин дьо Преван да разиграват сцена, която във всички случаи е неприятна поради шума, който се вдигна, и която би могла да стане опасна за нея, след като си е създадала непримирим враг в лицето на човек, притежаващ известна част от тайната ѝ и който е имал много поддръжници. Впрочем трябва да се отбележи, че след това произшествие нито един глас не се вдигна в защита на Преван, а и той от своя страна не се реши да протестира.

Тези разсъждения ме карат да го заподозра като автор на слуховете и да приема отвратителните приказки за омраза и отмъщение на човек, който, виждайки, че е погубен, се надява поне да разпръсне съмненията и така да промени донякъде мнението на обществото.

Но откъдето и да идват тези злокобни слухове, трябва да им се сложи край. Те биха отпаднали от само себе си, ако се изясни, което е напълно правдоподобно, че господата дъо Валмон и Дансъони не са си говорили след злополучната разправия и не са си разменяли никакви пакети с писма.

В нетърпението си изпратих тази сутрин един от лакеите си у Дансъони. Той също не е в Париж. Прислужниците му казали, че заминал тази нощ, вслушвайки се в съвета, който му бил даден вчера; пазят в тайна къде е отишъл. Очевидно той се страхува от последниците. Единствено от вас, скъпа и достойна приятелко, мога да науча подробностите, които ме интересуват и които биха могли да помогнат на госпожа дъо Мертъой. Много ви моля, съобщете ми ги колкото се може по-скоро.

П. П. Неразположението на дъщеря ми мина, тя ви изказва почитанията си.

Париж, 11 декември 17...“

[1] Писмо LXXXI и LXXXV — Б.р. ↑

ПИСМО CLXIX

Кавалерът Дансъни до госпожа дьо Розмонд

„Госпожо, може би държането ми ще ви се стори странно, но, моля ви, изслушайте ме, преди да ме съдите, и не търсете нито дързост, нито предизвикателство там, където има само почит и доверие. Не крия, че съм виновен пред вас; цял живот няма да си простя грешките и бих ги избягнал, ако беше възможно. Уверявам ви също, госпожо, че макар да не се упреквам, съжалявам много. Ще добавя дори напълно искрено, че дълбоко скърбя за мъката, която съм ви причинил. За да повярвате на тези чувства, в които се осмелявам да ви убеждавам, достатъчно е да бъдете справедлива и да не забравяте, че без да имам честта да ви бъда познат, аз ви познавам.

Толкова страдам от злата съдба, причинила едновременно вашите мъки и моите нещастия, а научавам, че овладяна от жажда за мъст, вие искате да прибегнете към суровите закони.

Позволете ми преди всичко да ви обърна внимание, че вашата мъка ви заслепява, тъй като ние с господин дьо Валмон всъщност имаме еднакви интереси, ето защо моята присъда ще засегне и него. Надявах се, госпожо, че вие няма да ми създавате затруднения, а по-скоро ще ми помогнете в моето желание, което смятам, съм задължен да проявя, това злополучно произшествие да остане погребано в мълчание.

Но тази поддръжка, еднакво важна за виновния и невинните, не може да задоволи моята болезнена чувствителност; желяейки да не водите дело, аз ви моля да станете мой съдия. Уважението на хората, които почитаме, ни е твърде скъпо, затова не мога да се лиша от вашето, без да се защита, и мисля, че имам начин.

Ако приемете, че отмъщението е позволено или по-скоро, че сме длъжни да отмъщаваме, когато излъжат любовта, приятелството и най-вече доверието ни, тогава няма да бъда виновен пред вас. Не е необходимо да вярвате на моите думи. По-добре прочетете, ако имате смелост, кореспонденцията, която ви поверявам^[1]. Всичките тези писма в оригинал доказват достоверността и на преписите, които ви изпращам.

Получих тези писма, които имам чест да ви препратя, лично от господин дьо Валмон. Не съм добавил нищо към тях, взех само две; позволих си да ги разглася сред всички.

Едното беше необходимо, за да си отмъстим господин дьо Валмон и аз, отмъщение, на което и двамата имахме право, и за което той ме помоли. Освен това сметнах, че ще направя услуга на обществото, изобличавайки такава опасна жена като госпожа дьо Мертъой, която, както ще видите, е истинската, единствена причина за всичко, което стана между господин дьо Валмон и мен.

От чувство на справедливост разпространих и второто писмо, за да оправдая господин дьо Преван, когото едва познавам, но който в никакъв случай не е заслужил нито суровото наказание, нито още по-строгото обществено мнение, което той понася, без да може да се защити.

Ще намерите преписите на тези две писма; аз ще запазя оригиналите. Не бих могъл, смятам, да поверя в по-сигурни ръце тази архива, която може би не е в мой интерес да бъде унищожена, но с която бих се стеснявал да злоупотребя. Като ви я предавам, мисля, госпожо, че ще услужа на заинтересованите лица, както ако бих ги предал лично на тях. Така ще ги избавя от затруднението да ги получат от мен и да узнаят, че ми са известни неща, които те по всяка вероятност биха желали да прикрият.

Смятам за свой дълг да ви предупредя, че приложените тук писма са само част от много по-голяма кореспонденция; господин дьо Валмон ги отдели в мое

присъствие; когато свалят печатите, ще можете да се уверите; те са надписани така:

«Сметки за уреждане между маркиза дьо Мертъой и виконт дьо Валмон».

Моля вие да вземете решението, което ще ви подсказе вашето благоразумие.

Оставам с уважение, госпожо, и т.н.

П. П. Вслушвайки се в предупреждения и съвети на някои мои доброжелатели, реших да напусна Париж за известно време — убежището ми няма да бъде известно на никого, с изключение на вас. Ако ме удостоите с отговор, моля, изпратете го в командорство... чрез П... на името на господин командора. Имам честта да ви пиша от неговия дом.

Париж, 12 декември 17...“

[1] От тази кореспонденция, както и от писмата на госпожа дьо Турвел, и писмата поверени от госпожа дьо Воланж до госпожа дьо Розмонд, е съставен настоящият сборник, чиито оригинали се намират у наследниците на госпожа дьо Розмонд. — Б.р. ↑

ПИСМО CLXX

Госпожа дьо Воланж до госпожа дьо Розмонд

„Скъпа приятелко, непрекъснато се редуват изненада след изненада, тревога след тревога. Само майка може да си представи какво изживях вчера сутринта; сега най-страшното безпокойство премина, но не виждам края на мъката си.

Вчера към десет часа сутринта се изненадах, че още не съм видяла дъщеря си; изпратих камериерката си да провери защо е закъсняла. Тя се върна веднага много изплашена и изплаши и мен, като ми съобщи, че дъщеря ми не е в стаята си и нейната камериерка също не я била виждала. Представете си какво изживях! Извиках слугите си и портиера — всички се заклеха, че не знаят и не могат да кажат нищо за това изчезване. Отидох в стаята на дъщеря си. Безпорядъкът в нея ми показва, че е излязла сутринта; не открих нищо друго. Прегледах шкафовете, бюрото, всичко беше на мястото си; дрехите й също, с изключение на роклята, с която е излязла. Беше взела само малкото пари, които е имала у себе си.

Тя едва вчера научи какво се говори за госпожа дьо Мертъой, към която е много привързана, и плака цялата вечер; припомних си, че не знае нищо за отсъствието на госпожа дьо Мертъой, затова си казах — може би е пожелала да види приятелката си и без да се замисли, е тръгнала сама. Но времето течеше, а тя не се връщаше; това събуди отново всичките ми безпокойства. Тревожих се все повече и повече и горях от желание да науча нещо, но не смеех да се обърна към никого от страх да не разглася една постъпка, която може би щеше да се наложи да прикривам по-късно. Не, никога през живота си не съм страдала толкова!

Най-сетне чак след два часа получих писма от дъщеря си и от игуменката на манастира... Дъщеря ми пишеше само, че се страхувала да не се противопоставя на желанието ѝ да стане монахиня, затова не се осмелила да ми каже нищо; извиняваше ми се, че е взела без мое позволение решение, което сигурно съм щяла да подкрепя, ако съм знаела причините, за които ме молеше да не я питам.

Игуменката ми пишеше, че виждайки девойката сама, отначало отказала да я приеме; но след като я разпитала и узнала коя е, дала убежище на дъщеря ми, за да ми послужи и да ѝ спести грижата да търси другаде подслон, понеже тя явно нямала намерение да се върне в къщи. Игуменката, разбира се, ми предлагаше да я върне, ако искам, но ме молеше като божия служителка да не преча на призванието, което си е избрала; пишеше ми също, че не ми съобщила за това събитие по-рано, защото увещавала дъщеря ми да ми пише — тя не искала никой да знае къде се е оттеглила. Колко жестоко безразсъдни са децата!

Веднага отидох в манастира, видях се с игуменката и пожелах да се срещна с дъщеря си: тя дойде неохотно, разтреперана. Говорих ѝ пред монахините, говорих ѝ и насаме; тя плачеше и ме уверяваше, че ще бъде щастлива само в манастир; реших да ѝ позволя да остане там, но все още не като послушница, както тя искаше. Страхувам се, че смъртта на госпожа дьо Турвел и на господин дьо Валмон прекалено много смутиха тази млада глава. Колкото и да почитам религиозното призвание, не без тревога и страх гледам как моята дъщеря го приема. Струва ми се, ние и без това имаме твърде много задължения, защо да поемаме нови? На тази възраст, разбира се, не знаем какво най-много ни подхожда.

Много ме притеснява близкото завръщане на господин дьо Жеркур. Правилно ли е да се осуети този изгоден брак? Как да направим децата си щастливи, след като не зависи само от желанието и усилията ни? Много ще

ви бъда задължена, ако ми кажете как бихте постъпили на мое място. Няма нищо по-страшно от това да решаваш съдбата на другите и аз се боя, да не би да проявя строгостта на съдия или слабостта на майка.

Непрекъснато се укорявам, че ви тревожа, като ви говоря за грижите си, но аз познавам сърцето ви — най-голямата утеха за вас е да утешавате другите.

Довиждане, моя скъпа и достойна приятелко, чакам с нетърпение отговора на моите два въпроса.

Париж, 13 декември 17...“

ПИСМО CLXXI

Госпожа дьо Розмонд до кавалера Дансъони

„След всичко, което узнах, господине, остава ми само да плача и да мълча. Когато научим за подобни ужаси, започваме да съжаляваме, че още живеем. Срам ме е, че съм жена, като виждам жена, способна на такива безобразия!

Готова съм, доколкото това зависи от мен, господине, да оставя в забрава всичко, което би могло да напомня за тези тъжни събития и да доведе до някакви последици. Бих желала никога да не изпитате други огорчения, освен неразривно свързаните с печалната ви победа над моя племенник. Въпреки грешките му, които съм принудена да призная, чувствавам, че никога няма да се утеша за неговата загуба; но моята вечна скръб ще бъде единственото ми отмъщение спрямо вас. Само сърцето ви може да оцени колко безмерна е тя.

Ако позволите да направя на моята възраст едно размишление, каквото обикновено хората на ваша възраст не правят, ще кажа, че ако познаваме истинското щастие, никога не бихме го търсили вън от пределите, предписани от човешките и божите закони.

Бъдете спокоен, ще запазя добросъвестно пакета, който ми доверихте; но, моля ви, съгласете се да не го предавам на никого, дори на вас, господине, освен ако се наложи да се оправдавате. Лелея надеждата, че няма да ми откажете тази молба, след като вече разбирате как понякога се разкайваме, защото сме проявили, макар и справедливо жаждата си за мъст.

Убедена съм във вашето великодушие и деликатност, ето защо молбата ми не спира дотук; напълно достойно за тези ваши качества ще бъде да ми предадете и писмата на

госпожица дьо Воланж, които сте запазили — без съмнение те вече не са ви нужни. Зная, тази млада личност е много виновна пред вас, но, надявам се, не желаете да я наказвате. Дори само от уважение към самия себе си вие няма да унижите любимото същество. Не е необходимо да добавя, че уважението, което дъщерята не заслужава, трябва да бъде оказано на майката, тази почтена жена, пред която вие съвсем не сте безгрешен. Защото в края на краищата, както и да се самозалъгваме за тъй наречените изтънчени чувства, този, който пръв се опитва да съблазни едно още невинно и неопитно сърце, става пръв виновник за неговата порочност и цял живот трябва да носи отговорност за последвалите заблуди и прегрешения.

Не се изненадвайте, господине, от моята строгост; тя е най-голямото доказателство за уважението, което мога да ви дам. И то ще стане още по-голямо, ако се съгласите, както ви моля, да запазите една тайна, чиято разгласа ще ви навреди и ще донесе смъртоносен удар на едно майчино сърце, което вие и без това вече сте наранили. С една дума, господине, аз искам да направя тази услуга на моята приятелка; не се страхувам, че ще ми откажете това утешение; размислете, моля ви — нали само то ми е останало.

Имам чест да бъда и т.н.
Замъкът... 15 декември 17...“

ПИСМО CLXXII

Госпожа дьо Розмонд до госпожа дьо Воланж

„Ако трябваше, скъпа приятелко, да чакам от Париж сведенията, които ми искате за госпожа дьо Мертъой, и досега нямаше да мога да ви кажа нито дума; освен това те сигурно щяха да бъдат неясни и неопределени; но сега получих сведения, които не очаквах и не бих могла да очаквам, и за съжаление те са съвсем верни. Ах, приятелко, тази жена ви е излъгала!

Противно ми е да се впускам в подробностите на безбройните ѝ безобразия; но каквото и да приказват за нея, повярвайте ми, то далеч не отразява цялата истина. Надявам се, скъпа приятелко, че ме познавате достатъчно добре, за да повярвате на думите ми, без да искате доказателства. Достатъчно е да знаете — имам много доказателства, те са у мен.

Много ми е мъчно, но ще ви помоля още нещо; вие ми искате съвет за госпожица дьо Воланж; не ме карайте да ви давам обяснения, но моето мнение е да не се противопоставяте на призованието, което тя си е избрала. Разбира се, не става дума за принуда, само призованите отиват в манастир, но понякога това е голямо щастие; сама виждате, дъщеря ви казва, че не бихте я упрекнали, ако знаете причините. Онзи, който ни вдъхва чувствата, знае по-добре от нас какво подхожда на всеки и често това, което изглежда проява на суровост, всъщност е проява на милосърдие.

Знам много добре, че моето мнение ще ви огорчи, точно затова би трябвало да ми вярвате — казвам ви го след дълги размисли: оставете госпожица дьо Воланж в манастира, щом тя сама е направила своя избор; и не само не ѝ пречете, но ѝ помогнете да изпълни предназначения

си план; и без колебание се откажете от замисления от вас брак.

След като изпълних този мъчителен приятелски дълг, безсилна да прибавя нито едно утешение, остава ми само да ви помоля, моя скъпа приятелко, да не ме разпитвате нищо повече във връзка с тези тъжни събития. Да ги оставим в забвението, което им подхожда; и без да търсим ненужни и скръбни разяснения, да се подчиним на волята Божия и да вярваме в мъдростта на провидението дори тогава, когато то не ни дава възможност да го разберем.

Прощавайте, моя скъпа приятелко.

Замъкът... 15 декември 17...“

ПИСМО CLXXIII

Госпожа дьо Воланж до госпожа дьо Розмонд

„О, моя приятелко, защо покривате с такова ужасно було съдбата на дъщеря ми? И сякаш се страхувате да не го повдигна! Какво би могло да се крие под него, което да огорчи майчиното сърце повече от ужасните подозрения, които самата вие ми подсказвате. Колкото повече се уверявам във вашето приятелство, във вашата снизходителност, толкова повече страдам. Двадесет пъти от вчера едва се сдържам да не се освободя от жестоката неувереност, като ви поискам да ми кажете всичко, без да скривате и без да извъртате истината, и всеки път се стряскам, като се сецам за молбата ви да не ви разпитвам. Най-сетне се спирам на едно решение — то ми дава малка надежда; очаквам от приятелство към мен да не откажете да изпълните желанието ми — отговорете ми, ако съм отгатнала донякъде това, което премълчавате; не се страхувайте да ми кажете всичко, което майчината снизходителност може да приеме и което не е невъзможно да се поправи. Ако моите нещастия надвишават мярката, съгласна съм единственото ви обяснение да бъде вашето мълчание. Ще ви кажа какво узнах и докъде се простират моите опасения.

Дъщеря ми беше увлечена по кавалера Дансъони; научих, че работата е стигнала дотам тя да получава писма от него и дори да му отговаря; мислех обаче, че съм успяла да предотвратя опасните последици от тази истинска грешка; но днес, когато се страхувам от всичко, допускам моята бдителност да е била измамена и се боя да не би дъщеря ми да е стигнала до върха на своите заблуди.

Спомням си някои обстоятелства, които потвърждават този страх. Писах ви, че дъщеря ми се

почувствува зле, когато съобщиха за нещастieto, постигнало господин дьо Валмон. Може би тази чувствителност се е дължала на мисълта за опасността, на която е бил изложен господин Дансъни в този дуел. Тя много плака, като научи какво се говори за госпожа дьо Мертъой; дали това, което смятах за приятелско състрадание, всъщност не е било ревност или съжаление от измяната на любимия. И последната ѝ постъпка, струва ми се, може да се обясни със същата причина. Често се смятаме призвани от Бог, защото се бунтуваме срещу хората. Ако предположим, че всичко това е вярно, и че вие го знаете, естествено е да ми дадете такъв суров съвет.

И все пак, дори така да е, осъждайки дъщеря си, аз смятах, че съм длъжна да опитам всички средства, за да я спася от терзанията и опасностите на едно въображаемо и временно призвание. Ако господин Дансъни не е загубил чувството си за чест, той няма да се откаже да поправи грешка, за която единствен е виновен; освен това смятам, че не е неизгодно да се ожени за дъщеря ми; той и семейството му би трябвало да бъдат поласкани от това.

Скъпа и достойна приятелко, ето единствената надежда, която ми е останала. Побързайте да ми пишете, ако това ви е възможно. Сама разбирате колко силно желая да ми отговорите и какъв ужасен удар ще ми нанесе мълчанието ви^[1].

Вече се готвех да запечатам писмото си, когато един познат дойде да ме види и разказа каква жестока сцена се е разиграла завчера с госпожа дьо Мертъой. Тъй като не бях виждала никого тези дни, не знаех нищо. Разказвам ви я така, както ми я събщи лично присъствавалият мой познат.

Завърнала се завчера, четвъртък, в Париж, госпожа дьо Мертъой отишла в «Комеди Италиен», където има ложа; била сама и сигурно ѝ се видяло чудно, че нито един мъж не се представил да ѝ изкаже почитанията си. След спектакъла тя излязла, както обикновено, във фойето, което било препълнено вече с народ. Веднага всички

зашумели — тя очевидно не допускала, че може да се отнася до нея. Седнала на едно от канапетата, но веднага всички дами, които били там, станали едновременно, сякаш се били наговорили, и я оставили сама. Тази подчертана проява на общо възмущение била посрещната с одобрение от всички мъже; шумът се усилил и достигнал, както казват, почти до дюдюкане.

Унижението ѝ достигнало връхната си точка, защото за нейно нещастие господин дьо Преван, който не се бил явявал още никъде след злополучната история, влязъл в този момент във фойето. Щом го видели, всички мъже и жени го заобиколили и започнали възторжено да го поздравяват; тъй да се каже, избутали го пред госпожа дьо Мертъой и около тях се образувал кръг. Разправят, тя запазила присъствие на духа; държала се тъй, сякаш нищо не вижда и не чува, и лицето ѝ не се изменило, но тези твърдения ми се струват пресилени! Както и да е, тя останала в това наистина позорно положение до момента, в който съобщили, че колата ѝ е дошла; когато си тръгнала, обидните дюдюкания се удвоили. Ужасно е да бъдеш родственица на тази жена. Същата вечер господин дьо Преван бил приет сърдечно от всички присъстващи офицери на неговата част и, разбира се, ще му върнат длъжността и чина.

Същият познат, който ми разказа тези подробности, ми събщи, че през следващата нощ госпожа дьо Мертъой изпаднала в силна треска, дължаща се, както помислили, на неприятното изживяване; от вчера обаче станало известно, че е болна от вариола, при това в много тежка форма. Струва ми се, за нея би било щастие да умре. Разправят, тази история сигурно щяла да повлияе много лошо на делото, което тя води, и което ще се гледа в близки дни; за да го спечели, хората, от които зависи, явно трябва да проявят голяма благосклонност.

Прощавайте, моя скъпа и достойна приятелко. Във всичко това виждам наказание на злодеите, но не откривам утеха за нещастните жертви.

Париж, 18 декември 17...“

[1] На това писмо няма отговор. — Б.р. ↑

ПИСМО CLXXIV

Кавалерът Дансъони до госпожа дьо Резмонд

„Имате право, госпожо, и аз, разбира се, няма да ви откажа нищо, което зависи от мен и вие смятате, че е важно. Пакетът, който имам честта да ви изпратя, съдържа всичките писма на госпожица дьо Воланж. Ако ги прочетете, сигурно ще се учудите как е възможно да се събере на едно място толкова простодушие и толкова вероломство. Това ме порази най-силно, когато ги препрочетох последния път.

Нима е възможно да сдържим най-гневното възмущение срещу госпожа дьо Мертъой, премисляйки с какво отвратително удоволствие тя не е пожалила усилията си да злоупотреби с цялата тази наивност и непорочност?

Не, аз вече не изпитвам любов. В мен не остана нищо от тъй недостойно измаменото чувство; и не то ме кара да се мъча да оправдая госпожица дьо Воланж. И все пак нима с чистото си сърце, с нежния си общителен характер тя не беше по-податлива на доброто, отколкото на злото? Има ли девойка, току-що напуснала манастира, без опит, непознаваща, незнаеща кое е добро и кое зло, има ли такава девойка, питам, която би могла да не се поддаде на подобни престъпни хитрости? Ах, за да бъда снизходителен, трябва само да си спомня от колко много обстоятелства зависи ужасната възможност да съхраним или покварим чувствата си. Вие сте справедлива към мен, госпожо, като преценявате, че грешките на госпожица дьо Воланж, които толкова много ме нараниха, не предизвикват в сърцето ми жажда за мъст. Мъчително е да се откажа от любовта си към нея, още по-тежко би ми било да я намразя.

Не беше необходимо да размишлявам дълго, за да се помъча да запазя в тайна от света всичко, което се отнася до нея и би могло да ѝ навреди. Може би ви се е сторило, че се позабавих, преди да изпълня желанията ви; няма да скрия от вас причината; исках първо да се убедя, че тази злополучна история няма да има тягостни последствия за мен. Страхувах се да не си помислите, че се опитвам да ви подкупя с примирителността си; но в момент, когато молах за вашата снизходителност и се осмелявах дори да смятам, че имам известни права над нея, убеден в чистите си подбуди, имах, признавам ви, гордото желание вие да не се съмнявате в тях. Ще ми простите, вярвам, тази болезнена чувствителност, като знаете колко ви уважавам и какво значение придавам на вашето уважение към мен.

Същото чувство ме подтиква да ви помоля като последна милост — благоволете да ми съобщите — приключих ли с всичките задължения, наложени ми от злополучните обстоятелства? Щом се уверя в това, ще изпълня решението си. Заминавам за Малта; ще отида там с радост и ще пазя свято обетите, разделящи ме от един свят, който, макар и да съм млад, ме направи много нещастен. Ще се опитам да забравя под чуждото небе мисълта за натрупаните злодеяния, споменът, за които може само да натъжава и да осквернява душата ми.

Оставам с уважение, госпожо, ваш покорен и т.н.

Париж, 26 декември 17...“

ПИСМО CLXXV

Госпожа дьо Воланж до госпожа дьо Розмонд

„Госпожа дьо Мертьой сякаш най-сетне получи, каквото заслужаваше, моя скъпа и достойна приятелко! Постигна, я такава съдба, че дори най-злите ѝ врагове се възмущават от нея, но в същото време не могат да не я съжаляват. Права бях, като казвах, че може би ще е щастие тя да умре от шарката. Оздравяла е, вярно, но е ужасно обезобразена и е ослепяла с едното око. Естествено, не съм я виждала, но ми казаха, че е наистина уродлива.

Маркиз дьо..., който не пропуска случая да подхвърли нещо злобно, каза вчера, че болестта я е обърнала наопаки и сега душата ѝ била изписана на лицето. За съжаление всички се съгласиха с него.

И не е само това наказанието ѝ — тя загубила завчера делото, което водеше. Издръжка, разноски, разходи, възстановяване на приходите, всичко е било присъдено в полза на малолетните наследници; това е погълнало цялото ѝ неголямо състояние.

Въпреки че не била оздравяла още, щом научила тази новина, тя станала и заминала сама през нощта с пощенската кола. Никой от прислужниците ѝ не пожелал да я последва. Казват, че заминала за Холандия.

Това отпътуване предизвика голям шум, тъй като тя отнесла диамантите си, представляващи голяма сума, която трябвало да върне на наследниците на съпруга си; отнесла също среброто и накитите си, с една дума, всичко, което можела да отнесе; освен това оставила близо петдесет хиляди ливри неизплатени дългове. Това е истинско разорение.

Семейството трябва да се събере утре, за да се разправи с кредиторите. Макар и далечна родственица, аз

също предложих да участвувам, но няма да отида лично, защото съм длъжна да присъствувам на много по-тъжна церемония. Утре дъщеря ми ще даде обет за послушница. Вярвам, не сте забравили, скъпа приятелко, че към тази голяма жертва ме подтикна мълчанието, с което отговорихте на последното ми писмо.

Господин Дансъни напусна Париж преди около две седмици. Отишъл в Малта, както разправят, и смята да остане там. Може би все още има време да го възпрат?... Приятелко... нима дъщеря ми действително е толкова виновна?... Разбира се, вие ще простите на една майка, че така трудно се примирява с тази страшна мисъл.

Каква зла съдба ме преследва и нанася страшни удари на най-скъпите ми същества — дъщеря ми и приятелката ми!

Кой не би потръпнал, като си представи до какви злини е в състояние да ни доведе една-единствена опасна връзка? И колко нещастия биха могли да се избягнат, ако обмисляме по-сериозно всичко! Коя жена не би избягала още при първото предложение на съблазнителя? Коя майка би могла да не потръпне, ако дъщеря ѝ не споделя с нея мислите си, а с другиго? Но тези закъснели мисли ни идват наум едва когато всичко е свършило; така една от най-важните, най-общите истини остава задушена, без да намери приложение във вихрушката на нашите безразсъдни нрави.

Прощавайте, моя скъпа и достойна приятелко, сега разбирам, че с разума си не само не можем винаги да предотвратим нещастията, но не сме в състояние и да се утешим.

Париж, 14 януари 17...“

Причини от личен характер и съображения, които винаги ще смятаме за наш дълг да уважаваме, ни принуждават да спрем дотук.

Не можем да продължим историята на госпожица дьо Воланж, нито да запознаем читателя с мрачните събития, препълнили горчивата чаша на нещастията и довършили наказанието на госпожа дьо Мертъой.

Възможно е някой ден да попълним този труд, но засега не поемаме никакво задължение. Когато ни се удаде тази възможност, ще се осведомим първо за желанието на читателите, чието мнение за подобни четива е по-различно от нашето.

Бележка на издателя

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.